

Baskervillen koira, by Arthur Conan Doyle

The Project Gutenberg EBook of Baskervillen koira, by Arthur Conan Doyle This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: Baskervillen koira

Author: Arthur Conan Doyle

Release Date: May 25, 2010 [EBook #32536]

Language: Finnish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK BASKERVILLEN KOIRA ***

Produced by Harri Anttonen

BASKERVILLEN KOIRA

Kirj.

A. Conan Doyle

Suomennos

Yrjö Weilin, Helsinki, 1904.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Herra Sherlock Holmes.

Herra Sherlock Holmes, joka tavallisesti nousi hyvin myöhään ylös aamusin, paitsi niissä kylläkin useissa tapauksissa, jolloin hän oli valvonut koko yön, istui aamiaisella. Minä seisoin matolla tulisijan edessä pitäen kädessäni keppiä, jonka eräs edellisenä iltana luonamme käynyt herra oli unohtanut. Se oli jokseenkin soma ja tukeva, se oli varustettu sipulinmuotoisella kädensijalla ja näytti oikealta "tuomarin sauvalta." 'M.R.C.S. [M.R.C.S. Member of the Royal College of Surgeons = kuninkaallisen kirurgi-kollegion jäsen.] James Mortimerille ystäviltänsä C. C. H:ssa' oli kaiverrettu tuuman-levyiselle, kädensijan alapuolella olevalle hopealevyille, sekä vielä vuosiluku 1884. Juuri sellaista keppiä käyttävät tavallisesti vanhat perhelääkärit -- se näytti arvokkaalta, vakavalta ja luottamusta herättävältä.

"Kas niin, Watson, mitä johtopäätöksiä tuosta teet?"

Holmes istui selin minuun, enkä ollut sanallakaan ilmottanut mitä toimitin.

"Kuinka tiesit, mitä minä tein? Luulenpa että sinulla on silmät niskassakin."

"Ainakin minulla on kiillotettu hopeakannu pöydällä", sanoi hän. "Mutta sanohan, Watson, mitä saat tietää tuosta kepeistä? Koska emme, ikävä kyllä, saaneet tavata sen omistajaa, emmekä voi aavistaakaan hänen asiaansa, on tämä hänen käynnistään jäänyt pieni muisto meille hyvin tärkeä. Muodosta nyt kuva miehestä, kun olet tätä hänen omistamaansa esinettä niin tarkoin tutkinut."

"Minä luulen", sanoin minä, koettaen seurata toverini menettelytapaa niin hyvin kuin taisin, "että tohtori Mortimer on vanhanpuoleinen lääkäri, jolla on melkoinen käyttäjäjoukko, ja arvattavasti pidetään hänestä, koska hänen tuttavansa ovat tahtoneet antaa hänelle tämän todistuksen suosiostaan."

"Se on hyvä", sanoi Holmes, "erittäin hyvä."

"Minä otaksun vielä, että hän luultavasti tekee työtänsä maalla ja usein, käy sairaittensa luona jalan."

"Miksi niin?"

"Koskapa tämä keppi, joka alkuaan on ollut jokseenkin soma, on joutunut niin huonoon kuntoon, että tuskin voin uskoa sen kuuluvan kellekään kaupunkilaiselle. Sen paksu rautakärki on niin kulunut, että se näyttää olleen mukana pitkillä vaelluksilla."

"Tuo tuntuu hyvinkin oikealta", sanoi Holmes.

"Ja sitten tämä: ystäviltänsä C. C. H:ssa. Minä otaksun, että H tarkoittaa jotain hevosurheiluseuraa. Ehkäpä hän kirurgina oli tehnyt palveluksia paikallisen urheiluseuran jäsenille, ja nämä ovat kiitollisuutensa osoitteeksi antaneet tämän pienen lahjan."

"Nytpä sinä, Watson, viet voiton itsestäsiikin", sanoi Holmes työntäen tuolinsa syrjään ja sytyttäen sigaretin. "Minä olen yhtä halukas kuin velvollinenkin myöntämään, että sinä aina olet itse asettanut varjoon, kun

olet ystävyydessäsi tehnyt selkoa minun teoistani. Ehkä et kyllä olekaan omavaloinen, mutta olet hyvä valonjohtaja. Löytyy ihmisiä, joilla, vaikka ei neroa, kumminkin on ihmeteltävä kyky kiihottaa muita, ja minä myönnän, kunnan veliseni, että olen sinulle hyvin kiitollinen."

Näinkään paljoa ei hän koskaan ennen ollut sanonut, ja minä tunnustan, että hänen sanansa minua ilahuttivat, sillä minua oli usein suututtanut hänen välinpitämättömyytensä minun ihailulleni ja koetuksilleni saattaa hänen menettelytapojansa yleisön tietoon. Minä olin ylpeä, kun sain uskoa päässeeni niin täydellisesti syventymään hänen järjestelmänsä, että voin sitä käyttää tavalla, joka saavutti hänen hyväksymisensä. Hän otti nyt kepin minulta ja tarkasti sitä muutamia minuutteja paljaalla silmällä.

Nähtävästi huvitettuna laski hän sitten sigaretin pois, meni akkunan luo ja tutki esinettä suurennuslasilla.

"Kieltämättä merkillinen, vaikkakaan siitä ei saa juuri paljoa tietää", sanoi hän. "Varmasti osottaa tämä keppi yhtä ja toista. Siitä saa perusteen useampiin johtopäätöksiin."

"Onko jotain jäänyt minulta huomaamatta?" kysyin jommoisellakin itseluottamuksella. "Toivon, etten ole mitään tärkeää laiminlyönyt."

"Minä pelkään, Watson kulta, että useimmat sinun johtopäätöksistäsi ovat väärä. Kun sanoin, että sinä minua kiihotat, tarkoitin minä suoraan puhuakseni, että sinun erehdyksiesi huomaaminen jonkun kerran on saattanut minut oikealle tolalle. Ei niin, että olisit aivan väärässä nyt kyseessä olevassa tapauksessa. Tämä mies suorittaa kieltämättä työnsä maalla ja käy paljon jalan."

"Siis olen oikeassa."

"Kyllä siinä suhteessa."

"Ja enempiä eikö ole sanottavaa asiasta?"

"Totta kai, on varmasti. Tahtoisin esimerkiksi huomauttaa, että lääkärin saaman muistolahjan ennemmin voi otaksua tulleen jostakin sairashuoneesta kuin urheiluseuran jäseniltä, ja kun kirjaimet C. C. ovat ennen H:ta, niin johtuu aivan luonnollisesti mieleen Charing Cross Hospital."

"Voi olla niin, siinä olet ehkä oikeassa."

"Aivan uskomatonta se kai ei ole. Jos perustomme edelleen tälle otaksumalle, niin saamme uutta pohjaa arveluillemme tuosta miehestä, joka eilen kävi meitä hakemassa."

"Mitä voisimme sitten johtaa siitä asianlaidasta, että C. C. H. merkitsee Charing Cross Hospital?"

"Eikö mieleesi johdu mitään erikoista? Sinä tunnet minun menettelytapani. Käytä niitä!"

"Minä en huomaa mitään muuta kuin sen, että mies toimi kaupungissa ennenkuin muutti maalle."

"Vähän pitemmällekin voisimme ehkä päästä. Koettakaamme ajatella, missä tilaisuudessa tämäntapainen lahja mahdollisuuden mukaan on annettu. Koskahan hänen ystävänsä olisivat tulleet ajatelleeksi antaa hänelle tämän todistuksen suosiostaan? Luultavasti juuri silloin, kun hän oli aikeessa luopua paikastaan sairashuoneessa, ruvetakseen työskentelemään omin päin. Tiedämme hänen saaneen lahjan. Luulemme hänen vaihtaneen toimensa sairashuoneessa yksityiseen lääkärintyöhön maalla. Olisiko silloin liian ennaikaista otaksua, että lahjan antaminen tapahtui vähää ennen muuttoa?"

"Ei, se kyllä tuntuu sängen luultavalta."

"Nyt on huomattava, että hänellä ei ole voinut olla vakinaista tointa sairashuoneessa, sillä sellaisen paikan saavat vain Lontooseen lopullisesti asettuneet henkilöt, jotka eivät muuta maalle, kun vaan niin mieleen johtuu. Mikä hän sitten oli? Jos hän työskenteli sairashuoneessa ilman vakinaista paikkaa, oli hän epäilemättä toisen arvoluokan lääkäri, ehkä lääketieteen ylioppilas, joka ei ole suorittanut täydellistä tutkintoa. Viisi vuotta sitten lähti hän Lontoosta, sen voi nähdä kepin vuosiluvusta. Sinun vakava, keski-ikäinen perhelääkärisi, rakas Watson, haihtuu kokonaan ilmaan, ja hänen sijalleen ilmestyy nuori, alle kolmenkymmenen vuoden ikäinen mies, joka on luonteeltaan ystävällinen, ilman kunnianhimoa, hajamielinen, ja jolla on, umpimähkään kuvaillen, rottakoira suurempi ja doggia pienempi koira."

Minä nauroin tuntematta itseäni vakuutetuksi. Sherlock Holmes nojautui taaksepäin selkänojaa vasten ja puhalteli suustaan pieniä savupilviä, jotka nousivat kattoa kohden.

"Mitä sinun viimeiseen väitteeseesi tulee, niin en voi sitä tarkastaa", sanoin minä, "mutta erittäin vaikea ei ole ottaa selvä miehen iästä ja tutkinnoista." Pieneltä hyllyltä, jossa minulla oli lääketieteelliset kirjani, otin lääkäriluettelon ja etsin nimen. Monella tohtorilla oli nimi Mortimer, mutta vain yhden ansioluettelo sopi kysymyksessä olevalle henkilölle. Minä luin sen ääneen.

"Mortimer, James, M.R.C.S. 1882 Grimpen, Dartmoor, Devon. Toiminut apulaislääkärinä Charing Cross Hospitalissa vuodesta 1882 vuoteen 1884. Sai Jacksonin stipendin vertailevassa patologiassa erään kirjutuksen johdosta nimeltä 'Tautien synnystä.' Ruotsin lääkäriseuran kirjeenvaihtajajäsen. Kirjottanut: 'Muutamia mielijohteita atavismista' (Lancet, 1882). Menemmekö eteenpäin?"

(Journal of Psychology, 1883). "Toimii lääkärinä Grimpenin, Thorsbyn ja Higt Barronin kunnissa."

"Siinä ei sanota mitään hänen toimistaan jossakin urheiluseurassa, Watson", sanoi Holmes kurillisella hymyllä, "mutta niinkuin aivan oikein huomautit, toimii hän lääkärinä maalla. Ellen erehdy, sanoin, että hän oli luonteeltaan ystävällinen, ilman kunnianhimoa ja hajamielinen. Olen tehnyt sen havainnon, että vain ystävälliset ja hyväntahtoiset ihmiset saavat muistolahjoja, että täytyy olla ilman kunnianhimoa voidakseen lähteä Lontoosta ansaitsemaan elantoansa maalla, ja että vain hajamielinen mies jättää keppinsä eikä käyntikorttiansa, kun on tuntikauden istunut jonkun huoneessa odottamassa."

"Ja koira?"

"On tottunut käymään herransa jälessä kantaen hänen keppiänsä. Keppi kun on jokseenkin raskas, on koira kantanut sitä keskeltä, ja voi selvään nähdä sen hampaiden jälet. Koiran leuka on, mikäli merkkien etäisyys näyttää, minun luullakseni liian leveä ollakseen rotta-koiran, eikä kyllin leveä ollakseen doggin. Mahdollisesti on se -- niin, todella se onkin kiharakarvainen pelto-pyykoira."

Puhuessaan oli hän noussut ylös ja alkanut kulkea edestakasin huoneessa. Viimeiset sanansa olivat niin vakuuttavat, että nostin päätäni ja katsoin häneen.

"Veliseni, kuinka on mahdollista, että voit olla siitä niin varma?"

"Siitä yksinkertaisesta syystä, että koira juuri seisoo tuolla ulkona portailla, ja sen omistaja soittaa kelloa päästäkseen sisään. Älä toki mene, Watson. Tehän olette molemmat lääkäreitä, ja sinun läsnäolosi voi olla minulle avuksi. Nyt on määräävä hetki käsissä, Watson; me kuulemme askeleita portaissa, se on eräs mies, joka kohta on astunut meidän elämäämme ja tulee vaikuttamaan siihen -- pahaksiko vai hyväksi, emme tiedä. Mitä mahtaa tohtori James Mortimerilla, tiedemiehellä, olla sanottavaa Sherlock Holmesille, rikosasiain erikoistuntijalle, tai pyydettyä häneltä. Sisään!"

Tulijan ulkomuoto hämmästytti minua, minä kun olin odottanut saavani nähdä tavallisen maalaistohtorin. Hän oli hyvin pitkä ja laiha mies; hänen käyrä nenänsä pisti kuin nokka esiin kahden terävän, harmaan silmän

välistä, jotka olivat lähellä toisiaan ja loistivat eloisesti kultasankaisten silmälasien alta. Pukunsa kyllä tosin osotti hänen ammattiansa, mutta oli jokseenkin huolimaton. Hänen pitkä, musta takkinsa oli tahrainen ja housut kuluneet. Vaikka mies oli nuori, oli hänen selkensä kumara, hän kulki hieman etunojoisena, ja hänen olennossaan oli samalla kertaa jotain urkkivaa ja hyväntahtoista. Tuskin oli hän ehtinyt sisään, kun hän huomasi kepin, jota Holmes piti kädessään, ja ilosta huudahtaen riensi hän sitä ottamaan. "Sepä oli hauskaa", sanoi hän. "En tiennyt varmaan, olinko unohtanut sen höyrylaivakonttoriin vai tänne. Sitä keppiä en tahtoisi paljosta kadottaa."

"Minä näen, että se on muistolahja", sanoi Holmes.

"Niin onkin."

"Charing Cross Hospitalista?"

"Minä sain sen parilta ystävältä siellä, kun menin naimisiin."

"Ai, ai, se ei ollut hyvä", sanoi Holmes pudistaen päätään.

"Miksi se ei ollut hyvä?"

"Siksi että se turmeli meidän johtopäätöksemme. Kun menitte naimisiin, sanoitte?"

"Niin, herrani. Minä menin naimisiin ja erosin sairashuoneelta. Samalla luovuin kaikista tilaisuuksista neuvotteluun muiden lääkärin kanssa. Minun täytyi hankkia oma koti."

"Vai niin. Silloinhan emme kumminkaan olleet aivan väärässä. Ja nyt, tohtori James Mortimer -- --"

"Sanokaa herra Mortimer -- minä en ole suorittanut korkeinta tutkintoa."

"Te olette varmaan yhtä tarkka havainnoissanne kuin tiedonannoissanne."

"Oh, minä olen vain yrittelijä tieteessäni, herra Holmes, näkinkenkien kerääjä laajan, tuntemattoman meren rannalla. Luultavasti minulla on kunnia puhua herra Sherlock Holmesin kanssa, eikä -- --"

"Ei, tuo herra tuossa on ystäväni tohtori Watson."

"Minua ilahuttaa tutustua teihin. Olen kuullut teidän nimeänne mainittavan yhteydessä ystäväni nimen kanssa. Te, herra Holmes, herätätte suuresti minun mielenkiintoani. Tuskin olin odottanut näkeväni niin kapeaa pääkalloa tai niin voimakasta muodostusta silmäkuoppain yläpuolella. Sallitteko, että koettelen kädelläni pääläenluun syvennyksiä? Jäljennös teidän pääkallostanne olisi, kunnes se itse saadaan, kaunistuksena jollekin antropologiselle museolle. Minä en suinkaan tahdo olla tunkeileva, mutta teidän päänne minua houkuttelee."

Sherlock Holmes kehotti viittauksella tätä ihmeellistä miestä istuutumaan. "Te olette innokas ammatissanne, sen huomaan, niinkuin minä omassani", sanoi hän. "Etusormestanne päättäen teette itse sigarettinne. Sytyttäkää, olkaa hyvä."

Mies otti esiin paperia ja tupakkaa ja käärsi kummastuttavalla nopeudella jonkun verran viime mainittua paperilehtiseen. Hänellä oli pitkät, hyvin liikkuvat sormet, jotka olivat nopeat ja levottomat kuin hyönteisen tuntosarvet.

Holmes vaikenä, mutta ne lyhyet, läpätunkevat silmäilyt, joita hän heitti vieraaseen, osottivat kuinka häntä

huvitti tämä merkillinen ilmiö.

"Minä otaksun", sanoi hän lopuksi, "ettei vaan tarkoitus tutkia minun pääkalloani saattanut minulle sitä kunniaa, että tulitte tänne eilen illalla ja taaskin tänään."

"Ei, niin ei todellakaan ollut, vaikka minulle kyllä tuotti huvia saada tehdä sekin. Minä olen tullut luoksenne, herra Holmes, koska tiedän olevani epäkäytännöllinen, ja koska äkkiä olen tavannut erään vakavan ja tavallisuudesta hyvin poikkeavan arvoituksen. Kun tiedän, että te ammatissanne olette toinen järjestyksessä Europassa --."

"Vai niin, niinkö olen? Uskallanko udella kenellä on kunnia olla ensimmäinen?" sanoi Holmes hieman terävästi.

"Sille, joka ankarasti pitää kiinni puhtaasta tieteestä, täytyy herra Bertillonin teoksen olla hyvin mieluisan."

"Miksi ette sitten kysy neuvoa häneltä?"

"Huomatkaa, minä mainitsin puhtaan tieteen. Kun on kysymys teorian soveltamisesta käytäntöön, olette te verraton. Enhän vaan vasten tahtoani liene --."

"Kyllä, sitä en voi kieltää", sanoi Holmes. "Minä luulen, tohtori Mortimer, että tekisitte viisaimmin, jos ilman enempiä valmistuksia aivan yksinkertaisesti ilmoittaisitte minulle sen kysymyksen, jonka johdosta aijotte pyytää minun apuani."

TOINEN LUKU.

Baskervillen suvun vainooja.

"Minulla on eräs käsikirjoitus taskussani", sanoi tohtori James Mortimer.

"Niin, minä näin sen, kun tulitte sisään", sanoi Holmes.

"Se on vanha käsikirjoitus."

"Seitsemännentoista sataluvun alkupuoliskolta, ellei se ole väärennetty."

"Kuinka voitte sen tietää, herra Holmes?"

"Koko ajan kun olette puhunut, olen ollut tilaisuudessa näkemään pari tuumaa tuota paperia. Minä olisin kelvoton ammatissani, ellen yhden tai parin vuosikymmenen tienoille voisi määrätä jonkun asiakirjan ikää. Ehkä olette lukenut minun pienen kirjoitukseni tästä aineesta. Tuo on ehkä vuodelta 1730?"

"Se on merkitty 1742", sanoi herra Mortimer ja veti paperin povitaskustaan. "Tämän suku-asiakirjan uskoi minun haltuuni sir Charles Baskerville, jonka odottamaton ja sangen surkea kuolema noin kolme kuukautta sitten sai aikaan sellaisen hämmingin Devonshiressä. Minä uskallan sanoa olleeni hänen personallinen ystävänsä yhtä paljon kuin hänen lääkäriensäkin. Hän oli tarmokas mies, teräväjärkinen, käytännöllinen ja yhtä suurella määrällä vailla mielikuvitusta kuin minä itsekin. Tämä asiakirja oli kumminkin hänen mielestään hyvin vakavaa laatua, ja hän oli valmistautunut päättämään päivänsä juuri siten kuin kävikin."

Holmes ojensi kätensä saadakseen käsikirjoituksen, avasi sen ja asetti polvelleen.

"Katsohan, Watson! Huomaa, että tässä on vuorotellen lyhyt ja pitkä s. Paitsi muita merkkejä, auttoi sekin minua kirjoituksen ijän määrittämisessä."

Minä kumarruin hänen olkansa yli ja katselin kellastunutta paperia ja sen vaalentunutta kirjoitusta. Ylimmäksi oli kirjoitettu: "Baskerville Hall" ja alhaalle suurilla ohuvilla numeroilla "1742."

"Se näyttää olevan kertomus jostakin tapahtumasta."

"Niin on, siinä kerrotaan eräästä tarinasta, joka koskee Baskervillen sukua."

"Mutta kai te sentään tahdoitte kysyä minun neuvoani jostakin enemmän käytännöllisestä ja nykyaikaan kuuluvasta asiasta?"

"Kyllä, jos mikään, niin se koskee nykyhetkeä. Kysymys on niin kiireellinen, että se on ratkaistava neljänkolmatta tunnin kuluessa. Käsikirjotus on kumminkin aivan lyhyt ja on läheisessä yhteydessä asian kanssa. Teidän luvallanne luen sen ääneen."

Holmes nojautui taaksepäin tuolissaan, pani sormenpäät vastakkain ja sulki kärsivällisen näköisenä silmänsä. Tohtori Mortimer käänsi käsikirjotuksen päivänvaloa kohden ja luki kovalla, terävällä äänellä seuraavan omituisen, vanhanaikaisen kertomuksen:

"Paljon on riittänyt puhetta Baskervillen suvun koirasta, ja siitä tilaisuudesta, jolloin se ensin näyttäytyi, mutta kun minä suoraan polveudun Hugo Baskervillestä ja olen kuullut tämän tarinan isältäni, joka myöskin on kuullut sen isältään, niin olen merkinnyt sen muistoon täysin vakuutettuna siitä, että asia on sellainen, kuin nyt ryhdyn kertomaan. Minä tahtoisin kumminkin kernaasti saada teidät, poikani, uskomaan, että sama oikeus, joka rankaisee synnin, voi myöskin sen anteeksi antaa, ja ettei mikään tuomiopäätös ole niin ankara, ettei sitä rukouksen ja katumuksen kautta saisi peruutetuksi. Oppikaa siis tästä kertomuksesta, ei pelkäämään menneisyyden seurauksia, vaan ennemmin torjumaan niitä tulevaisuudesta, jotta ne häpeälliset intohimot, jotka ovat tuottaneet meidän suvullemme kärsimyksiä, eivät jälleen meidän turmioksemme valloilleen pääsisi.

"Tulkoon teidän tiedoksenne, että suuren kapinan aikaan (sen historiaa on oppinut lordi Clarenden kuvaillut ja sitä suositan luettavaksenne) omisti Baskervillen herraskartanon Hugo, samaa nimeä, eikä kukaan voi kieltää ettei hän ollut villi, hurjisteleva ja jumalaton mies. Tämän olisivat kyllä hänen naapurinsa antaneet hänelle anteeksi, sillä pyhimyksiä ei koskaan viljalti versonut näillä seuduilla, mutta hän oli huomattava julman, hillittömän luonteensa tähden, joka teki hänet huonomaineiseksi koko länsiosassa maata. Sattui niin, että tämä Hugo tunsu rakkautta -- jos niin musta intohimo voi saada niin valoisan nimen -- erään, Baskervillen tilan läheisyydestä maata vuokranneen maamiehen tyttären. Mutta tämä nuori tyttö, joka oli siveellinen ja hyvämaineinen, teki kaikkensa häntä välttääkseen peljäten hänen pahaa nimeänsä. Eräänä mikonmessuna tapahtui kumminkin, että Hugo, viiden tai kuuden kevytmielisen ja pahantahtoisen toverinsa seurassa, hiipi vuokratilalle ja ryösti tyttären, jonka isä ja veljet olivat matkustaneet pois kotoa, minkä asianlaidan tilanherra kyllä tunsu. Kun he olivat vieneet tytön herraskartanoon, pidettiin häntä teljettynä erääseen huoneeseen yläkerroksessa, samalla kun Hugo ja hänen ystävänsä asettuivat juomakemuja pitämään, niinkuin joka ilta heidän tapansa oli tehdä. Tyttö-parka kamarissansa melkeinpä järkensä menetti, kun laulujen, huutojen ja hurjien kirousten ääni kuului hänen korviinsa alhaalta salista, sillä väitetään, että ne sanat, joita Hugo Baskerville käytti, kun hän oli juovuksissa, olisivat voineet saada hänen oman kielensä kuivumaan. Lopuksi joutui tyttö niin suunniltaan kauhusta, että hän teki, mitä notkein mies olisi pelännyt, hän laski itsensä alas katon rajalta niiden köynnöskasvien avulla, jotka ennen peittivät ja vieläkin peittävät talon eteläistä seinää, ja lähti nummen ylitse yhdeksän engl. penikulman päässä olevaan kotiinsa.

"Vähän myöhemmin jätti Hugo vieraansa viedäkseen ruokaa ja viiniä vangille -- ehkä oli hänellä myöskin muuta mielessä -- mutta hän tapasi häkin tyhjänä ja näki linnun karanneen. Silloin näytti paha henki häneen menneen, sillä hän hyökkäsi alas portaita ja sisään ruokasaliin, hyppäsi ylös suurelle pöydälle sellaisella

vauhdilla, että lautasia ja pulloja ryöppysi hänen ympärillään, ja huusi koko seuran kuullen, että hän jo tänä yönä kernaasti antautuisi ruumiineen ja sieluineen Paholaisen valtaan, jos hän vain onnistuisi tavoittamaan tuon heilakan. Juomasankarit seisoivat ensin hämmästyneinä hänen hurjasta raivostaan, mutta yksi, luultavasti ilkeämpi tai enemmän juovuksissa kuin muut, korotti äänensä ja sanoi, että olisi parasta yllyttää koirat hänen jälilleen. Kun Hugo tämän kuuli, juoksi hän ulos talosta, huusi tallirengille, että satuloitsisivat hänen tammansa ja laskisivat irti koirat, ja kun tämä oli tapahtunut, antoi hän koirien haistaa huivia, jonka tyttö oli pudottanut, näytti niille minne päin hän oli mennyt, ja sitten lähdettiin vilkkaan haukunnan kaikuessa nummen yli kirkaassa kuutamossa.

"Hetken seisoivat iloiset veikot suu auki, ymmärtämättä oikein mitä sellaisella kiireellä oli tapahtunut. Mutta niinpä vähitellen alkoi päivä koittaa heidän pimittyneissä mielissään, ja he alkoivat ymmärtää minkälatuinen teko luultavasti tulisi tapahtumaan nummella. Nyt syntyi yleinen hämminki, muutamat huusivat tahtovansa pistoolinsa, muutamat hevosensa, toiset taas pyysivät pulloa viiniä. Vähitellen palasi kumminkin hiukkanen järkeä heidän hämmentyneisiin aivoihinsa, ja kaikki, kolmetoista luvultaan, nousivat he ratsuille ja riensivät nummelle.

"He olivat ehkä kulkeneet jonkun penikulman, kun he ratsastivat erään paimenen ohi, joka yöllä vartioi karjaa. He huusivat hänet luokseen ja kysyivät, oliko hän nähnyt ajoa. Mies, niin mainitsee kertomus, oli niin suunniltaan kauhistuksesta, että tuskin saattoi puhua, mutta viimein sanoi hän todella nähneensä onnettoman tytön koirien ajamana. 'Mutta minä olen nähnyt enemmänkin', sanoi hän, 'sillä Hugo Baskerville ratsasti ohitseni mustalla tammallaan, ja hänen jälessään juoksi aivan äänettömänä sellainen helvetinkoira, että minä rukouin Jumalaa varjelemaan minua saamasta senkaltaista seuraani!' Juopuneet herrat kiroilivat paimenta ja ratsastivat edelleen. Mutta äkkiä tunsivat he hyytyvänsä ytimiä ja luita myöten, sillä etäältä kuului laukkaavan hevosen kavioiden kopse, ja sitten riensi musta tamma valkoisen vaahdon tahraamana hurjassa laukassa heidän ohitseen riippuvin suitsin ja tyhjin satuloin. Vaikka pelon valtaamina, jatkoivat he ratsastustaan; kukin heistä olisi kumminkin, jos olisi yksin ollut, mieluummin kääntynyt takasin. Hitaasti ratsastaen saavuttivat he vihdoin koirat, jotka olivat tunnetut rohkeudestaan ja erinomaisesta rodustaan. Nyt ne kumminkin olivat vinkuen tunkeneet yhteen aivan erään nummella olevan syvän alankopaikan yläpuolelle. Pari koirista hiipi hiljaa pois, ja toiset seisoivat hännät koipien välissä ja tuijottivat alas ahtaaseen laaksoon.

"Ratsastajat olivat pysähtyneet; niinkuin hyvin voi kuvailla itselleen, olivat he nyt hieman selvempiä kuin matkansa alussa. Useimmat eivät millään ehdolla tahtoneet ratsastaa edelleen, mutta kolme heistä, joko he olivat rohkeimmat tai enemmän juovuksissa, lähti hevosillaan alas laaksoon. Se laajeni, ja he näkivät kolme suurta kiveä, jotka ovat siinä tänäkin päivänä muistomerkkeinä eräistä, aikoja sitten unhotetuista kansoista. Kuu valaisi kirkaasti laakson pohjaa, ja sen keskipisteessä makasi tyttöraukka, joka oli vaipunut maahan ja kuollut kauhusta ja väsymyksestä. Mutta eipä hänen eikä vähän matkaa siitä makaavan Hugo Baskervillen ruumiin näkeminen saattanut hiuksia nousemaan pystyyn noiden jumalattomien miesten päässä. Tämän sai aikaan vielä kamalampi näky, se oli eräs kauhistuttava olento, joka kurottautui Hugon yli ja raateli hänen kaulaansa, suuri, musta eläin, muodoltaan koiran kaltainen, mutta paljoa suurempi kuin yksikään koira, jonka ihmissilmä on nähnyt. Kun he katselivat koiraa, näkivät he sen repivän kurkun esiin Hugo Baskervillen kaulasta, ja kun se sitten leimuavien silmin ja verta tiukkuvin leuoin kääntyi heihin päin, huusivat kaikki kolme kauhusta ja ratsastivat yhtä mittaa äänekkäitä huutoja päästäen, kuin henkensä edestä takasin nummen yli. Yksi heistä, niin kerrotaan, kuoli samana yönä sen johdosta, mitä oli nähnyt, ja muut kaksi olivat koko loppuikänsä murtuneita miehiä.

"Niin kuuluu, poikani, kertomus siitä, kuinka koira, josta sitten on tullut sukumme kiusanhenki, ensi kerran näyttäytyi yhdelle sen jäsenistä. Syy, miksi olen tämän kertomuksen muistoon merkinnyt, on se, että täysin tuttu asia aina synnyttää vähemmän pelkoa, kuin se, josta tietää vain vähän, ja jota saa arvaamalla koettaa selittää. Ei voida myöskään kieltää, että monet perheemme jäsenet ovat saaneet onnettoman kuoleman -- äkillisen, verisen tai salaperäisen. Me voimme kumminkin luottamuksella sulkeutua kaitselmuksen suojaan, sillä kaitselmus ei aina rankaise viatonta kolmanteen ja neljänteen polveen, vaikka tämä uhkaus on luettavana pyhässä kirjassa. Tämän kaitselmuksen huostaan minä uskon teidät, poikani, mutta minä neuvon teitä samalla

varovaisuudesta välttämään kulkemista nummen yli niinä pimeinä hetkinä, jolloin pahuuden voima on korkeimmillaan."

["Tämän kirjoituksen jättää Hugo Baskerville nuor. pojillensa Rodgerille ja Johnille sillä ehdolla, etteivät he sano tästä mitään sisarellensa Elisabethille.]"

Kun tohtori Mortimer oli lopettanut tämän omituisen tarinan lukemisen, työnsi hän silmälasit ylös otsalle ja katsoi terävästi Sherlock Holmesiin. Tämä haukkotteli ja heitti melkein loppuun polttamansa sikarin tuleen.

"No?" sanoi Holmes.

"Eikö se ollut jokseenkin mieltä kiinnittävä?"

"Oli, kummitusjuttujen kerääjälle."

Tohtori Mortimer otti kokoontaitetun sanomalehden taskustaan.

"Nyt, herra Holmes, voin tarjota teille tuoreempaakin. Tämä on Devon County Cronicle tämän vuoden maaliskuun 14:ltä päivältä. Siinä on lyhyt kertomus sir Charles Baskervillen kuolemasta, joka oli tapahtunut muutamia päiviä aikasemmin."

Ystäväni kumartui eteenpäin ja valmistautui tarkkaavasti kuulemaan. Vieraamme laski silmälasit paikalleen ja alkoi lukea:

"Sir Charles Baskervillen äkillinen kuolema on synkistyttänyt koko kreivikuntaa. Hänen nimeänsä mainittiin yleisesti, kun oli kysymys vapaamielisestä ehdokkaasta keski-Devonshireä varten tulevissa vaaleissa. Vaikka sir Charles vain verrattain lyhyen ajan oli asunut Baskerville Hallissa, on hän kumminkin personallisen rakastettavuutensa ja suuren anteliaisuutensa kautta saavuttanut kunnioitusta ja ystävyyttä kaikilta, jotka tulivat tekemisiin hänen kanssaan. Tänä nousukkaitten aikana tuntee todellista tyydytystä, kun tapaa vanhan, onnettomuuksia ja vahingoita kärsineen kreivikuntasuvun jälkeläisen, joka on onnistunut kokoamaan oman omaisuuden ja tuomaan sen kotimaahan, aikoen siellä uudistaa suvun hävinneen suuruuden. Sir Charles on, kuten tunnettu, ansainnut suuria summia kauppayrityksillään Etelä-Afrikassa. Viisaampana kuin ne, jotka eivät osaa pidättäytyä, ennenkuin onnen pyörä heilahtaa takasin, muutti hän voittonsa rahaksi ja matkusti kotiin Englantiin. Ei ole enempää kuin kaksi vuotta siitä, kun hän asettui Baskerville Halliin, ja nyt jo puhutaan yleisesti niistä suurista suunnitelmista uutisrakennuksiksi ja parannuksiksi, jotka hänen kuolemansa keskeytti. Itse ollen lapseton, ilmotti hän julkisesti tahtovansa, että koko seutu saisi hänen eläessään hyötyä hänen onnestaan, ja monet saavat personallisista syistä valittaa hänen ennenaikaista manalle menoaan. Hänen suurenmoisista lahjotuksistaan lähimmän ympäristön ja koko kreivikunnan hyväntekeväisyyslaitoksille on usein ollut puhetta tämän lehden palstoilla.

"Niitä asianhaaroja, jotka olivat yhteydessä sir Charlesin kuoleman kanssa, ei ole saatu täysin selvitettyiksi oikeudellisessa tutkimuksessa, mutta varmaan on kumminkin tullut todistetuksi niiden huhujen perusteettomuus, joita kansan taikausko on pannut liikkeelle. Ei ole mitään syytä epäillä ilkeitä vehkeitä, tai luulla kuoleman johtuneen muista kuin luonnollisista syistä. Sir Charles oli leski, eikä voida kieltää, etteivät hänen tapansa olleet hieman omituisia. Vaikkakin hän omisti suuren omaisuuden, oli hänen elämänsä hyvin yksinkertainen, ja hänen lähimpänä palvelusväkenään Baskerville Hallissa oli vaan muuan aviopari nimeltä Barrymore -- mies oli hänen hovimestarinsa ja vaimo hänen taloudenhoitajansa. Heidän todistuksensa, useain sir Charlesin ystäväin vahvistamana, osottaa, että tämän terveys viime aikoina oli ollut hieman horjuva ja että varsinkin sydämen toiminta oli ollut häiriytynyt. Hänen kasvojensa väri oli usein vaihdellut, häntä oli vaivannut hengenahdistus ja joskus ilmaantuva hermostunut raskasmielisyys. Tohtori James Mortimer, vainajan lääkäri ja personallinen ystävä, on myöskin tämän todistanut.

"Asianlaita on lyhyesti seuraava: Sir Charles Baskervillen tapana oli joka ilta ennen maatapanoa kävellä Baskerville Hallin kuulusissa kuusikujassa. Barrymore-puolisoiden todistus osottaa tämän. Maaliskuun neljäntenä päivänä oli sir Charles sanonut aikovansa seuraavana päivänä matkustaa Lontooseen ja käsenyt Barrymoren valmistaa hänen matkakapineensa. Illalla meni hän tavallisuuden mukaan ulos ja sytytti, niinkuin tapansa myöskin oli, sikarin yöllistä kävelyänsä varten. Hän ei tullutkaan takasin. Kun Barrymore kahdentoista aikana huomasi ovien olevan vielä auki, tuli hän levottomaksi, sytytti lyhdyn ja lähti etsimään isäntäänsä. Oli satanut päivällä, joten maa oli kostea, ja helposti saattoi huomata sir Charlesin askelten jälet kujassa. Keskipaikoilla käytävää löytyy veräjä, joka vie nummelle. Kaikista merkeistä päättäen oli sir Charles seisonut siinä hetken. Sitten oli hän mennyt edelleen pitkin kujaa, ja läheltä sen loppupäätä löydettiin hänen kuollut ruumiinsa. Yhtä seikkaa ei Barrymoren todistuksen kautta saatu selitetyksi, sitä nimittäin, että hänen herransa askelten laatu muuttui toisenkaltaiseksi, sittenkun hän oli mennyt veräjän ohi, ja että näyttää siltä, kun hän sen jälkeen olisi alkanut käydä varpailaan. Eräs mustalainen nimeltä Murphy, ammatiltaan hevospaikka, oli ollut nummella, ei kovin etäällä onnettomuuspaikalta, mutta hänen oman tunnustuksensa mukaan näyttää mies olleen juovuksissa. Hän sanoo kuulleensa huutoa ja kirkumista, mutta hän ei tiedä mistäpäin se oli kuulunut. Mitään väkivallan merkkejä ei voitu huomata sir Charlesin ruumiissa, ja vaikka lääkärintodistuksen mukaan vainajan kasvot olivat siihen määrään vääristyneet, että tohtori Mortimer alussa ei voinut edes uskoa entisen ystävänsä ja hoidokkaansa siinä makaavan edessä, niin selitettiin tämän usein tapahtuvan, kun kuolema aiheutuu hengenahdistuksesta ja sydänhalvauksesta. Tätä selitystä vahvisti ruumiin tarkastus. On onnellista, että niin on asian laita, sillä selvästikin on mitä suurimmassa määrin tärkeää, että sir Charlesin perillinen asettuu asumaan tilalle ja jatkaa sitä hyvää työtä, joka näin surullisella tavalla keskeytyi. Ellei kruununmiehen proosallinen todistus olisi tehnyt tyhjiksi kaikkia niitä liioiteltuja kertomuksia, joita miehestä mieheen on kuiskuteltu tämän tapauksen johdosta, niin olisi ollut vaikea löytää ketään, joka olisi tahtonut asua Baskerville Hallissa. Vainajan lähin sukulainen lienee herra Henry Baskerville, jos hän on elossa, ja tämä Henry on sir Charles Baskervillen nuoremman veljen poika. Kun tästä nuoresta miehestä viimeksi kuultiin, oli hän Amerikassa, ja on ryhdytty toimenpiteisiin tapahtuman saattamiseksi hänen tietoonsa."

Tohtori Mortimer käänsi sanomalehden kokoon ja pisti sen takasin taskuun.

"Nämä ovat ne sir Charles Baskervillen kuolemaa koskevat seikat, jotka ovat tulleet yleisön tietoon, herra Holmes", sanoi hän.

"Minä kiitän teitä paljon", sanoi Sherlock Holmes, "siitä että olette kääntänyt minun huomioni tähän asiaan, jossa todella on yhtä ja toista mielenkiintoa herättävää. Luin tosin heti tapahtuman jälkeen siitä jotain sanomalehdistä, mutta minulla oli silloin niin paljon tekemistä tuossa Vatikaanin jalokiviä koskevassa pikku jutussa, että koettaissani hyödyttää paavia laiminlöin, useita hauskoja tapauksia Englannissa. Tämä kirjojutushan sisältää, sanoitte, kaikki yleisölle tutut seikat."

"Niin tekee."

"Kertokaa minulle sitten yksityiset puolet asiasta." Hän nojautui taaksepäin, pani sormenpäät yhteen ja antoi kasvoilleen järkähtämättömän tuomari-ilmeen.

"Sitä tehdessäni", sanoi tohtori Mortimer, joka näytti joutuvan ankaraan mielenliikutukseen, "kerron teille sellaista, jota en kenellekään ole ilmaissut. Syy, miksi en puhunut siitä viranomaisten toimeenpanemassa tutkinnossa, oli, että tiedemies arkaalee julkisesti joutua epäluulon alaseksi siitä, että hän muka ottaisi osaa yleiseen taikauskoon. Minulla oli vieläkin yksi syy, se, johon sanomalehdessä viitattiin. Baskerville Hall saisi varmasti jäädä asumattomaksi, jos jollakin tavoin koetettaisiin lisätä sen jo ennestään huonoa mainetta. Molemmat nämä syyt oikeuttivat minut, niinkuin luulen, pitämään jotain salassa, koska ei mitään hyötyä olisi ollut täydellisemmästä todistuksesta. Kun puhun teille, ei minulla ole mitään syytä salata asian oikeata laitaa."

"Nummella on hyvin vähän asukkaita, ja naapurukset seurustelevat siellä alituisesti keskenään. Siitä syystä

tapasin usein sir Charles Baskervillen. Paitsi herra Franklandia Lafter Hallissa ja herra Stapletonia, tuota tunnettua luonnontutkijaa, ei siellä ole yhtään sivistynyttä miestä monen peninkulman alalla. Sir Charles rakasti yksinäisyyttä, mutta hänen sairaalloisuutensa saattoi meidät yhteen, ja tieteelliset harrastukset olivat myöskin yhdyssiteenä meidän kesken. Hän oli hankkinut melkoisen määrän tieteellistä sivistystä Etelä-Afrikassa, ja me vietimme monta ihastuttavaa iltaa keskustellen eroavaisuuksista bushmannien ja hottentottien ruumiinrakenteessa.

"Sir Charlesin elämän viimeisinä kuukausina kävi minulle yhä enemmän selväksi, että hänen hermostonsa oli niin kiihotuksissa, että voi pelätä täydellistä särkymistä. Tuo sukutarina, jonka juuri luin teille, oli siihen määrin vallannut hänen mielensä, ettei mikään olisi saanut häntä lähtemään nummelle pimeän tultua, vaikkakin hän kyllä usein käveli omassa puistossaan. Kuinka järjettömältä se teistä, herra Holmes, näyttäneekin, niin oli hän täydellisesti vakuutettu siitä, että kamala kohtalo vainosi hänen sukuansa, ja varmaa on, etteivät hänen kertomuksensa esi-isistään suinkaan olleet ilahuttavia. Kuvittelu jonkunlaisen vainoojan läsnäolosta asui alituisesti hänen mielessään, ja usein kysyi hän minulta, enkö matkoillani ja sairaskäynneilläni öillä nähnyt jotain merkillistä tai kuullut koiran haukunutta. Tämän jälkimmäisen kysymyksen teki hän usein, ja hänen äänensä vapisi silloin aina pidätetystä liikutuksesta.

"Muistan selvään erään illan, noin kolme viikkoa ennen hänen kuolemaansa, jolloin saavuin ajaen Baskerville Halliin. Sattumalta seisojani ovella. Minä olin astunut alas rattailta ja olin aivan hänen edessään, kun huomasin hänen hirveän kauhun ilmeellä tuijottavan olkani ylitse. Minä käännähdin nopeasti ympäri ja ehdin juuri vilahdukselta huomaamaan suuren, mustan, vasikan näköisen eläimen näyttäytyvän taloon johtavan ajotien päässä. Sir Charles oli siihen määrään kauhuissaan ja peloissaan, että minun täytyi mennä paikalle, jossa eläin oli näyttäytynyt, sitä hakemaan. Se oli kumminkin hävinnyt, ja tämä tapaus teki häneen pysyväisen, ikävän vaikutuksen. Minä jäin hänen luokseen koko illaksi ja tässä tilaisuudessa hän, selittääkseen mielenliikutuksensa syytä, uskoi haltuuni sen kirjotuksen, jonka äsken teille luin. Mainitsen tämän pienen tapauksen, koska sillä on jotain merkitystä yhteydessä sittemmin sattuneen surullisen tapauksen kanssa. Silloin kyllä pidin sitä hyvin vähäpätöisenä ja arvelin sir Charlesin mielenliikutusta aivan aiheettomaksi.

"Minun neuvostani aikoi hän sitten matkustaa Lontooseen. Minä tiesin, että hänellä oli sydänvika, ja se alituinen pelko, joka häntä vaivasi, vaikutti hyvin vahingollisesti hänen terveyteensä. Luulin pääkaupungin vaihtelevan elämän muutamassa kuukaudessa vaikuttavan hänessä täydellisen muutoksen. Herra Stapleton, joka oli molempien meidän ystävämmä, ja oli hyvin huolissaan hänen terveydentilastaan, oli yhtä mieltä minun kanssani. Viime hetkessä tapahtui tuo kamala onnettomuus.

"Samana yönä, kun sir Charles kuoli, lähetti Barrymore, keksittyään onnettomuuden, erään Perkins nimisen tallirengin hevosella minua noutamaan, ja kun en vielä ollut mennyt levolle, niin ehdin Baskerville Halliin tuntia myöhemmin tuota surullista tapausta. Minä saatoin tarkastaa ja vahvistaa kaikki ne seikat, jotka merkittiin pöytäkirjaan tutkintotilaisuudessa. Seurasin jälkiä kuusikujassa, näin veräjän luona paikan, johon hän oli hetkeksi seisahtunut, huomasin muutoksen jälkien muodossa, panin merkille, että pehmeässä hiekassa ei ollut muita jälkiä kuin Barrymoren, ja lopuksi tutkin ruumista, jota ei oltu liikutettu ennen tuloani. Sir Charles makasi silmillään ojennetuin käsin, ja hänen kasvonsa olivat niin vääristyneet mielenliikutuksesta, että tuskin taisin valallani vahvistaa tuntevani hänet. Ulkonaista väkivaltaa ei hänelle missään tapauksessa ollut tapahtunut. Mutta yhdessä ainoassa suhteessa poikkesi Barrymoren todistus asian oikeasta laidasta. Hän sanoi, ettei mitään jälkiä näkynyt maassa kuolleen läheisyydessä. Hän ei kyllä ollut mitään nähnyt. Minä sitävastoin näin niitä -- vähän matkaa ruumiista, ja ne olivat aivan vereksiä ja selviä."

"Näittekö todella jälkiä?"

"Kyllä, näin varmaan."

"Miehenkö vai naisen?"

Tohtori Mortimer sai omituisen ilmeen silmiinsä ja alensi äänensä kuiskaukseksi vastatessaan:

"Herra Holmes, ne olivat tavattoman suuren koiran!"

KOLMAS LUKU.

Arvoitus.

Minä tunnustan, että nämä sanat kuullessani kulki väristys pitkin selkääni. Värähdys tohtorin äänessä osoitti, että hänkin oli syvästi liikutettu kertomuksestaan. Holmes nojautui innokkaana eteenpäin, ja hänen silmänsä säihkyivät tavalla, joka osoitti hänen suuresti kiintyneen asiaan.

"Te näitte sen?"

"Yhtä selvästi kuin nyt näen teidät."

"Ettekä sanonut mitään?"

"Mitä hyötyä olisi ollut sanomisesta?"

"Ja kuinka ei kukaan muu sitä nähnyt?"

"Jäljet olivat noin kahdenkymmenen kyynärän päässä ruumiista, eikä kukaan pannut niihin vähintäkään huomiota. Luultavasti en minäkään olisi sitä tehnyt, ellen olisi tuntenut tarua."

"Löytyy kai paljon paimenkoiria nummella?"

"Kyllä, mutta siinä ei ollut kysymys paimenkoirasta."

"Te sanotte, että koiran täytyi olla suuren?"

"Tavattoman suuren."

"Mutta se ei ollut mennyt ruumiin luo?"

"Minkälainen oli ilma sinä yönä?"

"Kostea ja kolea."

"Mutta ei satanut?"

"Ei."

"Minkälainen tuo kuja on?"

"Sen muodostaa kaksi kahdentoista jalan korkuista läpipääsemätöntä kuusiaitaa, ja niiden välinen käytävä on noin kahdeksan jalan levyinen."

"Löytyykö mitään käytävän ja aitojen välissä?"

"Kuuden jalan levyinen ruohokaistale erottaa molemmin puolin käytävän aidoista."

"Ettekö sanonut, että yhdessä kohden löytyy veräjä aidassa?"

"Kyllä, tavallinen veräjä, joka johtaa nummelle."

"Löytyykö muuta tietä kujasta?"

"Ei, ei löydy."

"Päästäkseen kuusikujaan täytyy siis joko tulla suoraan rakennukselta tai veräjän kautta nummelta?"

"Voi myöskin kulkea kujan päässä olevan huvimajan kautta."

"Oliko sir Charles ehtinyt sen luo?"

"Ei, hän makasi noin viidenkymmenen kyynärän päässä siitä."

"Sanokaahan nyt, tohtori Mortimer, ja ajatelkaa tarkoin, sillä asia on tärkeä -- löytyivätkö jäljet ruohossa vai käytävällä?"

"Ruohossa ei jälkiä näkyisi."

"Olivatko jäljet samalla puolen käytävää kuin veräjä?"

"Kyllä, ne olivat käytävän äärimmäisellä reunalla ja samalla puolen kuin veräjä."

"Te herätätte mielenkiintoani mitä suurimmassa määrässä. Oliko veräjä suljettu?"

"Se oli suljettu ja varustettu irtonaisella lukolla."

"Kuinka korkea se on?"

"Noin neljä jalkaa."

"Kuka tahansa siis olisi saattanut mennä sen yli?"

"Kyllä."

"Ja mitä merkkejä te löysitte veräjän luona?"

"En mitään huomattavampia."

"Mitä sanotte? Eikö kukaan niitä tarkastanut?"

"Minä tein sen itse."

"Ettekä huomannut mitään tavatonta?"

"En, siinä oli kaikki niin epäselvää. Sir Charles oli luultavasti seisonut siinä viisi tai ehkä kymmenen minuuttia."

"Mistä sen tiedätte?"

"Koska tuhkaa kaksi kertaa oli pudonnut hänen sikaristaan."

"Erinomaista. Tässä meillä on mieleisemme ammattiveli, Watson. Mutta merkit, jäljet?"

"Hän oli itse polkenut ristiin rastiin tuon pienen hietikon. Muita jälkiä en voinut havaíta."

Sherlock Holmes löi kädellä polveensa nähtävästi tyytymättömänä.

"Olisinpa vain ollut siinä!" sanoi hän. "Tämä tapaus on aivan tavattoman merkillinen ja tarjoaa runsaita mahdollisuuksia tieteelliselle asiantuntijalle. Tuota pientä hietikkoa olisin lukenut kuin avattua kirjaa, mutta nyt on sade sen turmellut ja joukko uteliaita talonpoikia puukengillään sitä polkenut. Tohtori Mortimer, tohtori Mortimer, miksi ette kutsunut minua? Te saatte vastata paljosta."

"Minä en olisi voinut kutsua teitä ilmaisematta koko asiaa, ja minä olen sanonut teille, miksi en sitä tahdo. Sitäpaitsi -- niin, sitäpaitsi --"

"Miksi epäröitte?"

"Löytyy ala, jossa terävinkin ja kokeneinkin salapoliisi joutuu ymmälle."

"Tarkoitatte, että asia on ylenluonnollinen."

"Sitä en juuri sanonut."

"Ette, mutta niin mahtanette kumminkin ajatella."

"Koskapa tämän onnettoman tapauksen jälkeen olen saanut kuulla useita seikkoja, joita on vaikea sovelluttaa luonnon tavalliseen järjestykseen."

"Esimerkiksi?"

"Minä olen kuullut kerrottavan, että ennen tuota kamalaa tapausta useat henkilöt olivat nähneet nummella kuleksimassa erään eläimen, joka ei voinut olla tavallinen, ja kuvailujen mukaan oli se täydelleen ollut Baskervillen suvun vainoojan näköinen. Kaikki kertoivat samalla tapaa, että se oli ollut suuri, hehkusilmäinen, aavemainen ja kauhea eläin. Olen kuulustellut näitä ihmisiä, yksi heistä on reipas ja kunnollinen maanviljelijä, toinen hevosenkengittäjä ammatiltaan ja kolmas on karjanhoitaja, ja kaikki kolme ovat kuvailleet tuota kauhun ilmiötä siten, että se hyvin sopii sukutarun mainitsemaan helvetinkoiraan. Minä vakuutan, että koko seutu on kauhun vallassa. Ja rohkean pitää sen miehen olla, joka uskaltaa kulkea nummen yli pimeään tultua."

"Ja te, oppinut mies, tiedemies, te luulette, että tässä on jotain ylenluonnollista?"

"Minä en tiedä mitä uskoisin."

Holmes kohautti olkapäitään.

"Toistaiseksi ovat tutkimukseni rajottuneet tähän maailmaan", sanoi hän. "Hyvinkin vaatimattomalla tavalla olen vastustanut pahuuden voimaa, mutta ryhtyä tekemisiin itse pahuuden isän kanssa on ehkä hieman rohkeaa. Teidän täytynee kumminkin myöntää, että jäljet olivat aineellisia?"

"Tarunkin mainitsema koira oli kyllin aineellinen repiäkseen kurkun esiin ihmisen kaulasta, ja kumminkin se samalla oli helvetillinen."

"Minä huomaan, että te olette täydellä todella siirtynyt ylenluonnollisia uskovain joukkoon. Selittäkää kumminkin yksi seikka, tohtori Mortimer. Jos mielipiteenne ovat sellaisia, niin miksi sitten olette kääntynyt minun puoleeni? Te sanotte minulle, että on hyödytöntä koettaa tutkia syytä sir Charlesin kuolemaan, ja samalla te pyydätte minua sitä tekemään."

"Minä en ole teiltä sitä pyytänyt."

"Mitenkä muuten voisoin teitä sitten auttaa?"

"Neuvomalla mihinkä suhteeseen minun on asettuminen sir Henry Baskervilleen, joka saapuu Waterloo-asemalle" -- tohtori Mortimer katsoi kelloansa -- "täsmälleen tunnin ja neljänneksen päästä."

"Hän on perillinen, eikö niin?"

"Kyllä. Heti sir Charlesin kuoltua annoimme tiedustella tätä nuorta miestä ja saimme tietää hänen viljelevän maata Kanadassa. Sen mukaan, mitä meille on kerrottu, lienee hän kaikissa suhteissa kunnan mies. Minä en nyt enää puhu lääkärinä vaan sir Charlesin testamentin tallettajana ja toimittajana."

"Minä otaksun, ettei löydy muita, jotka vaatisivat perintöä itselleen?"

"Ei varmaankaan. Vain yhden sukulaisen olemme vielä löytäneet, nimittäin Rodger Baskervillen, nuorimman niistä kolmesta veljestä, joista sir Charles oli vanhin. Keskimmäinen veljeksistä kuoli nuorena ja oli tämän Henryn isä. Kolmas, Rodger, oli perheen surunlapsi. Hän oli perinyt noiden vanhojen, hurjien Baskervillein luonteen ja oli, mikäli olen kuullut sanottavan, ihmeteltävästi vanhan Hugon muotokuvan näköinen. Hänelle tuli lopulta mahdottomaksi jäädä Englantiin, hän karkasi Keski-Amerikkaan ja kuoli siellä keltakuumeeseen, vuonna 1876. Henry on viimeinen Baskerville. Tunnin ja viiden minuutin päästä on minun oltava häntä vastassa Waterloo-asemalla. Aamulla sain sähkösanomalla tiedon, että hän oli noussut maihin Southamptoniin. Mihin neuvotte, herra Holmes, minua ryhtymään hänen suhteensa?"

"Miksikä hän ei lähtisi sukutaloonsa?"

"Te pidätte sitä luonnollisimpana. Ajatelkaa kumminkin, että jokaista Baskervilleä siellä tapaa onnettomuus. Minä olen vakuutettu siitä, että sir Charles, jos hän olisi voinut puhua minun kanssani ennen kuolemaansa, olisi varottanut minua sallimasta suvun viimeisen vesan, suuren omaisuuden perijän matkustaa niin onnettomaan paikkaan. Toiselta puolen aivan varmasti seudun koko köyhä, puutetta kärsivä väestö on riippuvainen siitä, että omistaja asuu tilalla. Kaikki sir Charlesin hyvät toimenpiteet häviävät ja menevät tyhjiin, jos tila jää asumattomaksi. Minä pelkään toimivani puolueellisesti ja personallisen edun mukaan. Sen vuoksi olen esittänyt asian teille ja pyytänyt neuvoanne."

Holmes istui hetkisen hiljaa ja mietti.

"Yksinkertaisesti sanoen on asianlaita tämä", sanoi hän. "Teidän arvelunne mukaan paha henkivoima tekee Dartmoorissa asumisen Baskerville-suvun jäsenelle vaaralliseksi, eikö niin?"

"Myönnän kernaasti, että monet seikat viittaavat siihen."

"Hyvä. Mutta jos nyt teidän ylenluonnollinen teorianne on oikea, niin luultavasti tuo paha henkivoima voisi vahingoittaa tätä nuorta miestä Lontoossa yhtä hyvin kuin Devonshiressä. Tuskin voi ajatella pahaa henkeä, jonka valta yhtä tarkkaan olisi sidottu määrättyyn alueeseen kuin jonkun kirkonvartijan."

"Te esittäisitte asian suuremmalla vakavuudella, jos tulisitte personallisesti senkaltaisten seikkojen kanssa tekemisiin. Jos olen teitä oikein käsittänyt, olette siis sitä mieltä, että tämä nuori mies on yhtä hyvässä

turvassa Devonshiressä kuin Lontoossa. Hän tulee viidenkymmenen minuutin kuluttua. Minkä neuvon annatte minulle?"

"Minä neuvon teitä ottamaan ajurin, kutsumaan koiranne, joka nyt raapii oveani, ja kiirehtimään Waterloo-asemalle ottamaan vastaan sir Henry Baskervilleä."

"Ja sitten?"

"Ja sitten olemaan sanomatta hänelle mitään, ennenkuin minä olen saanut asiaan selvyyttä."

"Ja kauanko siihen kuluu?"

"Neljäkolmatta tuntia. Olen teille hyvin kiitollinen, jos kello kymmenen huomenna aamupäivällä tulette tänne luokseni, ja minun suunnitelmani tulevaisuutta varten helpottuisivat melkoisesti, jos ottaisitte sir Henryn mukaanne."

"Sen teen, herra Holmes." Hän merkitsi määrääjän kalvosimeensa ja kiiruhti huoneesta omituisella urkkivalla, hajamielisellä tavallansa. Holmes pysäytti hänet ennenkuin hän oli ehtinyt portaita alas.

"Vain yksi kysymys vielä, tohtori Mortimer. Te sanoitte, että muutamat ihmiset ennen sir Charles Baskervillen kuolemaa näkivät tuon omituisen eläimen nummella?"

"Kolme henkeä oli sen nähnyt."

"Ja onko joku nähnyt sitä myöhemmin?"

"Ei ole, mikäli minä olen kuullut."

"Kiitos tiedosta. Hyvästi, hyvästi."

Holmes palasi takasin ja istuutui tuolilleen tuolla tyyneen tyytyväisyyden ilmeellä, joka osoitti, että hän oli saanut jotain mielensä mukaista ajateltavaa.

"Aijotko lähteä ulos, Watson?"

"Aijon, ellen voi sinua jotenkin auttaa."

"Et, ystäväni, toiminnan hetkenä minä apuusi luotan. Tämä tapaus on hyvin merkillinen, vieläpä muutamilta näkökannoilta aivan vertaa vailla. Tahtoisitko Bradleyn ohi kulkiessasi pyytää häntä lähettämään nautan väkevintä tupakkaansa tänne minulle? Kiitos. Ellei sinulle ole sopimatonta, voit kernaasti viipyä iltaan asti, mutta silloin minä sangen mielelläni tahtoisin keskustella kanssasi niistä vaikutuksista, joita tämä äsken kuulemamme verrattoman huvittava kertomus on tehnyt."

Minä tiesin kuinka välttämätöntä ystävälleni oli saada jäädä häiriytymättömään yksinäisyyteen siksi ankaran miettimisen ajaksi, jolloin hän tutki jokaisen todistuksen tapaisenkin arvoa, rakensi erilaisia suunnitelmia, vertaili niitä toisiinsa ja otti selville, mitkä kohdat olivat tärkeitä, mitkä vähäpätöisiä. Vietin siis päivän klubissani ja vasta illalla palasin Baker Streetille. Kello oli melkein yhdeksän, kun astuin arkihuoneeseemme.

Ovea avatessani luulin ensiksi tulen päässeen irti, sillä huone oli niin täynnä savua, että lampun valo himmeni. Kun olin tullut sisään, tyyntyi levottomuuteni, sillä väkevän ja karkean tupakan pistävä savu tunki kurkkuuni ja sai minut yskimään. Savun läpitse häämötti Holmes yönuttuunsa puettuna, nojatuoliin painuneena ja musta savipiippu suussa. Joukko paperikääröjä oli hajallaan hänen ympärillään lattialla.

"Oletko vilustunut, Watson?" sanoi hän.

"En, mutta se on tämän myrkyllisen ilman syy."

"Aivan oikein, kun sanot, niin huomaan minäkin, että se ehkä on hieman sakea."

"Sakeako? Se on sietämätön."

"Avaa sitten ikkuna, jos tahdot. Näen, että olet ollut koko päivän klubissa."

"Mutta Holmes!"

"Enkö ole oikeassa?"

"Olet kyllä, mutta kuinka --?"

Hän nauroi minun ilmeiselle hämmästykselleni. "Sinä olet todellakin hyvin yksinkertainen, rakas Watson, ja sehän juuri tuottaa minulle iloa, kun harjoittelen vähäisiä kykyjäni sinuun nähden. Eräs herra lähtee ulos sellaisena päivänä, jolloin kadut ovat likaset ja sataa tiheään. Hän palaa illalla kotiin, ja hänen hattunsa ja saappaansa ovat kiiltävän kirkkaat. Silloin ei pitäisi olla kovin vaikea ymmärtää, että hän on ollut sisällä koko päivän. Kysymyksessä olevalla herralla ei ole useita läheisiä ystäviä. Missä on hän sitten ollut? Vastaus on selvä."

"Siinä olet todella oikeassa."

"Mutta paljon on sellaista maailmassa, joka on itsestään selvää, ja jota kukaan ei huomaa. Missä luulet minun olleen?"

"Olet kai pysytellyt sisällä."

"Päinvastoin, minä olen ollut Devonshiressä."

"Hengessä, tarkoitat."

"Niin, tietysti. Ruumiini on ollut täällä nojatuolissa, ja se on, sen surulla tunnustan, kuluttanut kolme suurta kannua kahvia ja uskomattoman paljon tupakkaa. Sinun mentyäsi, lähetin Stamfordilta noutamaan pääesikunnan kartan tästä osasta nummea, ja sillä kartalla ovat ajatukseni liikkuneet koko päivän. Minä keuhun nyt tuntevani jokseenkin hyvin tuon maakappaleen."

"Kartta on kai suurta kokoa."

"Hyvin suurta kokoa." Hän avasi siitä yhden osan ja laski sen polvilleen. "Tässä näet sen alueen, joka oikeastaan koskee meitä. Baskerville Hall on tuossa keskellä."

"Metsän ympäröimänä."

"Aivan niin. Otaksun että kuusikuja, vaikkakaan se ei ole sillä nimellä merkitty, kulkee pitkin tätä viivaa, kuten näet, oikea sivu nummea vasten. Nuo yhteen paikkaan tungetut rakennukset muodostavat Grimpenin kylän, jossa ystävämme tohtori Mortimer asuu. Ympäristössä löytyy, kuten näet, viiden peninkulman laajuisella alalla vain muutamia harvoja, hajallaan sijaitsevia asumuksia. Tässä on Lafter Hall, jota mainittiin kertomuksessa, ja sitten löytyy siellä tämä merkillä varustettu rakennus, jossa asuu tuo luonnontutkija -- Stapleton lienee hänen nimensä, jos oikein muistan. Tuossa ja tuossa on pari maakartanoa, High Tor ja

Foulmire. Neljäntoista penikulman päässä on rangaistusvankila Princetown. Näiden yksityisten pisteiden ympärillä ja välissä on laaja, autio nummi. Tässä on siis näyttämö, jossa murhenäytelmä on tapahtunut, ja siellä mekin saanemme näytellä jotain osaa."

"Todellakin autio seutu!"

"Paikka on hyvin valittu. Jos paholainen tahtoisi sekaantua ihmisten asioihin --"

"Olet siis itsekkin taipuvainen ylenluonnolliseen selitykseen?"

"Paholaisella saattaa kai kätyrinä olla olentoja lihasta ja luusta, vai kuinka? Kaksi kysymystä kohtaamme heti tutkimuksemme alussa. Ensiksikin: onko tässä ensinkään kysymys rikoksesta, toiseksi: mikä tämä rikos on, ja kuinka se tehtiin? Jos tohtori Mortimerin otaksuma on oikea, ja tässä siis olemme tekemisissä sellaisten voimien kanssa, jotka ovat tunnettujen luonnonlakien yläpuolella, niin on tutkimuksemme lopussa. Olemme kumminkin velvolliset koettelemaan kaikkia muita otaksumisia, ennenkuin tähän turvaudumme. Luulenpa, että pyydän sinua sulkemaan ikkunan, ellei, sinulla ole mitään sitä vastaan. Merkillistä kyllä, olen minä huomannut, että tihennetty ilma auttaa keskittämään ajatuksia. -- En ole ehtinyt niin pitkälle, että sulkeutuisin kaappiin, vaikkakin sen pitäisi olla suoran johtopäätöksen mielipiteestäni. Sinä olet luultavasti myöskin miettinyt tätä?"

"Olen, se on ollut mielessäni koko päivän."

"Ja mitä luulet asiasta?"

"Se on hyvin merkillinen."

"On, ja laadultaan aivan erikoinen. Siinä on paljon huomioon otettavaa -- esimerkiksi jälkien muuttuminen. Kuinka sen selität?"

"Mortimer sanoi, että mies oli alkanut kulkea varpaillaan, kun oli ehtinyt veräjän ohitse."

"Hän kertoi vaan, mitä, joku narri oli sanonut tutkintotilaisuudessa. Minkä ihmeen vuoksi hän olisi varpaillaan kulkenut?"

"Kuinka hän, sitten kulki?"

"Hän ei kulkenut, Watson, hän juoksi -- juoksi aivan epätoivoisesti, juoksi henkensä edestä, juoksi kunnes sydän särkyi, ja hän kaatui kuolleena maahan."

"Minkä vuoksi hän juoksi?"

"Niin, siinä on arvoitus. Muutamit merkit osoittavat, että mies oli aivan suunniltaan pelästyksestä, alkaessaan juosta."

"Kuinka voit sen tietää?"

"Minä otaksun, että hänen pelkonsa aihe oli nummella päin. Jos niin oli, mikä näyttää luultavalta, niin ainoastaan kaiken tajunnan menettänyt mies voi juosta pois päin rakennuksesta, eikä sitä kohti. Jos mustalaisen todistukseen voi uskoa, juoksi hän apua huutaen taholle josta ei apua ollut saatavana. Voi myöskin kysyä, ketä hän mahtoi odottaa tuona iltana, ja miksi hän mieluummin odotti kuusikujassa kuin omassa talossaan."

"Vai niin, luulet siis, että hän odotti jotain?"

"Mies oli ijäkäs ja sairaalloinen. Voi helposti ymmärtää, että hän meni ulos kävelemään, mutta maa oli kostea ja ilma huono. Onko luonnollista, että hän olisi seisonut alallaan viisi tai kymmenen minuuttia, niinkuin tohtori Mortimer, terävämmin kuin olisin voinut odottaa, arveli sikarin tuhkan johdosta?"

"Hän kävi kumminkin joka ilta ulkona kävelemässä."

"Mutta en luule, että hän joka ilta meni seisomaan nummelle vievän veräjän luo. Päinvastoin osottaa kaikki, että hän koetti välttää nummea. Sinä iltana hän seiso siinä odottamassa. Seuraavana aamuna piti hänen matkustaa Lontooseen. Asia alkaa järjestyä, Watson. Siihen tulee yhteyttä. Tahdotko ystävällisesti ojentaa minulle viuluni, niin jätämme enemmän puhumisen tästä asiasta kunnes saamme tavata tohtori Mortimeria ja sir Henry Baskervillea huomenna aamupäivällä."

NELJÄS LUKU.

Sir Henry Baskerville.

Aamiaispöytäimme tyhjennettiin aikasin, ja Sherlock Holmes odotti yönuttuun puettuna sovittua kohtausta. Vieraamme olivat täsmällisiä, sillä kello oli juuri lyönyt kymmenen, kun tohtori Mortimeria kehoitettiin astumaan ylös portaita nuoren aatelismiehen seurassa. Viimemainittu oli pieni, vilkas, tummasilmäinen mies ja noin kolmenkymmenen vuoden ikäinen. Hän oli vahvarakenteinen, ja hänen kulmakarvansa olivat paksut ja mustat, ja kasvonsa teräväpiirteiset, rohkeat ja päivettyneet. Hänen pukunsa oli punertavan ruskeaa, karkeaa kangasta, ja koko hänen ulkomuotonsa osotti hänen oleskelleen enimmänsä aikansa ulkoilmassa; kumminkin, oli lujassa katseessa ja varmassa ryhdissä jotain, joka osotti hänen olevan hienon miehen.

"Tämä on sir Henry Baskerville", sanoi tohtori Mortimer.

"Omituista on", sanoi tämä, "että minä olisin tullut luoksenne, herra Sherlock Holmes, vaikkakaan ystäväni ei olisi ehdottanut tätä käyntiä tänä aamuna. Minä tiedän, että te voitte ratkaista vaikeita kysymyksiä, ja se arvoitus, joka tänään on minulle esitetty, vaatii terävämpää ajattelemista, kuin minulle on mahdollista."

"Olkaa hyvä, istukaa, sir. Henry. Ette kai tahtone sanoa, että Lontooseen tulonne jälkeen olette saanut kokea jotain erittäin huomattavaa?"

"En mitään erittäin tärkeää, herra Holmes. Mahdollisesti se vain on pilaa. Tarkoitin tätä kirjettä, jos sitä voi kirjeeksi kutsua, jonka sain aamulla."

Hän laski kuoreen suljetun kirjeen pöydälle, ja me kumarruimme kaikki sitä katsomaan. Kuori oli jokseenkin yksinkertainen ja väriltään harmahtava. Osoite "Sir Henry Baskerville, Northumberlandin hotelli" oli huolimattomasti piirretty suurilla painokirjaimilla; postileimassa oli "Charing Cross", ja kirje oli leimattu edellisenä iltana.

"Kenellä oli tiedossa, että aijotte asettua Northumberlandin hotelliin?" kysyi Holmes katsoen sir Henryyn.

"Sitä ei kukaan voinut tietää, sillä sitä ei päätetty ennenkuin olin tavannut tohtori Mortimerin."

"Mutta tohtori Mortimer asui ehkä siellä ennestään?"

"En, minä olin asunut erään tuttavan luona", sanoi tohtori. "Ei ollut mitään, joka olisi osottanut, että aijojimme mennä siihen hotelliin."

"Hm. Näyttää siltä kuin löytyisi joku, joka vilkkaasti ottaa osaa teidän toimiinne." Hän avasi kuoren ja otti siitä neljään osaan käännetyn kirjotuspaperiarkin puoliskon, levitti sen auki ja laski pöydälle. Keskellä sivua

oli yksi ainoa lause, joka oli muodostettu paperille liimatuista painetuista sanoista. Se kuului: "Jos elämällä ja järjellä lie teille arvoa, niin pysykää poissa nummelta." Ainoastaan sana "nummelta" oli piirretty musteella.

"Nyt lienette te, herra Holmes", sanoi sir Henry Baskerville, "niin hyvä että selitätte, mitä hittoa tämä merkitsee, ja kuka näin suuresti ottaa osaa minun asioihini."

"Mitä luulette te asiasta, tohtori Mortimer? Se täytynee teidän ainakin myöntää, että tässä ei ole mitään ylenluonnollista?"

"Ei ole, herra Holmes, mutta voihan olla niin, että kirje tulee joltakin, joka pitää tuota toista ylenluonnollisena."

"Mitä toista?" kysyi sir Henry kärsimättömästi. "Näyttää siltä kuin teillä kaikilla, hyvät herrat, olisi minun asiani paremmin selvillä kuin minulla itselläni."

"Ennenkuin lähdette tästä huoneesta, tiedätte tekin yhtä paljon, sir Henry, sen lupaan", sanoi Sherlock Holmes. "Toistaiseksi otamme teidän luvallanne huomioon vain tämän sangen merkillisen paperin, joka on pantu kokoon sekä jätetty kirjelaatikkoon eilen illalla. Onko sinulla eilinen Times, Watson?"

"On, se on tuolla nurkassa."

"Tahdotko olla hyvä ja antaa se minulle -- tarkoitan sisäsivua, jossa johtavat kirjoitukset ovat?" Hän katseli lehteä, ja hänen silmänsä kulkivat palstoja ylhäältä alas. "Erittäin hyvä kirjoitus vapaakaupasta! Sallitteko minun lukea muutamia otteita? 'Voitte ehkä sallia teille seliteltävän, että teidän ammatinne ja elinkeinonne, mitä laatua lienevätkään, saisivat hyötyä suojelustulleista, mutta järjellä jo luulisi olevan voimaa vakuuttaa teille, että, jos sellainen lainsäädäntö saataisiin aikaan, niin sen kautta rikkaudet pysytettäisiin poissa maasta, tuonnin arvoa vähennettäisiin, ja elämällä meidän saarellamme olisi paljoa enemmän vaikeuksia.' Mitä sinä siitä sanot, Watson?" sanoi Holmes aivan ihastuksissaan ja hieroi käsiään. "Eikö se mielestäsi ole erittäin hyvä kirjoitus?"

Tohtori Mortimer katsoi Holmesiin vähän niinkuin lääkäri huomiota herättävään potilaaseen, ja sir Henry käänsi kummastelevan näköisenä tummat silmänsä häneen.

"Minä en ole paljoa tutkinut tullitaksaa enkä vapaakauppaa", sanoi hän, "mutta minusta tuntuu, että olemme joutuneet pois tolalta. Meidänhän piti puhua tästä kirjeestä."

"Päinvastoin luulen, että nyt olemme päässeet oikeille jäljille. Ystäväni Watson tuntee paremmin kuin te minun menettelytapani, mutta kumminkin pelkään, ettei hänkään ole ymmärtänyt, mikä merkitys äsken lukemallani kappaleella on."

"En, minä myönnän, etten huomaa yhteyttä sen ja kirjeen välillä."

"Ja yhteys on kumminkin niin läheinen, että jälkimmäinen on ote edellisestä. 'Teille', 'ja', 'lie', 'järjellä', 'jos', 'niin', 'pysykää', 'poissa', 'arvoa', 'elämällä.' Ettekö nyt ymmärrä, mistä sanat ovat otetut?"

"Tuli ja leimaus, olette oikeassa! Sitä sanon minä terävyydeksi", huudahti sir Henry.

"En todellakaan usko olevan mitään syytä epäillä, etteivät nuo sanat olisi otetut tästä kirjoituksesta", sanoi Holmes.

"Kuulkaahan, herra Holmes", sanoi tohtori Mortimer katsellen hämmästyneenä ystävääni, "tämä voittaa kaikki, mitä saatoin kuvitellaakaan. Olisin kyllä voinut ajatella teidän keksineen, että sanat olivat otetut

jostakin sanomalehdestä, mutta että voitte määrätä, mistä lehdestä ne on otettu ja vielä lisäksi, että ne ovat johtavasta kirjoituksesta, se on ihmeellisintä, mitä koskaan olen kuullut. Mitenkä te menettelitte?"

"Minä arvelen, herra tohtori, että te voisitte erottaa neekerin ja eskimon pääkallot toisistaan."

"Sen kyllä voisin."

"Mutta kuinka se on mahdollista?"

"Minähän olen tehnyt juuri sellaisia tutkimuksia. Eroavaisuudet ovat hyvin huomattavia. Kaarevuus silmäkuopan yläpuolella, naamakulma, leuan muoto --."

"Ja minä olen tehnyt toisenlaisia tutkimuksia, ja minun alallani ovat eroavaisuudet yhtä huomattavat. Minun silmissäni on Timesin väliskeillä painetun kirjoituksen ja ala-arvoisen nurkkalehden huolimattoman painon välillä yhtä suuri ero, kuin neekerin ja eskimon välillä teidän silmissänne. Painotyölienen tuntemisen kyvyn täytyy tulla suuresti kehitetyksi sillä, joka on ottanut tehtäväkseen tutkia rikoksia, vaikkakin minun täytyy myöntää, että kerran nuoruudessani satuin erehtymään sanomalehtien Leeds Mercuryn ja Western Morning Newsin välillä. Johtava kirjoitus Timesissa eroaa kaikista muista, ja kirjeen sanojen täytyi olla sellaisesta kirjoituksesta leikattuja. Kun se tapahtui eilen, oli minulla täysi syy etsiä niitä eilisestä numerosta."

"Jos ymmärsin teitä oikein", sanoi sir Henry Baskerville, "niin on joku leikannut nämä sanat saksilla --."

"Kynsisaksilla", sanoi Holmes. "Näyttää siltä, kuin niiden terät olisivat olleet hyvin lyhyet, sillä sanoihin 'järjellä' ja 'elämällä' on tarvittu kaksi leikkausta."

"Olette oikeassa. Siis on joku kynsisaksilla leikannut sanat irti ja sitten kiinnittänyt ne liimalla --."

"Kumilla", sanoi Holmes.

"Kumilla paperille. Tahtoisin kumminkin tietää, miksi sana 'nummelta' on piirretty musteella."

"Siksi, ettei sitä löytynyt painettuna. Muut sanat olivat niin tavallisia, että ne helposti löytyivät mistä lehdestä tahansa, mutta 'nummelta'-sanaa ei niin usein tapaa."

"Niin, se selittää asian. Oletteko huomannut jotain muuta tärkeää tässä paperissa, herra Holmes?"

"Siinä on vielä yhtä ja toista huomattavaa, vaikka on suurella huolella koetettu hävittää kaikki, mikä voisi olla ohjeeksi. Osoite on, kuten näette, piirretty paino-kirjaimilla ja hyvin epätasainen. Times-lehteä lukevat harvoin muut kuin hyvin sivistyneet. Me voimme siis otaksua, että kirjeen on laatinut joku sivistynyt mies, joka on tahtonut näyttää sivistymättömältä, ja hänen yrityksensä salata käsialaansa antaa aihetta otaksumaan, että te sen tunnette tai vastaisuudessa tulisitte tuntemaan. Vielä yksi asia on huomattava, se nimittäin, että sanoja ei ole kiinnitetty suoraan riviin, vaan muutamat ovat korkeammalla kuin toiset. 'Elämällä' esimerkiksi on aivan vinossa. Tämä voi johtua huolimattomuudesta, tai myöskin on sanojen leikkaaja ollut kiihtyneessä mielentilassa, tai on hänellä ollut kiire. Minä melkein uskoisin tätä viimeainittua, sillä asiaa on varmaan pidetty tärkeänä, eikä ole todennäköistä, että henkilö, joka sellaisen kirjeen on kirjottanut, olisi ollut huolimaton. Jos hänellä on ollut kiire, niin joudumme tärkeään kysymykseen siitä, mikä lienee aiheuttanut tämän kiireellisyyden, sillä vaikkakaan kirjettä ei olisi pantu kirjelaatikkoon ennenkuin tänä aamuna varhain, olisi sir Henry saanut sen ennen lähtöään hotellista. Pelkäsikö lähettäjä ehkä tulevansa keskeytetyksi ja kuka olisi voinut keskeyttää?"

"Nyt luulen melkein joutuvamme arvailujen alueelle", sanoi tohtori Mortimer.

"Sanokaa mieluummin joutuvamme alueelle, jossa erilaisia todennäköisyyksiä verrataan keskenään ja määrätään, mitkä ovat suurimmat. Minä kutsun tätä mielikuvituksen käyttämiseksi tieteen palveluksessa, mutta meillä on kumminkin aina käsillä vakava pohja, jolle perustamme arvelumme. Te varmaankin kutsutte arvaukseksi sitäkin, mielestäni melkein varmaa seikkaa, että tämä kirje on laadittu jossakin hotellissa."

"Kuinka maailmassa voitte sen tietää?"

"Jos tärkeän sitä tutkutte, niin huomaatte, ettei muste eikä kynäkään ole olleet kirjottajan mieleisiä. Kynä on kahdesti pärskähtänyt samassa sanassa, ja sitä on täytyntä kastaa kolme kertaa lyhyttä osoitetta varten, joka todistaa että mustetta on pullossa ollut vähän. Harvoin on se kynä tai se mustepullo, jota kotona käyttää, niin kurjassa tilassa, ja että molemmat olisivat epäkunnossa yhtä aikaa, sitä täytyisi pitää erittäin harvinaisena tapauksena. Hyvinhän taasen tiedetään kuinka hotelleissa tavallisesti on kirjoituskapineiden laita, ja niissä on usein vaikea saada parempia. Vieläpä minä melkein uskallan väittää, että me saattaisimme saada käsiimme tämän kirjeen kirjottajan, jos voisimme penkoa läpi paperikorit kaikissa hotelleissa Charing Crossin tienoilla, kunnes löytäisimme kysymyksessä olevan Times-lehden. Mutta katsokaa tuota! Mitä se mahtaa olla?"

Hän piti paperia, jolle sanat olivat kiinnitetyt, parin tuuman päässä silmistään ja tutki sitä suurella huolellisuudella."

"Huomasitteko jotain?"

"En, se ei ollut mitään", sanoi hän ja heitti paperin, luotaan. "Se on tavallista kirjoituspaperia ilman vesileimaa. En luule saavamme tietää enempää tästä merkillisestä kirjeestä. Ja nyt, sir Henry, sanokaa, onko mitään muuta outoa sattunut teille Lontooseen tultuanne?"

"Ei, herra Holmes, ei minun tietääkseni."

"Ettekö ole huomannut kenenkään seuraavan tai erityisesti tarkastavan teitä?"

"Minusta melkein tuntuu, kuin olisin joutunut suoraan kaikkein hurjimpaan seikkailuromaaniin. Miksi taivaan nimessä minua joku seuraisi tai tarkastelisi?"

"Siihen me juuri nyt tulemme. Teillä ei siis ole mitään kerrottavaa, ennenkuin siirrymme siihen asiaan?"

"Se riippuu siitä, mitä te pidätte kertomisen arvoisena."

"Minun mielestäni on kaikki, mikä eroaa elämän tavallisesta kulusta, kertomisen arvoista."

Sir Henry hymyili.

"Minä en juuri paljoa tunne Englannin elämää", sanoi hän, "sillä minä olen enimmäkseen oleskellut Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Minä toivon kumminkin, ettei tässä maassa kuulu toisen saappaansa menettäminen elämän tavalliseen kulkuun."

"Oletteko menettänyt toisen saappaanne?"

"Hyvä sir Henry", huomautti tohtori Mortimer, "se oli vain tilapäisesti hävinnyt ja on varmaankin huoneessanne, kun palaatte hotelliin. Mitä hyödyttää vaivata herra Holmesia sellaisilla pikkujutuilla?"

"Mutta kysyihän hän minulta, oliko jotain tavallisuudesta poikkeavaa tapahtunut."

"Aivan oikein", sanoi Holmes, "kuinka vähäpätöiseltä asia näyttäneekin. Sanoitteko menettäneenne toisen

saappaanne?"

"Olen, tai se on tilapäisesti hävinnyt. Minä asetin molemmat saappaat oveni eteen eilen illalla, ja aamulla oli siinä vain toinen. En voinut saada mitään selkoa harjaajalta. Pahinta on, että ostin nämä saappaat eilen, enkä vielä ollut käyttänytkään niitä jalassani."

"Kun ette ollut niitä käyttäneet, niin miksi asetitte ne puhdistettaviksi?"

"Ne olivat ruskeasta, värjäämättömästä nahkasta ja tarvitsivat kiillottamista. Siksi asetin ne ulos."

"Te menitte siis heti Lontooseen tultuanne eilen ostamaan saappaita?"

"Tein useita ostoksia puodeissa, ja tohtori Mortimer oli kyllin ystävällinen tehdäkseen minulle seuraa. Te ymmärrätte, että minun, voidakseni esiintyä omistajana Baskerville Hallissa, täytyi pukeutua sen mukaan, ja minä olen ehkä ollut hieman huolimaton pukuni suhteen tuolla Lännessä. Paljon muun ohessa ostin nuo ruskeat saappaat, maksoin niistä kuusi dollaria, ja menetin toisen, ennenkuin olin ehtinyt vetää sitä jalkaanikaan."

"Kenelläkään ei voisi olla hyötyä saappaan varastamisesta, ja minä olen samaa mieltä kuin tohtori Mortimer siinä, että se kyllä pian löytyy."

"Ja nyt, hyvät herrat", sanoi sir Henry hyvin päättävästi, "olen mielestäni puhunut liiaksikin siitä vähästä, minkä tiedän. On jo aika teidän pitää lupauksenne ja tehdä täydellisesti selkoa asiasta, joka huvittaa meitä vähän kutakin."

"Pyyntönne on kylläkin oikeutettu", vastasi Holmes. "Parasta olisi, jos te, tohtori Mortimer, kertoisitte koko tarinan, niinkuin jo ennen olette sen meille kertonut."

Tämän kehoituksen saatuaan otti tieteellinen ystävämme paperinsa taskustaan ja esitti koko asian samoin kuin edellisenä päivänä. Sir Henry Baskerville kuunteli jännitetyllä tarkkaavaisuudella antaen vaan silloin tällöin kuulua pienen huudahduksen.

"Sepä vasta hauskalta kuuluu", sanoi hän, kun tohtorin kertomus oli päättynyt. "Minä saan tilan haltuuni todellakin miellyttävissä olosuhteissa. Olen kyllä kuullut puhuttavan tuosta koirasta niin kauan kuin voin muistaa. Sitä tarua on meidän perheessämme usein kerrottu, mutta en ole koskaan tullut ottaneeksi sitä vakavalta kannalta. Mitä nyt setäni kuolemaan tulee -- mutta kaikki käy pyörälle päissäni, eikä minulla ole mitään selvänä. Te näytte vielä olevan epä tietoisia, onko pyydettävä avuksi poliisia vai pappia."

"Aivan niin."

"Ja sitten tämä kirje, jonka sain hotelliin. Sehän on yhtä maata kaiken muun kanssa."

"Se näyttää todistavan, että löytyy joku, joka tietää enemmän kuin me siitä, mitä nummella tapahtuu", sanoi tohtori Mortimer.

"Ja myöskin, että löytyy joku, joka ei tahdo teille pahaa, koska varottaa teitä vaarasta."

"Ehkä myöskin voi olla niin, että he omien tarkotustensa edistämiseksi koettavat pelottaa minut pois", väitti sir Henry.

"Se voi myöskin olla mahdollista. Minä olen teille hyvin kiitollinen, tohtori Mortimer, siitä, että esititte minulle kysymyksen, jonka selvittäminen tarjoo niin erilaisia mahdollisuuksia. Kysymyksen käytännöllinen

puoli, joka nyt vaatii huomiotamme, sir Henry, on siinä, missä määrin on pidettävä viisaana teidän muuttamistanne Baskerville Halliin vai eikö."

"Miksi minä en sitä tekisi?"

"Koska siitä voi olla vaaraa."

"Tarkotatteko, että vaara uhkaisi suvun niinsanotun 'vainoojan' vai inhimillisten olentojen puolelta?"

"Siinäpä juuri asia, joka on tutkittava."

"Kuinka tutkimus päättyneekin, niin minun päätökseni on tehty. Ei löydy sitä perkelettä helvetissä eikä sitä ihmistä maan päällä, joka estäisi minua asettumasta omalle sukutilalleni, ja te voitte luottaa minun sanaani."

Hän rypisti mustia kulmakarvojaan, ja tumma puna levisi kasvoille hänen puhuessaan. Helposti saattoi nähdä, ettei Baskervillein tulinen luonne ollut kadonnut suvun viimeisestä jäsenestä. "Kumminkin", sanoi hän, "olen vielä tuskin ehtinyt ajatella kaikkea, mitä olette sanoneet minulle. Minun asemassani ei ole helppo heti käsittää ja ratkaista näin paljoo. Minä tahtoisin kernaasti olla yksin vähän aikaa, voidakseni syventyä asiaan. Kuulkaa, herra Holmes, kello on puoli kaksitoista, ja minä lähden heti hotelliini. Tahtoisitteko te sekä ystävänne tohtori Watson syödä meidän seurassamme noin kahden ajoissa? Silloin saatan paremmin kuin nyt ilmoittaa teille käsitykseni asiain tilasta ja olosuhteista."

"Onko sinulla esteitä, Watson?"

"Ei."

"Siinä tapauksessa voitte odottaa meitä mainitulla ajalla. Annanko noutaa ajurin?"

"Minä käyn mieluummin jalan, sillä en voi kieltää pääni olevan hieman kuuman."

"Eikä minullakaan ole mitään kävelemistä vastaan", sanoi tohtori Mortimer.

"Tapaamme siis toisemme kello kaksi. Näkemiin, hyvät herrat."

Kuulimme miesten menevän alas portaita, ja sitten sulkeutui ovi heidän jälkeensä. Silmänräpäyksessä oli Holmes välinpitämättömästi uneksijasta muuttunut tarmokkaaksi mieheksi.

"Ota pian saappaat jalkaasi ja hattu päähäsi. Watson", huusi hän. "Emme saa menettää minuuttiakaan." Hän hyökkäsi pukuhuoneeseensa, riisui yönuttunsa ja palasi parin sekunnin päästä pitkään mustaan takkiinsa puettuna. Yhdessä kiiruhdimme alas portaita kadulle. Tohtori Mortimer ja hänen toverinsa olivat vielä näkyvissä parin sadan kyynärän päässä edessämme menossa Oxford Streetille päin.

"Juoksenko heidät kiinni ja pyydän odottamaan?"

"Et missään tapauksessa, rakas Watson. Minä olen täysin tyytyväinen sinun seuraasi, jos sinä vain voit sietää minua. Nuo herrat tekivät kyllä viisaasti lähtiessään jalan eikä ajurilla näin kauniina päivänä."

Hän kiiruhti askeleitansa kunnes olimme lyhentäneet puoleen välillämme olevan matkan. Sitten pysyttäysimme noin sadan kyynärän päässä heistä, ensin Oxford Streetillä sitten Regent Streetillä. Kerran pysähtyivät ystävämme katsomaan erään puodin akkunaa. Holmes seurasi esimerkkiä. Heti sen jälkeen hän vähäisellä huudahduksella ilmaisi tyytyväisyytensä. Seurasin hänen innokkaasti tarkastelevan katseensa suuntaa ja näin kaksi-rattaiset vaunut, joissa istui joku mies. Ne olivat pysähtyneet kadun toiselle puolen,

mutta lähtivät hitaasti liikkeelle.

"Siinä on miehemme, Watson! Joudu! Meidän täytyy ainakin saada häntä tarkoin katsella, elleimme muuta voikaan."

Samassa silmänräpäyksessä huomasin tuuhean mustan parran ja kaksi terävää silmää, jotka kääntyivät katsomaan meihin päin vaunujen sivuakkunasta. Samassa aukeni kattoluukku; jotain huudettiin ajurille, ja hurjaa vauhtia kiisivät vaunut pitkin Regent Streetiä. Holmes etsi silmillään toista ajuria meille, mutta sellaista ei läheisyydessä ollut. Silloin koetti hän juosten tunkeutua katu-liikkeen läpitse, mutta etäisyys oli tullut liian suureksi ja vaunut katosivat näkyvistä.

"Niin saattaa käydä!" sanoi Holmes katkerasti, kun hän kalpeana harmista ja läähättäen tuli esiin lukuisten ajoneuvojen välistä. "Voiko ajatella niin huonoa onnea, ja kuinka vähän ajureita saatavissa! Watson, Watson, kunnia vaatii sinua merkitsemään muistiin tämänkin esteen minun menestykselleni."

"Kuka tuo mies oli?"

"Sitä en voi aavistaakaan."

"Tökkohan urkkija?"

"Aivan selvään näkyi Baskervillen kertomuksesta, että häntä tänne tulostaan saakka on hyvin tarkkaan vartioitu. Kuinka muuten olisi Voinut tulla niin pian tunnetuksi, että hän oli asettunut asumaan Northumberlandin hotelliin? Jos häntä on vakoiltu ensi päivänä, niin pidin luultavana, että sitä tehtäisiin toisenakin. Huomasit ehkä, että minä, tohtori Mortimerin lukiessa tuota sukutarua, kaksi kertaa menin ikkunan luo."

"Sen muistan sinun tehneen."

"Minä katsoin, näkyisikö joku kuljeksimassa kadulla, mutta en voinut mitään huomata. Olemme tekemisissä taitavan miehen kanssa, Watson. Juoni on tässä hyvin syvällä, ja vaikka en voikaan sanoa onko vastassamme ystävällinen vai vihamielinen voima, niin tiedän kumminkin, että sitä johtaa joku määrätty tarkotus. Noiden herrain lähtiessä meiltä kiiruhdin heidän jälkeensä toivoen saavani nähdä heidän salaperäisen seuralaisensa. Tämä oli kumminkin niin viisas, ettei ollut saattanut itseään vaaranalaiseksi lähtemällä jalkaisin liikkeelle, vaan oli ottanut ajurin, joten hän mielensä mukaan saattoi pysytellä heidän jäljessään tai ajaa ohitse ja siten välttää heidän huomionsa. Sitäpaitsi johtui siitä se etu, että hän oli valmis heitä seuraamaan, jos he olisivat ottaneet ajurin. Mutta yksi ikävyys siinä kumminkin oli."

"Sekö, että hän siten joutui ajurin valtaan?"

"Tietysti."

"Vahinko ettemme panneet merkille vaunujen numeroa?"

"Hyvä Watson, kyllähän minä kömpelösti käyttäydyin, mutta et suinkaan mahtane todella luulla, että olisin laiminlyönyt katsoa numeroa? Se oli 2,704. Tällä hetkellä ei siitä kumminkaan voi olla meille mitään hyötyä."

"Minä en ymmärrä, että olisit voinut menetellä paremmin."

"Hetä, kun näin nuo vaunut, olisi minun pitänyt kääntyä ja kulkea toiseen suuntaan. Sitten olisin kaikessa rauhassa hankkinut itsellenikin vaunut ja seurannut tuota epäluulon-alaista miestä kunnioittavan välimatkan päässä, tai vielä paremmin, olisin ajanut Northumberlandin hotelliin ja odottanut siellä. Sittenkun tuo

tuntematon olisi saattanut Baskervillen kotiin, niin me olisimme käyttäneet hänen omaa menettelytapaansa saadaksemme tietää, mihin hän menee. Nyt olemme liiallisella, epäviisaalla innolla, jota vastustajamme harvinaisella nopeudella ja tarmolla osasi käyttää hyväkseen, ilmaisseet itsemme ja eksyneet miehestä."

Tätä puhellen olimme aivan vitkallisesti kävelleet pitkin Regent Streetiä, ja tohtori Mortimer seuralaisineen oli aikoja sitten hävinnyt näkyvistämme.

"Ei maksa vaivaa seurata heitä", sanoi Holmes. "Vakooja on kadonnut, eikä tule takaisin. Nyt katsokaamme, mitä kortteja meillä on käsissämme ja lyökäämme ne esiin viisaasti ja nopeasti. Voisitko valallasi vahvistaa tuntevasi tuon miehen?"

"Hänen partansa on ainoa, jonka varmaan tuntisin."

"Sen minäkin tuntisin, mutta luultavasti se oli tekoparta. Kun viisas mies lähtee niin arkaluontoiselle asialle, niin on parta vaan peittämässä hänen kasvojaan. Mennään sisään, Watson."

Yksi alueen kaupunginlähettikonttoreista oli juuri edessämme, ja meidän astuessamme sisään otti johtaja meidät sydämellisesti vastaan.

"Minä huomaan, Wilson, että te ette ole unohtanut sitä apua, jonka minä ilokseni saatoin antaa teille tuossa vähäisessä jutussa."

"En, herra Holmes, en suinkaan. Tehän pelastitte minun nimeni ja maineeni, ehkä vielä henkenikin."

"Oh, ystäväni, nyt te liiottelette. Olen muistavinani, että teillä juoksupoikienne joukossa oli muuan nuorukainen nimeltä Cartwright, joka tutkintotilaisuudessa osotti kunnollisuuttansa."

"Kyllä, herra Holmes, hän on täällä vielä."

"Tahtoisitteko kutsua hänet tänne? Minä haluaisin myöskin saada tämän viiden punnan setelin vaihdetuksi."

Neljäntoista vuotias, teräväjärkisen ja vilkkaan näkönen poika oli johtajan kutsumuksesta tullut sisään. Hän katseli syvimmällä kunnioituksella suurta salapoliisia.

"Lainatkaa minulle hotelliluetteloa", sanoi Holmes. "Kiitos, Kuulehan nyt, Cartwright. Tässä on luettelo kolmestakolmalta hotellista, jotka ovat Charing Crossin läheisyydessä. Näetkö?"

"Kyllä, herra Holmes."

"Sinun tulee nyt järjestyksessä käydä kaikissa näissä hotelleissa."

"Kyllä, herra Holmes."

"Ennenkuin menet sisään, annat ovella seisovalle miehelle yhden shillingin. Tässä saat niitä kolmekolmatta."

"Kyllä, herra Holmes."

"Ja sitten pyydät saada nähdä niitä papereita, jotka eilen tyhjennettiin paperikoreista. Sinun tulee sanoa, että eräs tärkeä sähkösanoma on joutunut hukkaan, ja että olet saanut toimeksesi hakea sitä. Ymmärräthän minua, vai kuinka?"

"Kyllä, herra Holmes."

"Oikeastaan sinun on haettava erästä Timesin lisä-lehteä, johon muutamia reikiä on leikely saksilla. Tuossa on yksi Timesin numero! Tätä sivua minä tarkotan. Sen kai helposti tunnet?"

"Kyllä, herra Holmes."

"Ovella seisova mies kutsuu luonnollisesti portieerin, ja hänellekin sinä annat shillingin. Tässä saat niitä toiset kolmekolmatta. Parissakymmenessä tapauksessa vastataan sinulle luultavasti, että kaikki paperikoreissa olleet paperit on poltettu tai kuljetettu pois. Jäljellä olevissa kolmessa tapauksessa näytetään sinulle paperikasa, ja siitä tulee sinun hakea kysymyksessä olevaa sanomalehteä. Hyvin vähän mahdollista on, että sen löydät. Tästä saat vielä, kymmenen shillingiä satunnaisten vaikeuksien varalle. Ennen iltaa tulee sinun sähkösanomalla ilmottaa minulle tulos. -- Ja nyt, Watson, ei meillä ole muuta tehtävää kuin sähkösanomalla tiedustella, kuka ajaa vaunuja n:o 2,704. Sitten menemme Bond Streetin varrella oleviin taulukokoelmiin kuluttamaan aikaamme kunnes lähdemme hotelliin."

VIIDES LUKU.

Kolme katkennutta lankaa.

Sherlock Holmesilla oli harvinaisessa määrässä kyky milloin vaan tahtoi irrottaa ajatuksensa siitä, mikä oli ne kokonaan vallannut. Kahden tunnin ajalla näytti hän tykkänään unohtaneen sen omituisen jutun, johon olimme joutuneet, ja hän oli kokonaan antautunut katselemaan uudenaikaisten belgialaisten mestarien tauluja. Hän ei tahtonut puhua muusta kuin taiteesta -- jota hän muuten hyvin vähän ymmärsi -- sittenkään, kun lähdettyämme näyttelystä jo olimme matkalla Northumberlandin hotelliin.

"Sir Henry Baskerville odottaa herroja huoneessaan", selitti portieeri. "Hän pyysi minua kehottamaan teitä heti menemään sinne."

"Onko teillä mitään sitä vastaan, että minä katselen matkustajaluetteloa?" kysyi Holmes.

"Ei missään suhteessa."

Kirjaan oli merkitty kaksi nimeä Baskervillen jälkeen. Toinen oli: Theophilus Johnson perheineen Newcastlesta, toinen: rouva Oldmore kamarineitsyeineen High Lodgesta Altonista.

"Varmaankin minä tunnen tämän Johnsonin", sanoi Holmes portieerille. "Eikö hän ole lakimies, harmaatukkainen ja hieman ontuva?"

"Ei, tämä herra Johnson on hiilikaivosten omistaja, hyvin reipas ja vilkas mies, eikä ole teitä vanhempi."

"Etteköhän erehdy hänen ammatistaan?"

"En; hän on useana vuonna asunut tässä hotellissa, ja me tunnemme hänet hyvin."

"Vai niin, se muuttaa asian. Entä rouva Oldmore? Luulen tuntevani sen nimen. Anteeksi uteliaisuuteni, mutta sattuu usein, että jonkun tuttavan luo mennessään tapaakin useampia."

"Hän on hyvin sairaalloyinen. Mies on ollut pormestarina Gloucesterissa. Hänkin asuu täällä aina kaupungissa käydessään."

"Kiitos tiedoista. Minä en kyllä tunne häntä. -- Näillä kysymyksillä, Watson, olemme saaneet varmuuden eräästä hyvin tärkeistä asiasta", jatkoi hän matalalla äänellä meidän mennessä portaita ylös. "Tiedämme nyt, että ne henkilöt, jotka niin suuresti pitävät huolta ystävästämme, eivät ole asettuneet asumaan samaan hotelliin

kuin hän. Se todistaa, että he tahtovat pysyä poissa hänen näkyvistään yhtä innokkaasti kuin he häntä vakoilevat. Tämä seikka on hyvin tärkeä."

"Missä suhteessa?"

"Se sisältää mutta mistä on kysymys herraseni?"

Kun samalla olimme tulleet portaiden yläpäähän ja kääntyneet käytävään, tapasimme sir Henry Baskervillen itsensä. Hän oli punakkana vihasta ja piti kädessään vanhaa, tomuttunutta saapasta. Hän oli niin kiukuissaan, että tuskin sai sanoja suustaan, ja kun hän viimein alkoi puhua, tapahtui se melkoista murteellisemmin kuin aamulla.

"Luulenpa että tässä hotellissa pidetään minua poika-nulikkana", sanoi hän. "Elleivät varo itseään, niin saavat kyllä nähdä, ettei minun kanssani ole leikkimistä. Jos ei tuo lurjus löydä minun saapastani, niin tulee tästä toista. Minä kyllä osaan sietää leikinkin, herra Holmes, mutta tämä on melkein liikaa."

"Yhäkö te haette saapastanne?"

"Yhä, ja minä kyllä sen löydänkin."

"Mutta ettekö sanonut sen olleen uuden ja väriltään ruskean?"

"Niin se olikin, mutta nyt se on vanha ja musta."

"Mitä? Ettehän tarkoittane --?"

"Sitä juuri tarkoitan. Minulla ei ollut enempää kuin kolme paria jalkineita -- uudet ruskeat, vanhat mustat ja kiiltonahkasaappaat, jotka minulla ovat jalassa. Eilen illalla otettiin minulta toinen ruskeista saappaistani, ja tänään on varastettu musta saapas. -- Kuulkaa, oletteko löytäneet sen? Puhu suusi puhtaaksi, nahjus, äläkä siinä murjota?"

Eräs pelästynyt saksalainen tarjoilija oli lähestynyt.

"En, herra", sanoi tämä, "olen tiedustellut kaikkialta, mutta sitä ei kukaan ole nähnyt."

"Vai niin. Sitten minä sanon teille, että menen isännän luo ja sanon ilman muuta lähteväni koko hotellista, ellei saapas löydy ennen iltaa."

"Se löytyy varmaan, minä lupaan, että haen sen, jos vaan olette hieman kärsivällinen."

"Se on kyllä parasta, sillä en aio enää menettää mitään tässä varaspesässä. Mutta suokaa anteeksi, herra Holmes, on tyhmää vaivata teitä sellaisella pikkuseikalla."

"Minä en suinkaan pidä sitä pikkuseikkana."

"Te näytte pitävän asiaa jokseenkin tärkeänä."

"Kuinka te itse sen selitätte?"

"Minä en sitä ensinkään selitä. Se on hulluinta ja omituisinta, mitä minulle on koskaan sattunut."

"Ehkä kyllä omituisinta", sanoi Holmes ajatuksissaan.

"Mitä johtopäätöksiä siitä teette?"

"Minä en luule sitä vielä täysin ymmärtäväni. Koko tämä asia on hyvin monimutkainen. Yhteydessä setänee kuoleman kanssa luulen sen melkein olevan sekavimman ja merkitsevimmän kaikista niistä viidestäsadasta merkillisestä jutusta, joita olen käsitellyt. Meillä on kumminkin useita johtolankoja käsissämme, ja on hyvin luultavaa, että joku niistä vie totuuteen. Voi olla, että hukkaamme aikaa seuraamalla väärää lankaa, mutta ennemmin tai myöhemmin löydämme kyllä oikean."

Ateriamme oli jokseenkin hupainen, eikä sen kestäessä paljoa puhuttu siitä asiasta, joka oli saattanut meidät yhteen. Vasta kun olimme siirtyneet pieneen yksityiseen salooniin, kysyi Holmes Baskervillelta, mitä hän aikoi.

"Minä aion matkustaa Baskerville Halliin."

"Koska?"

"Viikon lopulla."

"Itse asiassa luulen, että teette siinä oikein", sanoi Holmes. "Minulla on selviä todistuksia siitä, että teitä vartioidaan Lontoossa, ja tämän suuren kaupungin miljoonain asukasten joukosta on vaikea saada selville ketkä teitä vainoovat, ja mitä he tarkoittavat. Jos he pahaa aikovat, niin voisivat he teitä vahingoittaa, ilman että me pystyisimme sitä estämään. Luultavasti te ette tiedä, tohtori Mortimer, että lähtiessänne aamulla minun talostani, joku vakooja teitä seurasi?" Tohtori Mortimer säpsähti.

"Mitä sanotte? Kuka sitten?"

"Ikävä kyllä emme sitä tiedä! Onko teidän naapurienne ja tuttavienne joukossa Dartmoorissa ketään tuuheja- ja mustapartaista miestä?"

"Ei -- odottakaa, niin mietin. Barrymorella, sir Charlesin hovimestarilla, on tuuheja, musta parta."

"Todellako? Missä on Barrymore?"

"Hän hoitaa Baskerville Hallia."

"Sitten on parasta, että otamme selville, onko hän todellakin siellä, vai onko hän ehkä Lontoossa."

"Kuinka se käy päinsä?"

"Antakaa minulle sähkösanomapaperi. 'Onko kaikki kunnossa sir Henryä varten?' Enempää ei tarvita. Ja sitten osoite: Herra Barrymore, Baskerville Hall. Mikä on lähin sähkösanoma-asema? Grimpen. Se on hyvä. Ja sitten sähkötämme Grimpenin postinhoitajalle: 'Barrymorelle tullut sähkösanoma on annettava hänelle itselleen. Ellei kotona, palautettakoon sähkösanoma sir Henry Baskervillelle. Northumberlandin hotelliin!' Tällä tavoin saamme tietää, onko Barrymore Devonshiressä, vai eikö."

"Se on totta", sanoi Baskerville. "Kuulkaahan, tohtori Mortimer, mikä hän oikein on miehiään, tämä Barrymore?"

"Hän on tilan entisen päällysmiehen poika. Neljän miespolven ajan on tuo toimi kulkenut isältä pojalle. Mikäli tiedän ovat sekä hän että vaimonsa hyvin kunnioitettavia ihmisiä."

"Toiselta puolen", huomautti Baskerville, "on kieltämätöntä, että noilla ihmisillä on hyvin komea koti, eikä

työtä mitään, ellei omistaja asu tilalla."

"Se on totta."

"Oliko Barrymorea jollakin tavalla otettu huomioon sir Charlesin testamentissa?" kysyi Holmes.

"Kumpikin, sekä mies että vaimo, saivat viisisataa puntaa."

"Vai niin. Ja tiesivätkö he ennakolta saavansa sen summan?"

"Kyllä. Sir Charles puhui mielellään määräyksistään."

"Sepä oli huvittavaa kuulla."

"Minä toivon", sanoi tohtori Mortimer, "että te ette epäile jokaista, joka on saanut lahjan sir Charlesin testamentin kautta, sillä minäkin sain tuhat puntaa."

"Todellako. Ja vielä useammatkin, luultavasti?"

"Useita vähäpätöisiä summia oli määrätty yksityisille henkilöille ja suurempia määriä monelle hyväntekeväisyyslaitokselle. Jäännös siirtyi kokonaisuudessaan sir Henrylle."

"Paljonko sitä oli?"

"Seitsemäsataaneljäkymmentä tuhatta puntaa."

Holmes kohotti hämmästyneenä kulmakarvojaan. "En voinut aavistaakaan, että niin tavaton summa oli kysymyksessä."

"Sir Charlesin huhuttiin olevan hyvin rikkaan, mutta me emme tienneet kuinka rikas hän oli, ennenkuin tarkastimme hänen paperinsa. Koko hänen omaisuutensa nousi noin miljoonaan puntaan."

"Kas vaan! Siinä on voitto, joka kannattaa epätoivoisenkin pelin. Mutta vielä yksi kysymys, tohtori Mortimer. Otaksukaamme, että jotain tapahtuisi tälle nuorelle ystävällemme -- pyydän anteeksi tämän ikävän otaksuman! -- kuka silloin perisi tilan?"

"Koska Rodger Baskerville, sir Charlesin nuorempi veli, kuoli naimattomana, siirtyisi tila Desmond-suvulle, joka on etäistä sukua Baskervilleille. James Desmond on vanhanpuoleinen mies ja on pappina Westmorelandissa."

"Kiitos. Kaikki nämä yksityisseikat ovat tärkeitä. Oletteko nähnyt herra James Desmondin?"

"Olen, hän kävi kerran tervehtimässä sir Charlesia. Hän on arvokkaan näkönen, hurskas mies. Muistan hyvin, että hän kieltäytyi vastaanottamasta elinkorkoa, jota sir Charles innokkaasti hänelle tarjosi."

"Ja tämä vaatimaton mieskö perisi sir Charlesin omaisuuden?"

"Hän perisi tilan, joka on sukukartano, ja hän perisi myöskin rahat, ellei nykyinen omistaja, joka luonnollisesti tekee niille, minkä tahtoo, olisi toisin määrännyt."

"Oletteko tehnyt testamenttinne, sir Henry?"

"En, herra Holmes, en ole. Minulla ei ole ollut aikaa siihen, sillä vasta eilen sain kuulla, kuinka asiat ovat. Joka tapauksessa olen sitä mieltä, että rahojen on jouduttava sille, jolle arvonimi ja tilakin. Se oli setävainajani mielipide. Kuinka voisi omistaja elvyttää suvun entisen suuruuden, ellei hänellä ole rahaa tilan ylläpitämiseksi? Talo, maa ja rahat saavat kuulua yhteen."

"Aivan oikein. Olen samaa mieltä kuin te, sir Henry, ja viisainta on, että viipymättä matkustatte Devonshireen. Ainoastaan yhden neuvon antaisin teille. Te ette saa missään tapauksessa lähteä sinne yksin."

"Tohtori Mortimer palaa sinne minun mukani."

"Mutta tohtori Mortimerilla on sairaansa hoidettavanaan, ja hän asuu usean englannin penikulman päässä teistä. Parhaimmallaakaan tahdolla maailmassa ei hän voisi auttaa teitä. Ei, sir Henry, teidän täytyy ottaa mukaanne joku luotettava mies, joka aina voi olla teidän läheisyydessänne."

"Onkohan mahdollista, että te itse, herra Holmes, voisitte seurata minua?"

"Jos asiat kärjistyisivät, koettaisin itse saapua, mutta ymmärrättehän, että minun nykyään, kun minun neuvoani alituisen kysytään sekä suullisesti että kirjallisesti joka taholta, on aivan mahdoton epämääräiseksi ajaksi poistua Lontoosta. Juuri tätäkin nykyä uhkaa muuan rahankiristäjä yhtä Englannin etevimmistä nimistä häpeällä, ja minä yksin voin torjua uhkaavan häväistysjutun. Huomaatte siitäkin, että minun on aivan mahdoton lähteä Dartmooriin."

"Ettekö voi suosittaa ketään muuta?"

Holmes laski kätensä minun käsivarrelleni.

"Jos ystäväni tahtoisi seurata teitä, niin ei kukaan voisi olla teille niin suurena apuna vaikeina hetkinä. Minä sanon sen täydellä vakaumuksella."

Ehdotus tuli aivan odottamatta, mutta ennenkuin ehdin vastata, oli Baskerville tarttunut käteeni ja puristi sitä sydämellisesti.

"Siinä tekisitte ystävän työn, tohtori Watson", sanoi hän. "Te näette kuinka laitani on, ja tiedätte melkein yhtä paljon asiasta kuin minä itse. Jos tahdotte seurata minua Baskerville Halliin ja auttaa minua vaikeuksissa, niin en sitä koskaan unohda."

Tilaisuudet outoihin seikkailuihin ovat aina olleet minulle houkuttelevia, ja Holmesin sanat minua imartelivat yhtä paljon kuin se into, jolla sir Henry otti vastaan tämän ehdotuksen.

"Tulen mielelläni", sanoin minä. "En todellakaan tiedä, kuinka voisin aikaani paremmin käyttää."

"Ja sinä ilmoitat minulle kaikki tarkkaan", sanoi Holmes. "Kun ratkaiseva hetki saapuu, ja sen täytyy saapua, niin minä sanon sinulle, kuinka sinun on menetteleminen. Lauantaina on luultavasti kaikki valmiina lähtöä varten?"

"Sopiiko se tohtori Watsonille?"

"Kyllä."

"Siis kohtaamme me toisemme, ellei mitään odottamatonta tapahdu, lauantaina kello 10:30 Paddington-aseamalla."

Olimme nousseet ylös lähteäksemme, kun Baskerville huudahti ilosta, hyökkäsi erääseen nurkkaan ja veti kaapin alta esiin ruskean saappaan.

"Kas tässä se on!" huudahti hän.

"Toivokaamme, että kaikki teidän vaikeutenne yhtä helposti selviävät!" sanoi Sherlock Holmes.

"Mutta se on kovin kummallista", huomautti tohtori Mortimer. "Ennen ateriaa hain joka paikan tässä huoneessa."

"Ja sen tein minäkin", sanoi Baskerville, "joka ainoan tuuman minä tarkastin."

"Ja silloin ei saapasta täällä ollut."

"Siinä tapauksessa on tarjoilija luultavasti tuonut sen tänne meidän syödessämme."

Saksalainen kutsuttiin sisään, mutta ei sanonut tietävänsä mitään asiasta, joka pysyi selittämättömänä. Siten oli vielä yksi salaperäinen tapaus liittynyt useihin entisiin samankaltaisiin, vaikka näennäisesti arvottomiin seikkoihin, jotka olivat niin tiheään toisiaan seuranneet. Lukuunottamatta kamalaa kertomusta sir Charlesin kuolemasta, oli viime päivinä sattunut jakso selittämättömiä tapauksia: ensin tuo painettu kirje, sitten mustapartainen urkkija vaunuissa, sitten uuden ruskean saappaan katoaminen, sitten sama kohtalo vanhalle mustalle saappaalle ja viimeksi edellisen löytyminen. Holmes istui äänettömänä minun rinnallani ajaessamme takasin Baker Streetille, ja hänen rypistetyt kulmakarvansa ja kasvojen terävä ilme ilmottivat minulle, että hän, niinkuin minäkin, koetti sommitella niitä puitteita, joiden sisään kaikki nämä näennäisesti hajanaiset seikat sopisivat. Koko iltapäivän ja myöhäiseen iltaan istui hän ajatuksissaan.

Vähän ennen päivällistä tuotiin meille kaksi sähkösanomaa. Ensimmäinen kuului:

"Olen juuri saanut tietää, että Barrymore on Baskerville Hallissa. -- Baskerville."

Toinen: "Määräyksen mukaan olen käynyt kolmessa-kolmatta hotellissa, mutta ikäväkseni en ole löytänyt sellaista Timesin lehteä, josta olisi jotain leikattu -- Cartwright."

"Siinä katkesi kaksi lankaa, Watson. Ei mikään ole niin kiihottavaa kuin sellainen tapaus, jossa kaikki käy päinvastoin kuin on laskenut. Meidän täytyy koettaa vainuta uusia jälkiä."

"Vielä on jäljellä ajuri, joka kuljetti urkkijaa."

"Aivan oikein. Minä olen sähkösanomalla kysynyt ajuriasemalta hänen nimeänsä ja asuntoansa. Mahdollisesti on vastaus jo saapunut."

Kellon soiminen kuitenkin ennusti parempaa kuin sähkösanomavastausta, sillä ovi aukeni ja sisään astui päivettynyt henkilö, joka luultavasti oli juuri kysymyksessä oleva mies.

"Pääkonttorista on minulle ilmoitettu, että joku herra, joka asuu täällä, on kysynyt numeroa 2,704", sanoi hän. "Seitsemän vuotta olen ajanut vaunujani antamatta aihetta valituksiin, ja nyt tulen tänne suoraan ajuriasemalta kysymään, mitä teillä on moittimista."

"Minulla ei ole pienintäkään moittimisen syytä teitä vastaan, ystäväni", sanoi Holmes. "Päinvastoin annan teille puolen sovareignia, jos suoraan ja selvästi vastaatte minun kysymyksiini."

"Kas sepä on onnen potkaus tänä päivänä", sanoi ajuri vetäen suunsa leveään nauruun. "Mitä herra sitten

tahtoi kysyä?"

"Sanokaa minulle ensin nimenne ja osoitteenne, jos niin sattuisi, että tahtoisin puhutella teitä useammin kuin kerran."

"John Clayton on nimeni, ja osoitteeni Turpey Street 3, the Borough. Minun vaununi ovat Shipley'n Yardilta Waterloo-aseman läheltä."

Sherlock Holmes kirjoitti kaiken tämän muistiin.

"Kertokaa nyt, Clayton, kaikki, mitä tiedätte siitä herrasta, joka istui vaunuissanne pitäen silmällä, mitä tapahtui tämän talon edessä kello kymmenen aamupäivällä, ja joka sitten ajoi kahden herran perässä pitkin Regent Streetiä."

Mies näytti kummastuvan ja joutuvan hieman hämilleen. "Ei tunnu maksavan vaivaa minun puhua", sanoi hän, "sillä teidän jo tiedätte, minkä minäkin. Asia on niin, että tuo herra sanoi olevansa salapoliisi, ja että minä en saisi puhua hänestä kenellekään."

"Niin, mutta nyt sanon teille ystävällisesti, että on kysymys hyvinkin vakavasta asiasta, ja että teille voi tulla ikävyyksiä, jos koettatte salata jotain. Te sanotte tuon miehen väittäneen olevansa salapoliisi?"

"Niin hän sanoi."

"Koska hän sen sanoi?"

"Jättäessään minut."

"Sanoiko hän muuta?"

"Kyllä, hän sanoi nimensä."

Holmes katsahti minuun voitokkaasti. "Vai niin, sanoiko hän nimensä. Se oli varomatonta. No, mikä sitten oli hänen nimensä?"

"Hän sanoi olevansa Sherlock Holmes."

En ole koskaan nähnyt ystäväni hämmästyvän niin kuin nyt kuullessaan ajurin vastauksen. Ensin istui hän ääneti ja hämillään, ja sitten hän purskahti sydämelliseen nauruun.

"Sepä ei ollut huonosti, Watson, ei todellakaan!" sanoi hän. "Minä huomaan että hänen miekkansa on yhtä sukkela ja notkea kuin minun. Siinä osui hän niin että tuntui. Vai niin, oliko hän Sherlock Holmes?"

"Niin, se kyllä oli sen herran nimi."

"Hyvä. Tahdotteko nyt sanoa, missä hän nousi vaunuihinne ja mitä sitten tapahtui?"

"Hän huusi minut luokseen kello puoli kymmenen aikana Trafalgar Squarella. Niinhän se olikin, hän sanoi heti olevansa salapoliisi ja tarjosi minulle kaksi guineaa, jos koko päivän ajaisin tarkoin hänen määräystensä mukaan kysymättä mitään. Hyvilleni minä luonnollisesti tulin. Ensin ajoimme Northumberlandin hotellin luo ja odotimme kunnes sieltä tuli kaksi herraa, jotka ottivat yhden hotellin edustalla olevista vaunuista. Me seurasimme heitä, kunnes he pysähtyivät näillä tienoin."

"Tässä portin edessä."

"Niin, kas siitä minä en ollut niin varma, mutta sen hän luultavasti tiesi. Me seisautimme puolitiessä kadulla ja istuimme siinä odottamassa ainakin puolentoista tuntia. Silloin kulkivat nuo herrat meidän ohitsemme, ja me seurasimme heitä pitkin Baker Streetiä ja sitten --."

"Tuon tiedän", sanoi Holmes.

"Sitten edelleen kunnes he olivat kulkeneet kolme neljättäosaa Regent Streetiä. Silloin tempasi hän auki vaunujen kattoluukun ja huusi, että minun tulista vauhtia tuli ajaa Waterloo-asemalle. Minä iskin hevostani ja vähemmässä kuin kymmenessä minuutissa olimme siellä. Silloin maksoi hän aivan komeasti kaksi guineaansa ja meni asemahuoneeseen. Juuri vaunuista noustessaan, kääntyi hän sanomaan: 'Teitä ehkä huvittaa tietää, että olette kyynyt Sherlock Holmesia.' Sillä tavoin sain tietää hänen nimensä."

"Ymmärrän. Ettekä häntä sittemmin nähnyt?"

"En sen jälkeen, kun hän oli mennyt asemahuoneeseen."

"Ja kuinka te kuvailisitte herra Sherlock Holmesin ulkomuodon?"

Ajuri raapi päätänsä. "Minä sanon, että häntä ei juuri ole niin helppo kuvailla", sanoi hän. "Hän saattoi olla noin neljänkymmenen vuoden ikäinen, ja sitten hän kai oli keskipitkä, noin pari tuumaa teitä lyhempi, luulisin. Hän oli puettu kuin oikea keikari, hänellä oli musta tasaseksi leikattu täysiparta ja hän oli kalpeanaamainen. En minä luule voivani sanoa hänestä sen enempää."

"Minkä väriset hänen silmänsä olivat?"

"Kas sitä minä en tiedä."

"Ettekö muista mitään muuta."

"En muista."

"Tuossa on sitten rahanne. Saatte vielä toisen, jos voitte hankkia minulle lisää tietoja miehestä. Hyvää yötä!"

"Hyvää yötä, herra, ja kiitoksia!"

John Clayton meni matkoihinsa, tyytyväisenä myhäillen, ja Holmes kääntyi minuun päin olkapäitään kohauttaen ja ivallisen surkeasti hymyillen.

"Siinä katkesi kolmas lanka", sanoi hän, "ja nyt olemme joutuneet takasin lähtökohtaamme. Mikä viekas lurjus! Hän tiesi meidän talomme numeron, tiesi sir Henry Baskervillen pyytäneen minun neuvoani, urkki selville kuka minä olin, ja kun sai nähdä minut Regent Streetillä, otaksui hän minun panneen merkille ajurin numeron ja hakevan hänet käsiini, ja lähetti minulle pilkalla tervehdyksen minun omalla nimelläni. Sen sanon sinulle, Watson, että tällä kertaa olemme tavanneet vertaisemme vihollisen. Minä olen kärsinyt täydellisen tappion Lontoossa. Toivon sinun onnistuvan paremmin Devonshiressä. Mutta minä en ole hyvällä mielellä."

"Miksi niin?"

"Minut tekee levottomaksi sinun lähtösi sinne. Se on ruma juttu, Watson, ja vaarallinen juttu. Mitä enemmän asiaa ajattelen, sitä vähemmän siitä pidän. Niin, rakas veli, naura sinä vain, mutta iloinen tulen olemaan saadessani kerran sinut terveenä ja raittiina takasin Baker Streetin varrelle."

KUUDES LUKU.

Baskerville Hall.

Sir Henry Baskerville ja tohtori Mortimer olivat määrättyinä päivänä valmiit ja sopimuksemme mukaan lähdimme matkalle Devonshireen. Herra Sherlock Holmes ajoi minun kanssani asemalle ja antoi erotessamme minulle viimeiset määräyksensä ja neuvonsa.

"Minä en tahdo vaikuttaa sinun arvosteluihisi esittämällä ja ilmoittamalla omat arveluni sinulle, Watson", sanoi hän. "Minä pyydän sinua vain niin täydellisesti kuin mahdollista kertomaan minulle kaikki eri seikat ja jättämään arvelujen kyhäämisen minun huolekseni."

"Mitä seikkoja sinä tarkoitat?"

"Kaikkia, jotka voivat olla vähimmässäkään yhteydessä kysymyksessä olevan asian kanssa, varsinkin kaikkea, mitä tapahtuu nuoren Baskervillen ja hänen naapuriensa välillä, sekä niitä sir Charlesin kuolemaa koskevia yksityisseikkoja, jotka myöhemmin ovat voineet tulla ilmi. Minä olen itse viime päivinä toimeenpannut muutamia tutkimuksia, mutta, kuten pelkään, ilman tulosta. Vain yksi seikka näyttää aivan varmalta, se nimittäin, että lähin perijä herra James Desmond on vanhanpuoleinen, lauhkea-luonteinen herra, ja että hän ei ole pannut toimeen tätä vainoamista. Minä melkein luulen, että voisimme jättää hänet kokonaan pois laskuistamme. Jäljellä ovat kumminkin sir Henry Baskervillen 'naapurit nummella'."

"Eiköhän ensiksikin olisi viisainta lähettää pois Barrymore-puolisot?"

"Ei missään tapauksessa. Suurempaa erehdystä ei voida tehdä. Jos he ovat syyttömiä, niin olisi se julma vääräys, ja jos he ovat syyllisiä, niin senkautta luopuisi jokaisesta mahdollisuudesta saada se todistetuksi. Ei, antakaamme heidän edelleen olla epäiltyjen luettelossa. Ellen muista väärin, on talossa vielä tallirenki, ja sitten asuu nummella kaksi talollista. Sitten ystävämme tohtori Mortimer, jota uskon täysin kunnialliseksi mieheksi, ja hänen vaimonsa, josta en mitään tiedä. Vielä huomaamme luonnontutkija Stapletonin ja hänen sisarensa, jonka sanotaan olevan hyvin viehättävän nuoren naisen, ja herra Franklandin Lafter Hallissa -- hänkin aivan tuntematon -- ja pari naapuria vielä. Kaikkia näitä henkilöitä tulee sinun huolellisesti tutkia."

"Minä teen parastani."

"Otit kai aseita mukaasi."

"Otin, pidin sitä viisaimpana."

"Luonnollisesti. Pidä revolveri käsillä yöllä ja päivällä, ja ryhdy kaikkiin mahdollisiin varovaisuustoimenpiteisiin."

Ystävämme olivat jo valinneet erään ensi luokan vaunun ja odottivat meitä asemasillalla.

"Meillä ei ole minkään laatuista uutisia kerrottavana", sanoi tohtori Mortimer vastaukseksi ystäväni kysymyksiin. "Sen kumminkin voin vanhoa, että viime päivinä ei kukaan ole vakoillut meidän toimiamme. Emme koskaan ole menneet ulos katselematta tarkoin ympärillemme, eikä kukaan olisi voinut välttää meidän huomiotamme."

"Te olette kai aina olleet yhdessä?"

"Aina, paitsi eilen iltapäivällä. Minä omistan aina Lontoossa ollessani yhden päivän yksinomaan huvituksille, ja minä vietin sen kirurgi-kollegion museossa."

"Ja minä katselin kansaa puistossa", sanoi Baskerville. "Mutta ei meille mitään pahaa tapahtunut."

"Varomatonta se oli joka tapauksessa", sanoi Holmes hyvin vakavasti ja pudisti päätään. "Minä pyydän teitä, sir Henry, älkää menkö yksin ulos. Teitä kohtaa suuri onnettomuus, jos sen teette. Saitteko takasin saappaanne?"

"En, se kyllä näyttää ijäksi menneen."

"Todellako? Sepä merkillistä. Hyvästi, hyvästi!" huusi hän, sillä juna oli jo alkanut lähteä liikkeelle. "Älkää unohtako, sir Henry, eräitä tuossa vanhassa, tohtori Mortimerin meille lukemassa paperissa olevia sanoja: älkää kulkeko nummella 'niinä pimeinä hetkinä, jolloin pahan valta on korkeimmillaan'."

Lähdettyämme asemasillalta kumarruin ulos ikkunasta ja näin pitkän aikaa vielä Holmesin kookkaan, vakavan muodon katselevan meidän jälkeemme.

Matka kului nopeaan ja oli hauska. Vietin sen tutustumalla matkatovereihini ja leikkimällä tohtori Mortimerin koiran kanssa. Muutamissa tunneissa oli ruskean värinen maa muuttunut punertavaksi, tiilet olivat muuttuneet graniitiksi, ja punaisia lemmiä näkyi laiturilla aidatuilla niityillä, joiden mehukkaampi ruoho ja rikkaampi kasvullisuus todisti ilmaston muuttuneen lempeämmäksi vaikka myös kosteammaksi. Baskerville katseli innokkaasti ulos ikkunasta ja huudahti äänekkäästi ihastuksesta huomattessaan Devonshiren maiseman omituisuuksia.

"Minä olen jokseenkin paljon nähnyt maailmaa sittenkuin täältä lähdin, tohtori Watson", sanoi hän, "mutta mitään tämän veroista en ole nähnyt."

"En ole tavannut yhtään devonshireläistä, joka ei olisi ihastunut kreivikuntaansa", huomautin minä.

"Se riippuu rodusta yhtä paljon kuin seudusta", sanoi tohtori Mortimer. "Eihän meidän tarvitse kuin katsahtaa tähän ystäväämme huomataksemme hänellä pyöreän keltiläispään, johon sisältyy keltiläistä innostusta ja ihailemisen kykyä. Sir Charlesin pää oli muodoltaan hyvin omituinen, puoleksi geliläinen puoleksi irlantilainen. Mutta te olitte luultavasti hyvin nuori, kun viimeksi näitte Baskerville Hallin?"

"Isäni kuollessa en ollut vielä ehtinyt äänenmurrokseenkaan, enkä ollut koskaan nähnyt sukutilaamme, sillä me asuimme pienessä huvilassa etelärannikolla. Sieltä lähdin suoraan Amerikkaan. Tietäkää, tohtori Watson, että tämä kaikki on yhtä outoa minulle kuin teille, ja minä olen selittämättömän utelias näkemään nummea."

"Niinkö olette? Siinä tapauksessa uteliaisuutenne tyydyttyy pian, sillä tuolta se jo hämmöttää", sanoi tohtori Mortimer viitaten ulos ikkunasta.

Viheliäisten ketojen ja vierteellä kasvavan matalan metsän yli kohosi etäisyydessä harmaa, surumielisen näköinen kumpu omituisine sahuhiippuineen, epäselvänä ja häipyvänä niinkuin unessa nähty sadun maisema. Baskerville istui kauan sitä katsellen, ja hänen tutkivasta katseestaan saatoin huomata, kuinka tärkeä hänelle oli sen paikan ensimmäinen näkeminen, jossa hänen sukunsa miehet niin kauan olivat hallinneet, ja johon he olivat jättäneet niin pysyviä merkkejä. Siinä hän istui tweed-pukuineen ja amerikalaisine murteineen, mutta katsellessani hänen tummia ilmeikkäitä silmiään tunsin selvemmin kuin ennen, kuinka täydellisesti hän polveutui tuosta pitkästä sarjasta ylilyksellisistä, tulisia ja vallanhimoisia miehiä. Ylpeyttä, rohkeutta ja voimaa todistivat nuo paksut kulmakarvat, nuo herkkätuntoiset sieraimet, nuo suuret, ruskeat silmät. Jos tuohon vastenmieliseen nummeen kätkeytyi joku vaikea ja vaarallinen arvoitus, niin oli tämä mies todella sellainen toveri, jonka puolesta saattoi jotain uskaltaa, varmana siitä, että hän rohkeasti ottaisi osaa taisteluun.

Juna pysähtyi pienelle, vaatimattomalle asemalle ja me astuimme ulos vaunusta. Matalan, valkoisen aidan takana seisoivat kahden hevosen vetämä char-à-bancs. Tulomme herätti jonkun verran huomiota, sillä asemapäällikkö ja asemamiehet tunkeilivat ympärillämme kantaakseen matkatavaroitamme. Paikka oli soma ja miellyttävä, mutta ihmeekseni huomasin veräjällä kaksi tummaan univormuun puettua vahtia, jotka nojaten lyhykäisiin pyssyihinsä katselivat meitä tarkasti, mennessämme heidän ohitse. Ajuri, joka oli ruma, ikävän näköinen, pienikokoinen mies, teki piiskallaan kunniaa sir Henry Baskervillelle, ja muutaman minuutin päästä ajoimme hyvää vauhtia leveällä, Valkosella maantiellä. Molemmiin puolin näkyi laajoja laidunmaita, vanhoja, teräväpäätyisiä taloja pisti esiin tiheästä, viheriästä lehdikosta, mutta rauhallisen, aurinkoisen maiseman yläpuolella näkyi alituisen synkän nummen tumma, pitkäköö ääriiviiva pelottavan näkösten vuorien taittamana.

Käännyimme pois maantieltä, ja sitten kuljettiin pitkiä kyläteitä, joita rattaat vuosisatoja olivat kuluttaneet ja joita rajoitti sammaleiset korkeat vallit. Kellahtavat kuoleman-kourat ja täplikkäät karhun marjapensaat loistivat laskevassa auringossa. Tie kulki yhä ylöspäin. Ajoimme kapean kivisillan yli ja sitten pitkin erään valtaviin kivien välissä kuohuen ja kihisten alaspäin syöksyvän puron rantaa. Sekä tie että puro kulkivat erään laakson läpi, jossa kasvoi runsaasti vaivaistammea ja kuusta. Joka käännteessä huudahti Baskerville äänekkäästi ihastuksesta, katseli ympärilleen ja teki lukemattomia kysymyksiä. Hänen silmissään oli kaikki kaunista, mutta minä olin näkevinäni jotain surumielistä maisemassa, jossa selvät merkit osoittivat vuodenajan jo olevan myöhäsen. Teitä peitti keltainen lehtimatto ja puista putosi päällemme kellastuneita lehtiä. Pyörien ääntäkään ei kuulunut mätänevillä lehdillä. Minusta näytti luonto valmistaneen surulliset tervetuliaiset Baskervillen perilliselle, hänen ensi kertaa saapuessaan sukutilalleen.

"Mitä ihmettä tuo on?" huudahti tohtori Mortimer.

Edessämme oli terävä, nummesta esiinpistävä, kanervainen jyrkänne. Sen huipulla näkyi ratsastava sotilas tummana ja ankarana, pyssy käsivarrella, ja niin terävä-piirteisenä, että hän näytti jalustalla seisovalta kuvapatsaalta. Hän vartioi tietä, jota me kuljimme.

"Mitä tuo merkitsee, Perkins?" kysyi tohtori Mortimer.

Ajuri kääntyi istuimellaan.

"Muuan rangaistusvanki on karannut Princetownista, herra tohtori. Hän on ollut irrallaan kolme päivää, ja vaikka kaikille asemille ja kaikille teille on asetettu vahteja, ei häntä kumminkaan ole löydetty. Maanviljelijät näillä seuduilla eivät ole siitä hyvillään, se on varma."

"Mutta eivätkö he tavallisesti saa viiden punnan suuruista rahasummaa, jos voivat antaa tietoja karkurista?"

"Niin on kyllä, mutta viisi puntaa on huono palkkio, kun on vaarassa saada puukon kurkkuunsa. Tämä vanki ei ollutkaan mikään tavallinen mies. Hän on niitä, jotka eivät pelkää mitään."

"Kuka hän sitten on?"

"Selden, Notting Hillin murhaaja."

Minä muistin hyvin koko jutun, sillä se oli erityisesti herättänyt Holmesin huomiota rikoksen harvinaisen julmuuden ja murhaajan kaikissa toimissa ilmenevän epäinhimillisen raakuuden kautta. Kuolemantuomion muuttaminen elinkautiseksi vankeudeksi oli johtunut siitä, että oli epäilty miehen täysijärkisyyttä, sillä niin kamala oli hänen menettelytapansa ollut. Olimme ehtineet mäen päälle ja edessämme leveni nummi koko laajuudessaan, siellä täällä kiviröykkiöitten ja rosoisten kallioitten peittämänä. Kylmä tuuli puhalsi vastaamme ja pani meidät värisemään. Tällä autiolla ylätasangolla väijyi jossakin tuo pirullinen mies petoeläimen tavoin, sydän kuohuen kiukkua koko sille ihmissuvulle, joka oli hänet hylännyt. Tätä vaan tarvittiin saattamaan

täydelliseksi sitä kamalaa vaikutusta, jonka autio nummi, viluinen tuuli ja pimenevä taivas tekivät. Näytti siltä kuin Baskervillekin olisi tullut hieman kolealle mielelle, sillä hän veti päällystakin ympärilleen.

Hedelmällinen seutu oli jäänyt taaksemme ja allemme. Me voimme sitä katsella ylhäältäpäin. Aurinko oli matalalla, ja sen vinot säteet muuttivat purot kultaisiksi langoiksi ja hehkuivat äsken kynnetyä punertavaa maata ja leveään metsäkaistaleen lehtiryhmiä vasten. Edessämme tuli tie yhä autiommaksi ja kulki pitkin punakellertäviä rinteitä, joilla siellä täällä näkyi mahtavia kallioita. Tuon tuostakin kuljimme asumusten ohi, joiden seinät ja katto olivat kivistä ja ilman ainoatakaan köynnöskasvia, joka olisi voinut lieventää niiden tekemää vastenmielistä vaikutusta. Äkkiä näimme maljanmuotoisen laakson, jonka ryhmittäin kasvavat vaivaistammet ja kuuset olivat vääntyneet kieroon vuosikausien taistelussa myrskyä vastaan. Kaksi korkeaa, kapeaa tornia kohosi puiden yli. Ajuri osoitti niitä piiskallaan.

"Baskerville Hall", sanoi hän.

Omistaja nousi seisomaan posket hehkuvina ja tuijottavin katsein. Muutaman minuutin päästä saavuimme puiston portille, joka oli omituinen, pakotetusta raudasta tehty ristikko, sekä molemmin puolin varustettu korkeilla pylväillä ja koristettu Baskervillen vaakunan villisianpäillä. Portinvartijan tupa oli ollut rakennettu mustasta graniitista, mutta oli nyt rauniona; sitä vastapäätä kohosi kumminkin uusi, vasta puolivalmis rakennus -- ensimmäinen hedelmä sir Charlesin Etelä-Afrikkalaisista rikkauksista.

Kuljimme portin läpi ja tulimme kujaan, jossa rattaat taaskin pyörivät lakastuneilla lehdillä, ja vanhat puut ojentelivat oksiaan muodostaen synkän holvin päittemme yli. Baskervillea pudistutti, kun hän näki edessään pitkän, pimeän ajotien, jonka päässä talo aavemaisesti loisti meitä vastaan.

"Tässäkö?" kysyi hän matalalla äänellä "Ei, kuusikujassa rakennuksen toisella puolen."

Nuori perijä katseli ympärilleen synkän näköisenä.

"Eipä ollut kumma, jos setäni aavistikin, että onnettomuudet kohtaisivat häntä tällaisessa paikassa", sanoi hän. "Tässä voi kuka tahansa ruveta pelkäämään. Puolen vuoden päästä tässä on sähkövalo pitkin tietä ja eteisen ovella voimakas valonheittäjä."

Kuja johti suurehkolle ruohokentälle, ja talo oli edessämme. Hämärässä näin sen keskiosan olevan suuren ja raskaan sekä varustetun ulospistäväällä pilaristolla. Rakennuksen koko etupuolta peitti muurivihreä, jonka muodostamaan tummaan verhoon oli sinne tänne ikkunoita tai jotain vaakunamerkkiä varten leikattu aukkoja. Tästä mahtavasta keskiosastosta kohosi kaksi tornia, jotka näyttivät vanhanaikaisilta, olivat huipuiltaan hammasreunaisia ja sitäpaitsi varustettuja useilla ampumareijillä. Tornien oikealla ja vasemmalla puolella olivat rakennuksen uudenaikaisemmat, mustasta graniitista rakennetut sivustat. Himmeä valo tunkeutui esiin pielillä varustetuista ikkunoista ja terävän, suippokulmaisen katon yli nousi yksi ainoa musta savupatsas.

"Tervetuloa, sir Henry, tervetuloa Baskerville Halliin."

Eräs pitkä mies oli tullut esiin pilariston hämärästä aukaisemaan vaunun ovea. Joku nainen häämötti eteisen kellahtavaa valoa vasten. Hänkin tuli ulos auttamaan miestä matkalaukkujemme kantamisessa.

"Minä toivon, sir Henry, että sallitte minun nyt ajaa kotiin", sanoi tohtori Mortimer. "Vaimoni odottaa minua."

"Luultavasti kumminkin viivytte päivälliselle asti?"

"En, sitä en voi. Arvattavasti on minulla työtäkin siellä kotona. Kernaasti jäisin näyttämään teille huoneita, mutta sen voi Barrymore tehdä paremmin. Hyvästi toistaiseksi, ja lähettäkää arvelematta minua noutamaan kun tarvitsette minua, joko yöllä tai päivällä."

Rattaat vierivät pois samalla kun sir Henry ja minä menimme sisään ja ovi sulkeutui jälkeemme. Me tulimme kauniiseen etuhuoneeseen, joka oli avara ja korkea ja jonka tammipalkit olivat vanhuudesta mustuneet. Suuressa, vanhanaikaisessa takassa räiskyi pystyvalkea. Me lämmittelimme molemmat käsiämme, sillä olimme hieman viluisia pitkän ajomatkan johdosta. Ja sitten me katselimme ympärillemme ja ihailimme korkeaa ja ohutta, vanhasta värillisestä lasista tehtyä ikkunaa, tammipaneeleja, hirvenpäitä, seinillä olevia vaakunakilpiä, jotka kaikki näyttivät himmeiltä ja synkiltä keskellä huonetta olevan lampun verhotussa valossa.

"Aivan näin olin kuvitellutkin", sanoi sir Henry. "Onhan tämä oikea esikuva vanhan suvun kodista. Kyllä on omituista ajatella, että tässä samassa huoneessa minun sukuni jäseniä oleskeli viisisataa vuotta sitten. On oikein juhlallista sitä kuvitella."

Hänen tummat kasvonsa loistivat nuorekkaasta innostuksesta. Hän seiso i valossa, mutta pitkiä varjoja laskeutui seinille ja ne liehuivat mustana verhona hänen ylitseen. Barrymore oli vienyt matkakapineet huoneisiimme ja palannut takasin. Hän seiso i nyt edessämme tottuneen palvelijan ryhdillä. Hänen ulkomuotonsa oli jokseenkin tavallisuudesta poikkeava. Vartaloltaan hän oli pitkä, kasvoiltaan jokseenkin kaunis, ja hänellä oli musta, tasaiseksi leikattu parta ja kalpeat, henkevät piirteet.

"Onko päivällinen heti tuotava pöytään?" kysyi hän isännältään.

"Joko se on valmis?"

"Muutaman minuutin kuluttua. Huoneisiin on viety lämmintä vettä. Minä ja vaimoni olemme mielellämme luonanne, sir Henry, kunnes olette toimeenpannut uuden järjestyksen, mutta on itsestään selvää, että talo näissä muuttuneissa olosuhteissa tarvitsee melkoisen palvelijakunnan."

"Missä muuttuneissa olosuhteissa?"

"Minä tarkoitin vaan, että sir Charles eli hyvin yksinkertaisesti, ja me saatoimme pitää huolta siitä, mitä hän vaati. Teillä tulee luonnollisesti olemaan laajempi seurustelupiiri ja senvuoksi tarvitsee järjestää asiat toisin."

"Tarkoitatteko, että te ja vaimonne tahdotte muuttaa pois?"

"Vasta sitten, kun se sopii teille, sir."

"Mutta onhan sukunne palvelut täällä monta miespolvea, eikö niin? Minulle olisi vaikeaa alkaa elämäni täällä, luopumalla vanhoista, uskollisista palvelijoista."

Olin huomaavinani liikutusta hovimestarin kalpeilla kasvoilla.

"Minulle se myöskin on vaikeaa ja samoin vaimolleni. Mutta ollakseni suora, olimme molemmat hyvin kiintyneet sir Charlesiin, ja hänen kuolemansa koski meihin syvästi ja teki meille tuskalliseksi jäädä tänne. Minä en luule, että me voimme saada lepoa Baskerville Hallissa."

"Mutta mihin sitten aiotte ryhtyä?"

"Luultavasti perustamme jonkun kaupan. Sir Charlesin jalomielisyys teki sen mahdolliseksi meille. Ja nyt saan ehkä opastaa herrat huoneisiinne?"

Vanhasta etuhuoneesta vei kahdet portaat nelikulmaiselle, rintanojan ympäröimälle parvelle, ja siitä kulki läpi koko talon kaksi käytävää, joista päästiin makuuhuoneisiin. Minun huoneeni oli samassa käytävässä kuin sir Henryn ja melkein sen vieressä. Nämä huoneet tuntuivat paljoa uudenaikaisemmilta kuin talon keskiosa, ja

iloiset tapetit sekä lukuisat kynttilät poistivat jossain määrin sen synkän vaikutuksen, jonka alussa olimme saaneet.

Mutta ruokasali, johon vei ovi etuhuoneesta, oli oikea synkkyuden pesäpaikka. Se oli pitkä huone, ja yksi porras erotti siinä toisistaan isäntäväen osaston ja sen, jossa palvelijakunta aterioi.

Toisessa päässä oli soittolava. Päittemme päällä oli ristiin asetettu tummia palkkeja, ja niiden yläpuolella kohosi savuinen katto. Leiskuvien tulisoihtujen valaisemana ja kajahdellen siitä iloisuudesta, joka ennen vallitsi juhलaseurassa, saattoi huone olla toisen näköinen, mutta nyt, kahden mustapukuisen herran istuessa siinä valopiirissä, jonka varjostimella varustettu lamppu loi, aleni ääni ja mieli masentui. Himmeä rivi esi-isiä kaikenlaisissa puvuissa, kuningatar Elisabetin aikuisesta ritariasusta holhojahallituksen pukinnahkaan saakka, tuijotti meihin lannistaen meidät äänettömyytensä kaunopuheisuudella. Monta sanaa emme puhuneet, ja ainakin minä olin iloinen päästessämme lopuksi ajanmukaiseen biljardihuoneeseen tupakoimaan.

"Tämä paikka ei todellakaan ole hauska", sanoi sir Henry. "Otaksun että siihen voi tottua, mutta vielä en ole sopusoinnussa sen kanssa. Minua ei kummastuta, jos setäni tulikin hieman hermostuneeksi asuessaan yksin tällaisessa talossa. Ellei teillä ole mitään sitä vastaan, niin menemme varhain levolle tänä iltana, toivoen että kaikki näyttää iloisemmalta huomenna."

Ennenkuin menin vuoteeseeni, vedin uutimet syrjään ja katselin ulos akkunasta, joka avautui sisäänkäytävän edessä olevalle ruohokentälle päin. Sen toisella puolen näkyi pari puuryhmää valittaen kiemurtelevan yltyvän myrskyn käsissä. Puolikuu pilkisti esiin kiitävien pilvien railoista. Sen kylmässä valossa näin puiden takaa muutamia repeytyneitä kallioselänteitä ja surullisen näköisen nummen pitkän, matalan kaaren. Vedin uutimet kiinni ja tunsin tämän viimeisen vaikutuksen olevan sopusoinnussa edellisten kanssa.

Viimeinen se kumminkaan ei ollut. Olin tosin väsynyt mutta täysin hereillä ja kääntyilin levottomasti vuoteessani. Jossakin etäisyydessä ilmoitti kimeä kello tuntien joka neljänneksen, mutta muuten vallitsi aavemainen äänettömyys koko talossa. Mutta äkkiä osui korvaani keskellä yötä selvä, vihlova ja helposti tunnettava ääni. Kuulin naisen tukahdettuja nyhkytyksiä ja sitten katkeran surun vastustamattoman purkauksen. Nousin istumaan vuoteessani ja kuuntelin. Ääni ei tullut kaukaa ja aivan varmaan rakennuksen sisäpuolelta. Puolen tunnin ajan odotin ankarassa jännityksessä kuulevani lisää, mutta en enää kuullutkaan muuta kuin kellon lyönnit ja köynnöskasvien kahinan seinää vasten.

SEITSEMÄS LUKU.

Stapletonin sisarukset Merripit Housessa.

Seuraavana päivänä oli ilma niin kaunis, että se johonkin määrin paransi sitä synkkää vaikutusta, jonka Baskerville Hall molempiin meihin oli tehnyt. Istuessamme aamiaisella, paistoi aurinko huoneeseen goottilaisista ikkunoista, ja niitä peittävät värillisestä lasista sommitellut vaakunakilvet loivat sisään vilkkaita väripilkkuja. Kultaiset säteet saivat tumman paneelin kiiltämään pronssin hohteella, joten oli melkein vaikea käsittää tämän suuren huoneen edellisenä iltana vaikuttaneen meihin niin kaameasti.

"Se oli luultavasti oma vikamme eikä huoneen", sanoi sir Henry. "Me olimme matkasta väsyneitä, viluisia ja kiusaantuneita. Kun nyt olemme levähtäneet ja voimme jälleen hyvin, näyttää kaikki valoisalta ja hyvältä."

"Kokonaan se kumminkaan ei ollut kuvittelua", vastasin minä. "Ettekö yöllä kuullut jonkun -- luultavasti naisen -- itkevän ja nyhkyvän?"

"Sepä ihmeellistä, että teette minulle sen kysymyksen! Puolinukuksissa olin todella jotain sellaista kuulevinani. Minä makasin ja odotin, että äänet uudistuisivat, mutta kun niin ei käynyt, luulin vain uneksineeni."

"Mutta minä kuulin sen selvään, ja olen aivan varma siitä, että se oli jonkun naisen nyhkimistä."

"Sitä asiaa on heti tutkittava." Hän soitti, ja kun Barrymore tuli sisään, kysyi hän, voiko tämä sanoa, kuka oli itkenyt. Olin huomaavinani hovimestarin kalpeiden kasvojen yhä kalpenevan, kun hän kuuli isäntänsä kysymyksen.

"Löytyy vain kaksi naista talossa, sir Henry", sanoi hän. "Toinen on keittäjätär, jonka huone on toisessa sivurakennuksessa. Toinen taasen on vaimoni, ja minä voin vakuuttaa, että hän ei itkenyt."

Ja kumminkin hän valehteli sillä kertaa, sillä aamiaisen jälkeen tapasin sattumalta rouva Barrymoren pitkässä käytävässä, ja aurinko paistoi suoraan hänen kasvoillensa. Hän oli suurikasvuinen nainen, hänen piirteensä olivat karkeat, hänen ulkomuotonsa eloton ja suun ympärillä oli hänellä jotain ankaraa ja kovaa. Hän katsoi minuun, jolloin punaiset silmät ja ajettuneet luomet ilmottivat hänen itkeneen. Hänen itkunsa siis olimme yöllä kuulleet, ja sen oli hänen miehensä täytynyt arvata. Tämä oli kumminkin kieltänyt sen, vaikkakin saattoi pitää hyvin mahdollisena, että asia tulisi ilmi. Miksi hän sen oli tehnyt? Ja miksi hänen vaimonsa oli itkenyt niin katkerasti? Tuon kalpean, kauniin, mustapartaisen miehen ympärille alkoi jo kertyä synkkää salaperäisyyttä. Hän oli ensiksi löytänyt sir Charlesin ruumiin, ja vain hänen sanaansa täytyi luottaa, kun oli kysymys niistä seikoista, jotka johtivat vanhuksen kuolemaan. Oliko mahdollista, että todella olimme nähneet hänet vaunuissa Regent Streetillä? Parta oli kyllä samankaltainen. Ajuri oli tosin kuvaillut miehen hieman lyhemmäksi, mutta sellaisessa pikkuseikassa oli hän helposti voinut erehtyä. Kuinka voisin saada asian selville? Ensiksi oli minun otettava selville Grimpenin postinhoitajalta, josko se sähkösanoma, jolla koetettiin tutkia, oliko hovimestari kotona, todella oli annettu Barrymorelle itselleen. Mikä tulos tästä tulisikaan olemaan, niin joka tapauksessa saisin jotain Sherlock Holmesille ilmoitettavaa.

Sir Henryn oli aamiaisen jälkeen tarkastettava lukuisia papereita, joten minun sopi lähteä tiedusteluretkelleni. Hauskan kävelymatkan jälkeen pitkin nummen reunaa, saavuin neljän engl. penikulman päässä olevaan pieneen harmaaseen kauppalaan, jonka rakennuksista kaksi -- ravintola ja tohtori Mortimerin asunto -- kohosivat korkealle muiden yli. Postinhoitaja -- joka samalla oli kylän tai kauppalan maustetavarankauppias -- muisti hyvin tuon sähkösanoman.

"On aivan varmaa, hyvä herra, että minä määräyksen mukaan lähetin sen suoraan herra Barrymorelle", sanoi hän.

"Kuka sen vei?"

"Minun poikani vei sen; James, veithän perille sähkösanoman herra Barrymorelle Baskerville Halliin viime viikolla?"

"Kyllä, isä, sen tein varmasti."

"Ottiko hän itse sen vastaan?"

"Ei, hän oli vinnillä sillä hetkellä, niin etten voinut antaa sitä hänelle itselleen, vaan jätin sen rouva Barrymorelle, joka lupasi heti antaa sen miehelleen."

"Näitkö herra Barrymoren?"

"En, sanoinhan teille, että hän oli vinnillä."

"Kuinka voit tietää hänen olleen vinnillä, jos et häntä nähnyt?"

"On aivan selvää, että hänen oma vaimonsa tiesi, missä hän oli", sanoi postinhoitaja hieman suuttuneena.

"Eikö hän sitten saanut sähkösanomaa? Jos joku erehdys on tapahtunut, niin herra Barrymorella siitä lienee valittamista."

Näytti toivottomalta jatkaa tutkintoa, mutta selvää oli, että Holmesin viekkaudesta huolimatta emme voineet olla varmoja siitä, ettei Barrymore saattanut silloin olla Lontoossa. Mutta vaikka hän olisikin ollut siellä, vaikka hän viimeksi olikin nähnyt sir Charlesin olossa, ja vaikka hän ensimmäisenä olisikin ollut vakoilemassa uutta omistajaa tämän saapuessa Englantiin -- mitä sitten? Oliko hän muiden kätyri, vai oliko hänellä itsellään onnettomuutta tuottavia tarkoituksia? Minkä vuoksi hän vainoisi Baskervillen sukua? Minä muistin tuon omituisen varoituksen, joka oli leikattu Timesin johtavasta kirjoituksesta. Oliko se hänen työtänsä, vai jonkun toisen, joka tahtoi ehkäistä hänen yrityksensä? Ainoa mahdollinen syy oli se, josta sir Henry oli huomauttanut: jos omistaja olisi saatu pelotetuksi pois talosta, niin Barrymorella ja hänen vaimollaan olisi mukava ja hauska koti loppuijäkseen. Sellainen selitys oli kumminkin aivan riittämätön, kun oli torjuttava se syvälinen ja viekas juoni, joka näkymättömillä langoillaan tuntui kutovan verkkoaan nuoren omistajan ympärille. Holmes itse oli sanonut, ettei kaikkien niiden jännittävien ja vaihtelevien tapausten joukossa, joita hän oli käsitellyt, ollut yhtään monimutkaisempaa kuin tämä. Kun kävelin takaisin harmaata, yksinäistä tietä toivotin itsokseni, että ystäväni saattaisi riistäytyä tehtävistään kaupungissa ja saapua tänne nostamaan edesvastauksen raskasta taakkaa minun hartioiltani.

Äkkiä mietteeni häiriytyivät siitä, että joku lähestyi juosten ja huutaen minun nimeäni. Käännyin ympäri luullen näkeväni tohtori Mortimerin, mutta hämmästykseni huomasi että eräs vieras henkilö oli kiiruhtanut jälkeeni. Se oli pieni, hento mies, jonka kasvot olivat sileiksi ajellut, jolla oli pellavan värinen tukka ja kapea alaleuka, ijältään oli hän noin kolmenkymmenen ja neljäkymmenen vuoden välillä, pukunsa oli harmaa ja päässään olkihattu. Hänen olkapäällensä riippui nelikulmainen kasvikkain ja toisessa kädessä oli hänellä hyönteishaavi.

"Minä pyydän anteeksi rohkeuteni, tohtori Watson", sanoi hän, kiiruhtaessaan hengästyneenä minun luokseni, "mutta me olemme yksinkertaista väkeä täällä nummella emmekä odota muodollista esittelyä. Ehkä olette kuullut minun nimeni yhteiseltä ystävältämme tohtori Mortimerilta. Minä olen Stapleton Merripit Housesta."

"Haavinne ja kantimenne olisivat saaneet minut sitä otaksumaan", vastasin minä, "sillä tiesin, että herra Stapleton on luonnontutkija. Mutta kuinka saatoitte tietää minun nimeni?"

"Minä olin käymässä tohtori Mortimerin luona, ja kun te menitte hänen työhuoneensa ikkunan ohi, sanoi hän sen minulle. Koska meillä on sama tie, niin ajattelin juosta jälkeenne ja esittää itseni teille. Minä toivon, että sir Henry voi hyvin matkan jälkeen?"

"Kyllä, kiitos, hän voi sangen hyvin."

"Me pelkäsimme kaikki täällä, että uusi omistaja ei tahtois asettua maatilallensa asumaan sir Charlesin surkean kuoleman vuoksi. Vaikeata on vaatia rikasta miestä hautautumaan sellaiseen paikkaan, mutta minun ei tarvitse sanoa teille, mikä merkitys sillä on tilalle ja ympäristölle. Sir Henry ei mahtane tuntea mitään taikauskoista pelkoa, vai kuinka?"

"Minä en luule sitä."

"Te tunnette luonnollisesti tarun tuosta koirasta, jonka väitetään kummittelevan suvussa?"

"Olen kuullut siitä kerrottavan."

"On aivan kummallista kuinka herkkäuskoisia tämän seudun talonpojat ovat. Tuskin tiedän kuinka monet olisivat valmiit vannomaan nähneensä tuon eläimen täällä nummella." Hän sanoi tämän hymyillen, mutta minä luulin hänen silmistään näkeväni, että hän piti asiaa jokseenkin vakavana. "Tarina oli tehnyt syvän

vaikutuksen sir Charlesiin ja minä uskon varmaan, että se aiheutti hänen surullisen kuolemansa."

"Millä tavoin sitten?"

"Hänen hermonsä olivat niin kiihotuksissa, että luulen minkä koiran näkemisen tahansa voineen vaikuttaa onnettomasti hänen sairaaseen sydämeensä. Minä kuvittelen, että hän todella näki jonkun omituisen eläimen tuona viimeisenä iltana kuusikujassa. Minä pelkäsin aina, että joku onnettomuus tapahtuisi, sillä minä pidin paljon vanhuksesta ja tiesin että hänen sydämensä toiminta oli heikontunut?"

"Kuinka saatoitte sen tietää."

"Olin kuullut sen ystävältäni tohtori Mortimerilta."

"Te luulette siis, että joku koira ahdisti sir Charlesia, ja että tästä aiheutunut pelko tuotti hänelle kuoleman?"

"Onko teillä parempaa selvitystä annettavana?"

"Minä en vielä ole muodostanut omaa vakaumusta."

"Eikö myöskään herra Sherlock Holmes ole sitä tehnyt?"

Minä tulin sanattomaksi kummastuksesta, mutta silmäys seuralaiseni tyyneisiin kasvoihin ja vakaviin silmiin vakuutti minulle, ettei hän ollut tarkottanut saattaa minua hämilleni.

"Ei maksa vaivaa tekeytyä, ikäänkuin ei teitä tunnettaisi, tohtori Watson", sanoi hän. "Teidän kertomuksenne ystävänne seikkailuista ovat ehtineet meidänkin seuduillemme, ettekä voineet ylistää häntä, tulematta itekin tunnetuksi. Kun Mortimer sanoi minulle teidän nimenne, ei hän voinut salata kuka te olitte. Teidän läsnäolonne täällä osoittaa, että herra Sherlock Holmes on ryhtynyt asiaan, ja luonnollisesti tahtoisin hyvin kernaasti tietää, mitä hän siitä ajattelee."

"En luule saattavani vastata siihen."

"Uskallanko kysyä, tuleeko hän itse kunnioittamaan meitä käynnillään?"

"Tätä nykyä ei hän voi lähteä Lontoosta. Hänellä on muita asioita, jotka vaativat hänen huomiotaan."

"Mikä vahinko! Hän olisi ehkä voinut saattaa valoa siihen, mikä meistä näyttää pimeältä. Mitä teidän omiin tutkimuksiinne tulee, niin asetun täydellisesti teidän käytettäväksenne, jos nimittäin voin auttaa teitä. Jos vaan tahtoisitte jossakin määrin ilmaista epäluulojenne laatua tai tapaa, jolla aiotte asiaa tutkia, niin ehkä nyt jo voisın antaa teille neuvoja."

"Minä vakuutan, että olen täällä vaan ystäväni, sir Henryn vieraana, ja etten ensinkään ole avun tai neuvojen tarpeessa."

"Hyvä!" sanoi Stapleton. "Teette oikein ollessanne varovainen ja vaitelias. Minä myönnän ansainneeni tämän nuhteen anteeksiantamattomasta tunkeilevaisuudestani, ja minä lupaan vastaisuudessa välttää tätä asiaa."

Me olimme nyt saapuneet sille paikalle, jossa kapea, ruohoinen polku erosi tiestä kiemurrellen nummelle päin. Oikealla oli jyrkkä kumpu, josta entisinä aikoina oli louhittu graniittia. Sen meihin päin olevan sivun muodosti tumma kallioseinä, jonka railoissa kasvoi kuolemankouria ja orjantappurapensaita. Etäisyydessä kohosi eräältä kummulta ilmaan harmaa savupilvi.

"Seuraamalla tuota polkua tulemme pian Merripit Houseen", sanoi hän. "Jos teillä on tunti aikaa, niin saisin ehkä ilon esittää teidät sisarelle."

Ensimmäinen ajatukseni oli, ettei minun pitäisi poistua sir Henryn luota. Mutta sitten muistin sen kasan papereita ja laskuja, joka oli ollut hänen kirjoituspöydällään. Niiden suhteen en ainakaan voinut häntä auttaa. Myönnyn senvuoksi Stapletonin kutsuun, ja me käännyimme polulle.

"Tämä nummi on merkillinen", sanoi hän katsellen ympärilleen vihreiden laineiden kaltaisia selänteitä saha-reunaisine graniittiharjoineen, jotka haaveellisen muotoisina kohoavat esiin. "Siihen ei koskaan väsy. Ette voi aavistaa, mitä ihmeellisiä salaisuuksia siinä piilee. Se on niin laaja, niin autio, niin salaperäinen."

"Te tunnette sen siis hyvin?"

"Olen asunut täällä vain kaksi vuotta, ja seudun vanhat asukkaat pitävät minua uutena tulokkaana. Muutimme tänne vähän senjälkeen, kun sir Charles oli ottanut tilan haltuunsa, mutta minun intoni ulkoilmassa kuljeksimiseen sai minut tutkimaan koko ympäristön, enkä luule monen tuntevan sitä paremmin."

"Onko se sitten niin vaikeasti selville saatavissa?"

"Niin se todella on. Näettekö esimerkiksi pohjosessa päin tuota suurta tasankoa, jota nuo omituisen muotoiset kalliot rajottavat? Huomaatteko siinä jotain erikoista?"

"Minusta näyttää, että siinä olisi hauska kulkea ratsain hyvällä hevosella."

"Siltä voi näyttää, ja se luulo on maksanut monelle hengen. Näettehän nuo kirkkaan viheriät täplät, jotka pistävät silmään kaikkialla?"

"Kyllä, näyttää siltä, kuin maanlaatu niissä paikoin olisi viljavampaa kuin muualla nummella."

Stapleton nauroi.

"Siinä on niisanottu Grimpenin suo", sanoi hän. "Yksikin askel syrjään tuottaa kuoleman ihmisille ja eläimille. Eilen viimeksi näin yhden nummella käytetyistä pienistä hevosista vajoavan sellaiseen reikään. Se ei päässyt enää ylös. Kauan näin sen pään kohoavan liejukuopan yli, mutta sinne se lopuksi upposi. Kuivanakin vuodenaikana on vaarallista kulkea suon yli, mutta syyssateitten aikaan on vaara vielä paljoo suurempi. Minä voin kumminkin kulkea siellä jokapaikassa ja päästä hengissä takasin. Mutta mitä tuo on? Taaskin näkyy yksi noita onnettomia pieniä hevosia joutuneen turmioon!"

Jotain ruskeaa kieri ja pyristeli pinnaltaan vihreässä liejussa, sitten kohosi äkkiä esiin pitkä, tuskallisesti ojennettu kaula, ja kamala huuto kaikui nummen yli. Se sai vereni jähmettymään kauhusta, mutta seuralaiseni hermot olivat varmaankin lujemmat kuin minun.

"Nyt se on mennyt", sanoi hän. "Lieju vei sen. Kaksi parissa päivässä ja ehkä useampiakin, sillä ne tottavat menemään sinne kuivana aikana, eivätkä tiedä mitään tapahtuneesta muutoksesta ennenkuin suo on ne niellyt. Grimpenin suo on ikävä paikka."

"Ja tekö sanotte uskaltavanne sitä kulkea?"

"Niin, siinä on pari polkua, joita voi kulkea, jos on notkea ja varovainen. Minä olen itse ne löytänyt."

"Mutta kuinka saattaa niin kammottava paikka teitä huvittaa?"

"Ettekö huomaa kallioita tuolla? Ne ovat itse asiassa saaria, joiden ympärille tämä ylipääsemätön suo aikojen kuluessa on levinnyt. Sieltä juuri löytää harvinaisimmat kasvit ja perhoset, jos osaa sinne päästä."

"Aionpa koetella onneani jonakin päivänä."

Hän katsoi minuun hämmästyneenä.

"Jumalan nimessä, älkää sitä ajatelkokaan", sanoi hän. "Se olisi samaa kuin itsemurha, sillä minä vakuutan, että teille ei olisi ensinkään mahdollista päästä siitä hengissä. Ainoastaan pitämällä muistissa hyvin monimutkaisia tienviittoja olen minäkin siinä onnistunut."

"Kuulkaahan!" huusin minä. "Mitä tuo on?"

Matala, pitkä, valittava ääni liehui surullisena uikutuksena nummen yli. Se täytti koko ilman ja kumminkin oli mahdotonta sanoa, mistä se tuli. Synkästä muminasta se paisui syväksi karjunnaksi ja vaipui sitten jälleen surulliseksi, hiljaa väreileväksi ääneksi. Stapleton katsoi minuun omituinen ilme silmissään.

"Tämä on merkillinen paikka", sanoi hän.

"Mitä tuo sitten oli?"

"Talonpojat sanovat Baskervillen koiran noin ulvovan saalista. Olen kyllä kuullut sen pari kertaa ennenkin, mutta en koskaan niin selvään."

Minä katselin kauhun ja vavistuksen tunteilla ympärilläni paisuilevaa tasankoa vihreine täplineen ja mehukkaine vesikasvineen. Laajalla aukealla ei liikkunut mitään muuta kuin pari korppia, jotka huusivat äänekkäästi eräällä kallionkielekkeellä takanamme.

"Mutta te olette sivistynyt mies", sanoin, "ettekä mahtane ottaa osaa sellaiseen taikauskoon? Minkä luulette saavan aikaan tuollaisen äänen?"

"Omituisia ääniä kuulee joskus suoperäisillä seuduilla. Ne syntyvät liejun laskeutumisesta, tai veden nousemisesta, tai jostakin muusta senkaltaisesta syystä."

"Ei, ei, se oli elävä ääni."

"Niin, sekään ei ole mahdotonta. Oletteko koskaan kuullut kaulushaikaran huutoa?"

"En koskaan."

"Se on hyvin harvinainen lintu, nyttemmin melkein hävinnyt Englannista, mutta nummella on kaikki mahdollista. En todellakaan kummastuisi, jos saisın tietää, että äskeinen ääni oli viimeisen kaulushaikaran huuto."

"Koskaan elämässäni en ole kuullut mitään niin aavemaista ja ihmeellistä."

"Koko nummi on kaamea ja aavemainen. Katsokaa esimerkiksi tuota vuorenrintettä. Mitä sen luulette olevan?"

Jyrkkä rinne oli suurten ympyränmuotoisten kivi-renkaiden peittämä -- niitä oli ainakin parikymmentä.

"Mitähän ne mahtanevat olla? Lammastarhoja?"

"Ei, arvoisain esi-isäimme asuntoja. Nummella on ennen asunut taajassa esihistoriallisia ihmisiä, ja kun tuskin kukaan myöhemmin on oleskellut noilla jyrkänkeillä, niin ovat näiden ihmisten rakennukset pysyneet jokseenkin entisessä kunnossaan. Nuo olivat heidän wigwamiaan -- katot vain ovat hävinneet. Voi nähdä tulisijat ja makuupaikatkin, jos viitsii niitä etsiä."

"Mutta sehän on oikea kaupunki. Milloin se oli asuttuna?"

"Kivikaudella. Lähemmin ei voi määritellä."

"Ja mitä nämä ihmiset toimittivat?"

"He paimensivat karjaa rinteillä ja oppivat maasta etsimään malmia, kun pronssimiekka alkoi viedä voiton kivikirveestä. Katsokaa tuota kivilouhimoa vastapäätä. Siihen he ovat jättäneet merkkinsä. Niin, tohtori Watson, te kyllä tulette löytämään paljon huomattavaa nummella. Mutta anteeksi, että jätän teidät hetkeksi! Tuo on varmaan joku cyclopides."

Pieni kärpänen tai koiperhonen oli liehunut polun yli, ja paikalla lähti Stapleton tavattomalla tarmolla ja nopeudella sitä takaa ajamaan. Hämmästykseni lensi perhonen suoraan suurta suota kohden, mutta uusi tuttavani ei hetkeäkään epäröinyt; hän hyppeli mättäältä toiselle, ja viheriä haavinsa heilui ilmassa. Hänen harmaa pukunsa ja säännöttömät, kulmikkaat liikkeensä tekivät hänet itsensäkin melkein äärettömän suuren koiperhosen näköiseksi. Ihaillen hänen tavatonta notkeuttaan ja peläten hänen astuvan harhaan petollisella suolla katselin häntä, kun äkkiä kuului askeleita, käännyin ja näin erään naisen aivan lähelläni polulla. Hän oli tullut siltä suunnalta, missä savupilvi osotti Merripit Housen sijaitsevan, mutta nummessa oleva alankopaikka oli kätkenyt hänet, kunnes hän oli ehtinyt aivan lähelle minua.

Aivan varmaan saatoin arvata, että se oli neiti Stapleton, josta olin kuullut puhuttavan. Seudun naiset olivat nimittäin helposti luetut, ja tätä nuorta naista oli minulle kuvattu kaunottareksi. Ja nainen, joka lähestyi minua, oli todellakin aivan tavallisuudesta poikkeava kaunotar. Tuskin saattoi ajatella suurempaa eroavaisuutta veljen ja sisaren välillä, sillä Stapletonin tukka oli vaalea ja silmät harmaat, mutta hänen sisarensa oli niin tumma, etten ollut hänen kaltaistaan Englannissa nähnyt, hän oli solakka, hieno ja kookas. Hänellä oli ylevät, hienopiirteiset ja niin säännölliset kasvot, että niitä olisi voinut pitää jäykkänä, ellei suun tuntehikkaisuus ja tummien silmien eloisuus olisi sitä käsitystä evännyt. Tavattoman kauniine vartaloineen ja hienoine pukuineen oli hän todella omituinen ilmiö aution nummen yli vievällä polulla. Hänen katseensa oli suunnattu veljeen, kun käännyin, ja hän kiirehti askeleitaan minua kohden. Olin kohottanut hattuani ja aioin sanoa jotain selitykseksi, kun hänen omat sanansa saattoivat ajatukseni toiselle reitille.

"Matkustakaa pois täältä!" sanoi hän. "Palatkaa heti takasin Lontooseen!"

Minä tuijotin häneen mykkänä kummastuksesta. Hänen silmänsä leimusivat, ja hän polki kärsimättömänä jalkaa maahan.

"Miksi matkustaisin täältä pois?" kysyin.

"Sitä en voi teille selittää." Hän puhui matalasti ja innokkaasti ja omituisella murteella. "Tehkää kumminkin, Jumalan nimessä, niinkuin sanon. Lähtekää täältä, ja älkää koskaan jalallanne astuko nummelle."

"Mutta minähän olen aivan äsken saapunut tänne."

"Lopettakaa toki vastaväitteenne", lausui hän. "Ettekö voi ymmärtää, että tämä varoitus tarkoittaa teidän etuanne? Palatkaa Lontooseen. Lähtekää jo tänä iltana. Laittautukaa pois täältä mistä hinnasta tahansa. Mutta vaiti, nyt tulee veljeni. Ei sanaakaan siitä, mitä minä olen puhunut. Tahtoisitteko antaa minulle tuon kämmekän, joka kasvaa tuolla kummulla? Nummella on runsaasti kämmekkäisiä, vaikka te olette tulleet vähän

liian myöhään nähdäkseenne, mitä kaikkea kaunista täällä on."

Stapleton oli luopunut tavottamasta hyönteistä ja palasi takasin hengästyneenä ja punakkana kasvoiltaan.

"Kas vaan Beryl!" sanoi hän, ja minusta tuntui, että ääni, jolla tervehdys lausuttiin, ei ollut kaikkein sydämellisimpiä.

"Sinullahan on kauhean kuuma, Jack."

"Niin, minä ajoin takaa muuatta cyclopidestä. Se on hyvin harvinainen, ja sitä ei usein tapaa näin myöhään syksyllä. Vahinko, etten saanut sitä!" Hän puhui aivan luontevasti, mutta hänen pienet, vaaleat silmänsä kulkivat lakkaamatta tytöstä minuun ja takasin.

"Minä huomaan esittelyn jo tapahtuneen", sanoi hän.

"Kyllä. Minä olen juuri ikään sanonut sir Henrylle, että hän on tullut hieman myöhään saadakseen nähdä meidän kauniita kämmekkäisiämme."

"Keneksi luulet sitten tätä herraa?"

"Minä pidän varmana, että hän on sir Henry Baskerville."

"En suinkaan", sanoin minä. "Vain tavallinen aateliton, mutta hänen ystävänsä olen. Olen tohtori Watson."

Harmin punehdus nousi hänen ilmehikkäille kasvoilleen. "Olemme sitten puhelleet väärillä edellytyksillä", sanoi hän.

"Eihän tässä mielestäni juuri ole ollut kauan aikaa puhelemiseen", huomautti hänen veljensä samalla kysyvällä katseella kuin ennen.

"Minä puhuttelin tohtori Watsonia ikäänkuin hän asuisi täällä, eikä vaan olisi käymässä", sanoi tyttö.

"Ei voine teitä paljoa huvittaa, onko aika liian varhainen tai myöhäinen kämmekkäin kukkimiselle. Tulette kai joka tapauksessa meidän mukaanamme Merripit Houseen?"

Lyhyen kävelyn jälkeen olimme saapuneet jokseenkin vaatimattoman näköisen talon luo, jossa entisinä hyvinä aikoina oli asunut joku karjankasvattaja, mutta joka nyt oli korjattu ja muutettu uudenaikaiseksi asunnoksi. Sitä ympäröi hedelmäpuutarha, mutta, niinkuin saattoi odottaakin, olivat puut kuihtuneita ja vinoja, ja koko paikka teki köyhän ja surullisen vaikutuksen. Meidät päästi sisään omituinen, kuivettuneen näköinen vanha palvelija, jonka puku oli niin kulunut, että se oli aivan sopusoinnussa talon ulkomuodon kanssa. Huoneet olivat kumminkin suuria ja sisustettuja hienoudella, jossa luulin näkeväni tuon nuoren naisen vaikutusta. Kun ikkunoista katselin ääretöntä, graniittikallioiden ja suurten kivien peittämää nummea, joka ulottui näköpiiriin saakka, niin en voinut olla ihmettelemättä, mikä oli mahtanut saada tämän hienosti sivistyneen miehen ja tämän kauniin naisen asettumaan sellaiselle seudulle.

"Omituinen kotipaikan valinta, eikö niin?" sanoi isäntäni ikäänkuin vastaukseksi minun ajatuksilleni. "Ja kumminkin viihdymme täällä hyvin, vai kuinka, Beryl?"

"Kyllä, hyvin viihdymme", vastasi tyttö, mutta sanoilla ei ollut vakuuttavaa sointua.

"Minä pidin ennen koulua maan pohjoisosassa", sanoi Stapleton. "Se työ oli minun luonteiselleni miehelle koneellista ja jokseenkin ikävää, mutta pidin suurena etuna saada elää nuorison joukossa ja auttaa heidän

nuorien sielujensa muodostumista, kehittää heidän luonteitaan omani mukaiseksi ja antaa heille korkeita ihanteita. Se tehtävä oli minulle hyvin rakas. Mutta kohtalo ei meitä suosinut. Kouluun ilmestyi vaarallinen kulkutauti, ja pojista kuoli kolme. Siitä iskusta ei kouluni enää toipunut, ja sen häviössä menetin suuren osan pääomaani. Ellen kaipaasi poikia ja heidän iloista seuraansa, niin voisin kumminkin sanoa olevani hyvilläni omasta onnettomuudestani, sillä minun suurelle eläin- ja kasvitieteen harrastukselleni on täällä laaja työala, ja sisareni rakastaa luontoa yhtä paljon kuin minä. Ja tätä kaikkea saatte nyt kuulla, tohtori Watson, sen johdosta, mitä luin kasvoistanne katsellessanne ikkunastamme nummelle päin."

"En voi kieltää todella ajatelleeni, että täällä voisi olla hieman yksitoikkoista asua -- ehkä ei teille niin paljon kuin sisarelle."

"Ei, ei, niin ei minusta suinkaan ole", huomautti tämä.

"Meillä on huvittavia kirjoja, me lueskelemme, ja meillä on hauskoja naapureita. Tohtori Mortimer on alallaan oppinut mies. Sir Charles-vainaja oli myöskin hauska seuramies. Me tunsimme hänet hyvin ja kaipaamme häntä enemmän kuin saatan kuvailla. Luuletteko, että voitaisiin pitää tunkeilevana, jos iltapäivällä kävisin sir Henryn luona saadakseni tutustua häneen?"

"Päinvastoin luulen, että hän suuresti ilahtuisi, jos sen tekisitte."

"Tahdotteko sitten olla hyvä ja sanoa, että aion tulla. Yksinkertaisella tavallamme voisimme ehkä helpottaa hänen asumistaan täällä, kunnes hän oikein kotiutuu olosuhteisiin ja asiain tilaan. Tahtoisitteko te, tohtori Watson, tulla katsomaan perhoskokoelmaani? Luulen sen olevan täydellisimmän koko lounais-Englannissa. Kun olemme ehtineet käydä sen läpi, niin on kyllä ateriakin valmis."

Mutta minä tahdoin päästä takasin sen miehen luo, jota minun oli seurallani suojeltava. Nummen synkkyys, hevosturvan kuolema, se aaveellinen ääni, joka oli asetettu yhteyteen kamalan sukutarinan kanssa -- kaikki tämä teki minut levottomaksi. Ja kaikkien näiden enemmän tai vähemmän epämääräisten vaikutelmien lisäksi olin saanut neiti Stapletonin selvän varoituksen, joka oli annettu niin ilmeisellä vakavuudella, että en voinut epäillä sillä olevan jonkun varman aiheen. Vastustin kaikkia yrityksiä saada minua viipymään, ja lähdin heti paluumatkalle samaa ruohoista polkua, jota olin tullutkin.

Kumminkin täytyi löytyä joku oikotie, vaikka en sitä tuntenut, sillä ennenkuin olin ehtinyt maantielle, sain nähdä neiti Stapletonin istumassa suurella kivellä polun vieressä. Hänen poskillaan oli rasiuksen tuottama helakka väri, ja hän painoi kättään kylkeensä.

"Minä olen juossut minkä voin, ehtiäkseni teidän tiellenne, tohtori Watson", sanoi hän. "En joutanut edes panemaan hattua päähäni. Minä en voi kauan viipyä täällä, sillä silloin huomaa veljeni, että olen poissa. Tahdon vain sanoa, että valitan erehdystäni pitäessäni teitä sir Henrynä. Unohtakaa, jos voitte, mitä silloin sanoin, sillä se ei ensinkään koske teitä."

"Mutta minä en voi sitä unohtaa, neiti Stapleton", sanoin minä. "Olen sir Henryn ystävä, ja hänen menestyksensä on minulle tärkeä. Sanokaa, miksi niin innokkaasti tahdoitte, että sir Henry ensi tilassa palaisi Lontooseen?"

"Se oli vain naisellinen mielijohde, tohtori Watson. Kun opitte tuntemaan minut paremmin, huomaatte kyllä, etten aina voi selittää syytä sanoihini tai tekoihini."

"Te ette minua eksytä. Minä muistan hyvin äänenne värähdyksen ja silmienne ilmeen. Minä pyydän teitä, neiti Stapleton, olemaan suora, sillä tulostani asti on kuin minua varjot ympäröisivät. Elämä on tullut samanlaiseksi kuin tuo Grimpenin suo vihreine täplineen, joihin voi upota, ellei joku neuvo tietä. Sanokaa nyt, mitä tarkoittatte, ja minä lupaan viedä varoituksenne sir Henrylle."

Epätietoisuuden ilme väikkyi hetken hänen kasvoillaan, mutta hänen katseensa oli jälleen tullut kovaksi, kun hän vastasi.

"Te liiottelette asiaa, tohtori Watson", sanoi hän. "Veljeäni ja minua liikutti suuresti sir Charlesin kuolema. Me tunsimme hänet hyvin, sillä hän käveli usein ja mielellään nummen yli meidän luoksemme. Tuo tarina sukua vainoovasta kirouksesta oli häneen syvästi vaikuttanut, ja kun tuo surkea tapaus sitten sattui, luulin minä, niinkuin lienee luonnollistakin, että jotain syytä ehkä sittenkin löytyi hänen pelolleen. Tulin senvuoksi levottomaksi, kun vielä yksi suvun jäsen aikoi asettua tänne; ja tunsin, että häntä pitäisi varottaa uhkaavasta vaarasta. Sitä minä tarkotin -- en mitään muuta."

"Mutta mikä tämä vaara sitten on?"

"Tunnettehan te tarun koirasta?"

"Minä en usko sellaisia tuhmuuksia."

"Mutta minä uskon. Jos voitte jotain vaikuttaa sir Henryyn, niin taivuttakaa hänet lähtemään pois paikalta, joka on niin onneton hänen suvulleen. Maailma on suuri. Miksi hän asui siellä, missä on vaarallisinta?"

"Juuri senvuoksi, että sitä pidetään Vaarallisena. Sellainen on sir Henry, ja luulenpa, ettei häntä voi saada lähtemään täältä, ellette voi lähemmin määritellä varotustanne."

"Minä en voi sitä lähemmin määritellä siitä yksinkertaisesta syystä, etten mitään varmaa tiedä."

"Vielä tahtoisin tehdä teille yhden kysymyksen, neiti Stapleton. Jos ensi kerran minun kanssani puhuessanne ette muuta tarkottanut, kuin nyt sanotte, niin miksi niin välttämättä tahdoitte, ettei veljenne saa sitä kuulla? Eihän varotuksessanne ole mitään, jota hän tai joku muu voisi moittia."

"Veljeni pitää hyvin tärkeänä, että tilan omistaja asettuu siihen asumaan, sillä hänen mielestään sillä on suuri merkitys nummella asuville köyhille. Hän suuttuisi, jos saisi tietää minun sanoneen jotain, joka voisi saada sir Henryn lähtemään täältä. Mutta nyt olen tehnyt velvollisuuteni, enkä aio enempää sanoa. Minun täytyy kiiruhtaa kotiin, sillä muuten hän minua kaipaa ja epäilee minun tavanneen teidät. Hyvästi!" Hän lähti ja oli muutaman silmänräpäyksen kuluttua kadonnut kallioitten taa, samalla kun minä, mieli täynnä levottomuutta ja pelkoa, jatkoin matkaani Baskerville Halliin.

KAHDEKSAS LUKU.

(Tohtori Watsonin ensimmäinen tiedonanto).

Barrymore ikkunan luona.

Tämän jälkeen aion seurata asiain kulkua jäljentämällä kirjeeni Sherlock Holmesille. Ne ovat nimittäin edessäni pöydällä. Yksi sivu puuttuu, mutta muuten ne ovat samassa kunnossa kuin niitä kirjoitettaessa ja esittävät minun ajatuksiani ja tunteitani siihen aikaan paremmin kuin muistini, vaikkakin se muutamissa suhteissa on sangen hyvä.

Baskerville Hall, lokakuun 13:na päivänä.

Hyvä Holmes! Ne kirjeet ja sähkösanomat, jotka sinulle olen lähettänyt, ovat hyvinkin tarkkaan kertoneet sinulle, mitä tässä jokseenkin kammottavassa maailman kolkassa on tapahtunut. Mitä kauemmin täällä oleskelee, sitä enemmän joutuu nummen hengen, sen laajuuden ja myöskin sen aaveellisen viehätyksen valtaan. Kun lähtee sen mutkaisille poluille, jäävät heti kaikki jäljet nykyaikaisesta Englannista, mutta samalla

saa yhä lisääntyvän tietoisuuden historiantakaisen kansan asunnoista ja toimista. Mihinkä kulkeekin, kaikkialla on näiden unohdettujen heimojen asumuksia, näkee heidän hautojaan ja noita valtavia monoliittejä, joita arvellaan heidän temppeleikseen. Katsellessa noita harmaita kivimajoja, jotka nojaavat rosoisiin kallioseiniin, häviää oma aikakausi silmistä, ja jos näkisi nahkoihin kääriytyneen karvaisen miehen ryömivän esiin matalasta oviaukosta ja asettavan kivikärjellä varustetun nuolen jouselle, niin luulisi juuri hänen kuuluvankin tähän ympäristöön. Se vain on omituista, että näitä ihmisiä on niin suuri joukko voinut asua sellaisella seudulla, joka varmaankin aina on ollut hedelmätön. En ole muinaistutkija, mutta luulisin melkein heidän kuuluneen rauhalliseen, vainottuun rotuun, jonka on ollut pakko tyytyä siihen, mistä muut eivät huolineet.

Tämä kaikki ei kumminkaan koske sitä tehtävää, jonka annoit minulle lähettäissäsi minut tänne, ja luultavasti se ikävystyttää sinun käytännöllistä mieltäsi. Muistan vielä sinun selittäneen, että sinulle oli yhdentekevää kiersikö aurinko maata vai maa aurinkoa. Palaan sen vuoksi niihin seikkoihin, jotka koskevat sir Henry Baskervillea.

Viime päivinä et ole saanut minulta mitään tietoa, mutta se aiheutuu siitä, ettei tähän päivään asti ole ollut mitään tärkeää kerrottavaa. Nyt on kumminkin sattunut hyvin kummastuttava tapaus, jonka sinulle kerron, kun ensin olen ilmoittanut sinulle muutamia muita seikkoja, jotka kuuluvat asiaan.

En ole paljoa puhunut tuosta nummella oleskelevasta karanneesta rangaistusvangista. Nyt on täysi syy otaksua, että hän on lähtenyt seudulta, ja se tuntuu todella olevan helpotus piirin köyhemmälle, hajallaan asuvalle väestölle. Neljätoista päivää on kulunut hänen karkaamisestaan, ilman että häntä on näkynyt tai kuulunut. Olisi aivan selittämätöntä, jos hän koko tämän ajan olisi voinut oleskella nummella. Mitä piilopaikkoihin tulee, olisi hänen ollut helppo löytää niitä. Jokaisessa kivi-majassa olisi hän voinut saada suojaa. Mutta ravinto-aineita ei ole saatavissa, ellei hän ole saanut kiinni ja teurastanut jotakin niistä lampaista, joita nummella liikkuu laiturilla. Luulemme senvuoksi hänen poistuneen näiltä seuduin, ja asukkaat nukkuvat sen johdosta sitä paremmin.

Meitä on täällä talossa neljä vankkaa miestä, mutta tunnustan usein pelkääväni, kun ajattelen Stapletonia ja hänen sisartaan. Monen peninkulman laajuudella ei heillä ole yhtään naapuria, ja talossa on vain palvelustyttö, vanha miespalvelija, sekä sisar ja veli, jota viimeainittua ei voi pitää erittäin vahvana. He olisivat aivan avuttomia, jos joutuisivat tekemisiin sellaisen roiston kanssa kuin tuo Notting Hillin rosvo. Sekä sir Henry että minä olimme levottomia heidän vuokseen, ja ehdotimme, että tallirenkki Perkins viettäisi yönsä heidän luonaan, mutta siitä ei Stapleton tahtonut kuulla puhuttavankaan.

Asia on niin, että ystävämme sir Henry on ruvennut suuresti suosimaan rakastettavaa naapuriamme. Sitä ei ole ihmettelemisenkään, sillä hänen kaltaiselleen toimeliaalle miehelle tulee aika pitkäksi niin yksinäisessä paikassa, ja tuo nuori tyttö on sekä viehättävä että kaunis. Hänen olennossaan on jotain troopillista, jolle hänen kylmä ja tunteeton veljensä on täysi vastakohta. Voihan kumminkin sattua, että hänessäkin kytee salainen tuli. Varmaa on, että veljellä on hyvin huomattava vaikutus tyttöön, sillä olen huomannut, että tämä puhuessaan aina katsoo häneen ikäänkuin tahtoisuutta saavuttaa hänen hyväksymisensä. Mahtaneeko hän kohdella tyttöä hyvin? Hänen silmiensä kylmä kiilto ja tiukka suljetut, ohuet huulet osottavat päättäväistä ehkä kovaakin luonnetta. Sinua varmaan huvittaisi tutkia häntä.

Ensi päivää täällä ollessamme kävi hän Baskervillessä, kuten olen kertonut, ja jo seuraavana aamuna tuli hän meitä noutamaan, näyttääkseen meille paikan, jossa julman Hugon sanotaan joutuneen surullisen kohtalonsa uhriksi. Saimme kulkea muutamia penikulmia nummella, ennenkuin saavuimme paikalle, joka oli niin kammottavan synkkä, että se hyvin on voinut antaa aiheen koko tarun syntymiselle. Rosoisten kalliolohkareitten välistä tulimme vähäiseen alankopaikkaan, jossa jouduimme avonaiselle valkean niittyvillan täplittämälle ruohokentälle. Sen keskeltä kohosi kaksi suurta kiveä, joiden huiput olivat niin kuluneet ja terävät, että ne näyttivät jonkun äärettömän suuren eläimen kulmahampailta. Kaikki vastasi täsmälleen kertomusta tuon vanhan murhenäytelmän tapahtumapaikasta. Sir Henry oli hyvin kiintynyt asiaan

ja kysyi useita kertoja Stapletonilta, uskoiko tämä ylenluonnollisten voimien voivan vaikuttaa ihmisten kohtaloihin. Hän oli laskevinaan leikkiä, mutta selvään saattoi huomata, että hän oli tosissaan. Stapletonin vastaukset olivat hyvin varovaisia, mutta ilmeisesti näkyi hän tarkottavan enemmän kuin sanoi, ja että hän ei hienotunteisuudesta tahtonut puhua selvemmin. Hän kertoi useita esimerkkejä sellaisista tapauksista, jolloin kokonaiset suvut saivat kärsiä pahojen henkien vaikutuksesta, ja kun hän lähti luotamme, olimme saaneet sen käsityksen, että hänkin uskoi tuota vanhaa tarua.

Palatessamme söimme väliaterian Merripit Housessa, ja silloin tutustui sir Henry neiti Stapletoniin. Ensi hetkestä näytti tämä tekevän häneen syvän vaikutuksen, ja minä melkein luulen, että taipumus oli molemminpuolinen. Kotimatalla tahtoi hän ehtimiseen puhua työstä, ja sen jälkeen olemme melkein joka päivä tavanneet nuo sisarukset. He syövät tänä iltana päivällistä täällä, ja kysymys on siitä, että me tulisimme heidän luokseen ensi viikolla. Olisi voinut otaksua Stapletonin suosivan tällaisen avioliiton mahdollisuutta, ja kumminkin olen usein nähnyt mitä suurimman tyytymättömyyden merkkejä hänessä, kun sir Henry on osottanut huomaavaisuuttaan hänen sisarelleen. Hän on epäilemättä tähän hyvin kiintynyt, ja hänen elämänsä tulisi jokseenkin yksinäiseksi, jos tyttö menisi naimisiin, mutta olisi kumminkin kovin itsekästä panna esteitä, niin edulliselle avioliitolle. Olen kumminkin aivan varma siitä, että hän koettaa estää heidän tuttavallisuuttansa muuttumasta rakkaudeksi, ja usein olen huomannut hänen koettavan torjua jokaisen tilaisuuden, jossa he jäisivät kahden kesken. Sivumennen sanoen, tulee minulle paljoa vaikeammaksi noudattaa sinun määräyksiäsi ja estää sir Henryä menemästä ulos yksin, jos nyt entisiin vaikeuksiimme vielä yhtyy rakkausjuttu. Minun suosioni vähenisi melkoisesti, jos puustavillisesti noudattaisin määräyksiäsi.

Eräänä päivänä -- viime torstaina, ollakseni oikein tarkka -- aterioi tohtori Mortimer luonamme. Hän oli pannut toimeen kaivauksia eräällä kummulla Long Downissa ja löytänyt historiantakaisen pääkallon, joka oli häntä suuresti ihastuttanut. Koskaan en ole nähnyt kenenkään niin täydelleen antautuneen intohimolleen. Stapletonit tulivat tänne myöhemmin päivällä, ja kunnan tohtori vei meidät sir Henryn pyynnöstä kuusikujaan näyttääkseen kuinka oli käynyt tuona surullisena iltana. Kuusikuja on pitkä, synkkä käytävä, jonka seininä on kaksi leikattua kuusiaitaa, ja jota molemmin puolin reunustaa kapea ruohokaistale. Käytävän ulkopäässä on vanha rappeutunut huvimaja. Puolitiessä on veräjä, jonka luona vanhus oli seisonut tupakoimassa, ja jossa sikarintuhka oli pudonnut. Veräjä on puinen, valkeaksi maalattu ja salvalla varustettu sekä johtaa nummelle. Minä muistelin sitä arvelua, jonka sinä olit muodostanut tapahtumasta ja koettelin kuvitella kuinka sen mukaan oli käynyt. Seisoessaan Veräjän luona sai vanhus nähdä nummelta päin lähestyvän jotain, joka pelästytti häntä niin, että hän alkoi juosta kaikin voimin, kunnes kaatui maahan kuolleena pelosta ja väsymyksestä. Tällä pitkällä, synkällä käytävällä hän oli paennut -- mitä? Jotakin paimenkoiraako? Vaiko jotain mustaa, äänetöntä ja ylenluonnollisen suurta aavekoiraa? Tiesikö kalpea, valpas Barrymore enemmän kuin tahtoi kertoa? Kaikki oli synkkää ja häilyvää, mutta niinpä kuvastuikin aina taustassa rikoksen tumma varjo.

Viime kirjeeni jälkeen olen tavannut vielä yhden naapureista, nimittäin herra Franklandin Lafter Hallista, joka sijaitsee noin neljän engl. penikulman päässä etelään Baskervillesta. Hän on vanhanpuoleinen mies, ja hänellä on punakat kasvot, valkonen tukka, ja luonteeltaan hän on sangen koleerinen. Hänen intohimonsa on Englannin laki, ja hän on oikeudenkäynneillä hävittänyt suuren omaisuuden. Hän puuhaa vaan puuhaamisen tuottamasta ilosta ja on yhtä valmis puoltamaan mitä kantaa tahansa, joten ei suinkaan ole kummastuttavaa, joskin tämä huvi tulee hänelle jokseenkin kalliiksi. Väliin hän sulkee jonkun kulkutien ja vain uhmatukseen estää asukkaita sitä käyttämästä. Joskus taasen johtuu hänen mieleensä repiä omin käsin hajalleen muiden rakentamia aitoja vakuuttaen, että siitä on kulkenut tie ikimuistoisista ajoista saakka. Kunnallisasetuksen hän hyvin tuntee ja käyttää tietoansa milloin Fernworthyn kyläläisten hyödyksi milloin vahingoksi, niin että häntä vuoroin kannetaan riemukulussa pitkin kylän raittia tai poltetaan in effigie, kulloinkin sen mukaan, miten hän viimeksi on menetellyt. Tätä nykyä luullaan hänellä olevan seitsemän oikeusjuttua vireillä, ja nämä luultavasti vievät loput hänen omaisuudestaan ja siten taittamalla hänen myrkkyhampaansa tekevät hänet vaarattomaksi tulevaisuudessa. Lukuunottamatta tätä oikeudenkäyntihalua, näyttää hän olevan hyväntahtoinen ja siivo mies, ja minä mainitsen hänet vaan senvuoksi, että nimenomaan pyysit minua lähettämään kuvauksen läheisyydessä asuvista ihmisistä. Tätä nykyä on hänellä hyvin omituinen toimi. Hän on tähtitieteen harrastaja ja on

hankkinut itselleen hyvän kaukoputken, jolla hän nyt päivät päästään talonsa katolta tarkastelee nummea, sillä hän toivoo saavansa vihiä mainitusta karkurista. Jos hän rajottaisi toimintahalunsa tähän, niin kävisi se kyllä laatuun, mutta väitetään hänen aikovan haastaa tohtori Mortimerin oikeuteen haudan avaamisesta ilman vainajan lähimpien sukulaisten lupaa. Tällä hän tarkoittaa sitä seikkaa, että tohtori Mortimer on kaivattanut esiin kivikauden aikuisen pääkallon eräästä hautakummusta Long Downissa. Hänen ansionsa on, että elämä täällä ei tunnu niin yksitoikkoiselta. Hän ahtaa sille jonkun verran koomillista väritystä, joka on jokseenkin tarpeellista.

Kun näin olen sinulle kertonut, mitä tiedän tuosta karanneesta vangista, Stapletonin sisaruksista, tohtori Mortimerista ja Franklandista, niin siirryn lopuksi kaikkein tärkeimpään seikkaan ja kerron sinulle lisää Barrymoresta ja hänen vaimostaan, varsinkin siitä, mikä tapahtui viime yönä.

Ensiksi muuan sana tuosta sähkösanomasta, jonka lähetit Lontoosta saadaksesi tietää, oliko Barrymore tosiaankin täällä. Minä olen jo ilmotanut sinulle, että postin-hoitajan oman selityksen mukaan hänen vakuutuksensa on arvoton eikä todista mitään. Minä kerroin sir Henrylle kuinka asia oli, ja suoralla tavallaan kutsui hän Barrymoren luokseen ja kysyi, oliko hän saanut tuon sähkösanoman. Barrymore myönsi sen.

"Antoiko poika sen teille itsellenne?" kysyi sir Henry.

Barrymore näytti vähän kummastuneelta ja mietti hetken.

"Ei", sanoi hän vihdoin, "minä olin silloin vinnillä, mutta vaimoni toi sen minulle."

"Vastasitteko itse siihen?"

"En; minä ilmoitin vaimolleni, kuinka hänen tuli kirjoittaa, ja hän meni vastausta lähettämään."

Illalla palasi hän itse aivan vapaaehtoisesti asiaan.

"Minä en oikeastaan ymmärtänyt, mitä te tarkoittitte noilla kysymyksillänne aamupäivällä, sir Henry", sanoi hän. "Toivon etteivät ne tarkoittaneet minun tehneen jotain, joka olisi horjuttanut teidän luottamustanne minuun?"

Sir Henryn täytyi vakuuttaa hänelle, ettei niin ollut laita, ja lepytti häntä vielä lahjottamalla hänelle suuren osan pukuvarastoaan. Uudet vaatekerrat olivat nimittäin saapuneet Lontoosta.

Rouva Barrymore herättää suuresti huomiotani. Hän on jokseenkin jäykkä, vakava luonne, melkoisen yksinkertainen, erittäin kunnianarvoisa ja mielipiteiltään hieman puritaaninen. Voi tuskin ajatella mielenliikutuksille vähemmän altista henkilöä, ja kumminkin olen kertonut sinulle, että ensi yötä täällä ollessani kuulin hänen katkerasti itkevän, ja sittemmin olen usein huomannut kynnelten jälkiä hänen kasvoillaan. Joku syvä suru häntä kalvaa. Väliin luulen että häntä mahtavat rikolliset muistot ahdistaa, väliin taasen, että Barrymore lienee oikea kotityranni. Olen aina epäillyt tämän miehen puhdasvärisyyttä, mutta viime yön seikkailut ovat vieneet epäluuloni huippuunsa.

Ja kumminkin voi asia tuntua jokseenkin vähäpätöiseltä. Sinä tiedät, etten koskaan nuku erittäin raskaasti, ja jouduttuani vartiaksi tähän taloon on uneni ollut entisiä kevyempi. Viime yönä kahden tienoissa heräsin siitä, että joku hiipi huoneeni ohitse. Nousin ylös, avasin oven ja katsoin ulos. Pitkä musta varjo liikkui käytävän seinillä. Sen synnytti joku mies, joka kynttilä kädessään hyvin varovasti kulki eteenpäin käytävällä. Hänellä oli päällään paita ja housut, mutta oli avojaloin. Saatoin nähdä vain hänen ruumiinsa hahmon, mutta pituudesta päätin, että se oli Barrymore. Hän kulki hyvin hitaasti ja varovaisesti, ja jotain rikollista ja salaperäistä oli koko hänen olennossaan.

Olen sanonut sinulle että käytävän katkaisee parveke, mutta että se jatkuu toisella puolen. Odotin kunnes mies oli ehtinyt pois näkyvistä ja seurasin häntä sitten. Kun olin päässyt parvekkeen ohi, oli hän ehtinyt toisen käytävän päähän, ja muutamasta avonaisesta ovesta tuleva heikko valo ilmotti minulle, että hän oli mennyt sisään erääseen huoneeseen. Koska nuo huoneet kaikki ovat kalustamattomia ja autioita, niin tämä yöllinen vaellus tuntui sitä salaperäisemmältä. Valo pysyi paikallaan ikäänkuin olisi hän seisonut liikkumattomana. Hiivin niin hiljaa kuin taisin käytävän päähän ja katsoin sisään ovesta.

Barrymore seiso ikkunaa vasten nojautuneena ja piti kynttilää lähellä lasia. Minä näin hänen kasvonsa puolittain sivultapäin, ja piirteet niissä osoittivat jännitettyä odotusta hänen tuijottaessaan pimeälle nummelle päin. Muutamien minuuttien ajan hän odotti, mutta sitten hän huokasi raskaasti ja sammutti ilmeisellä kärsimättömyydellä kynttilän. Heti paikalla riensin huoneeseeni ja vähän ajan kuluttua kuulin noiden hiipivien askelten palaavan. Paljoa myöhemmin, kun jo olin päässyt unenhorrokseen, kuulin avainta väännettävän lukossa, mutta en tiennyt, mistä päin tämä ääni kuului. Tämän kaiken merkitys on minulle tuntematon, mutta tässä synkkyuden pesäpaikassa tapahtuu jotain salaperäistä, jonka ennemmin tai myöhemmin otamme selville. En tahdo sinua vaivata arveluillani, sillä olet pyytännyt minua ilmoittamaan sinulle vain tosiseikkoja. Tänä aamuna olen kauan keskustellut sir Henryn kanssa, ja me olemme laatineet sotasuunnitelman perustuen viime öisiin havaintoihini. En puhu siitä nyt, mutta se luultavasti tulee tekemään seuraavan kirjeeni jokseenkin huvittavaksi.

YHDEKSÄS LUKU.

(Tohtori Watsonin toinen tiedonanto).

Valo nummella.

Baskerville Hall, lokakuun 15:nä päivänä. Hyvä Holmes!

Jos minulla ei ollutkaan niin erittäin paljoa kerrottavaa sinulle täällä oloni ensi viikkoina, niin tuskin voit väittää, etten nyt korvaa sinulle menetettyä aikaa ja etteivät tapaukset seuraa toisiaan nopeasti. Viime tiedon-annossani kerroin sinulle Barrymoresta ikkunan luona, ja nyt on minulla paljon sellaista kerrottavaa, joka sinua tulee suuresti kummastuttamaan. Asiat ovat saaneet aivan odottamattoman käänteeseen. Tavallaan ovat ne viimeisinä kahdeksanaviidettä tuntina paljon entisestään selvinneet, tavallaan taasen tulleet monimutkaisemmiksi. Mutta minä kerron kaikki, niin saat itse päättää.

Ennen aamiaista, seikkailuani seuraavana päivänä, menin minä tutkimaan sitä huonetta, jossa Barrymore oli käynyt edellisenä yönä. Vasemmalla ikkunalla, jonka edessä hän oli seisonut niin innokkaasti tähystämässä, huomasin nyt olevan erään ominaisuuden, joka erottaa sen kaikista muista talon ikkunoista -- siitä voi nimittäin parhaiten nähdä nummelle. Tästä paikasta saattaa kahden puun välissä olevan aukon kautta nähdä nummen suoraan allansa, kun se sitävastoin muihin ikkunoihin vain etäisyydessä häämöttää. Tästä seuraa, että Barrymore varmaankin oli mennyt tänne nähdäkseen jonkun tai jotakin nummella. Yö oli hyvin pimeä, niin että hän tuskin oli saattanut todella toivoa ketään näkevänsä. Oli tosiaankin johtunut mieleeni, että tässä oli voinut olla kysymys jostakin rakkausseikkailusta. Siinä tapauksessa olisi voinut ymmärtää, miksi hänen liikkeensä olivat niin salaperäisiä ja miksi hänen vaimonsa oli näyttänyt niin levottomalta. Hän on jokseenkin komea mies ja hyvin sopiva valtaamaan jonkun maalaistytön sydämen, niin ettei tämä arvelu minusta tuntunut aivan mahdottomalta. Oven avaaminen, jonka kuulin palatessani huoneeseeni, oli voinut merkitä sitä, että hän lähti salaiseen yhtymykseen. Niin tuumailin itsekseni aamulla ja kerron nyt sinulle mihin suuntaan epäluuloni kävivät, vaikka tulos osottikin kuinka huonosti perusteltuja ne olivat.

Kuinka Barrymoren liikkeet olivatkaan selitettävissä, pidin kumminkin liian edesvastuullisena salata niitä, kunnes olisin saanut selvyyttä. Aamiaisen jälkeen menin siis sir Henryn työhuoneeseen ja kerroin hänelle mitä olin nähnyt. Hän ei hämmästynyt niinkuin olin luullut.

"Minä tiesin Barrymoren olevan liikkeellä öisin ja aioin juuri puhua hänelle siitä", sanoi hän. "Pari tai kolme kertaa olen kuullut hänen askeleittensa käytävässä menevän ja tulevan, suunnilleen teidän mainitsemaanne aikaan."

"Ei ole mahdotonta, että hän joka yö menee tähystämään tuon ikkunan luo", huomautin minä.

"Se voi kyllä olla mahdollista. Siinä tapauksessa voimme seurata häntä ja ottaa selvää hänen puuhistaan. Mitä mahtaisi ystäväne Holmes tehdä, jos hän olisi täällä?"

"Luulen että hän tekisi juuri niinkuin ehdotatte", sanoin minä. "Hän menisi Barrymoren perässä ja ottaisi selville mitä hän tekee."

"Sitten voimme yhdessä tehdä sen."

"Mutta hän kuulisi varmaan meidän askelemme."

"Hän on hieman huonokuuloinen, ja joka tapauksessa täytyy meidän alistua siihen mahdollisuuteen. Tänä yönä odotamme minun huoneessani kunnes hän on mennyt ohitse." Sir Henry hieroi tyytyväisenä käsiään ja oli aivan selvää, ettei pieni seikkailu ollut hänelle vastenmielinen vähäisenä vaihteluna hieman yksitoikkoisessa elämässämme nummella.

Sir Henry on ryhtynyt neuvotteluihin sen arkkitehdin kanssa, joka oli valmistanut piirustukset sir Charlesille, ja keskustellut erään Lontoolaisen urakoitsijan kanssa, joten suuri rakennustyö luultavasti pian alkaa. Täällä on ollut koristemaalareita Plymouthista, ja selvästi näkyy, kuinka suurenmoisia tuumia ystävällämme on, ja ettei hän aio säästää vaivaa eikä rahaa, kun on kysymys suvun suuruuden elvyttämisestä. Kun talo on korjattu ja uudelleen kalustettu, ei puutu muuta kuin emäntä, jotta kaikki olisi täydellistä. Meidän kesken sanoen osoittavat jokseenkin selvät merkit, että se puute pian poistuisi, ellei tuolla nuorella naisella itsellään ole jotain sitä vastaan, sillä harvoin olen nähnyt kenenkään miehen olevan niin naiseen ihastuneen kuin hän kauniiseen naapuriimme, neiti Stapletoniin. Siitä huolimatta ei asia näy käyvän niin helposti kuin olisi syytä odottaa. Tänäkin päivänä esimerkiksi kohtasi ystäväämme este, joka teki hänet sekä surulliseksi että levottomaksi.

Äsken kertamani Barrymorea koskevan keskustelun jälkeen pani sir Henry hatun päähänsä ja valmistautui lähtemään ulos. Luonnollisesti seurasin hänen esimerkkiään.

"Vai niin, tuletteko mukaan, Watson?" sanoi hän omituisesti katsahtaen minuun.

"Se riippuu siitä, aiotteko nummelle päin", sanoin minä.

"Niin aion."

"Siinä tapauksessa tiedätte minun saamani ohjeet. En tahdo näyttää tunkeilevalta, mutta te kuulitte kuinka vakavasti Holmes kielsi minua teistä eroamasta ja varsinkin antamasta teidän yksin mennä nummelle."

Sir Henry laski hymyillen kätensä olalleni.

"Rakas ystävä", sanoi hän, "Holmes ei voinut edellyttää eräitä seikkoja, jotka ovat tapahtuneet minulle tänne tultuani. Te ymmärrätte, mitä tarkoitan. Minä uskon varmaan, että kaikista vähimmin tahtoisitte olla minulle vaivaksi. Minun täytyy nyt mennä yksin."

Olin todellakin hämilläni enkä tiennyt mitä sanoisin tai tekisin, ja ennenkuin olin ehtinyt päättää, oli hän ottanut keppinsä ja mennyt.

Mutta kun olin asiaa tuuminut, alkoi omatuntoni ankarasti soimata minua siitä, että millään syyllä olin laskenut hänet näkyvistäni. Minä kuvittelin miltä tuntuisi, jos minun täytyisi palata sinun luoksesi kertomaan, että joku onnettomuus oli tapahtunut sen vuoksi, että olin poikennut sinun määräyksistäsi. Arvelin mahdolliseksi vielä saavuttaa hänet, ja niin lähdin heti kulkemaan sille suunnalle, jossa Merripit House sijaitsee.

Kiiruhdin eteenpäin kaikin voimin näkemättä vilahdustakaan sir Henrystä, ennenkuin tulin sille paikalle, missä nummelle vievä polku eroaa maantiestä. Peläten sittenkin kulkeneeni harhaan, nousin eräälle kummulle, josta saatoin nähdä läheisen seudun yli -- samalle kummulle, jonka toisessa kyljessä kivilouhimo on. Silloin hänet heti huomasin. Hän näkyi polulla, noin neljännes penikulman päässä minusta, ja hänen rinnallaan näin naisen, joka ei voinut olla kukaan muu kuin neiti Stapleton. Aivan selvään näkyi, että heidän välillään oli jo tapahtunut selitys, ja että he olivat sopineet kohtaavansa täällä. He kulkivat hitaasti eteenpäin keskusteluunsa syventyneinä ja minä huomasin tytön tekevän pieniä vilkkaita liikkeitä käsillään, ikäänkuin antaakseen enemmän painoa sanoilleen, samalla kun sir Henry kuunteli hyvin tarkkaavaisesti ja pari kertaa pudisti päätään, ikäänkuin olisi hän kokonaan toista mieltä. Minä seisoin paikallani kivien välissä tietämättä oikein, mitä tekisin. Mennä heidän jälkeensä ja keskeyttää heidän tuttavallinen keskustelunsa oli vasten tavallisia ihmistöpoja, ja kumminkin oli selvä velvollisuuteni olla laskematta häntä hetkeksikään näkyvistä. Ei juuri ollut hauska vakoilla ystävänsä, mutta eihän minulle todellakaan ollut mahdollista tehdä muuta, kuin tarkata häntä kummulta ja rauhoittaa omaatuntoani sillä, että myöhemmin tunnustaisin hänelle tekoni. Tosin kyllä olin liian kaukana voidakseni auttaa, jos joku vaara äkkiä olisi häntä uhannut, mutta lienet kumminkin yhtä mieltä minun kanssani siitä, että asemani oli jokseenkin tukala ja että en voinut muuta?

Ystävämmme sir Henry ja tuo nuori nainen olivat pysähtyneet polulle ja seisoivat keskusteluunsa syventyneinä, kun äkkiä keksin, etten ollutkaan heidän kohtauksensa ainoa näkijä. Minä huomasin jotain viheriää liehuvan ilmassa ja seuraavassa hetkessä näin, että tätä liehuvaa esinettä kantoi kepin päässä muuan mies, joka kulki eteenpäin epätasaisella maalla. Se oli Stapleton hyönteishaavineen. Hän oli rakastavaisia paljoa lähempänä kuin minä ja näytti kulkevan heihin päin. Samassa veti sir Henry nuoren naisen luokseen. Hän oli pannut kätensä tytön vyötäisille, ja tämä käänsi pois kasvonsa ja näytti pyrkivän irralleen. Sir Henry vei päätään lähelle hänen kasvojaan ja hän nosti torjuen kätensä. Seuraavassa silmänräpäyksessä tempautuivat he erilleen toisistaan ja kääntyivät äkkiä ympäri. Stapleton sai tämän aikaan. Hän tuli kovaa vauhtia juosten heitä kohden. Hän teki liikkeitä käsillään ja melkein hyppeli kiihtymyksestä, kun oli ehtinyt heidän luokseen. En luonnollisesti voinut tietää, mitä tämä merkitsi, mutta minusta näytti siltä, että Stapleton kiivaasti moitti sir Henryä, joka puolestaan koetti selittää asiaa ja tulistui yhä enemmän, kun tuo toinen ei tahtonut häntä kuunnella. Tyttö seiso ylväänä ja äänettömänä vieressä. Lopuksi käännähti Stapleton ympäri ja viittasi käskevästi sisarelleen, joka katsahdettuaan epäröivästi sir Henryyn poistui veljensä seurassa. Luonnontutkijan suuttuneet eleet osottivat, että hän oli tyytymätön myöskin sisareensa. Sir Henry seiso hetken heidän jälkeensä katsellen ja lähti sitten pää kumarassa ja huomattavasti masentuneena palaamaan samaa tietä kuin oli tullut.

En voinut tietää mitä tämä merkitsi, mutta häpesin sitä, että ystäväni tietämättä olin ollut näkemässä niin tuttavallista kohtausta. Juoksin senvuoksi alas kummulta ja tapasin hänet sen juurella. Hänen kasvonsa olivat punaiset ja otsa rypyssä, ikäänkuin olisi hän hyvin epätietoinen.

"Kas, Watson! Mistä te tulette?" sanoi hän. "Eihän liene mahdollista, että sittenkin olette juossut jälkeeni?"

Minä selitin koko asian, sanoin, että minun oli ollut mahdoton pysyä sisällä, että olin seurannut häntä ja nähnyt koko tapauksen. Hänen silmänsä leimusivat ensin suuttumuksesta, mutta suoruteni häntä lepytti, ja hän puhkesi nauruun, joka ei suinkaan ollut iloinen.

"Luulisi tosin, että keskellä tällaista erämaata pitäisi saada olla rauhassa", sanoi hän, "mutta, hitto vieköön, luulenpa koko seudun lähteneen liikkeelle katselemaan minun kosimistani -- joka muuten ei kyllä ollut mitään hauskaa nähtävää. Minne te olitte ostanut piletin?"

"Minä seisoin tuolla kummulla."

"Taustassa siis. Hänen veljensä taasen oli etupermannolla. Näittekö, kuinka hän syöksyi meitä vastaan?"

"Näin kyllä."

"Oletteko koskaan tullut ajatelleeksi, että hän on hullu -- tytön veli nimittäin?"

"Sitä en juuri saata sanoa."

"Sen kyllä uskon. Itse olen aina pitänyt häntä viisaana, mutta nyt sanon teille, että jompikumpi meistä olisi puettava pakkopaitaan. Mikä minua vaivaa? Te, Watson, olette muutamia viikkoja elänyt yhdessä minun kanssani, ja minä pyydän nyt teitä rehellisesti ilmaisemaan ajatuksenne. Oletteko koskaan saanut aihetta luulla, ettei minusta tulisi hyvä mies vaimolle, jota rakastan?"

"En suinkaan."

"Minun asemaanihan ei kukaan voi moittia, ja siksi täytyy hänellä olla jotain minua itseäni vastaan. Mitä se mahtaa olla? Tietääkseni en koskaan ole tehnyt pahaa pienimmällekään itikalle, ja kumminkaan ei hän tahtoisi suvaita minun koskettavan tytön sormenpäitäkään."

"Niinkö hän sanoi?"

"Niin, ja vielä enemmänkin. Vaikka olen vasta muutaman viikon tyttöä tuntenut, niin voin sanoa teille, tohtori Watson, että on jotain, joka heti ilmoitti minulle hänen olevan kuin minua varten luodun, ja hänkin -- niin, kyllä hän oli onnellinen minun läheisyydessäni ollessaan, sen voin vannoa. Joskus näkyy naisen silmissä eräs valoisa ilme, joka kertoo enemmän kuin sanat. Mutta veli ei ole koskaan antanut meidän tavata toisiamme kahdenkesken, ja vasta tänään luulin saaneeni tilaisuuden puhutella häntä yksin. Kernaasti hän suostui sopimaan kohtaamisesta, mutta tultuaan paikalle ei hän tahtonut puhua rakkaudesta, eikä olisi minunkaan sallinut sitä tehdä, jos olisi saanut määrätä. Hän palasi alituisesti siihen, että täällä oli vaarallista asua, ja sanoi tuntevansa itsensä onnelliseksi vasta sitten, kun minä olin matkustanut pois täältä. Minä vastasin, että hänet nähtyäni en suinkaan halunnut kiiruhtaa pois näiltä seuduilta, ja että jos hän todella toivoi minun lähtevän, niin saattoi se toivo täytyä vasta sitten, kun hän itse voi minua seurata. Ja sillähän kosinta oli jo tapahtunut, mutta ennenkuin hän ehti vastata syöksyi tuo epäkohtelias veli esiin raivoten kuin hullu. Hän oli kalpeana kiukusta ja hänen vaaleat silmänsä leimusivat vihasta. Mitenkä minä käyttäydyin nuorta naista kohtaan? Kuinka uskalsin osottaa hänelle huomaavaisuutta, kun se oli hänelle vastenmielistä? Luulinko voivani tehdä mitä tahansa sen vuoksi, että olin ylhäistä sukua? -- Ellei hän olisi ollut tytön veli, ei hän todellakaan olisi jäänyt ilman ansaittua vastausta. Nyt sanoin hänelle, ettei minun tarvinnut hävetä tunteitani tyttöä kohtaan, ja että toivoin hänen kerran tuottavan minulle kunniaa rupeamalla vaimokseni. Tämä ei näyttänyt asiaa parantavan, ja silloin minäkin suutuin ja vastasin hänelle kiivaammin kuin olisi pitänyt, koska tyttö seiso vieressämme. Lopputulos oli, että hän, kuten näitte, marssi tiehensä vieden tytön mukanaan, ja tässä minä nyt olen. Jos sanotte minulle, Watson, mitä tämä merkitsee, niin en voi koskaan korvata kiitollisuuttani teille."

Minä koetin selittää asiata sekä niin että näin, mutta en itsekään tiennyt, mitä ajattelin. Sekä ystävämme arvonimi että rikkaus yhtä hyvin kuin hänen ikänsä, luonteensa ja ulkomuotonsa ovat hänen edukseen, enkä tiedä mitään muuta hänelle epäedullista kuin se onneton kohtalo, joka sukua vainoo. Hyvin kummalliselta tuntuu, että hänen yrityksensä niin epäkohteliaasti torjuttiin, ottamatta ensinkään lukuun tytön omia toiveita, ja että tämä vastaansanomatta mukautui siihen. Meidän arvailumme päättyivät kumminkin, kun Stapleton itse meitä tyynnytti käymällä vielä samana päivänä sir Henryn luona. Hän sanoi tullessaan pyytämään anteeksi aamuista tylyyttään, ja kun hän oli pitkän aikaa keskustellut kahden kesken sir Henryn kanssa, sovittiin riita ja sen merkiksi syömme me päivällistä Merripit Housessa ensi perjantaina.

"En kumminkaan tahdo väittää tuota miestä viisaaksi", sanoi sir Henry. "En koskaan unohda hänen silmiensä ilmettä, kun hän aamulla syöksyi minua vastaan, mutta sen myönnän, että hänen anteeksipyyntönsä oli mallikelpoinen."

"Saattoiko hän jollakin tapaa selittää käytöstään?"

"Hän sanoi, että sisar on hänen kaikkensa maailmassa. Se on luonnollistakin, ja minua ilahduttaa, että hän osaa antaa työlle arvoa. He ovat aina olleet yhdessä, ja kuvauksensa mukaan on hänen täytynyt viettää hyvin yksinäistä elämää ilman muuta seuraa kuin sisaren, joten ajatuskin tämän menettämisestä tuntui hänestä kauhealta. Hän sanoi, ettei ollut ymmärtänyt minun alkaneen kiintyä tyttöön, ja kun hän sen omin silmin näki, antoi se hänelle sellaisen iskun, ettei hän aluksi ollut vastuunalainen sanoistaan tai teoistaan. Hän valitti tapahtumaa suuresti ja myönsi tietävänsä, kuinka lapsellinen ja itsekäs se luulo oli, että hän koko elämänsä saisi pitää kauniin sisarensa itseään varten. Jos tämä kerran aikoi hänen luotaan lähteä, niin oli hänelle mieluisinta, että tyttö menisi naimisiin minun kanssani, koskapa olin läheinen naapuri. Joka tapauksessa tulisi se olemaan hänelle kova koettelemus, ja aikaa kyllä kului ennenkuin hän voisi kohtaloonsa mukaantua. Hän lupasi olla vähimmälläkään tavalla avioliittoa vastustamatta, jos minä tahtoisin sitoutua jättämään asian kolmeksi kuukaudeksi ja koettamaan ainoastaan saavuttaa hänen sisarensa ystävyuden, vaatimatta hänen rakkauttaan. Minä lupasin, ja niin on asia nykyään."

Ja sillä on yksi meidän vähäisistä salaperäisistä jutuistamme selvinnyt. On hauskaa, että olemme jollakinkaan taholla tavanneet pohjaa siinä suossa, jossa me kahlaamme. Tiedämme nyt, miksi neiti Stapletonin kosija oli hänen veljelleen niin vastenmielinen, vaikkakin tämä kosija oli niin edullinen kuin sir Henry. Ja nyt tartun toiseen lankaan, jonka olen saanut selvitettyksi tästä sotkuisesta vyyhdistä, nimittäin siihen salaisuuteen, joka koskee noita öisiä nyyhkytyksiä, rouva Barrymoren itkettyneitä kasvoja ja hovimestarin salaperäisiä käyntejä läntisen ristikko-akkunan luona. Onnittele minua, hyvä Holmes, ja myönnä, ettet ole erehtynyt lähettilääsi suhteen ja ettet kadu sitä luottamusta, jota osoitit minulle lähettämällä minut tänne. Kaiken äsken luetteleman on yhden yön työ täydelleen selvittänyt.

Sanoin "yhden yön työ", mutta siihen kului kyllä kaksi yötä, sillä ensi yönä emme huomanneet yhtään mitään. Minä valvoin sir Henryn kanssa hänen huoneessaan kello kolmeen aamulla, mutta emme kuulleet mitään muuta kuin portaissa olevan kellon lyöntejä. Se oli jokseenkin ikävä valvonta ja päättyi siihen, että me molemmat nukahdimme tuoleihimme. Onnellista kyllä emme siitä masentuneet, vaan päätimme yrittää toisen kerran. Seuraavana yönä taaskin pienensimme lampun liekkiä ja istuimme tupakoimaan vähintäkään ääntä synnyttämättä. Uskomattoman hitaasti kuluivat tunnit ja kumminkin elähytti meitä sama into, jota metsästäjä tuntee riistalle virittämäänsä loukkua tarkatessaan. Kello löi yksi, löi kaksi ja toisen kerran jo melkein olimme luopuneet menestymisen toiveesta, kun äkkiä kavahdimme suoriksi tuoleillamme, väsyneet aistit jännitettynä uuteen toimintaan. Olimme kuulleet askelten narinaa käytävästä.

Ne hiipivät edelleen ja hävisivät vähitellen. Silloin avasi sir Henry hiljaa oven, ja me lähdimme vakoiluretkellemme. Mies oli jo ehtinyt parvekkeen ympäri, ja käytävä oli pimeä. Hiljaa hiivimme eteenpäin kunnes olimme ehtineet rakennuksen toiseen sivustaan. Ehdimme vielä vilahdukselta näkemään pitkän, mustapartaisen miehen, selkä hieman kumarassa, varpaillaan kulkevan käytävässä. Sitten meni hän sisään samasta ovesta kuin edellisellä kerrallakin. Kynttilän valo hetken valaisi ovenpieltä ja loi sitten yhden ainoan keltaisen valeviivan pimeään käytävään. Varovasti hiivimme eteenpäin koetellen joka lautaa ennenkuin uskalsimme siirtää sille koko painomme.

Olimme varovaisuudesta riisuneet saappaamme, mutta kumminkin narisivat vanhat laudat allamme. Joskus tuntui aivan mahdottomalta, ettei hän meitä kuulisi. Onneksi on hän hieman huonokuuloinen, ja sitäpaitsi oli hän kokonaan kiintynyt omiin puuhiinsa. Kun vihdoin saavuimme ovelle ja katsoimme sisään, näimme hänen nojaavan akkunaan kynttilä kädessä ja kalpeat, tähystelevät kasvot lasissa kiinni, aivan samoin kuin minä olin nähnyt hänet pari yötä ennemmin.

Olimme ennakolta suunnitelleet menettelymme, mutta sir Henry on mies, jolle suurin tapa aina on luonnollisin. Hän meni sisään huoneeseen ja samassa hyppäsi Barrymore tukahdetulla äänellä huudahtaen akkunan luota ja seiso i edessämme kalman kalpeana ja vapisten. Hänen tummat silmänsä, jotka pistivät esiin kalpeista kasvoista, ilmaisivat kauhua ja kummastusta, hänen tuijottaessaan sir Henryyn ja minuun.

"Mitä te täällä toimitatte, Barrymore?"

"En mitään, sir." Hän oli niin kauhuissaan, että tuskin saattoi puhua ja varjot huoneessa heiluivat rajusti, niin vapisi kynttilä hänen kädessään. "Tulin vaan katsomaan, oliko ikkuna oikein kiinni. Käyn toisinaan sitä tarkastamassa öisin."

"Toisessako kerroksessa?"

"Niin, minä tarkastan kaikkia ikkunoita."

"Kas niin, Barrymore", sanoi sir Henry ankarasti, "me olemme päättäneet, että totuuden täytyy tulla ilmi, ja te säästätte aikaa, jos ilmoitate sen heti. Vastatkaa paikalla! Älkää valehdelko! Mitä teitte ikkunan luona?"

Mies katsoi meihin aivan avuttomana, väenteli käsiään ja ilmaisi kaikin tavoin epätietoisuuttaan ja hämminkiään.

"Minä en tehnyt mitään pahaa, sen vakuutan. Minä pidin kynttilää vasten ikkunaa."

"Ja miksi piditte kynttilää vasten ikkunaa?"

"Älkää kysykö minulta, sir Henry, älkää kysykö. Kunniani kautta vakuutan, että tämä salaisuus ei koske minua Jos se koskisi vain minua, en varmaan koettaisikaan sitä salata."

Äkkiä keksin minä, mitä oli tehtävä, ja otin kynttilän ikkunalaudalta, johon hovimestari oli sen laskenut.

"Varmaan hän antoi sillä jonkun merkin", sanoin. "Katsotaanpa, vastaako joku." Minä pidin kynttilää samalla tavoin kuin hän ja tähystelin ulos pimeään yöhön. Heikosti saatoin nähdä mustat puuryhmät ja hieman valoisamman nummi-aukean, sillä kuu oli pilvessä. Ja sitten huudahdin ihastuksesta, sillä pimeydestä tunki äkkiä esiin pieni keltainen valopiste ja kiilui nyt selvästi keskellä ikkunan rajottamaa mustaa nelikulmiota.

"Kas siinä se on!" huudahdin.

"Ei, ei, herra tohtori, se ei ole mitään", sanoi hovimestari. "Minä vakuutan teille --."

"Kuljettakaa kynttilää pitkin ikkunaa, Watson", huusi sir Henry. "Katsokaa, nyt liikkuu tuo toinenkin. Nyt ette voine kieltää antaneenne merkkejä, te kavala lurjus. Puhukaa suoraan! Kuka on rikostoverinne tuolla ulkona, ja mitä konnantöitä te puuhaatte?"

Barrymoren kasvot saivat selvän uhman ilmeen.

"Se on minun asiani, eikä teidän", sanoi hän. "Minä en sano mitään."

"Silloin luovutte heti paikalla minun palveluksestani."

"Kuten käskette. Jos on pakko, niin en kai muuta taida."

"Ja huomatkaa, että minä ajan teidät pois. Mielestäni todellakin saisitte hävetä. Teidän sukunne on elänyt tässä

talossa yhdessä minun sukuni kanssa enemmän kuin sata vuotta, ja nyt saan minä huomata teidän ryhtyneen rikollisiin juoniin minua vastaan."

"Ei, ei, sir; ei teitä vastaan suinkaan!" Nämä sanat lausui naisääni, ja samassa seiso rouva Barrymore ovelta vielä kalpeampana ja enemmän liikutettuna kuin hänen miehensä. Hän oli puettuna hameeseen ja laajaan huiviin, ja hän olisi leveine vartaloineen näyttänyt sangen naurettavalta, ellei hänen kasvoillaan olisi ollut niin valtavaa epätoivon ilmettä.

"Meidän täytyy lähteä täältä, Eliza. Se on jutun loppu. Teet viisaimmin, jos alat heti panna tavaroita kokoon", sanoi hovimestari.

"Oi, John, John, siihenkö on tultu. Se on minun syyni, sir Henry, kaikki on minun syyni. Se, mitä hän on tehnyt, on tapahtunut minun tähteni ja siksi, että minä häntä siihen pyysin."

"No puhukaa sitten! Mitä tämä merkitsee?"

"Onneton veliraukkani on nälkään kuolemaisillaan tuolla nummella. Me emme voi antaa hänen näännyä ovemente. Valolla ilmoitamme hänelle, että hän saa ruokaa, ja hän syyttää tulensa näyttääkseen, mihinkä ruoka on vietävä."

"Teidän veljenne on siis --"

"Hän on tuo karannut rangaistusvanki -- Selden."

"Aivan niin, niin on asia, sir", sanoi Barrymore. "Minä sanoin teille, ettei salaisuus koskenut minua ja etten voinut sitä teille ilmottaa. Nyt sen kuulitte, ja nyt näette, ettei teistä ollut kysymys, jos olikin jotain salajuonia tekeillä."

Sellainen oli siis selitys noille hiipiville yöllisille vaelluksille ja akkunasta annetuille valomerkeille. Sekä sir Henry että minä tuijotimme molemmat hämmästyneinä rouva Barrymoreen. Oliko mahdollista, että tämä jäykkä ja kunnianarvoisa henkilö oli samaa sukua kuin yksi maan kuuluisimmista rikoksentekeijöistä?

"Niin sir, minun oma nimeni on Selden, ja hän on minun nuorempi veljeni. Me hemmottelimme häntä poikana ja annoimme hänen kaikessa saada tahtonsa täytetyksi, kunnes hän tuli siihen luuloon, että maailma oli hänen huviaan varten olemassa ja että hän saattoi tehdä, mitä tahtoi. Sitten joutui hän huonoon seuraan, ja perkele sai hänet valtaansa, niin että äitimme suri itsensä kuoliaaksi hänen tähtensä, ja meidän nimemme tahrattiin lokaan. Pian joutui hän rikoksesta toiseen, hän vajosi yhä alemmas, ja ainoastaan Jumalan armo pelasti hänet mestauslavalta. Minun mielessäni pysyi hän kumminkin aina samana kiharatukkaisena poikana, jota olin hoitanut ja jonka kanssa olin leikkinyt, niinkuin vanhempien sisarten tapa on. Senvuoksi hän karkasi vankilasta. Hän tiesi, että minä olin täällä, ja että me emme voisi kieltäytyä häntä auttamasta. Kun hän eräänä yönä oli paennut tänne vahtimiehet kintereillensä, niin mitä meidän oli tekeminen? Me laskimme hänet sisään, annoimme hänelle ruokaa ja hoidimme häntä. Sitten te, sir, palasitte kotiin Amerikasta, ja mieheni oli sitä mieltä, että veliraukkani oli paremmassa turvassa nummella kuin missään muualla, kunnes etsimiset olivat lakanneet. Mutta joka toisena yönä otimme me, asettamalla kynttilän ikkunaan, selville oliko hän vielä täällä, ja jos merkkiin vastattiin, vei mieheni hänelle lihaa ja leipää. Joka päivä toivoimme, että hän olisi lähtenyt pois, mutta niin kauan kun hän oli läheisyydessä, emme voineet häntä hylätä. Näin on asia, niin totta kuin minä olen kristitty ihminen, ja jos ketään, niin ei ainakaan minun miestäni ole moitittava, vaan minua, sillä minun tähteni on hän tehnyt minkä teki."

Rouva Barrymore puhui sellaisella vakavuudella ja selvyydellä, ettei voinut olla uskomatta hänen sanojaan.

"Onko se totta, Barrymore?"

"On, sir Henry, joka sana on tosi."

"En siinä tapauksessa voi moittia teitä siitä, että te olette auttanut vaimoanne. Unohtakaa sanani! Menkää nyt molemmat huoneeseen, huomenna puhumme asiasta enemmän."

Heidän mentyään katselimme taaskin ikkunasta. Sir Henry oli avannut sen, ja kylmä yötuuli tuntui kasvoillamme. Kaukana etäisyydessä kiilsi vielä tuo pieni keltainen liekki.

"Hänen rohkeutensa on käsittämätön", sanoi sir Henry.

"Ehkä sille on valittu sellainen paikka, että sen voi nähdä ainoastaan täältä."

"Se on luultavaa. Kaukanako luulette sen olevan?"

"Kaksoiskallion luona."

"Siis ainoastaan parin penikulman päässä täältä."

"Tuskin sitäkään."

"Kovin kaukana se ei voine olla, jos Barrymorella on ollut tapana viedä sinne ruokaa. Ja tuon liekin luona nyt tämä roisto loikoo odottamassa. Tuli ja leimaus, Watson! Melkeinpä menen ottamaan kiinni tuon lurjuksen!"

Sama ajatus johtui minunkin mieleeni. Eiväthän Barrymore-puolisot olleet vapaaehtoisesti ilmoittaneet meille salaisuuttansa, vaan heidät oli siihen pakotettu. Mies oli yhteiskunnalle vaarallinen, ilmeinen konna, jota ei voinut sääliä, ja jolla ei ollut mitään puolustusta. Me teimme vain velvollisuutemme, jos käytimme tilaisuutta saattaaksemme hänet sinne, missä hän ei voisi tehdä pahaa. Hänen raaka, raju luonteensa oli sellainen, että muut saisivat kärsiä, jos me nyt antaisimme myöten. Minä yönä tahansa saattoivat esimerkiksi naapurimme, Stapletonin sisarukset joutua hänen uhrikseen, ja ehkä juuri tämä ajatus sai sir Henryn niin innokkaasti tuumimaan hänen kiinni ottamistaan.

"Minä tulen mukaan", sanoin minä.

"Noutakaa sitten revolveri ja vetäkää saappaat jalkaanne. Mitä ennemmin lähdemme liikkeelle, sitä parempi, sillä muuten mies luultavasti sammuttaa tulen ja lähtee tiehensä."

Viisi minuuttia myöhemmin olimme portin edessä valmiina lähtemään retkellemme. Me kiiruhdimme pimeään puiston läpi, jossa syystuuli hiljaa valitti ja putoilevat lehdet kahisivat. Yöilma oli täynnä kosteita, katoavaisuudesta muistuttavia höyryjä. Silloin tällöin pilkisti kuu esiin muutamiksi silmänräpäyksiksi, mutta pilvet kiitivät taivaan laella, ja juuri kääntyessämme nummelle alkoi rankasti sataa. Tuli paloi yhä edessämme.

"Onhan teillä aseita?" kysyin minä.

"Minulla on metsästysruoska mukani."

"Meidän täytyy koettaa äkkiä yllättää hänet, sillä häntä väitetään hyvin rajuksi. Jos aivan odottamatta hyökkäämme hänen päälleen, niin saamme hänet kiinni, ennenkuin hän ehtii tehdä vastarintaa."

"Mitähän Holmes mahtaisi sanoa tästä", sanoi sir Henry. "Mitä sanottiinkaan tuossa tarussa niistä pimeistä hetkistä, jolloin pahuuden valta on korkeimmillaan?"

Vastaukseksi hänen kysymykseensä kuului äkkiä nummen avarasta pimeydestä sama kummallinen ääni, jonka

jo kerran ennen olin kuullut suuren Grimpenin suon laidassa. Tuuli kuljetti sitä äänettömän yön läpi, ensin kuului hiljainen uikutus, joka kasvoi ulvonnaksi tai karjunnaksi ja sitten hiljeni kumeaksi muminaiseksi. Se uudistui ehtimiseen, koko ilman sai se väräjämään, nyt kuului se kimeänä, villinä, uhkaavana. Sir Henry tarttui takkini hihaan, ja hänen kasvonsa loistivat valkoisina pimeässä.

"Suuri Jumala, mitä tuo on, Watson?"

"Sitä en tiedä. Tämä ääni kuuluu toisinaan nummella. Olen kuullut sen kerran ennen."

Se hävisi ja täydellinen hiljaisuus ympäröi meitä. Me seisoimme paikallamme ja koetimme kuunnella, mutta emme voineet enää kuulla mitään.

"Watson", sanoi hän, "tuo oli koiran ulvontaa."

Veri hyytyi suonissani, sillä hänen äänessään oli jotain, joka ilmaisi hirveän kauhun vallanneen hänet.

"Miksi he tuota ääntä sanovat?" kysyi hän.

"Ketkä?"

"Ihmiset näillä seuduin."

"Oh, he ovat hyvin tietämättömiä. Mitä sillä on väliä, miksi he sitä kutsuvat?"

"Kertokaa se minulle, Watson. Mitä he sanovat?"

Minä epäröin, mutta en voinut olla vastaamatta.

"He sanovat sen olevan Baskervillen koiran ulvontaa."

Hän pidätti huudahduksen ja oli muutamia silmänräpäyksiä vaihi.

"Varmaan se oli koira", sanoi hän viimein, "mutta ääni tuli kaukaa, luultavasti tuolta taholta."

"On vaikea sanoa, mistäpäin se tuli."

"Se nousi ja laski tuulen mukaan. Eikö Grimpenin suo ole tuolla suunnalla?"

"Siellä se on."

"Ja sieltä tuli äänikin. Sanokaa minulle suoraan, Watson, eikö se teidänkin mielestänne tuntunut koiran ulvonnalta? Enhän minä toki ole lapsikaan. Teidän ei tarvitse pelätä sanoa minulle totuutta."

"Minä olin Stapletonin seurassa, kuullessani sitä viimeksi. Hän sanoi, että se hyvin saattoi olla erään sangen harvinaisen linnun huuto."

"Ei, ei, se oli varmasti koira. Onko mahdollista, että noissa tarinoissa voi olla perää? Onko ajateltavissa, että minua todella uhkaa joku vaara niin hämärältä taholta? Ettehän sitä saattane uskoa, Watson?"

"En, en."

"Ja kumminkin oli kokonaan toista nauraa sille Lontoossa, kuin seisoa täällä pimeässä kuunnellen tuollaista

kirkunaa. Ja sitten sedän muisto! Olihan maassa lähellä sitä paikkaa, jossa hän makasi, näkynyt koiran jälkiä. Kaikki soveltuu niin ihmeellisesti yhteen. En oikeastaan luule olevani pelkuri, mutta tuo ääni sai vereni hyytymään. Tunnustelkaa kättäni."

Se oli kylmä kuin marmori.

"Huomenna olette kyllä entisellänne."

"En, minä en luule voivani vapautua tuosta ulvonnasta. Mitä neuvotte minua tekemään?"

"Käännymmekö takaisin?"

"Emme hiidessä. Me olemme lähteneet ottamaan kiinni tuota miestä. Me ajamme takaa vankia, ja on hyvin luultavaa, että joku pimeyden henki ajaa takaa meitä. Eteenpäin vaan! Emme luovu aikeestamme, vaikka helveti olisi laskenut irralleen kaikki koiransa ja lähettänyt ne nummelle."

Hapuillimme hitaasti eteenpäin pimeässä. Ympärillämme oli rosoisia kivilohkareita, edessämme kiiksi tuo pieni valopilkku. Mikään ei ole niin vaikeaa kuin arvata etäisyys jostakin valosta sysimustassa yössä, ja joskus näytti tuo valo tulevan kaukaa näköpiirin reunalta, joskus tuntui kuin olisi se vaan muutaman kyynärän päässä. Mutta vihdoinkin saatoimme nähdä, mistä se tuli, ja silloin tiesimme olevamme sitä aivan lähellä. Valuva kynttilä oli pistetty ylöspäin laajentuvaan railoon muutamassa suuressa kivessä, jonka eri puoliskot suojasivat sitä tuulelta ja estivät näkymästä muualle kuin Baskerville Hallin suuntaan. Valtava kalliolohkare kätki meidät, kun me sen taakse ryömittyämme katsoimme sen reunan ylitse merkkituloita. Oli omituista nähdä tuon ainoan tulen palavan keskellä nummea, ilman että muuta elonmerkkiä näkyi sen läheisyydessä -- liekki oli pieni ja keltainen ja pisti esiin molempien kalliioseinäin välistä valaisten niitä.

"Mitä me nyt teemme?" kuiskasi sir Henry.

"Odottakaa tässä. Hän tuskin on kaukana tulestansa. Katsotaanpa, emmekö saa nähdä häntä vilahdukseltaan."

Tuskin olin tämän sanonut, kun molemmat saimme nähdä hänet. Sen kiven takaa, jonka railossa kynttilä paloi, pistivät esiin ilkeän näköiset, rumat kasvot, inhoittavat, eläimelliset kasvot, joita alhaiset intohimot olivat uurrelleet. Nämä liian peittämät kasvot, joita ympäröi harjamainen parta ja pitkä tukka, olisivat hyvin voineet olla jonkun niistä vanhoista villoista, jotka ennen olivat asuneet maakuopissansa vuorten rinteillä. Hänen edessään palava tuli heijastui hänen kavalista silmistään, jotka vilkuivat oikealle ja vasemmalle pimeydessä, niinkuin olisi hän ollut metsästäjän askeleita kuunteleva petoeläin.

Selvästi näkyi jokin herättäneen hänen epäilystään. Ehkä oli Barrymorella tapana käyttää jotakin merkkiä, jota me emme tieneet, tai oli miehellä muuta syytä epäillä, ettei kaikki ollut niinkuin piti, sillä hänen ilkeistä kasvoistaan saatoin nähdä hänen pelkonsa. Koska tahansa voisi hän sammuttaa tulen ja kadota pimeyteen. Juoksin senvuoksi esiin, ja samoin teki myöskin sir Henry. Samassa silmänräpäyksessä päästi vanki suustaan kirouksen ja heitti suuren kiven sellaisella voimalla, että se murskautui sitä kalliota vastaan, jonka takana olimme olleet. Näin vilahdukselta hänen lyhyen, nelikulmaisen, vahvarakenteisen vartalonsa, kun hän nousi ja käänsi meille selkensä juostakseen pakoon. Onnellinen sattuma oli, että kuu juuri silloin tuli esiin pilvien välistä. Me juoksimme ylös kummun huipulle ja sieltä näimme miehen syöksyvän alas sen toista sivua, hypellen tiellään olevien kivien yli notkeasti ja nopeasti kuin vuorikauris. Tarkka laukaus revolveristani olisi hänet haavottanut, mutta minä olin ottanut sen mukaani vain puolustaakseni itseäni, jos minun päälleni hyökättäisiin, enkä ampuakseni aseetonta miestä, joka kaikin voimin juoksi meitä pakoon.

Me olimme molemmat nopeita juoksemaan, mutta huomasimme pian, ettei meille ollut mahdollista saada häntä kiinni. Kauan saatoimme kuutamossa nähdä hänet, kunnes hän lopulta näkyi vaan pienenä pisteenä, joka

nopeasti liikkui eteenpäin erään etäisen kummun rinteellä olevien kivien välissä. Me juoksimme juoksemistamme, kunnes melkein tukehduimme hengästyksestä, mutta meidän ja vangin väli tuli yhä suuremmaksi.

Lopuksi pysähdyimme ja istuuduimme läähättäen parille kivelle, katsoen kuinka hän vähitellen katosi.

Ja juuri silloin tapahtui jotain hyvin merkillistä ja odottamatonta. Me olimme nousseet seisomaan ja aioimme juuri kääntyä kotiinpäin, sillä luonnollisesti oli turhaa jatkaa ajoa. Oikealla puolellamme oli kuu matalalla näkyvässä, ja erään graniittikallion sahanhaltainen huippu kuvastui sen hopeakaaren alareunaa vasten. Mustana kuin ebenholtsi-patsas, näkyi erään miehen vartalo tämän kallion huipulla kuvastuvan kiiltävää taustaa vasten. Älä luule sitä näköhäiriöksi, Holmes. Minä vakuutan etten koskaan elämässäni ole nähnyt mitään selvemmin. Mikäli näin seisojia siinä solakka, pitkä mies. Sääret olivat hänellä hieman hajallaan, kädet ristissä rinnalla ja pää kumarassa, ikäänkuin hänen ajatuksensa olisivat raskaina liikkuneet tällä sammal- ja graniittierämaalla, joka oli hänen edessään. Hän saattoi hyvin olla tämän seudun ruumiillistunut henki, ja hän näyttäytyi kaukana siitä paikasta, missä tuo toinen oli kadonnut näkyvistä. Muuten oli hän viimeainittua paljoo pitempi. Huudahtaen hämmästyksestä käännyn ympäri ja tartuin sir Henryä käsivarteen osottaaksesi hänelle näkyä, mutta silmänräpäyksessä oli se kadonnut ja mies oli poissa. Kallion terävät huiput kuvastuivat edelleenkin kuun alaosaan vasten, mutta sen korkeimmalla laella ei enää näkynyt tuota äänetöntä, liikkumatonta hahmoa.

Minä halusin kernaasti mennä tutkimaan kalliota, mutta se oli jonkun matkan päässä meistä. Sir Henryn hermot värisivät vielä kuulemamme ulvonnan vaikutuksesta, eikä hän ollut halukas antautumaan uusiin seikkailuihin. Hän ei ollut nähnyt tuota yksinäistä kalliolla seisojaa, eikä tuntenut sitä väristystä, jonka tämä ihmeellinen ilmestys käskevine asentoineen oli minussa synnyttänyt. "Se oli varmaan joku vanginvartija", sanoi hän. "Niitä on vilissyt täällä nummella tuon miehen karkaamisesta asti." Mahdotonta ei ole, että tämä selitys olisi oikea, mutta paremmin tahtoisin saada sen todistetuksi. Vielä tänään aiomme ilmottaa Princetowniin, mistä heidän on vankiaan etsittävä, mutta oli kyllä ikävä, ettemme saaneet iloa viedä häntä mukamme. Sellaisia seikkailuja jouduimme viime yönä kokemaan, ja sinun täytynee myöntää, hyvä Holmes, että tämä tiedonanto kelpaa.

Olen kyllä puhunut paljon sellaista, joka oikeastaan ei tähän kuulu, mutta pidin viisaimpana ilmoittaa sinulle kaikki seikat ja jättää sinun valittavaksesi ne, jotka parhaiten tuntuvat auttavan sinua johtopäätöksiesi tekemisessä. Olemme kumminkin voittaneet jotain. Mitä Barrymore-puolisoihin tulee, olemme keksineet syyn heidän menettelyynsä, ja se on melkoisesti yksinkertaistuttanut asemaa. Nummi salaisuuksineen ja asukkaineen pysyy kumminkin yhtä selittämättömänä kuin ennenkin. Ehkä voin ensi kirjeessäni siihenkin hieman valoa luoda. Parasta olisi, jos sinä voisit tulla tänne luoksemme.

KYMMENES LUKU.

Otteita tohtori Watsonin päiväkirjasta.

Tähän asti olen voinut esittää ne tiedonannot, joita tämän seikkailun ensi aikoina lähetin Sherlock Holmesille. Nyt olen kumminkin tullut kertomuksessani siihen kohtaan, jossa olen pakotettu luopumaan tästä menettelytavasta ja jälleen luottamaan muistooni sekä tukemaan sitä sen aikuisilla päiväkirja-muistoonpanoilla. Minä jatkan kertomusta siitä aamusta, joka seurasi epäonnistunutta yritystämme ottaa kiinni tuo karannut vanki ja ihmeellisiä kokemuksiamme nummella.

Lokakuun 16:nä päivänä. -- Pilvinen, sumuinen päivä, tihkusadetta. Taloa ympäröivät uhkuilevat pilvet, jotka silloin tällöin kohoutuvat ylöspäin paljastaen nummen synkät, käyrät viivat, vuorenrinteitten hopeanhohtavat suonet ja kalliot, jotka etäisyydessä kiiltävät, kun valo sattuu niiden märkiin pintoihin. On synkkää sekä sisällä että ulkona. Sir Henryn mielentilassa tuntuu vastavaikutus yön jännitykselle. Minua itseäni vaivaa paino sydämen tienoilla ja tunne lähestyvistä vaarasta -- väijäämättömästä vaarasta, joka on sitä kauheampi,

kun sen laatua ei saata tietää.

Ja puuttuuko minulta sitten syytä sellaiseen tunteeseen? Minun tarvitsee vaan ajatella niitä monia tapahtumia, jotka kaikki osoittavat jonkun turmiollisen voiman toimivan ympärillämme. Ensiksikin Baskerville Hallin entisen omistajan äkillinen kuolema, joka niin täydellisesti vastasi tarun sisältöä, ja sitten kansan kertomukset jonkun kummallisen olennon ilmestymisestä nummelle. Kaksi kertaa olen omin korvin kuullut tuon äänen, joka muistutti kaukaa kuuluvaa koiran ulvontaa. On uskomatonta, mahdotonta, ettei sitä voitaisi luonnollisella tavalla selittää. Ei voi ajatella sellaista kummituskoiraa, joka jättäisi hiekkaan jälkiä ja täyttäisi ilman ulvonnallaan. Stapleton voi ehkä yhtyä sellaiseen taikauskoon, Mortimer myöskin. Mutta jos mitään, niin järkeni terveyttä ja selvyyttä voin kehua, eikä mikään saa minua uskomaan taikuuteen. Sen kautta laskeutuisin samalle kannalle kuin ne köyhät talonpojat, jotka eivät tyydy edes mihinkään ylimalkaiseen helvetinkoiraan, vaan kertovat sillä olevan tultaleimuavan kidan ja silmät. Holmes ei tahtonut kuulla noita kuvitteluja, ja minähän olen hänen edustajansa. Tosiasioita ei kumminkaan voi kieltää, ja kahdesti olen kuullut tuon kirkumisen nummella. Otaksukaamme, että joku äärettömän suuri koira on päässyt siellä irti -- sehän tavallaan selittäisi paljon. Mutta missä se sitten olisi piilossa, mistä se saisi ruokansa, mistä se tulisi ja miksi ei sitä koskaan päivillä näkyisi? Täytyy myöntää, että tämä luonnollinen selitys on yhtä vaikea kuin tuo toinenkin. Ja lukuunottamatta koiraa, on aina jäljellä tuo inhimillisen kätyrin esiintyminen Lontoossa, vaunuissa näkemämme mies, ja kirje, joka varotti sir Henryä tulemasta nummelle. Se ainakin oli todellista, mutta se saattoi yhtä hyvin tulla suojelevalta ystävältä kuin vaaralliselta viholliselta. Missä oleskeli nyt tämä ystävä tai vihollinen? Oliko hän jäänyt Lontooseen vai seurannut meitä tänne? Oliko hän -- oliko hän ehkä tuo outo mies, jonka näin kallion huipulla?

Tosin kyllä näin häntä vain hetkisen, mutta voisin vannoa, ettei hän ollut kukaan niistä, joita täällä olen nähnyt, ja minä olen tavannut kaikkia naapureita. Hänen vartalonsa oli pitempi kuin Stapletonin ja paljoa laihempi kuin Franklandin. Barrymore olisi se ehkä voinut olla, mutta hän oli jäänyt kotiin, ja minä olen vakuutettu siitä, ettei hän ollut mennyt ulos sittemminkään. Joku tuntematon vartioi siis meitä yhä edelleen, samoin kuin Lontoossa. Me emme ole päässeet hänestä. Jos saisin sen miehen käsiini, niin olisimme lähellä kaikkien vaikeuksiemme ratkaisua. Tähän ainoaan päämäärään täytyy minun nyt kohdistaa koko kyyni.

Ensimmäinen aikeeni oli ilmoittaa sir Henrylle kaikki tuumani. Toinen, viisaampi päätös oli olla näyttämättä korttejani muille ja puhua niin vähän kuin mahdollista puuhistani. Sir Henry on äänetön ja hajamielinen. Hänen hermoihinsa on tuo nummella kuulemansa ääni omituisesti vaikuttanut. Minä en aio sanoa mitään, joka hänen levottomuuttaan voisi lisätä, mutta aion ryhtyä toimenpiteisiin tarkotukseni saavuttamiseksi.

Tänään aamiaisen jälkeen sattui täällä pieni tapaus. Barrymore pyysi saada puhutella sir Henryä, ja he sulkeutuivat hetkeksi tämän työhuoneeseen. Minä istuin biljardihuoneessa ja kuulin monta kertaa, että heidän äänensä kiihottuivat, sekä sain jokseenkin selvän käsityksen asiasta, josta oli kysymys heidän kesken. Äkkiä aukeni ovi ja sir Henry huusi minua.

"Barrymore luulee saaneensa syytä valittaa", sanoi hän. "Hänen mielestään teimme väärin lähtiessämme tavoittamaan kiinni hänen lankoansa, kun hän vapaaehtoisesti oli ilmottanut salaisuuden."

Hovimestari seiso i edessämme kalpeana mutta tyynenä.

"On mahdollista, että olen puhunut liian kiivaasti", sanoi hän, "ja siinä tapauksessa pyydän anteeksi. Minun täytyy kumminkin toistaa, että hämmästyin suuresti, kun te, hyvät herrat, aamulla tulitte kotiin ja sain kuulla, että oli ollut kysymys Seldenin vangitsemisesta. Onhan tuolla raukalla kyllin vastustajia muutenkin, ilman että minä yhä useampia yllytän häntä vastaan."

"Jos olisitte sen meille vapaaehtoisesti kertonut, olisi asianlaita toinen", sanoi sir Henry, "mutta nyt puhuitte te, tai oikeammin vaimonne, asiasta vasta sitten, kun olitte siihen pakotettuja ettekä muuta voineet."

"Minä en kumminkaan voinut uskoa, että sitä käyttäisitte hyväksenne, sir Henry, sitä en voinut uskoa."

"Tuo mies on vaarallinen yleiselle turvallisuudelle. Nummella sijaitsee useita yksinäisiä asumuksia, eikä hän juuri arkaile mitään. Ei tarvinnut kuin nähdä hänen kasvonsa ymmärtääksen sen. Ajatelkaa esimerkiksi Stapletonia, joka yksin saisi puolustaa kotiansa. Ei, kukaan ei ole turvassa, ennenkuin se mies on lukkojen takana."

"Hän ei murtaudu mihinkään, sen voin pyhästi vakuuttaa, eikä hän koskaan enää tule tekemään kenellekään vahinkoa tässä maassa. Minä vakuutan teille, sir Henry, että muutamassa päivässä on kaikki valmista, ja hän lähtee matkalle Etelä-Amerikkaan. Älkää, Jumalan nimessä, ilmottako poliisille, että hän vielä on nummella. He ovat lakanneet häntä hakemasta; antakaa hänen olla rauhassa kunnes hänen laivansa on valmis lähtöön. Ette voi antaa häntä ilmi saattamatta minua ja vaimoani huoliin ja vaikeuksiin."

"Mitä te sanotte asiasta, Watson?"

Kohautin olkapäitäni. "Jos hän onnellisesti pääsisi maasta pois, niin helpottaisihan se veronmaksajain taakkaa", sanoin.

"Mutta ajatelkaa, että hän ennen lähtöään saattaa käydä jonkun kimppuun."

"Kuinka hän voisi sellaiseen järjettömyyteen ryhtyä, sir? Olemme varustaneet hänet kaikella, mitä hän tarvitsee. Tekemällä jonkun rikoksen, ilmaisisi hän olinpaikkansa."

"Se on totta", sanoi sir Henry. "No olkoon, rakas Barrymore..."

"Jumala teitä siunatkoon, herra, ja kiitos kaikesta sydäimestä. Olisi ollut kuolemaksi minun vaimolleni, jos hän jälleen olisi joutunut kiinni."

"Minä pelkään auttavamme rikollista tekoa Watson, vai kuinka? Sen jälkeen, mitä nyt kuulimme, en mielestäni kumminkaan voi ilmi antaa tuota raukkaa. Hyvä on, Barrymore, voitte mennä."

Muutamain syvää kiitollisuutta ilmaisevin sanoin lähti hovimestari, mutta näytti epäroivän ja palasi takasin.

"Te olette ollut niin hyvä meille, sir", sanoi hän, "että kernaasti tahtoisin tehdä teille vastapalveluksen. Minä tiedän jotain, jonka minun ehkä olisi pitänyt sanoa ennemmin, mutta vasta kauan tutkintotilaisuuden jälkeen huomasin sen, enkä ole sanallakaan siitä kenellekään hiiskunut. Se koskee sir Charlesin kuolemaa."

Sir Henry ja minä kavahdimme pystyyn tuoleiltamme. "Tiedättekö kuinka hän kuoli?" kysyi edellinen.

"En, sir Henry, sitä en tiedä."

"Mitä teillä sitten on sanottavaa?"

"Minä tiedän, miksi hän meni veräjän luo juuri silloin. Hän meni tapaamaan erästä naista."

"Tapaamaan erästä naista! Hänkö?"

"Niin."

"Ja tuon naisen nimi?"

"Minä en tiedä hänen nimeänsä, mutta sen alkukirjaimet voin sanoa. Ne olivat L. L."

"Kuinka sen tiedätte, Barrymore?"

"Nähkääs, sir Henry, setänne oli saanut kirjeen saman päivän aamuna. Tavallisesti tuli hänelle joukottain kirjeitä, sillä olihan hän julkinen mies ja laajalti kuulu hyvästä sydämestään, niin että ne, joiden elämä oli vaikea, mielellään kääntyivät hänen puoleensa. Mutta sinä aamuna ei sattumalta tullut muuta kuin yksi kirje, ja senvuoksi se jäi mieleeni. Se tuli Coombe Traceysta, ja osoite oli kirjoitettu naisen käsialalla.

"Asiaa en sen enempää ajatellut silloin, enkä myöhemminkään olisi sitä tehnyt ilman vaimoani. Muutamia viikkoja sitten siivosi hän perin pohjin sir Charlesin työhuoneen, joka oli ollut suljettuna hänen kuolemastaan saakka, ja löysi silloin tulisijan ristikon takaa melkein tykkänään palaneen kirjeen. Suurin osa paperia oli hiiltynyt, mutta kirjeen loppuosa pysyi koossa ja oli luettavissa, vaikka kirjaimet olivat harmaita mustalla pohjalla. Mielestämme näytti se jälkikirjotukselta ja siinä oli seuraavat sanat: 'Minä pyydän teitä ehdottomasti polttamaan tämän kirjeen ja saapumaan veräjän luo kello kymmenen, jos olette gentlemanni.' Sen alla olivat kirjaimet L. L."

"Onko teillä tuo paperipala tallessa?"

"Ei, se mureni meidän lukiessa kirjoitusta."

"Oliko sir Charles ennen saanut samalla käsialalla kirjoitettuja kirjeitä?"

"En todellakaan pannut lähempää huomiota hänen kirjeisiinsä, enkä olisi huomannut tätäkään, ellei se olisi ollut ainoa sinä päivänä."

"Ettekä voi aavistaakaan, kuka L. L. on."

"En, siitä en tiedä enempää kuin tekään. Luulen kumminkin, että saisimme tietää lisää sir Charlesin kuolemasta, jos saisimme käsiimme sen naisen."

"En voi ymmärtää, Barrymore, kuinka olette voineet salata meiltä näin tärkeää asiaa."

"Niin, sir, heti sen jälkeen saimme tuon oman surumme. Ja sitäpaitsi me pidimme paljon sir Charlesista, ja täydellä syylläkin, hän kun oli tehnyt niin paljon meidän eduksemme. Ei voinut isäntäraukallemme olla mitään hyötyä tuon jutun vetämisestä esiin, ja sitäpaitsi täytyy aina olla varovainen, kun joku nainen on sekaantunut asiaan. Parhaatkin miehet . . ."

"Luulitteko, että se olisi voinut vahingoittaa hänen mainettaan?"

"Ainakaan en luullut, että siitä olisi voinut olla mitään hyötyä. Mutta kun te nyt olette olleet niin hyvä meille, niin ei mielestäni olisi oikein rehellistä, jos pitäisin salassa, minkä tiedän tästä asiasta."

"Hyvä on, Barrymore, voitte mennä."

Kun hovimestari oli lähtenyt, sanoi sir Henry minulle: "No, Watson, mitä ajattelette tästä uudesta tiedosta?"

"Minusta näyttää, että se tekee pimeyden entistään synkemmäksi."

"Niin minäkin ajattelen, mutta jos voisitte saada tuon L. L:n käsiinne, niin olisi paljon voitettu, ja onhan edullista jo tietääkin, että on olemassa joku nainen, joka tuntee asian oikean laidan, jos vaan voimme saada hänet ilmi. Mitä arvelette nyt olevan tekeminen?"

"Heti ilmoittaa Holmesille tästä ja siten osoittaa hänelle kauan hakemansa tie arvotuksen selittämiseen. Minä

erehtyisin suuresti, ellei se saisi häntä heti matkustamaan tänne."

Menin huoneeseeni ja kirjoitin kertomuksen äskeisestä keskustelustamme. Holmesilla oli arvattavasti ollut paljon tekemistä viime aikoina, sillä vain harvoin oli tullut kirjeitä Baker Streetiltä ja nekin olivat lyhyitä eivätkä ensinkään koskeneet minun lähettämiäni tietoja, tuskinpa sisälsivät viittaustakaan minulle uskottuun tehtävään. Rahankiristysjuttu, jonka hän oli ottanut huolekseen, arvattavastikin anasti koko hänen huomionsa. Se mitä nyt hänelle saatoin kertoa, varmaankin herättäisi hänen huomiotaan ja kannustaisi häntä uusiin yrityksiin. Minä toivon, että hän olisi täällä.

Lokakuun 17:nä päivänä. -- Tänään on sade virtanaan valunut kahisten seinien köynnöskasveissa ja tulvien alas kattoränneistä. Minä olen ajatellut tuota karkuriraukkaa autiolla nummella. Mitä rikoksia hän lieneekin tehnyt, niin on hän saanut niistä kärsiäkin! Ja sitten olen ajatellut tuota toista -- vaunuissa näkemäämme miestä, kuutamoilimestystä. Tässäkö rankasateessa oli hänkin -- tuo näkymätön vartija, tuo pimeyden mies? Illalla otin sadetakin ylleni ja lähdin kauas märälle nummelle, joka oli niin täynnä salaperäisiä kauhukuvia. Sade pieksi kasvojani ja myrsky vinkui korvissani. Jumala auttakoon niitä, jotka nyt ovat tuolla suurella suolla, sillä kuiva maakin on muuttunut vesiperäiseksi. Minä kuljin sen mustan kallion luo, jonka huipulla olin nähnyt tuon yksinäisen vartijan, ja sen rosoiselta kukkulalta katselin nyt itse synkkiä selännejoja. Sadekuuroja kulki niitä pitkin, ja raskaat, lyijynkarvaiset pilvet riippuivat maiseman päällä ja kietoutuivat harmaina kiehkuroina aavemaisten kukkulain ympäri. Vasemmalla olevasta alangosta kohosivat Baskerville Hallin molemmat kapeat tornit puiden yli puoleksi usvan peitossa. Muuta inhimillisen elämän merkkiä en voinut nähdä, lukuunottamatta niitä historiantakaisia majoja, jotka tiheinä joukkoina peittivät rinteitä. Missään en voinut nähdä jälkiäkään erakosta, joka pari iltaa sitten oli näyttäytynyt tällä paikalla.

Paluumatkalla ollessani yllätti minut tohtori Mortimer, joka "dog-cartissaan" ajoi etäisestä Foulmiren maakartanosta tulevaa epätasaista tietä. Hän oli ollut hyvin huomaavainen, ja tuskin oli päivääkään mennyt, ilman että hän olisi itse käynyt tiedustamassa meidän vointiamme. Nyt tahtoi hän välttämättä minua ajamaan hänen seurassaan. Hän oli hyvin huolissaan pienen koiransa katoamisesta. Se oli luultavasti eksynyt nummelle. Minä lohdutin häntä niinkuin taisin, mutta muistin hevosta Grimpenin suolla ja aavistin, mikä kohtalo eläin-raukalle oli tullut.

"Kuulkaahan, hyvä Mortimer", sanoin minä jylkyttäessämme eteenpäin epätasaisella tiellä, "te varmaan tunnette useimmat niistä, joita voi pitää naapureina?"

"Kyllä, minä tunnen melkein kaikki."

"Voitteko sanoa jonkun naisen, jonka nimen alkukirjaimet ovat L. L.?"

Hän mietti asiaa muutaman minuutin. "En", sanoi hän. "Löytyy kyllä muutamia mustalaisia ja työmiehiä, joita en tunne, mutta maanviljelijäin ja säätyläisten joukossa ei ole ketään, johon ne sopisivat. Odottakaapa", lisäsi hän hetken kuluttua. "Laura Lyons! Siinähan ovat alkukirjaimet L. L., mutta hän asuu Coombe Traceyssä."

"Ja kuka hän on?" kysyin.

"Hän on Franklandin tytär."

"Mitä? Onko hän tuon vanhan riitapukarin tytär?"

"Juuri saman. Hän meni naimisiin erään Lyons nimisen taiteilijan kanssa, joka tuli aiheita etsimään nummelta. Tämä olikin oikea lurjus ja oli vaimolleen uskoton, mutta mahdollisesti ei syy ollut yksin hänen. Vaimon isä ei tahtonut olla missään tekemisissä tyttärensä kanssa, kun tämä oli mennyt naimisiin ilman hänen suostumustaan, ja ehkä hänellä oli muitakin syitä, joten naisraukan asema ei ollut juuri hauska ollessaan sellaisen miehen ja sellaisen isän välissä."

"Millä hän nyt elää?"

"Minä luulen ukko Franklandin antaneen hänelle pienen eläkkeen, mutta kun tämän omat raha-asiat ovat huonossa kunnossa, niin on se varmaankin aivan vähäpätöinen. Vaikka hän ei ollutkaan aivan nuhteeton, niin ei voitu antaa hänen joutua auttamattomasti hukkaan. Hänen kohtalonsa tuli tunnetuksi, ja useat henkilöt näillä tienoin koettivat saattaa häntä tilaisuuteen ansaita leipänsä kunniallisella tavalla. Niihin kuuluivat sekä Stapleton että sir Charles. Itsekin avustin vähäpätöisellä summalla. Kysymys oli konekirjotusliikkeestä."

Hän tahtoi tietää, mitä näillä kyselyillä tarkoitin, mutta onnistuin livahtamaan asiasta ilmaisematta liikaa, sillä mielestäni ei minun pidä uskoa kenellekään salaisuuksiani. Huomenna varhain lähden Coombe Traceeyn, ja jos saan tavata tuota rouva Laura Lyonsia, jonka maine näyttää hieman epäiltävältä, niin on siten päästy tärkeä askel eteenpäin tätä salaperäistä asiaa koskevain seikkojen selvittämisessä. Alan todella tulla kavalaksi kuin käärme, sillä kun tohtori Mortimerin kysymykset kävivät kovin tunkeileviksi, sanoin minä, että olisi hauska tietää, mitä tyyppiä Franklandin pääkallo oli, ja sitten ei koko loppumatkallamme ollut kysymys muusta kuin frenologiasta.

Yksi asia on minun vielä tältä myrskyiseltä ja ikävältä päivältä pantava muistiin, nimittäin se keskustelu, joka minulla juuri on ollut Barrymoren kanssa, ja jonka kautta sain vielä yhden kortin aikanaan esiin lyötäväksi.

Mortimer oli jäänyt päivälliselle ja sen jälkeen istui hän pelaamaan korttia sir Henryn kanssa. Hovimestari toi minulle kahvia kirjastoon ja minä käytin tilaisuutta tehdäkseni hänelle muutamia kysymyksiä.

"No", sanoin minä, "onko rakastettava lankonne jo lähtenyt täältä, vai vieläkö hän hiiviskelee tuolla nummella?"

"Sitä en tiedä, herra tohtori", vastasi hän. "Toivon hartaasti, että hän olisi poissa, sillä hän on tuottanut meille vain huolta ja ikävyyksiä. En ole kuullut hänestä mitään, senjälkeen kun kolme päivää sitten vein hänelle ruokaa."

"Näittekö hänet silloin?"

"En nähnyt, mutta ruoka oli kadonnut, kun seuraavan kerran menin sinne päin."

"Silloinhan hän oli siellä varmasti."

"Siltä näyttää, ellei tuo toinen ollut sitä vienyt."

Kahvikuppi puolitiessä suulleni tuijotin minä Barrymoreen.

"Te tiedätte siis, että siellä on toinenkin?"

"Kyllä, minä tiedän, että joku toinenkin kuleksii nummella."

"Oletteko nähnyt hänet?"

"En ole."

"Kuinka sitte saatatte hänestä tietää?"

"Selden puhui siitä kahdeksan päivää sitten. Tuo toinen välttelee myöskin ihmisiä, mutta mikäli tiedän, ei hän ole vanki. Minä en voi sitä sietää, minä en todellakaan voi sitä sietää, tohtori Watson, sen sanon suoraan." Hän puhui innokkaasti ja suurella vakavuudella.

"Kuulkaa nyt, Barrymore", sanoin minä. "Minä en tarkoita muuta kuin isäntänne etua ja tulin tänne yksinomaan siinä aikomuksessa, että voisin häntä auttaa. Sanokaa minulle suoraan, mitä ette voi sietää?"

Barrymore epäröi, ikäänkuin olisi katunut sanojaan, tai olisi hänen vaikea saada tunteensa ilmaistuksi.

"Koko sitä juttua, joka täällä tapahtuu", huudahti hän viimein ja viittasi kädellään nummelle päin olevaan ikkunaan, jota sade huuhtoi. "Täällä on petollinen peli kysymyksessä, ja mustia konnantöitä tekeillä, sen voin vanna. Suuresti minua ilahduttaisi, jos sir Henry palaisi Lontooseen takasin."

"Mutta mikä teidät sitten tekee levottomaksi?"

"Ensiksikin sir Charlesin kuolema. Mitä virallinen tutkimusmies siitä sanoikin, niin oli se jokseenkin kamala juttu. Ja sitten nuo vehkeet nummella, heti kun on tullut pimeä iltasin. Ei kukaan enää maksunkaan edestä uskaltaisi lähteä sinne auringon laskun jälkeen. Sitten vielä tuo muukalainen, joka piilottelee nummella ja vartioi ja odottaa. Mitä hän odottaa? Mitä se merkitsee? Ainakaan se ei merkitse hyvää Baskervillen nimisille ja iloseksi tulen, kun pääsen koko asiasta ja sir Henryn uudet palvelijat ovat valmiit muuttamaan Baskerville Halliin."

"Mutta ettekö voi kertoa minulle jotain tuosta muukalaisesta?" kysyin minä. "Mitä sanoi Selden? Oliko hän saanut selville tämän olinpaikan tai puuhat?"

"Hän oli nähnyt hänet pari kertaa, mutta mies on viekas eikä ilmaise mitään. Ensin luuli hän häntä poliisiksi, mutta sai pian selville, että hänellä oli omat puuhansa. Herrasmieheksi Selden häntä luuli, mutta ei voinut käsittää hänen aikeitaan."

"Ja missä hän asui?"

"Vuorenrinteen luolissa -- tiedättehän nuo kivimajat, joissa entiskansa on asustanut."

"Ja mistä hän sai ruokansa?"

"Selden oli huomannut, että hänellä oli palveluksessaan eräs poika, joka toi hänelle kaikki, mitä hän tarvitsi. Luultavasti ostaa poika sen hänelle Coombe Traceysta."

"Hyvä on, Barrymore. Ehkä vielä joskus puhumme asiasta." Sittenkun hovimestari oli mennyt, astuin minä ikkunan luo ja katselin kiitäviä pilviä ja myrskyssä kiemurtelevia puita. Ilta oli kyllin kaamea sisälläkin -- minkälainen se sitten olisikaan jossakin nummen kivimajassa? Mikä raju vihan intohimo saattaneekaan ihmisen oleskelemaan sellaisessa paikassa sellaisella ilmalla? Ja mikä syvällinen, musta tarkoitusperä voikaan vaatia häneltä sitä? Tuossa nummen luolassa on siis sen arvoituksen ydin, joka on minut saattanut niin ymmälle. Minä vannon ettei saa kulua enää päivääkään, ilman että olen tehnyt, mitä ihmisvoimin saattaa, päästäkseni tämän salaisuuden perille.

YHDESTOISTA LUKU.

Nummella oleskeleva muukalainen.

Se ote päiväkirjastani, joka muodosti edellisen luvun, on vienyt kertomuksen lokakuun kahdeksanteentoista päivään saakka, josta asiat alkavat nopeaan lähestyä kamalaa loppuansa. Seuraavien päivien tapahtumat ovat tulikirjaimilla muistiini piirretyt, ja minä voin kertoa ne tarvitsematta turvautua silloin tekemiini muistiinpanoihin. Alan nyt siitä päivästä, jonka edellisellä olin saanut määrättyksi kaksi tärkeää seikkaa, ensiksikin, että rouva Laura Lyons Coombe Traceysta oli kirjottanut sir Charles Baskervillelle ja sopinut yhtymyksestä hänen kanssaan sillä paikalla, jossa hän oli tavattu kuolleena, ja sinä aikana, jolloin kuolema oli

tapahtunut, toiseksi, että nummella vaaniva mies oleskeli vuorenrinteen kivimajoissa. Näiden kahden seikan avulla tunsin pian voivani saattaa valoa pimeyteen, ellei minulta huomattavassa määrässä puuttuisi ymmärrystä tai rohkeutta.

En ollut tilaisuudessa heti ilmoittamaan sir Henrylle, mitä edellisenä iltana olin saanut selville rouva Lyonsista, sillä Mortimer pelasi korttia hänen kanssaan myöhäiseen yöhön. Vasta aamiaisella seuraavana päivänä kerroin siitä hänelle, ja kysyin, tahtoiko hän seurata minua Coombe Traceeyn. Ensin oli hän siihen hyvin halukas, mutta sitten päätimme, että oli viisainta minun mennä sinne yksin. Kuta enemmän muodolliselta käynti näyttäisi, sitä vähemmän tietoja luultavasti saisimme. Hieman pahalla omallatunnolla jätin sir Henryn ja lähdin uudelle tiedusteluretkelleni.

Kun saavuin Coombe Traceeyn, käskin Perkinsin viedä hevoset talliin ja tiedustelin sitä naista, jonka luo aioin. Helposti löysin hänen asuntonsa. Se sijaitsi kaupungin keskuksessa, ja huoneet olivat hyvin kalustetut. Palvelustyttö pyysi minua heti astumaan sisään, ja kun tulin vastaanottohuoneeseen, nousi eräs nainen äkkiä kirjoituskoneen luota ja kääntyi ystävällisesti hymyillen minun puoleeni. Hänen kasvojensa ilme muuttui kumminkin, kun hän näki tuntemattoman miehen edessään. Hän istuutui jälleen ja kysyi minun asiaani.

Ensi vaikutukselta oli rouva Lyons ensimmäisen luokan kaunotar. Hänen silmänsä ja tukkansa olivat pähkinänruskeat, ja vaikka hänen kasvoillaan oli kesakoita, oli hänen ihonsa erittäin hieno ja sillä oli tuo harvinainen, kaunis puna, jonka näkee vaaleanpunaisten ruusujen terä-lehdillä. Ihailu oli, kuten sanottu, ensi tunteeni, mutta sitten alkoi arvostelu. Näissä kasvoissa oli jotain, joka ei ollut täysin sopusointuista, jotain karkeaa ilmeessä, jotain kovaa silmissä ja veltoa suun luona, joka häiritsi piirteitten kauneutta. Mutta tämä selveni minulle vasta myöhemmin. Tällä hetkellä tiesin vain, että seisoin tavattoman kauniin naisen edessä ja että hän kysyi aihetta käyntiini. Vasta silloin huomasin kuinka arkaluontoinen asiani oli.

"Minulla on ilo tuntea teidän isänne", sanoin.

Se oli kömpelö alku, ja rouva Lyons ilmaisikin olevansa sitä mieltä.

"Isälläni ja minulla ei ole mitään tekemistä toistemme kanssa", sanoi hän. "Minä en ole hänelle mitään velkaa, ja hänen ystävänsä eivät ole minun. Ellei sir Charles Baskerville ja muutamat muut hyväntahtoiset ihmiset olisi tulleet avukseni, olisi isäni kyllä antanut minun kuolla nälkään."

"Sir Charles Baskerville-vainajasta tahtoisinkin puhua kanssanne", sanoin minä.

Kesakot näkyivät selvemmin hänen kauniilla kasvoillaan.

"Mitä minä saattaisin kertoa teille hänestä?" kysyi hän hypistellen hermostuneesti sormillaan kirjoituskoneen koskettimia.

"Te tunsitte hänet -- eikö niin?"

"Olen jo sanonut teille olleeni suuressa kiitollisuuden velassa hänelle. Minä voin nyt elättää itseni, ja se riippuu suureksi osaksi siitä hyvydestä, jota hän osoitti minulle, kun minulla oli kaikkein vaikeinta."

"Olitteko kirjeenvaihdossa hänen kanssaan?"

Kaunis nainen katsoi minuun vihasta leimuavilla silmillä.

"Mitä tarkoittavat nämät kysymykset?" huudahti hän kiivaasti.

"Ne tarkottavat estää julkista häväistysjuttua. Parempi on, että minä ne teen tässä, kuin että asia siirtyy

julkisuuteen."

Hän vaikeni ja tuli hyvin kalpeaksi. Viimein katsoi hän ylös ja hänen käyttökseenä tuli jotain rohkeaa ja uhkamielistä.

"No niin", sanoi hän, "minä vastaan. Kysykää mitä tahdotte!"

"Olitteko kirjeenvaihdossa sir Charlesin kanssa?"

"Kyllä, kirjoitin hänelle pari kertaa, kiittääkseni häntä hänen hienotunteisesta jalomielisyydestään."

"Oletteko merkinnyt muistiin, koska nuo kirjeet lähetettiin?"

"En."

"Tapasitteko itse häntä?"

"Kyllä, kerran tai pari, hänen käydessään Coombe Traceyssä. Hän oli sangen vaatimaton luonne ja teki mieluummin hyvää hiljaisuudessa."

"Mutta jos tapasitte häntä niin harvoin ja kirjoititte hänelle niin harvoin, kuinka saattoi hän sitten kylliksi tuntea teidän olojanne auttaakseen teitä mainitsemallanne tavalla?"

Hän vastasi väitteeseeni epäröimättä hetkeäkään.

"Useat herrat tunsivat surullisen tarinani ja yhtyivät minua auttaakseen", sanoi hän. "Niihin kuului herra Stapleton, joka oli sir Charlesin naapuri ja läheinen ystävä. Hän oli tavattoman hyvä minua kohtaan ja hänen kauttaan sai sir Charles tietää minusta ja vaikeasta asemastani."

Minä tiesin ennestään, että herra Stapleton useissa tilaisuuksissa oli toiminut sir Charlesin avunannon välittäjänä ja rouva Lyonsin sanat tuntuivat tosilta.

"Kirjoititteko koskaan sir Charlesille sopiaksenne yhtymyksestä hänen kanssaan?" jatkoin minä.

Taaskin punehtui rouva Lyons suuttumuksesta.

"Minusta tuntuu todellakin kysymyksenne hieman tunkeilevalta", sanoi hän.

"Se on ikävää, mutta minun täytyy uudistaa se."

"Siinä tapauksessa vastaan -- sitä en suinkaan tehnyt."

"Ettekö tehnyt sitä juuri sir Charlesin kuolinpäivänä."

Punehdus katosi ja hän tuli kalman kalpeaksi. Hänen kuivat huulensa muodostuivat sanomaan "En", jonka paremmin näin kuin kuulin.

"Muistinne varmaan pettää", sanoin minä. "Minä voin sanoakin kuinka pari riviä kirjeessänne kuului: 'Minä pyydän teitä ehdottomasti polttamaan tämän kirjeen ja saapumaan veräjän luo kello kymmenen, jos olette gentlemanni'."

Minä luulin hänen pyörtyvän, mutta voimakkaalla ponnistuksella hillitsi hän itsensä.

"Eikö siis todellakaan maan päällä löydy yhtään gentlemannia!" sanoi hän hiljaa.

"Te teette sir Charlesille vääryyttä", huomautin minä. "Hän poltti kyllä kirjeen, mutta toisinaan voi kirjeitä lukea poltettuinkin. Te tunnustatte siis kirjoittaneenne tuon?"

"Kyllä, tottahan sen kirjotin", sanoi hän ja nyt seurasi oikea sanatulva. "Kirjotinhan sen. Miksi sitä kieltäisin? Siinä ei ole häpeämistä. Minä tahdoin häntä auttamaan itseäni, ja kun luulin voivani taivuttaa hänet siihen, jos saisin puhutella häntä, niin pyysin häntä kohtaamaan minua."

"Mutta miksi sellaiseen aikaan?"

"Koskapa juuri olin kuullut, että hän seuraavana päivänä aikoi matkustaa Lontooseen viipyäkseen siellä ehkä useita kuukausia. Useista syistä en voinut tulla aikasemmin päivällä."

"Mutta miksi pyysitte häntä kohtaamaan teitä veräjän luona, sen sijaan että olisitte menneet hänen kotiinsa?"

"Luuletteko, että nuoren naisen sopii yksin mennä käymään naimattoman miehen luona?"

"Mitä tapahtui, kun te tulitte?"

"Minä en mennytkään."

"Rouva Lyons!"

"En, minä vannon sen kaiken pyhän nimessä. Minä en mennyt sinne, sillä tapahtui jotain, joka teki sen tarpeettomaksi."

"Ja mitä se oli?"

"Se koski minua yksityisesti ja siitä en voi puhua."

"Te tunnustatte siis joka tapauksessa sopineenne yhtymyksestä sir Charlesin kanssa sillä paikalla, missä hän kuoli ja sinä aikana, jolloin se tapahtui, mutta kiellätte saapuneenne yhtymykseen?"

"Se on totta."

Minä tein hänelle mitä mutkikkaimpia kysymyksiä, mutta en koskaan onnistunut pääsemään edemmäksi.

"Rouva Lyons", sanoin minä nousten seisomaan tämän pitkän ja valaisevan keskustelun jälkeen, "te otatte päällenne suuren edesvastuun ja joudutte valheelliseen asemaan, jos ette aivan suoraan sano minulle, mitä tästä asiasta tiedätte. Jos minun täytyy pyytää poliisia ryhtymään asiaan, niin saatte nähdä, missä määrin te olette epäluulon alainen. Jos olette aivan viaton, niin tahtoisin ensiksikin tietää, miksi te alussa kielsitte kirjoittaneenne sir Charlesille mainittuna päivänä."

"Sen tein siksi, että pelkäsin antavani aihetta vääriin johtopäätöksiin ja tulevani sekoitetuksi johonkin häväistys-juttuun."

"Ja miksi tahdoitte niin välttämättä sir Charlesia hävittämään tuon kirjeen?"

"Sen mahdatte ymmärtää, jos olette lukenut sen kokonaisuudessaan."

"Sitä en ole sanonut."

"Mutta teidän kertasitte osan kirjeestäni."

"Se oli ainoastaan jälkikirjoitus. Kirje oli, kuten sanottu, poltettu, eikä sitä kokonaisuudessaan voinut lukea. Minä kysyn vielä kerran, miksi niin välttämättä tahdoitte sir Charlesia hävittämään tuon kirjeen, jonka hän sai teiltä kuolinpäivänään?"

"Asia on niin täydelleen yksityistä laatua."

"Sitä suurempi syy välttää julkista kuulustelua."

"No, sitten minun täytynee siitä puhua. Jos vähänkään tunnette minun onnetonta tarinaani, niin tiedätte, että minä menin liian hätäisesti avioliittoon, jota olen saanut katua."

"Sen olen kuullut."

"Minua ahdistaa alituiseen mies, jota inhoan. Hänellä on laki puolellaan, ja koska tahansa voi käydä niin, että minut pakotetaan elämään yhdessä hänen kanssaan. Kirjoittaessani sir Charlesille, olin juuri saanut tietää, että mahdollisesti voisin päästä vapaaksi, jos muutamia maksuja suoritettaisiin. Siitä riippui kaikki -- minun rauhani, onneni, oman arvon tuntoni, niin, kaikki. Minä tunsin sir Charlesin jalomielisyyden ja luulin, että hän auttaisi minua, jos omasta suustani saisi kuulla asian laidan."

"Mutta mistä johtui, että te ette tullutkaan?"

"Se johtui siitä, että ennen tuota määrättyä hetkeä sain apua toiselta taholta."

"Miksi ette kirjottanut sir Charlesille ilmottaaksenne siitä?"

"Sen olisin tehnyt, jos seuraavana aamuna en olisi sanomalehdestä saanut lukea uutista hänen kuolemastaan."

Kertomuksen yhtenäisyys oli niin selvä, etten kysymyksilläni voinut sitä rikkoa. Ainoa keino asiaa tutkia oli ottaa selvälle, oliko hän ryhtynyt toimiin saadakseen avioeroa miehestään niihin aikoihin kuin onnettomuus sattui.

Oli selvää, ettei hän olisi uskaltanut kieltää käyneensä Baskerville Hallissa, jos olisi siellä ollut, sillä hänen olisi täytynyt käyttää ajuria, eikä olisi voinut ehtiä takasin Coombe Traceyn ennen puoltayötä. Sellaista retkeä ei olisi ollut mahdollista salata. Oli siis luultavaa että hän oli puhunut totta, tai että asia ainakin osaksi oli niin. Toiveissani pettyneenä ja raskain mielin lähdin hänen luotaan. Taaskin olin kohdannut sen läpipääsemättömän seinän, joka näytti rajoittavan jokaista polkua, jolla koetin päästä päämäärääni. Kuta enemmän ajattelin tämän naisen kasvojen ilmettä ja olentoa, sitä selvemmäksi kävi, että hän salasi minulta jotain. Miksi hän oli tullut niin kalpeaksi? Miksi täytyi pakottaa hänet jokaiseen myönnytykseen? Miksi hän oli ollut niin salaperäinen silloin kun tuo surullinen tapaus sattui? Tuskin saattoi selitys kaikkeen tähän olla niin viaton, kuin hän oli esittänyt. Tällä hetkellä oli minun mahdoton päästä etemmäs siihen suuntaan, vaan minun täytyi hakea tuota toista johtoa, joka oli löydettävissä kivimajoista nummella.

Ja ne ohjeet, jotka tästä olin saanut, olivat hyvin epämääräiset, sen huomasi paluumatkalla, kun näin kummulla toisensa perästä jäännöksiä muinaiskansan asumuksista. Barrymore oli sanonut vain, että tuo muukalainen asui jossakin niistä autoista majoista tai luolista, joita on satamäärin hajallaan pitkin nummea. Minä saatoin kumminkin seurata omaakin kokemusta, sillä olinhan itse nähnyt miehen seisovan mustan kallion huipulla. Siinä oli siis minun tutkittavanani olevan alueen keskus. Siitä lähtien ajoin tarkastaa joka majan koko nummella, kunnes löytäisin sen, josta oli kysymys. Jos kohtaisin miehen majassaan, pakottaisin hänet vaikka revolverilla, jos niin tarvittaisiin, ilmaisemaan nimensä ja syyn, miksi hän on seurannut meidän jälkiämme. Hän oli kyllä luisunut käsistämme tungoksessa Regent Streetillä, mutta autiolla nummella ei se

niin helposti kävisi päinsä. Jos taasen löytäisin majan, ilman että sen asuja olisi siellä sillä hetkellä, niin täytyisi minun viipyä siellä kuinka kauan tahansa odottamassa hänen tuloaan. Holmes ei ollut voinut saada häntä käsiinsä Lontoossa. Olisi todella voitto minulle, jos tavoittaisin miehen, joka oli päässyt livahtamaan mestariltani.

Onni oli ollut meille vastainen koko tämän salaisen tutkimisen ajan, mutta nyt se vihdoinkin suosi minua. Sen lähettiläänä oli itse herra Frankland, joka punakkoine kasvoineen ja valkosine poskipartoineen seisoi puutarhansa portilla sen maantien vieressä, jota minä ajoin.

"Kas, hyvää päivää, tohtori Watson", sanoi hän harvinaisen hyväntuulisena, "nyt saatte antaa hevosten levähtää ja tulla juomaan lasin viiniä minun kanssani sekä vielä sitäpaitsi onnittelemaan minua."

Kuultuani äsken hänen tavastaan kohdella tyttärtään, eivät tuntee häntä kohtaan suinkaan olleet ystävällisiä, mutta kiiruhdin kumminkin käyttämään tilaisuutta hyväkseni ja päätin lähettää Perkinsin hevosineen menemään edeltäpäin. Noustuani vaunuista pyysin sanomaan sir Henrylle, että aioin tulla jalan kotiin ja että hän saisi odottaa minua päivällisille, ja sitten menin herra Franklandin seurassa hänen ruokahuoneeseensa.

"Tämä on merkillinen päivä minulle, sir", sanoi hän naurahdellen, "kaikkein merkillisimpiä elämässäni, ja vieläpä kahdessa suhteessa. Minä opetan näille täällä, mikä on laki ja oikeus, ja näytän heille, että tässä on mies, joka ei pelkää. Minä olen todistanut, että tien täytyy kulkea suoraan ukko Middletonin puiston läpi, tuskin sataa kyynärää hänen omasta ovestaan. Mitä siitä sanotte? Me kyllä opetamme noille herroille, ettei käy laatuun niin häikäilemättömästi kulkea, mistä tahtoo, ja polkea kansan oikeudet jalkoihinsa. Ja sitten olen lukinnut portin siihen metsähakaan, jossa Ternworthyn asukkaat tavallisesti huvittelevat. Nuo kirotut tyhmeliinit ovat olevinaan aivan tietämättömiä omistusoikeudesta ja luulevat, että he saavat viskoa paperipalasiaan ja pullojaan, mihin suvaitsevat. Molemmat nämä jutut ovat päättyneet minun edukseni, tohtori Watson. Niin hauskaa ei minulla ole ollut sittenkuin onnistuin sakottamaan sir John Morlandia siitä, että hän ampui omassa fasaanitarhassaan."

"Kuinka maailmassa se kävi päinsä?"

"Hakekaa se kirjoista, sir, sen se kyllä kannattaa. Se maksoi minulle kaksisataa puntaa, mutta minä voitin."

"Ja oliko siitä teille hyötyä?"

"Ei suinkaan. Ylpeydellä voin sanoa, etten tehnyt sitä omanvoiton pyynnöstä. Minä toimin yksinomaan yleisestä harrastuksesta. Minä olen varma siitä, että esimerkiksi Ternworthyn asukkaat tänä iltana polttavat minut in effigie. Kun he sen tekivät edellisellä kerralla, sanoin minä poliisille että sellaiset häväistysjutut olisivat estettävät. Minä väitän, että maapoliisi on aivan häpeällisessä kunnossa, eikä anna minulle sitä turvaa, jota minulla on oikeus vaatia. Franklandin juttu hallitusta vastaan tulee herättämään yleistä huomiota. Minä sanoin heille että saisivat katua käytöstään minua kohtaan, ja nyt jo ovat sanani toteutuneet."

"Millä tavoin?" kysyin minä.

"Siten, että minä saattaisin nyt sanoa heille, mitä he kaikista mieluummin tahtoisivat tietää, mutta mikään ei voisi saada minua auttamaan noita lurjuksia oikealle tolalle."

Minä olin ajatellut, kuinka voisin päästä hänen käsistään, mutta nyt halusin kuulla lisää. Niin paljon olin ymmärtänyt tuon vanhan syntisen vastahakoista luonnetta, että tiesin jokaisen merkin heräävästä harrastuksesta asiaan vaikuttavan ehkäisevästi hänen avomielisyyteensä.

"Kysymys on kai jostakin salametsästyksestä, luulisin", sanoin välinpitämättömästi.

"Ha, ha, ha! Ei, paljota tärkeämmästä, poikaseni! Ajatelkaapa, että se esimerkiksi koskisikin tuota vankikarkuria nummella."

Minä hämmästyin. "Ettehän tarkottane tietävänne, missä hän on?" sanoin.

"En minä juuri tiedä, missä hän on, mutta voisin kyllä olla poliisille apuna hänen vangitsemisessaan. Eikö koskaan ole johtunut mieleenne, että oikea tapa hänen kiinni ottamiseksi olisi hankkia selko siitä, kuinka hän saa ruokansa, ja siten päästä hänen jäljilleen?"

Hän näytti ikävä kyllä joutuvan jokseenkin lähelle totuutta. "Kyllä, on tosin", sanoin minä, "mutta kuinka tiedätte, että hän vielä oleskelee nummella?"

"Sen tiedän, sillä olen omin silmin nähnyt sen, joka vie ruokaa hänelle."

Minä vapisin Barrymore-raukan puolesta. Ei ollut suinkaan vaaratonta olla tämän häikäilemättömän vanhan hutiluksen vallassa. Mutta hänen seuraavat sanansa nostivat painon sydämeltäni.

"Teitä kummastuttaa varmaan, kun kerron teille, että hänelle vie ruokaa eräs lapsi -- eräs poika, jonka joka päivä näen kiikarillani katolta. Hän kulkee aina samaa tietä samaan aikaan, ja kenen luo hän menisi, ellei vangin."

Tämä oli todellakin onni! Ja kumminkin tukahdutin jokaisen merkin harrastuksestani. Lapsi! Barrymorehan oli sanonut erään pojan tuovan ruokaa muukalaiselle. Frankland oli aivan odottamatta päässyt hänen jäljilleen eikä karkulaisen. Jos voisin saada urkituksi hänen tietonsa, niin pelastaisi se minut pitkällisestä ja vaivaloisesta etsimisestä. Mutta sitävarten täytyi minun teeskennellä epäilystä ja välinpitämättömyyttä.

"Minä pidän paljon luultavampana, että se on jonkun paimenen poika, joka vie päivällistä isällensä nummelle", sanoin minä.

Tuo vanha itsevaltias joutui aivan suunniltansa vähimmästäkin vastustuksesta. Hän silmäsi minuun kiukkuisesti ja hänen harmaa poskipartansa nousi pystyyn niinkuin ärsytetyn kissan karvat.

"Vai niin, niinkö sanotte?" huusi hän, viitaten nummelle päin. "Näettekö tuota Mustaa kalliota? No, huomaatteko sitten tuon matalamman kummun, jossa kasvaa orjantappurapensaita? Se on kallioisin paikka koko nummella, ja luuletteko kenenkään paimenen valitsevan sitä lepopaikakseen? Teidän otaksumisenne on suuressa määrin järjetön."

Minä vastasin aivan nöyrästi, että olin puhunut asiaa tuntematta. Myöntyväisyyteni häntä miellytti ja houkutteli hänet uusiin selityksiin.

"Voitte olla aivan varma siitä, että minun mielipiteeni perustuu riittäviin havaintoihin. Minä olen nähnyt pojan tulevan kääroineen kerta kerralta. Joka päivä ja toisinaan parikin kertaa päivässä -- mutta odottakaapa, tohtori Watson. Näenkö väärin, vai liikkuuko juuri nytkin jotain tuolla rinteellä?"

"Se oli useamman englannin penikulman päässä, mutta näin selvään liikkuvan pisteen kuvastuvan vihreän harmaata taustaa vasten.

"Tulkaa, sir, tulkaa!" huusi Frankland kiiruhtaen ylös portaita. "Saatte itse nähdä ja sitten päättää."

Tasaisella levykatolla oli jalustalla varustettu kaukoputki. Frankland katsoi sen läpi ja huudahti tyytyväisyydestä.

"Joutukaa, tohtori Watson, ennenkuin hän ehtii kummun yli!" sanoi hän.

Ja minä näin todellakin pienen pojan kääro olka-päällensä hitaasti pyrkivän rinnettä ylös. Saavuttuaan laelle, kuvastui tuo repaleinen pieni olento hetkisen sinistä taivasta vasten. Hän katsoi varovasti ympärilleen, ikäänkuin olisi hän pelännyt takaa-ajajia ja sitten hän katosi kummun taa.

"No, olinko oikeassa?"

"Kyllä, poika näytti olevan salaisilla asioilla."

"Ja nämä asiat saattaisi vaikka joka maapoliisikin arvata. Mutta en sano heille sanaakaan ja teidänkin, tohtori Watson, täytyy luvata olla vaiti. Ei sanaakaan -- kuuletteko!"

"Kuten tahdotte."

"He ovat kohdelleet minua aivan häpeällisesti. Kun näiden viimeisten juttujen päätös tulee tunnetuksi, niin luulenpa väristyksen kulkevan kautta koko kreivikunnan. Ei mikään saa minua vähimmälläkään tavalla auttamaan poliisia, sillä ne olisivat mielellään antaneet heidän polttaa roviolla minut itseni kuvani asemesta. Ettehän toki vielä mene? Ensin tyhjennämme pullon yhdessä, vai kuinka?"

Mutta minä olin kuuro hänen pyynnöilleen ja onnistuin saamaan hänet luovutetuksi aikomuksestaan saattaa minua kotiinpäin. Niin kauan kun hän saattoi nähdä minua, pysyin tiellä, mutta sitten suuntasin kulkuni nummen yli sille kummulle, jonka taakse olimme nähneet pojan katoavan. Kaikki näytti yhtyvän minun edukseni, ja minä vannoin, ettei kestävyiden ja tarmon puute saisi minua menettämään tätä kohtalon minulle tarjoamaa tilaisuutta.

Aurinko oli jo alenemassa, kun ehdin kummun laelle, ja pitkät rinteet minun allani olivat toisella puolen varjoisen harmaat. Taivaanrannalla häämötti hieno usva-pilvi, ja siitä kohosivat esiin Belliverin ja Noitakallion aavemaiset muodot. Koko laajalla aukealla ei kuulunut ääntä, ei näkynyt liikettä. Joku suuri lintu, luultavasti lokki tai kuovi purjehti korkealla sinisessä avaruudessa. Seudun jylyys, yksinäisyyden tunne ja yritykseni salaperäinen luonne saivat vereni hyytymään. Poikaa ei missään näkynyt. Mutta minun alapuolellani oli eräässä kuilussa joukko vanhoja kivimajoja, ja keskimmaisessä niistä oli jällellä niin suuri osa kattoa, että siinä hyvin saattoi saada suojaa ilman vaihtelua vastaan. Sydämeni löi ankarasti, kun sen näin. Siinä täytyi muukalaisen asua. Viimein astuin hänen piilopaikkansa kynnykselle -- hänen salaisuutensa oli melkein minun käsissäni!

Kun lähestyin majaa, hiipien eteenpäin yhtä varovasti kuin Stapleton vaaniessaan haavi pystyssä perhosta, huomasin, että tätä paikkaa oli todellakin käytetty asuntona. Tuskin huomattava polku vei kivien välitse oviaukolle. Sisällä majassa oli aivan äänetöntä. Tuo tuntematon mies oli ehkä siellä piilossa, vai kuljeksiko hän juuri nyt nummella? Hermojani pudistutti seikkailun-tunne. Heitettyäni sigaretin kädestäni puristin revolverin kouraan, menin ovelle ja katsoin sisään. Maja oli tyhjä.

Mutta monet merkit osoittivat, etten ollut väärillä jäljillä. Varmaan asui mies täällä. Sillä kivilevyllä, joka ennen oli ollut historiantakaisten ihmisten makuupaikkana, oli muutamia sadetakkiin käärittyjä huopapeittoja. Eräällä paksulla ristikolla näkyi tuhkaa. Sen vieressä oli joitakin keittoastioita ja puolillaan vettä oleva korvo. Joukko tyhjiä säilykelaatikoita osoitti, että maja oli ollut asuttuna jonkun aikaa, ja kun olin hieman tottunut pimeyteen, huomasin eräässä nurkassa tinamaljan ja pullon, jossa oli vähän konjakkia. Keskellä majaa oli litteä kivi, jota luultavasti käytettiin pöytänä, ja kivellä oli pieni kääro -- sama, jonka kiikarilla olin nähnyt pojan selässä. Se sisälsi leivän, laatikon säilykekieltä ja pari laatikkoa hillottuja persikoita. Kun olin sitä tarkastanut ja aioin panna sen takaisin, sain nähdä kääron alla olleen paperin, johon oli jotain kirjoitettu. Otin sen käteeni ja luin seuraavat karkeasti piirretyt sanat:

"Tohtori Watson on mennyt Coombe Traceeyn."

Minuutin ajan seisoin paperi kädessä miettien, mitä tämä lyhyt tiedonanto mahtoi merkitä. Muukalaisen vakoilu tarkoitti siis minua eikä sir Henryä. Hän ei ollut itse minua seurannut, vaan lähettänyt jonkun toisen -- ehkä luon pojan -- minua vartioimaan, ja tässä oli hänen tiedonantonsa. Ehkä oli vakoiltu ja ilmoitettu hänelle jokaisesta minun askeleestani sittenkun olin tullut tälle seudulle. Minut valtasi taaskin tunne näkymättömästä voimasta, hienosta verkosta, joka ympäröi kaikkialla niin huomaamattomasti, niin ilmapasti, että vain jonakin erittäin tärkeänä hetkenä sai tuntea olevansa sen silmukoihin kietoutuneena.

Kun kerran löytyi yksi tiedonanto, niin saattoihan löytyä useampiakin, ja minä aloin hakea joka paikan majassa. Mitään senkaltaista en kumminkaan löytänyt, enkä myöskään mitään, joka olisi ilmottanut kuka se mies oli, joka asui niin merkillisessä paikassa, tai mitä aikomuksia hänellä oli. Ainoastaan sen saatoin päättää, että hänellä täytyi olla oikein spartalaiset tavat, ja että hän halveksi kaikkea elämän mukavuutta. Kun ajattelin rankkasateita ja rikkinäistä kattoa, ymmärsin, että vain joku varma ja horjumaton tarkoitus saattoi pidättää häntä niin epämuikavassa asunnossa. Oliko hän meidän vihamiehemme vai suojeleva enkelimme? Minä vannoin etten lähtisi majasta, ennenkuin olin saanut selville sen asian.

Hitaasti lasi aurinko, ja lännen taivas leimusi punasena ja kultasena. Tämä hehku heijastui punasina täplinä etäisen Grimpenin suon vesilätäköihin. Tuolla kohosivat Baskerville Hallin tornit, ja savupilvi ilmaisi Grimpenin kylän asemaa. Näiden molempien välissä, kallion takana oli Stapletonin talo. Kaikki oli hiljaista, sulaista ja rauhallista tässä kultasessa iltavalaistuksessa, ja kumminkaan ei minun sieluni tätä katsellessani tuntenut illan rauhaa, vaan värisi ajatellessani kohta tapahtuvaa kohtausta, jonka laatu minusta tuntui niin epätietoiselta. Ankarassa jännityksessä istuuduin pimeään majaan ja odotin kärsivällisesti, että sen asukas saapuisi.

Ja vihdoin huomasin hänen tulevan. Kaukaa kuulin saappaitten askeleita kiviä vastaan. Ne lähestyivät. Minä ryömin sisimpään nurkkaan ja viritin revolverin taskussani, päättäen olla ilmaisematta itseäni ennenkuin olin saanut nähdä miehen. Pitkä hiljaisuus osoitti hänen pysähtyneen tiellä. Mutta sitten lähestyivät askeleet jälleen, ja miehen varjo näkyi ovella.

"Ihana ilta tämä, rakas Watson", huusi hyvin tuttu ääni. "Minä luulen varmaan, että sinusta olisi hauskeempaa täällä ulkona kuin siellä sisällä."

KAHDESTOISTA LUKU.

Kuolleena nummella.

Minä istuin muutamia sekunteja aivan hengettömänä, tuskin saattaen uskoa korviani. Mutta sitten tulin jälleen tajuihini, ja tuntui kuin sieluni olisi vapautunut musertavasta vastuunalaisuuden taakasta. Tämä kylmä, läpätunkeva, ivallinen ääni saattoi olla vain yhden ainoan.

"Holmes!" huusin minä, "Holmes?"

"Tule ulos", sanoi hän "ja varo kaikin mokomin revolveria."

Minä kumarruin matalan oviaukon läpitse ja siinä näin hänen istuvan kivellä majan edessä. Hänen silmänsä säihkyivät iloisuutta minun kasvoillani näkyvän hämmästyksen johdosta. Hän oli laihtunut ja näytti hieman riutuneelta, mutta eloisalta ja valppaalta kuten aina. Hänen teräväpiirteiset kasvonsa oli aurinko ruskehuttanut ja tuuli kovettanut. Karkeassa villapuvussaan ja verkkalakissaan näytti hän tavalliselta matkailijalta, ja hänelle ominaisella puhtauden rakkaudellaan oli hän pitänyt huolta siitä, että parta oli yhtä huolellisesti ajeltu, ja liinavaatteet yhtä tahrattomat kuin Baker Streetillä.

"Kenenkään ihmisen kohtaaminen ei koskaan ole tehnyt minua näin iloiseksi", sanoin minä puristaen lämpimästi hänen kättänsä.

"Eikä niin hämmästyneeksikään?"

"Ei, se kernaasti myönnetään."

"Minä vakuutan, että minäkin hämmästyin. Minä en aavistanutkaan sinun keksineen minun tilapäistä asuntoani, vielä vähemmin sinun olevan siellä sisässä, ennenkuin olin kahdenkymmenen askeleen päässä ovelta."

"Vai niin, tunsitko minun jälkeni?"

"En, Watson, en saata kehua pystyväni erottamaan sinun jälkiäsi kaikista muista maailmassa. Mutta jos oikein tahdot minua joskus petkuttaa, niin käytä jotakin toista tupakkakauppaa, kun nimittäin löydän sigaretin-pätkän, jossa on merkki Bradley, Oxford Street, niin tiedän ystäväni Watsonin olevan lähitienoilla. Tuolla se on polun vieressä. Luultavasti viskasit sen kädestäsi vähää ennen kuin sukelsit sisään pimeään majaan."

"Aivan oikein."

"Niinpä luulen, ja kun tunnen sinun kestävyytesi, pidin varmana, että istuit siellä vaanimassa ase kädessä odottaen muukalaisen palaamista. Vai niin, sinä luulit siis minua tuoksi rikoksenteijäksi?"

"Minä en sitä tiennyt, mutta olin päättänyt ottaa asiasta selon."

"Hyvä on, Watson! Ja kuinka sait selville minun olinpaikkani? Ehkä näit minut tuona yönä, kun olit pyydystämässä vankia, ja minä varomattomasti annoin kuun nousta takanani."

"Kyllä, minä näin sinut silloin."

"Ja sitten olet tutkinut jokaisen majan, kunnes osasit oikeaan?"

"En, sinun poikasi on huomattu, ja siitä sain johtoa."

"Minä ymmärrän, tuo ukko kaukoputkineen. Aluksi en voinut käsittää, mitä se oli, kun valo kiilsi kiikarin lasista." Hän nousi ylös ja katsoi majaan. "Kas, Cartwright on käynyt tuomassa eräitä tarpeita. Mitä paperille on kirjoitettu. Vai niin, sinä olet ollut Coombe Traceyssa?"

"Olen."

"Rouva Laura Lyonsin luona?"

"Aivan niin."

"Hyvä on. Tutkimuksemme näkyvät käyneen rinnakkain, ja kun vertaamme tuloksia, niin otaksun saavamme jokseenkin selvän käsityksen asiasta kokonaisuudessaan."

"Suoraan sanoen iloitsen sydämestäni siitä, että sinä olet täällä, sillä vastuunalaisuus ja asian hämäryys alkoivat rasittaa minun hermojeni. Mutta kuinka maailmassa olet tullut tänne ja mitä sinä ole puuhannut? Minä luulin sinun oleskelevan Baker Streetin varrella kiintyneenä tuohon rahankiristysjuttuun."

"Sitä tahdoinkin sinua luulemaan."

"Siis sinä käytät minua palveluksessasi luottamatta minuun!" huudahdin minä hieman katkerasti. "Parempaa luulin ansainneeni, Holmes."

"Hyvä Watson, tässä asiassa, samoin kuin monessa muussakin, olet ollut minulle korvaamattomaksi hyödyksi, ja minä pyydän anteeksi, että olen sinua johonkin määrään pettänyt. Osaksi tein sen itsesi vuoksi, ja aavistus siitä vaarasta, joka sinua uhkasi, sai minun matkustamaan tänne oloja tutkimaan. Jos olisin ollut yhdessä sir Henryn ja sinun kanssa, niin olisi minun käsitykseni aivan sama kuin teidän, ja minun läsnäoloni olisi varottanut pelottavaa vastustajaamme. Nyt sitävastoin olen saattanut kuljeksia täällä aivan toisin kuin siinä tapauksessa, että olisin asunut Baskerville Hallissa. Ja minä olen nyt jonkunlaisena tuntemattomana tekijänä, jonka merkitys määrävänä hetkenä käy selväksi."

"Mutta miksi et siitä minulle ilmoittanut?"

"Siitä ei olisi ollut hyötyä kummallekaan meistä, ja sen kautta olisi mahdollisesti minun täällä oloni tullut ilmi. Ehkä olisit tahtonut ilmoittaa minulle jotain tai hyväntahtoisuudessasi jollakin tavoin huolehtia minun mukavuudestani, ja siitä olisi ollut kovin suurta vaaraa. Otin mukaani Cartwrightin --muistathan tuon asioimis-toimiston pojan? -- ja hän on hankkinut minulle tarpeeni: leipää ja puhtaita kauluksia. Voi tulla kylläkin vähällä toimeen. Poika on sitäpaitsi käytettäväkseni antanut kaksi silmää lisää ja nopean jalkaparin, joita en voi kyllin kiittää."

"Ja minun tiedonantoni ovat olleet aivan arvottomia!" Minä vapisin ajatellessani sitä huolta ja ylpeyttä, jolla ne olin kirjoittanut.

Holmes otti taskustaan paperikäärön.

"Tässä ovat sinun kirjeesi, kunnan veliseni, ja niitä olen kyllä huolella tutkinut. Hyvästi järjestämällä asiat olen saanut aikaan, että ne ovat viipyneet vain yhden päivän liikaa. Minä en voi muuta kuin mitä lämpimimmän kiittää sitä intoa ja viisautta, jota olet osoittanut tässä niin tavattomassa asiassa."

Vieläkin tuotti minulle jonkun verran tuskaa se ajatus, että Holmes oli tällä tavoin pettänyt minua, mutta hänen kiitoksensa lämpö karkotti kaiken suuttumuksen. Sisimmästäni tunsin myöskin hänen olevan oikeassa siinä, mitä sanoi, ja että tarkoituksemme saavuttamiseksi kyllä oli ollut viisainta pitää minua tietämättömänä hänen oleskelustaan nummella.

"Niin oli kyllä parasta", sanoi hän huomattessaan minun mieleni kirkastuvan. "Kerro nyt minulle, kuinka käynnistäsi rouva Laura Lyonsin luona suoriudit -- minun ei ollut vaikea arvata sinun matkasi Coombe Traceyn tarkoittaneen häntä, sillä siellä ei ole ketään muuta, joka voisi olla meille hyödyksi tässä asiassa. Ellet sinä olisi mennyt sinne tänään, niin on hyvin luultavaa, että minä olisin tehnyt sen huomenna."

Aurinko oli laskenut, ja nummi verhoutui hämärään. Ilma kävi viileäksi, ja me etsimme suojaa majasta. Siellä kerroin hänelle keskusteluni Laura Lyonsin kanssa. Se herätti hänen huomiotaan niin, että minun joskus täytyi toistaa kahdesti samat seikat, ennenkuin hän tyyntyi.

"Tämä on hyvin tärkeää", sanoi hän päästyäni loppuun. "Se täyttää erään aukon, joka on näyttänyt minusta aivan selittämättömältä tässä mutkikkaassa jutussa. Ehkä tiedät, että tämän naisen ja Stapletonin suhde on hyvin läheinen?"

"En sitä todellakaan tiennyt."

"Niin on asia kumminkin. He tapaavat toisiaan, ovat kirjeenvaihdossa, ymmärtävät toisensa täydellisesti."

Tästä saamme mahtavan asean käsiimme. Jos vaan voisin sen avulla vapauttaa hänen vaimonsa -- --"

"Hänen vaimonsako?"

"Niin, nyt lienee minunkin ilmoitettava sinulle jotain vastaksi kaikelle sille, mitä sinä olet kertonut minulle. Se nainen, jota on pidetty neiti Stapletonina, on itse asiassa hänen vaimonsa."

"Suuri Jumala, mitä sanot? Oletko varma siitä? Kuinka hän sitten on sallinut sir Henryn rakastua häneen?"

"Sir Henryn rakastuminen ei oikeastaan voi vahingoittaa muita kuin häntä itseään. Stapleton piti kyllä huolta siitä, ettei hän tullut liian tunkeilevaksi, niinkuin itse olet nähnyt. Sanon vielä kerran, että tämä nainen on hänen vaimonsa eikä sisarensa."

"Mutta mitä hyötyä sellaisesta petoksesta olisi?"

"Stapleton ymmärsi, että hän vapaana naisena saattoi olla suuremmaksi hyödyksi."

Kaikki minun salaiset aavistukseni ja häilyvät epäluuloni saivat äkkiä muodon ja kohdistuivat luonnontutkijaan. Tämä välinpitämätön ja väritön mies olkihattuineen ja hyönteishaavineen tuntui nyt minusta kammottavasta olennosta, jolla oli ääretön kärsivällisyys ja ääretön kavaluus, hymyilevät kasvat ja verenhimonen sydän."

"Hänkö siis on vihollisemme -- hänkö meitä Lontoossa vakoili?"

"Niin minä ainakin selitän arvoituksen."

"Ja varoitus -- tuliko se hänen vaimoltaan?"

"Tuli kyllä."

Olin näkevinäni halpamaisen konnantyön alkavan häämöttää esiin siitä pimeydestä, joka niin kauan oli minua ympäröinyt.

"Mutta oletko varma siitä, Holmes? Kuinka tiedät, että tuo nainen on hänen vaimonsa?"

"Sen tiedän, sillä ensi kerran kohdatessaan sinua antoi hän sattumalta entisestä elämästään oikeitakin tietoja, joita hän kyllä on monta kertaa katunut sen jälkeen. Hän on todellakin ollut opettajana Pohjois-Englannissa eikä mikään ole helpompaa kuin ottaa selvä jostakin opettajasta. Löytyy koulutoimistoja, jotka voivat antaa tietoja kaikista sillä alalla toimivista henkilöistä. Jonkun aikaa asiaa tutkittuani sain selville, että eräs koulu oli joutunut häviöön mitä räikeimmistä syistä, ja että koulun hoitaja vaimoineen oli kadonnut. Kuvaus näistä henkilöistä sopi Stapletoneihin, ja kun vielä sanottiin, että tuo mies oli ollut hyönteistieteen harrastaja, niin oli yhteys selvä."

Asia alkoi todella näyttää vähemmän pimeältä, mutta paljon siinä vielä oli hämärää.

"Mutta jos tämä nainen todella on hänen vaimonsa, niin mikä osa sitten on rouva Laura Lyonsilla?"

"Siihen kohtaan ovat omat tutkimuksesi tuottaneet selvyyttä. Käyntisi hänen luonaan on huomattavassa määrässä yksinkertaistuttanut oloja. Minä en tiennyt, että oli ollut kysymys laillisesta erosta hänen ja hänen miehensä välillä. Luullen Stapletonia naimattomaksi toivoo hän luonnollisesti pääsevänsä hänen vaimokseen."

"Ja kun hän saa tietää erehdyksensä?"

"Niin tulee hän arvattavasti olemaan meille hyödyksi. Ensi tehtävämme huomenna on käydä hänen luonaan. Mutta etkö nyt ole ollut liiankin kauan poissa sen miehen luota, jota olet luvannut suojata, Watson? Sinun pitäisi pysyä Baskerville Hallissa."

Viimeiset punaiset valokuovat lännessä olivat vaalenneet ja nummi oli pimeässä. Muutamia heikosti välkkyviä tähtiä ilmeni taivaalle.

"Vielä yksi kysymys, Holmes", sanoin minä nousten seisomaan. "Eihän meidän kesken pitäne olla salaisuutta. Mitä tämä kaikki merkitsee? Mikä on hänen tarkoituksensa?"

Matalalla äänellä vastasi Holmes:

"On kysymys murhasta, Watson -- hienosta, kylmäverisestä, hyvin suunnitellusta murhasta. Älä kysy minulta yksityiskohtia. Verkkoni alkaa kiertyä hänen ympärilleen samoin kuin hänen paulansa sir Henryn ympärille, ja sinun avullasi saan hänet pian kiinni. Yksi vaara uhkaa meitä, se nimittäin, että hän ehtisi iskeä uhriinsa, ennenkuin me olemme valmiit. Minä tarvitsen vielä päivän -- korkeintaan kaksi, mutta sillä aikaa tulee sinun hoitaa sir Henryä, niinkuin äiti sairasta lastaan. Sinun tämänpäiväinen retkesi on tullut oikeutetuksi menestyksensä kautta, mutta kumminkin olisin valmis toivomaan, ettet olisi poistunut hänen luotaan. Kuulehan vain tuotakin!"

Kauhistava huuto -- pelon ja kauhun pitkällinen ulvonta kajahti nummen äänettömyydessä. Veri hyytyi suonissani.

"Hyvä Jumala!" huudahdin minä. "Mitä tuo on? Mitä se merkitsee?"

Holmes oli hypähtänyt seisomaan, ja minä näin hänen tumman, voimakkaan vartalonsa majan ovella. Hän seisoi hartiat kumarassa, pää eteenpäin ojennettuna, tuijottaen pimeään.

"Vaiti!" kuiskasi hän. "Vaiti!"

Huuto oli tuntunut niin kovalta äkillisyytensä vuoksi, mutta se oli kumminkin tullut kaukaa nummelta. Nyt se kuului korviimme lähempää, kimakammin, läpitukevammin kuin ennen.

"Missä se on?" kuiskasi Holmes ja äänen värähdyksestä ymmärsin, että hänkin, tuo rautainen mies, oli sisimpäänsä myöten kauhistunut. "Missä se on, Watson?"

"Varmaankin tuolla", sanoin minä ja viittasin pimeyteen.

"Ei, tuolla!"

Taaskin vihiasi hätähuuto äänettömässä yössä, vielä kovemmin ja paljoa lähempänä meitä. Ja siihen sekaantui syvä, kumea jyminä, joka oli soinnukas ja kumminkin uhkaava, nouseva ja laskeva kuin meren lakkaamaton kohina.

"Koira!" huusi Holmes. "Tule, Watson! Kunpa ei olisi myöhäistä!"

Hän oli lähtenyt kiivaasti juoksemaan nummelle ja minä seurasin hänen kintereillään. Äkkiä kuului kiviseltä maalta aivan edessämme viimeinen epätoivon huuto, ja sitä seurasi kumea, raskas ääni ikäänkuin jonkun putoamisesta. Me pysähdyimme kuuntelemaan. Tyyneen illan raskasta äänettömyyttä ei yksikään ääni enää häirinnyt.

Minä huomasin, kuinka Holmes suunniltaan epätoivosta vei kätensä otsalleen.

"Hän on voittanut, Watson. Me tulemme liian myöhään."

"Ei, ei, älä niin sano!"

"Mikä hullu minä, kun en ajoissa iskenyt! Ja sinä, Watson, kun jätit vartiopaikkasi! Mutta, Jumalan nimessä, jos onnettomuus on tapahtunut, niin me kostamme hänen kuolemansa!"

Me juoksimme umpimähkään pimeässä, loukaten itseämme kiviin, tunkeutuen pensaikkojen läpi, läähättäen kukkuloita ylös, syöksyen rinteitä alas, alituisen siihen suuntaan, josta nuo kamalat äänet olivat kuuluneet. Holmes katseli silloin tällöin ympärilleen, mutta varjot nummella olivat tiheitä, eikä sen autiolla pinnalla mitään liikkunut.

"Voitko nähdä mitään?"

"En, en mitään."

"Vaiti, mitä se on?"

Hiljainen valitus kuului korviimme ja uudistui pari kertaa meidän vasemmalla puolellamme. Pitkähkön selänteen oli siinä katkassut jyrkkä kallioseinä ja sen vieressä oli kivinen rinne. Tämän rosoisella pinnalla näkyi joku tumma esine, jonka muoto meidän lähestyessämme esiintyi yhä selvemmin. Siinä makasi mies silmillään, pää kamalasti taipuneena ruumiin alle, olkaluut pystyssä ja ruumis ikäänkuin valmiina vyörymään yliniskoin. Niin omituinen oli tämä asento, etten heti ymmärtänyt noiden valitus-huutojen merkinneen sielun eroa ruumiista. Ei kuiskausta, ei ääntä tullut enää tuolta tummalta olennoilta, jonka yli me kumarruimme. Holmes kosketti häntä kädellään, mutta tempasi sen heti pois huudahtaen kauhusta. Hänen sytyttämänsä tulitikku valaisi ruumista, ja me näimme nyrkkiin puristuneet kädet ja laajenevan lätäkön, jonka pääkallon murskaantuminen oli synnyttänyt. Me näimme enemmänkin, ja se sai sydämemme seisahtumaan, nimittäin sir Henry Baskervillen ruumiin.

Molemmat tunsimme me aivan hyvin sen punaruskean puvun, joka hänellä oli ollut yllään, kun ensi kerran näimme hänet Baker Streetin varrella. Ehdimme nähdä sen nyt vain vilahdukselta, ennenkuin tulitikku sammui ja toivo hävisi meidän sieluistamme.

"Mikä hirviö!" huudahdin minä ja puristin kädet nyrkkiin. "Oh, Holmes, en voi koskaan antaa anteeksi itselleni, että jätin hänet yksin."

"Minä olen enemmän moitittava kuin sinä, Watson. Saadakseni koko jutun valmiiksi ja täydelliseksi, olen uhrannut minuun turvanneen miehen hengen. Sen kovempaa iskuja en ole saanut koko elämässäni. Mutta kuinka saatoin aavistaa, että hän panisi henkensä alttiiksi lähtemällä tähän aikaan yksin nummelle?"

"Ajattelehan, että saimme kuulla hänen huutonsa -- oi, hyvä Jumala, niitä huutoja! -- ja kumminkaan emme voineet häntä auttaa! Missä mahtaa olla tuo koirahirviö, joka hänet tappoi? Ehkä se vielä hiiviskelee täällä kallioitten välissä. Ja missä on Stapleton? Hän saa vastata tästä teosta."

"Niin saakin, siitä aion minä pitää huolen. Setä ja veljenpoika ovat murhatut -- toinen pelästynyt kuoliaaksi vain nähdessään eläimen, jota hän piti ylenluonnollisena, toinen kuollut hurjasti paetessaan samaa eläintä. Nyt on jäljellä vain todistaa yhteys miehen ja tuon eläimen välillä. Tämän viimeksimainitun olemassa olon voimme vannon vain sen nojalla, mitä kuulimme, sillä sir Henryn kuolema on aiheutunut putoamisesta. Kuinka kavala tuo konna liekin, tulee hän kumminkin olemaan minun vallassani, ennenkuin vielä yksi päivä on mennyt."

Sydän täynnä katkeruutta seisoi molemmin puolin kuolleen ruumista, kokonaan huumaantuneina tästä äkillisestä ja auttamattomasta onnettomuudesta, joka antoi niin surkean lopun meidän pitkäikäisille ja

vaivaloisille ponnistuksillemme. Kuu oli jo noussut taivaalle, ja me kiipesimme sille kalliolle, josta ystävä raukkamme oli syöksynyt alas, ja sen huipulta katselimme me varjoisaa nummea, jossa vaihteli hopeainen valo ja pimeys. Kaukana, Grimpenillä päin, loisti yksi ainoa tasainen, keltainen tuli. Se ei voinut tulla muualta kuin Stapletonin yksinäisestä asunnosta. Hiljaa kiroten pudistin nyrkkiäni sitä kohden.

"Miksi emme vangitsisi häntä heti?" kysyin.

"Todistukset eivät vielä ole täydelliset. Mies on suurimmassa määrin viekas ja kavala. Tässä ei ole kysymys siitä, mitä me tiedämme, vaan mitä voimme todistaa. Jos teemme erehdyksen, voi sattua että tuo konna taaskin livahtaa tiehensä."

"Mitä teemme sitten?"

"Saamme kylliksi tekemistä huomenna. Tänä iltana voimme vaan tehdä ystävä raukallemme viimeisen palveluksen."

Yhdessä ryömimme alas jyrkkää rinnettä ja lähestyimme kuollutta, jonka ruumis mustana ja selvänä kuvastui hopealle hohtavia kiviä vasten. Tuska, joka ilmeni tässä vääristyneessä ruumiissa, oli niin ilmeinen, että minun silmäni täytyivät kyynelillä.

"Meidän täytyy hankkia apua, Holmes. Me emme kahden voi kantaa häntä kotiin. Mutta oletko järjiltäsi?"

Huudahtaen oli hän kumartunut ruumiin yli ja hyppeli nyt sen ympärillä nauraen ja taputtaen käsiään. Oliko tämä mies todella minun vakava, umpimielinen ystäväni? Siinäkin arvoitus!

"Parta! Parta! Miehellähän on parta!" huusi hän.

"Partako?"

"Niin. Se ei ole sir Henry -- se on -- niin, se on todellakin minun naapurini, rangaistusvanki."

Kuumeisella kiireellä olimme kääntäneet ruumiin ja sen verta tippuva parta viittasi nyt kylmään, kirkaaseen kuuhun päin. Ei voinut erehtyä tuosta matalasta otsasta, tuuheista kulmakarvoista ja kuopalle painuneista, eläimellisistä silmistä. Ne olivat todellakin samat kasvot, jotka olivat tuijottaneet minuun kallioon kiinnitetyn kynttilän valossa -- Seldenin, murhaajan kasvot.

Samassa hetkessä oli kaikki selvää. Minä muistin, että sir Henry oli sanonut minulle antaneensa vanhat vaatteensa Barrymorelle. Tämä oli vuorostaan antanut ne Seldenille valepuvuksi pakoa varten. Saappaat, paita, lakki -- kaikki oli sir Henryn. Tapaus oli sittenkin surullinen kyllä, mutta tämä mies oli kumminkin maan lakien mukaan ansainnut kuoleman. Minä ilmoitin Holmesille asian laidan ja minun sydämeni paisui kiitollisuudesta ja ilosta.

"Siinä tapauksessa ovat vaatteet aiheuttaneet mies-raukan kuoleman", sanoi hän. "On aivan selvää, että jotain sir Henrylle kuuluvaa esinettä on käytetty koiran yllyttämiseen -- luultavasti tuota saapasta, joka katosi hotellista, ja niin joutui tämä mies uhriksi. Yksi ihmeellinen seikka jää vielä selittämättä: kuinka saattoi Selden pimeässä aavistaa, että koira ajoi häntä takaa?"

"Luultavasti hän kuuli sen."

"Jos sellainen paatunut mies, kuin tämä vanki, kuuleekin koiran haukuntaa nummelta, niin tuskinpa hän siihen määrään joutuu suunniltaan kauhusta, että unohtaen kiinni joutumisen vaaran huutaa hurjasti apua. Huudoista päättäen on hän juossut pitkän matkan sen jälkeen, kun huomasi koiran. Kuinka saattoi hän sen huomata?"

"Minusta näyttää vielä merkillisemmältä, että tämä koira, edellyttäen että otaksumamme ovat oikeita --"

"Minä en edellytä mitään."

"Vai niin -- no, että tämä koira on laskettu irti tänä iltana. Ei se varmaankaan aina juoksentele nummella. Stapleton ei olisi laskenut sitä irralleen, ellei hänellä olisi ollut syytä otaksua sir Henryn tänä iltana olevan nummella."

"Minun vaikeuteni ei kyllä ole niin helposti ratkaistavissa kuin sinun, joka kyllä pian selviää. Kysymys on nyt: mihin me panemme tuon raukan ruumiin? Emme voi jättää sitä tähän kettujen ja korppien saaliiksi."

"Minä ehdotan, että kannamme sen johonkin noista kivimajoista, kunnes olemme ilmoittaneet asian poliisille."

"Niin, se on kyllä parasta. Me kyllä varmasti jaksamme kantaa sen sinne saakka. Mutta kuka tuo on, Watson? Kaiken pyhän nimessä, siinähan on mies itse. Älä sanallakaan ilmaise meidän epäluulojamme! Ei sanallakaan, sillä silloin on suunnitelmani karilla."

Eräs henkilö lähestyi meitä nummen yli ja minä saatoin nähdä sikarin hehkun. Kuu valaisi häntä nyt, ja minä tunsin luonnontutkijan notkean vartalon ja huolimattoman käynnin. Hän pysähtyi meidät nähtyään, mutta tuli sitten lähemmäksi.

"Mitä, tohtori Watson, tekö todellakin? Teitpä viimeiseksi saatoin toivoa tapaavani nummella tähän aikaan. Mutta mitä tämä on? Onko joku vahingoittunut? Ei -- eihän ole mahdollista, että se on ystävämme sir Henry?"

Hän kiiruhti esiin ja kumartui ruumiin yli. Minä kuulin kuinka hän tapaili henkeä, ja sikari putosi hänen kädestään.

"Kuka -- kuka tämä on?" sammalsi hän.

"Se on Selden -- Princetownista karannut vanki."

Stapleton oli tullut aivan kalman kalpeaksi, mutta voimakkaalla ponnistuksella kukisti hän hämmästyksensä ja pettymyksensä. Hän katsoi kysyvästi vuoroon Holmesiin ja minuun.

"Taivaan nimessä! Mikä tärisyttävä tapahtuma! Kuinka hän kuoli?"

"Luultavasti hän taittoi niskansa pudotessaan tuolta kalliolta. Ystäväni ja minä olimme kävelemässä nummella ja kuulumme huutoa."

"Minä kuulin myöskin huutoa. Siksi tulinkin tänne. Minä olin levoton sir Henryn vuoksi."

"Miksi juuri sir Henryn?" -- Minä en voinut pidättyä sitä kysymästä.

"Koska olin pyytänyt häntä tulemaan minun luokseni. Kun häntä ei kuulunut, alkoi minua ihmetyttää ja kuultuani huutoa nummelta, aloin luonnollisesti pelätä, että hänelle olisi jotain tapahtunut. Mutta muuten" -- ja nyt siirtyi hänen katseensa taaskin minusta Holmesiin -- "kuulitteko mitään muuta kuin huutoa?"

"Emme", vastasi Holmes, "kuulitteko te?"

"En."

"Mitä tarkoitatte sitten?"

"Oh, te kyllä olette kuullut kansan kertomuksia tuosta kummituskoirasta ja sen retkistä? Sen huutoa voi usein kuulla öisin nummella. Olisi hauska tietää, onko sellaisia ääniä kuulunut tänä iltana?"

"Me emme kuulleet mitään", vastasin minä.

"Ja kuinka selitätte tämän miesraukan kuoleman?"

"Minä otaksun, että hätä ja vaivat ovat hämmentäneet hänen aivonsa. Hän on hullun tavoin juossut edestakasin nummella, pudonnut kalliolta ja taittanut niskansa."

"Se tuntuu kaikkein todennäköisimmältä otaksumalta", sanoi Stapleton huoaten ikäänkuin helpotuksesta. "Ja mikä on teidän arvelunne asiasta, herra Sherlock Holmes?"

Ystäväni kumarsi.

"Teidän on helppo tuntea ihmisiä", sanoi hän.

"Me olemme odottaneet teitä näille seuduin tohtori Watsonin tulosta saakka. Te saavutte surullisena hetkenä."

"Kyllä, sitä ei voi kieltää. Minä otaksun, että ystäväni selitys huomataan riittäväksi, ja kun huomenna palaan Lontooseen, on minulla hauska muisto käynnistäni."

Vai niin, palaatteko te huomenna?"

"Niin on aikomukseni."

"Minä toivon, että teidän käyntinne on tuottanut selvyyttä niihin asioihin, joista me emme ole voineet saada selkoa?"

Holmes kohautti olkapäitään. "Joskus pettyy menestyksen toiveissaan, kun minun tavallani täytyy perustua tosiseikkoihin eikä taruihin ja epävarmoihin huhuihin. Tämä tapaus ei ole ollut tyydyttävä."

Ystäväni puhui sujuvimmalla ja luontevimmalla tavallaan. Stapleton iski silmänsä häneen ja kääntyi sitten minuun.

"Minä kernaasti ehdottaisin, että ruumis kannettaisiin minun talooni, mutta sisareni säikähtäisi siitä niin, etten sitä uskalla. Jos peitämme hänen kasvonsa, niin luulen, että vaaratta voimme jättää hänet tänne huomiseen."

Ja niin tehtiinkin. Kieltäytyen Stapletonin meille tarjoamasta vieraanvaraisuudesta lähdimme, Holmes ja minä Baskerville Halliin, samalla kun luonnontutkija sai yksin palata kotiinsa. Kun katsoimme taaksemme, näimme hänen hitaasti kulkevan laajalle nummelle päin, ja hänen takanaan näkyi musta pilkku terävästi kuvastuvan hopean hohtavalle rinteelle. Siinä makasi tuo miesparka, jota niin kamala kuolema oli äkkiä kohdannut.

"Nyt on kamppailu alkanut meidän kesken", sanoi Holmes, kun kuljimme nummen yli. "Minkälaiset hermot tuolla miehellä ovatkaan! Kuinka hän onnistuikaan hillitsemään itsensä, kun äkkiä sai tietää sen masentavan totuuden, että väärä henkilö oli joutunut hänen vehkeittensä uhriksi. Sanoin jo Lontoossa, Watson, ja toistan sen nyt, että me emme koskaan ole tavanneet vihollista, joka olisi suuremmassa määrässä miekkamme arvoinen."

"Ikävää oli, että hän sai nähdä sinut."

"Niin minustakin tuntui ensin. Mutta ei ollut mahdollista päästä pakoon."

"Mitä luulet tiedon sinun täällä olostasi vaikuttavan hänen aikeisiinsa?"

"Joko se lisää hänen varovaisuuttaan tai sitten ajaa hänet heti äärimmäisyyksiin. Samoin kuin monet muut viekkaat rikoksenteijät, luottaa hänkin ehkä liiaksi viisauteensa ja luulee täydellisesti pettäneensä meidät."

"Miksi emme vangitse häntä heti?"

"Hyvä Watson, sinä olet syntynyt toiminnan mieheksi. Sinun vaistosi käskee sinua aina toimimaan tarmokkaasti. Otaksukaamme kumminkin, että olisimme vanginneet hänet tänä iltana, niin mitä siitä olisimme hyötäneet? Emme olisi voineet todistaa mitään häntä vastaan. Siinä ilmenee hänen pirullinen viekkautensa. Jos hänellä olisi joku inhimillinen kätyri, niin kävisi se ehkä päinsä, mutta vaikka voisimmekin tuoda esiin tuon suuren koiran, niin ei sen omistaja silti joutuisi hirteen."

"Mutta ovathan ainakin syytöskohtamme varmat."

"Ei, kaikki on vain arvailuja ja otaksumisia. Me joutuisimme naurunalaisiksi, jos toisimme oikeuden eteen sellaisen jutun ja sellaisilla todistuksilla."

"Mutta sir Charlesin kuolema sitten?"

"Hänessä ei ollut merkkiäkään ulkonaisesta väkivallasta. Me kaksi tiedämme hänen kuolleen säikäyksestä ja tiedämme myöskin, mitä hän säikähti, mutta kuinka voisimme saattaa kaksitoista tunteetonta jurymiestä siitä vakuutetuiksi? Mikä osoitti, että koira oli siinä jutussa osallisena? Missä näkyi sen hampaiden jälkiä? Me tiedämme luonnollisesti, että koira ei pure kuollutta ihmistä, ja että sir Charles oli kuollut, ennenkuin koira ehti hänen luokseen. Mutta se on todistettava, ja me emme pysty siihen."

"No, mutta tämäniltanen juttu?"

"Sen laita ei ole paljoa paremmin. Mitään suoranaista yhteyttä ei ole koiran ja miehen kuoleman välillä. Me emme nähneet koiraa. Me kuulimme sen äänen, mutta emme voisi todistaa, että se ahdisti tuota miestä. Tässä ei ole minkäänlaisia varmoja perusteita. Ei, ystäväni, meidän täytyy tyytyä siihen tosiseikkaan, että todistuksemme eivät vielä ole selviä, ja että kannattaa antautua mihin tahansa saadaksemme ne päteviksi."

"Ja kuinka se kävisi päinsä?"

"Minä toivon paljon rouva Laura Lyonsin menettelystä, kun hän saa kuulla miten asiat ovat. Sitäpaitsi ovat minulla omat aikeeni. Joka päivällä on oma vaivansa, ja minä toivon päässeeni voittopuolelle ennen huomispäivän loppua."

Enempää en häneltä saanut kuulla, hän kulki vain eteenpäin ajatuksiin vaipuneena. Kun tulimme Baskervillen portille, sanoin minä.

"Tuletko mukaani tänne?"

"Tulen; minä en tiedä, mitä enää vakoilisin. Vielä sana, Watson. Älä puhu sanaakaan sir Henrylle koirasta. Anna hänen olla siinä luulossa, että Seldenin kuolema tapahtui sillä tavoin, kuin Stapleton tahtoi meitä uskomaan. Hän on siten pystyvämpi kestäämään sen tulikokeen, johon hän joutuu huomenna, koskapa hän silloin, jos oikein muistan tiedonantosi, aikoo syödä päivällisen Stapletonin luona."

"Niin teen minäkin."

"Sinun täytyy jollakin tekosyyllä kieltäytyä kutsusta. Se käy helposti päinsä. Ja jos nyt myöhästymmekin päivälliseltä, niin lupaan, että illallinen maistuu meille molemmille sitä paremmalta."

KOLMASTOISTA LUKU.

Verkot kiinnitetään.

Sir Henryn tyytyväisyys oli suurempi kuin hänen hämmästyksensä, kun hän sai nähdä Sherlock Holmesin, sillä hän oli useita päiviä odotellut, että Holmes nykyisin sattuneiden tapausten johdosta saapuisi. Hän kohotti kumminkin kulmiaan huomattessaan, että ystävälläni ei ollut matkatavaroita ja että hän ei voinut antaa mitään selitystäkään sen johdosta. Yhdessä onnistuimme sir Henry ja minä varustamaan hänet sillä, mitä hän tarvitsi, ja myöhäisen illallisen aikana ilmoitimme Holmes ja minä sir Henrylle seikkailuistamme sen verran kuin pidimme sopivana. Sitä ennen täytyi minun kumminkin ottaa raskaaksi velvollisuudekseni ilmoittaa Barrymorelle ja hänen vaimolleen Seldenin kuolemasta. Edellinen piti sitä kyllä helpotuksena, mutta hänen vaimonsa pani esiliinan silmilleen ja itki katkerasti. Koko maailmalle oli Selden ollut vaan ilkeä väkivallan tekijä, yhtä paljon eläin kuin piru, mutta tämän naisen mielessä oli hän aina pysynyt samana pienenä omavaltasena poikana, jonka hän muisti lapsuudestaan, lapsena, joka niin mielellään tahtoi pitää häntä kädessä. Harvinaisen pahan täytyi sen miehen olla, jota ei yksikään nainen surisi.

"Minä olen kuljeskellut täällä sisällä ja kärsinyt ikävää koko päivän, sittenkun Watson lähti aamulla", sanoi sir Henry. "Luulen ansainneeni vähän kiitosta siitä, että olen pitänyt lupaukseni. Ellen olisi sitoutunut olemaan menemättä ulos yksin, niin olisi minulla voinut olla hieman hauskeempaa, sillä sain Stapletonilta kutsun tulla heille."

"Niin, jos sen olisitte tehnyt, niin olisi teillä kylläkin ollut hauskaa", sanoi Holmes kuivasti. "Sivumennen sanoen, ette luultavasti tiedä, että olemme surreet teitä ikäänkuin olisitte taittanut niskanne tänä iltana,"

Sir Henryn silmät suurenivat. "Mitä tarkoitatte?"

"Tuo miesparka oli puettu teidän vaatteisiinne, ja minä pelkään, että hovimestarinne, joka ne on antanut hänelle, joutuu tekemisiin poliisin kanssa."

"Se ei ole luultavaa, sillä mikäli tiedän eivät ne olleet merkittyjä."

"Se oli onneksi hänelle -- niin, onneksi teille kaikille, koska te siinä asiassa olette toimineet vastoin lakia. Tunnollisena salapoliisina olisi ehkä minun velvollisuuteni vangita teidät kaikki. Watsonin kirjeitä voi pitää hyvin raskauttavina papereina."

"Mutta antakaa toki minun kuulla jotain itse asiasta. Mitä Watsoniin ja minuun tulee, emme ole nyt paljoa viisaampia kuin tänne tullessamme."

"Minä toivon pian saavani tilaisuuden selittää teille koko asian. Tämä tapaus on kokonaisuudessaan ollut hyvin vaikea ja monimutkainen. Muutamista kohdista puuttuu vielä selvyyttä, mutta se saadaan pian."

"Watson on luultavasti puhunut teille eräästä tärkeästä havainnosta, jonka olemme tehneet. Me olemme kuulleet koiran ulvovan nummella, joten voin vanhoa, ettei sen olemassa olo ole vain taikauskoista luulottelua. Minulla on ollut paljon tekemistä koirien kanssa tuolla Amerikassa, niin että minä kyllä tunnen koiran ulvonnin. Jos voitte saada sille pedolle suukopan ja sitoa sen, niin tulen pitämään teitä suurimpana salapoliisina, mitä koskaan on ollut."

"Minä uskon kyllä voivani hankkia sille sekä suukopan että ketjut, jos te autatte minua."

"Minä teen kaikki, mitä tahdotte."

"Hyvä on; ja minä aion pyytää teitä tekemään sen ehdottomasti ja kysymättä minulta syitä."

"Kuten suvaitsette."

"Jos siihen suostutte, niin pidän hyvin luultavana, että tämä arvotus pian tulee ratkaistuksi. Minä en epäile --."

Hän vaikeni äkkiä ja hänen katseensa suuntautui pääni ylitse seinään. Lamppu valaisi hänen kasvojaan, jotka olivat niin jännittyneet ja liikkumattomat, että ne olisivat voineet kuulua johonkin klassilliseen, personoitua valppautta ja odotusta esittävään veistokuvaan.

"Mitä se on?" huudahdimme molemmat.

Kun hän jälleen käänsi katseensa alas, huomasin minä, että hän tukehduitti ankaran mielenliikutuksen. Piirteet hänen kasvoissaan olivat yhä hillityt, mutta silmät loistivat tyytyväisyydestä.

"Älkää hämmästykö tuntijan vilkasta ihailua", sanoi hän viitaten kädellään muotokuvasarjaan, joka täytti häntä vastapäätä olevan seinän. Watson ei tahdo myöntää, että minulla olisi taideaistia, mutta se on vaan kateutta, ja meillä on erilaiset mielipiteet. Tuo on todella erinomainen muotokuvakokoelma."

"On hauskaa, että olette sitä mieltä", sanoi sir Henry katsoen hieman hämmästyneenä ystäväämme. "Minä en tahdo väittää ymmärtäväni paljoa siinä suhteessa. Minä osaan paremmin arvostella hevosta kuin taulua, enkä tiennyt että teillä on aikaa semmoiseen."

"Kun näen jotain kelvollista, niin ymmärrän sen, ja nuo muotokuvat ovat hyviä. Tuo siniseen silkkiin puettu nainen on Kellerin maalaama, sen voin vanhoja, ja tuon lihavan, peruukkipäisen herran täytyy olla Reynoldsilta. Kaikki ne ovat suvun jäsenten muotokuvia, eikö niin?"

"Joka ainoa."

"Tunnetteko nimet?"

"Barrymore on opettanut ne minulle, ja minä luulen suunnilleen osaavani läksyni."

"Kuka on tuo herra, jolla on kaukoputki kädessään?"

"Se on vara-amiraali Baskerville, joka palveli Rodneyyn alapäällikkönä Intiassa. Siniseen takkiin puettu mies tuossa, jolla on paperikäärö kädessään, on sir William Baskerville, joka oli puheenjohtajana monessa alihuoneen valiokunnassa, Pittin aikana."

"Ja tuo, joka on minua vastapäätä -- puettuna mustaan samettiin ja pitseihin?"

"Oh, hänestä on teillä täysi syy saada kuulla jotain. Hän on koko onnettomuuden syy, tuo ilkeämielinen Hugo, joka tuotti maailmaan Baskervillen koiran. Häntä ainakaan emme koskaan unohda."

Minä katsoin muotokuvaa, uteliaisuudella ja hieman hämmästyneenä.

"Kas vaan", sanoi Holmes, "hän näyttää jokseenkin hiljaselta ja siivolta, mutta hänen silmissään piili kyllä jotain saatanallista. Minä olin kuvitellut hänet jäykkä-rakenteiseksi mieheksi, jolla oli oikeat roistonkasvot."

"Ei voi epäilläkään, ettei se olisi hänen kuvansa, sillä kankaan takapuolella löytyy sekä nimi että vuosiluku

1647."

Holmes ei enää sanonut paljoa, mutta tuon vanhan elostelijan kasvot näyttivät vaikuttavan häneen suurella vetovoimalla, sillä koko aterian ajan siirtyi hänen katseensa alituisesti muotokuvaan. Vasta myöhemmin illalla, kun sir Henry oli mennyt huoneeseensa, sain tiedon ystäväni ajatuksista. Hän pyysi minua tulemaan ruokasaliin, ja siellä hän valasi kynttilällään tuota seinällä olevaa vanhaa muotokuva.

"Huomaatko jotain?" kysyi hän.

Minä katsoin leveää, töyhdöllä varustettua hattua, ohimoille kiertyviä kiharoita, valkoista pitsikaulusta ja näiden ympäröimiä kapeita kasvoja. Ne eivät olleet raa'at, mutta jäykät, kovat ja ankarat ohuine huulineen ja suvaitsemattomine silmineen.

"Onko se kenenkään sinun tuttavasi näköinen?"

"Kasvojen alaosassa on jotain, joka muistuttaa sir Henryä."

"Kyllä, ehkä vähän. Mutta odota, niin saat nähdä!" Hän nousi seisomaan tuolille ja pitäen kynttilää vasemmassa kädessään, peitti hän oikealla käsivarrellaan kuvasta hatun ja pitkät kiharat.

"Hyvä Jumala!" huudahdin minä aivan hämilläni.

Stapletonin piirteet ilmenivät selvään kuvassa.

"Vai niin, sinä huomaat nyt. Minun silmäni ovat tottuneet tarkastamaan kasvoja, eikä mitä niiden ympärillä on. Välttämätöntä on sille, jonka tulee tutkia rikosasioita, osata nähdä valepuvunkin läpi."

"Mutta tämän on aivan ihmeellistä. Se voisi olla hänen muotokuvansa."

"Niin, tämä on hyvin merkillinen esimerkki toisinnosta, joka näyttää koskevan sekä ruumiillista että henkistä puolta. Sukumuotokuvien tutkiminen antaa tukea uusiutumisteorialle. Tuo mies kuuluu Baskervillen sukuun siinä ei ole epäilemistä."

"Tilan salainen perillinen."

"Aivan niin. Tämä muotokuva on antanut meille yhden kaikkein tärkeimpiä puuttuvia todistuksia. Hän on käsissämme, Watson, hän on käsissämme, ja minä tahtoisin vanhaa, että hän ennen huomista iltaa pyristelee haavissamme yhtä avuttomana kuin hänen omat perhosensa. Nuppineula, korkki ja nimilippu, ja niin me panemme hänet kokoelmiimme Baker Streetin varrella." Hän puhkesi, outoa kyllä, nauramaan, kääntyessään pois taulusta. En ole usein kuullut hänen nauravan, ja joka kerran on se ennustanut tuhoa jollekin.

Minä olin varhain ylhäällä aamulla, mutta Holmes oli ollut vielä varhaisempi, sillä pukeutuessani tuli hän kävellen pitkin käytävää.

"Niin tänään on meillä paljon tehtävää", sanoi hän hieroen käsiään toimintahaluisella tyytyväisyydellä.

"Verkot ovat jo viritetyt, ja pian alamme niitä nostaa. Ennen päivän loppua saamme tietää olemmeko saaneet suuren, terävänokkaisen haukemme, vai onko se livahtanut silmukkain läpi."

"Oletko jo ollut nummella?"

"Minä olen Grimpenistä lähettänyt Princetowniin tiedon Seldenin kuolemasta. Luulen voivani luvata, ettei ketään teistä tulla vaivaamaan sillä asialla. Olen myöskin antanut tiedon uskolliselle Cartwrightille, joka

varmaan olisi jäänyt makaamaan majani ovelle ja surrut itsensä kuoliaaksi, niinkuin koira isäntänsä haudalla, ellen olisi vakuuttanut hänelle olevani turvassa."

"Mitä nyt on tehtävä?"

"Nyt puhutteleminen sir Henryä. Tässähän hän onkin."

"Hyvää huomenta, Holmes", sanoi tämä. "Te näytätte kenraalilta suunnittelemassa taistelua esikuntansa päällikön kanssa."

"Siihen suuntaan onkin asia. Watson pyysi määräyksiä."

"Niin minäkin."

"Hyvä on. Ellen erehdy, olette tänä iltana luvannut syödä päivällistä ystävienne Stapletonien luona."

"Minä toivon, että te tulette mukaan. He ovat sangen vieraanvaraisia, ja uskon varmaan heidän ilahtuvan nähdessään teidät."

"Pelkäänpä, että Watsonin ja minun täytyy lähteä Lontooseen."

"Lontooseenko?"

"Niin, luulen meidän nykyään olevan enemmän hyödyksi siellä."

Sir Henryn kasvot osoittivat ilmeistä hämmästystä.

"Minä olin toivonut, että pelastaisitte minut tästä jutusta. Ei ole juuri hauskaa olla yksin täällä kotona enemmän kuin nummellakaan."

"Hyvä ystävä, teidän täytyy ehdottomasti luottaa minuun ja tehdä aivan niin kuin sanon. Voitte ilmoittaa Stapletoneille, että kernaasti olisimme tulleet mukanne, elleivät tärkeät asiat olisi pakottaneet meitä matkustamaan Lontooseen. Pian toivomme saavamme palata Devonshireen. Lupaatteko sanoa sen heille?"

"Minä vakuutan, etten muuta voi."

Sir Henryn kasvoista huomasin hänen olevan kovin loukkaantuneen siitä, että me, kuten hän luuli, lähdimme pakosalle.

"Koska tahdotte lähteä?" kysyi hän kylmästi.

"Hetimitä aamiaisen jälkeen. Me menemme Coombe Traceeyn, mutta Watson jättää tavaransa tänne, merkiksi siitä, että hän palaa takasin. Parasta on, että sinä, Watson, kirjoitat muutaman sanan Stapletonille pyytäen anteeksi poisjäämisesi."

"Minä haluaisin todellakin seurata teitä Lontooseen", sanoi sir Henry. "Miksi pitää minuun jäädä tänne yksin?"

"Koska velvollisuutenne sitä vaatii ja koska kunniasanallanne lupasitte totella minua, ja nyt vaadin minä teitä jäämään tänne."

"Hyvä, jään sitten."

"Vielä yksi määräys. Teidän tulee ajaa hevosella Merripit Houseen, mutta lähettää vaunut takasin, ja ilmoittaa aikovanne palata jalan."

"Jalanko nummen yli?"

"Niin."

"Mutta siitähän juuri olette niin usein varottanut minua."

"Tällä kertaa voitte tehdä sen vaaratta. Ellen luottaisi niin suuresti hermoihinne ja rohkeuteenne, niin en teitä siihen kehottaisi, mutta on suurimmassa määrin tärkeää, että palaatte jalan."

"Teen sitten niin."

"Ja jos henki on teille kallis, niin älkää lähtekö mitään muuta polkua, kuin sitä, joka johtaa suoraan Merripit Housesta Grimpen Roadiin ja joka on suurin."

"Teen aivan niin kuin sanotte."

"Se on oikein. Tahdon kernaasti lähteä täältä niin pian kuin suinkin aamiaisen jälkeen, ehtiäkseni Lontooseen jo iltpäiväksi."

Nämä aikeet hämmästyttivät minua suuresti, vaikka muistinkin Holmesin edellisenä iltana sanoneen Stapletonille, että hän viipyisi täällä vain päivän. En ollut kumminkaan tullut ajatelleeksi, että hän tahtoi ottaa minut mukaansa, enkä myöskään ymmärtänyt, kuinka oli mahdollista, että me molemmat olisimme poissa tuosta tilaisuudesta, jota hän itse piti niin tärkeänä. En voinut kumminkaan muuta kuin sokeasti totella. Otimme senvuoksi jäähyväiset alakuloiselta ystävältämme ja parin tunnin päästä olimme Coombe Traceyn asemalla, josta palautimme vaunut. Muuan pieni poika odotti meitä asemasillalla.

"Käskettekö jotain?" kysyi hän Holmesilta.

"Sinä matkustat tällä junalla Lontooseen, Cartwright. Heti saavuttuasi sinne, tulee sinun minun nimessäni sähköttää sir Henry Baskervillelle ja kysyä, onko hän löytänyt minun kadottamani lompakon, sekä pyytää häntä lähettämään se vakuutettuna asuntooni Baker Streetin varrelle."

"Kyllä, herra."

"Ja mene nyt toimistoon kysymään, löytyykö kirjettä minulle."

Poika palasi tuoden sähkösanoman, jonka Holmes ojensi minulle. Se kuului: "Olen saanut ilmoituksenne. Tulen täydellä valtakirjalla varustettuna kello 5:40. -- Lestrade."

"Tämä on vastaus minun varhain aamulla lähettämäni sähkösanomaan. Lestrade on kunnollisin ammattitovereistaan, ja me tulemme luultavasti tarvitsemaan hänen apuansa. Ja nyt luulen, Watson, että parhaiten käytämme aikamme, jos menemme käymään rouva Laura Lyonsin luona."

Hänen taistelusuunnitelmansa alkoi käydä selväksi. Sir Henryn kautta hän tahtoi saada vakuutetuksi Stapletonille, että me olimme lähteneet, kun me sitävastoin olisimme paikalla juuri ratkaisevalla hetkellä. Lontoosta tuleva sähkösanoma poistaisi Stapletonilta viimeisenkin epäluulon, jos nimittäin sir Henry sattuisi siitä hänelle mainitsemaan. Olin jo näkevinäni verkon kaikilta puolin alkavan kiertyä saaliimme ympärille.

Rouva Laura Lyons istui työhuoneessaan, ja Sherlock Holmes alkoi keskustelun niin avomielisesti ja suoraan

että se häntä suuresti hämmästytti.

"Minä tutkin parhaillaan niitä seikkoja, jotka olivat yhteydessä sir Charles Baskervillen kuoleman kanssa", sanoi hän. "Ystäväni tohtori Watson on kertonut minulle, mitä te olette ilmoittanut hänelle asiasta, ja myöskin mitä te olette salannut häneltä."

"Mitäkö minä olen salannut häneltä?" kertasi rouva Lyons uhmailevasti.

"Te olette tunnustanut, että pyysitte sir Charlesia kohtaamaan teitä veräjän luona kello kymmenen. Me tiedämme, että hän kuoli siihen aikaan ja siinä paikassa. Te olette salannut meiltä yhteyden näiden kahden tapauksen välillä."

"Ei löydy mitään yhteyttä niiden välillä."

"Siinä tapauksessa on todennäköisyys hyvin harhauttava. Luulen kumminkin, että onnistumme löytämään jotain yhteyttä. Tarkoitukseni on menetellä aivan suorasti teitä kohtaan, rouva Lyons. Me olemme sitä mieltä, että tässä on kysymys murhasta, ja todistukset tulevat ehkä hyvin turmiollisiksi sekä ystävällemme herra Stapletonille että myöskin hänen vaimolleen."

Rouva Lyons nousi kiivaasti tuoliltaan.

"Hänen vaimolleenko?" huudahti hän.

"Niin, se asia ei ole enää salaisuus. Se henkilö, jota on pidetty hänen sisarenaan, onkin itse asiassa hänen vaimonsa."

Rouva Lyons oli jälleen istunut. Hän tarttui tuolin käsipuuhun, ja minä huomasin, kuinka hänen ruusun-väriset kyntensä tulivat aivan valkoisiksi, niin kovasti hän sitä puristi.

"Hänen vaimonsa!" kertasi hän. "Hänen vaimonsa! Hän ei ole naimisissa."

Sherlock Holmes kohautti olkapäitään.

"Todistakaa se, todistakaa se, ja jos sen voitte, niin --!" Hänen säihkyvä katseensa puhui enemmän kuin sanat.

"Olen kyllä varustettu todistuksilla", sanoi Holmes ottaen taskustaan muutamia papereita. "Tässä on tuosta avioparista valokuva, joka on otettu Yorkissa neljä vuotta sitten. Takasivulla on: herra ja rouva Vandeleur, mutta helposti voitte tuntea molemmat, jos nimittäin olette nähnyt tämän naisen. Tässä on kolme luotettavain henkilöitten antamaa kuvausta herra ja rouva Vandeleurista siltä ajalta, jolloin he johtivat St. Olivierin yksityiskoulua. Lukekaa ne, niin saatte nähdä voitteko epäillä, etteivät he olisi samoja henkilöitä."

Rouva Lyons silmäili papereita ja katsoi sitten ylös toivottomuutta osoittava jäykkä ilme silmissään.

"Herra Holmes", sanoi hän, "tämä petturi on pyytännyt minua vaimokseen, jos nimittäin voin saada avioeron miehestäni. Tuo konna on valehdellut minulle kaikin tavoin. Hän ei ole puhunut minulle yhtä totuuden sanaa. Ja miksi -- miksi? Minä olin luullut hänen rakastavan minua, mutta nyt huomaa olleeni vain välikappaleena hänen kädessään. Miksi koettaisin suojella häntä hänen rikollisten tekojensa seurauksilta? Pyytääkö minulta, mitä tahansa, minä olen valmis kaikkeen. Sen vakuutan kumminkin pyhästi, että kirjoittaissani tuota kirjettä en aavistanutkaan, että mitään paha tapahtuisi tälle vanhalle herralle, joka oli näyttänyt olevansa luotettavin ystäväni."

"Minä uskon täydellisesti teitä, rouva", sanoi Holmes. "Näiden tapahtumain kertominen on varmaan

suurimmassa määrässä teille vastenmielistä, ja ehkä on teistä helpompaa, jos minä kerron, mitä on tapahtunut, ja te oikaisette minua, siinä tapauksessa että satun tekemään tärkeitä erehdyksiä. Luultavasti Stapleton kehotti teitä kirjottamaan tuon kirjeen?"

"Hän saneli sen."

"Minä otaksun hänen esittäneen syyksi, että käyttäisitte niitä rahoja, joita sir Charlesilta pyysitte, avioeron yhteydessä oleviin menoihin?"

"Aivan niin."

"Kun olitte lähettänyt kirjeen, sai hän teidät olemaan menemättä kohtauspaikalle?"

"Hän sanoi minulle, ettei hänen hienotunteisuutensa sallinut toisen miehen antaa minulle rahaa sellaiseen tarkoitukseen, ja että hän, vaikka itsekin köyhä, uhraisi viimeisen penninsä esteiden hävittämiseksi väliltämme."

"Hän näyttää olevan hyvin johdonmukainen luonne. Ja sitten ette kuullut asiasta mitään, ennenkuin sanomalehdestä luitte uutisen kuolemantapauksesta?"

"En."

"Ja hän vaati teitä vannomaan, että te ette kenellekään sanoisi pyytäneenne yhtymystä sir Charlesin kanssa?"

"Niin juuri hän teki. Hän sanoi, että tämä kuolemantapaus oli täydelliseen pimeyteen verhottu, ja että minua varmaan epäiltäisiin, jos tuo asia tulisi tunnetuksi. Hän pelotti minut vaikenemaan."

"Sen kyllä uskon. Mutta teillä oli epäilyksenne?"

Hän epäröi ja katsoi alas.

"Minä tunsin hänet", sanoi hän. "Mutta jos hän olisi ollut minua kohtaan rehellinen, en koskaan olisi rikkonut hänelle antamaani lupausa."

"Minusta te itse asiassa olette päässyt onnellisesti tästä jutusta", sanoi Sherlock Holmes. "Hän on ollut teidän vallassanne, mutta hän on sen tiennyt, ja te olette kumminkin elossa. Te olette muutamia kuukausia kulkenut aivan kuilun partaalla. Ja nyt täytyy meidän jättää hyvästi, rouva Lyons. Luultavasti ei kumminkaan viivy kauan, ennenkuin taas saatte kuulla meistä."

"Tätä tapausta koskevat seikat alkavat keskittyä, ja vaikeudet haihtuvat kuin sumu", sanoi Holmes minulle seisoessamme odottamassa Lontoon pikajunan tuloa. "Piakkoin saatan yhtenäisessä kertomuksessa tehdä selkoa tästä rikoksesta, joka on merkillisimpiä ja kauheimpia, mitä meidän päivinämme on tehty. Rikosasiain aikakirjain tutkijat muistavat samanlaisen tapauksen sattuneen Grodnossa Vähävenäjällä vuonna 1866, ja sitäpaitsi ovat nuo Andersonin murhat Pohjois-Caroliinassa huomattavat, mutta tällä on kumminkin aivan omituiset tuntomerkinsä. Vielä ei meillä ole mitään varmaa esitettävää tuota kavala miestä vastaan, mutta erehtyisin suuresti, ellei meillä olisi sitä ennenkuin menemme levolle tänä iltana."

Lontoon pikajuna syöksähti nyt asemalle, ja pieni, jäntevä mies, jonka ilme hieman muistutti verikoiraa, tuli heti esiin eräästä ensi luokan vaunusta. Puristimme hänen kättänsä, ja minä huomasin selvään Lestraden tavasta katsella ystävääni, että hän nyt oli oppinut tuntemaan hänen arvonsa.

"Onko asia merkillinen?" kysyi hän.

"Merkkillisin moneen vuoteen", vastasi Holmes. "Vielä on jäljellä kaksi tuntia ennenkuin meidän tarvitsee tuumia lähtöä. Me voimme kernaasti käyttää niitä hankkiaksemme itsellemme päivällistä, ja sitten, Lestrade, puhdistamme me teidän keuhkonne Lontoon sumusta antamalla teidän hengittää Dartmoorin raitista yöilmaa. Vai niin, ettekö ennen ole ollut täällä? Sitten luulen, että te ette koskaan tule unohtamaan ensimmäistä käyntiänne."

NELJÄSTOISTA LUKU.

Baskervillen koira.

Yksi Sherlock Holmesin vikoja -- jos sitä saattaa viaksi sanoa -- oli hänen suuri haluttomuutensa tehdä muille täydellisesti selkoa aikeistaan ennen niiden toimeenpanon hetkeä. Osaksi oli selitys tähän seikkaan hänen voimansatuntevassa luonteessaan, jota miellytti vallitseminen ja hämmästyttäminen, osaksi myöskin hänen ammattinsa vaatimassa varovaisuudessa, joka esti häntä jättämästä mitään sattuman nojaan. Se oli kumminkin usein hyvin vaikeaa niille, joiden tuli toimia hänen asiamiehinään tai apulaisinaan. Olin usein siitä kärsinyt, mutta en koskaan niin suurena määrin kuin nyt ajaessamme eteenpäin pimeässä. Meitä odotti suuri tulikoetus, ainakin tuli meidän tehdä lopullinen yritys asian selvittämiseksi, eikä Holmes kumminkaan ollut sanonut mitään, ja minä saatoin vain arvailla, kuinka hän aikoi menetellä. Hermoni vapisivat kaameasta odotuksesta, kun viimeinkin kasvojamme kohtaava kylmä tuuli ja avarat lakeudet tien molemmin puolin ilmoittivat meidän jälleen saapuneen nummelle. Jokainen kavionlyönti, jokainen rattaan pyörähdys vei meitä lähemmäs tuota pelottavaa seikkailua.

Keskusteluamme vaikeutti oudon ajurin läsnäolo, joten meidän täytyi puhella joutavista asioista, vaikka olimme mitä suurimmassa jännityksessä. Tämän luonnottoman pakon jälkeen tuntui minusta suurelta helpotukselta, kun vihdoin ajoimme Franklandin talon ohi ja tiesimme olevamme lähellä Baskerville Hallia sekä tulevan seikkailumme tapahtumispaikkaa. Emme ajaneet portille vaan laskeuduimme rattailta kujan veräjällä. Ajuri sai maksunsa ja määräyksen palata heti takaisin, ja me lähdimme kulkemaan Merripit Houseen päin.

"Onko teillä aseita, Lestrade?"

Salapoliisi hymyili.

"Niin kauan kuin minulla on housut, on minulla myöskin takatasku, ja niin kauan kuin minulla on se, on siinä myöskin jotain."

"Hyvä. Ystäväni ja minä olemme myöskin varustetut kohtaamaan vaikeuksia."

"Te olette kovin vaitelias tällä kertaa, herra Holmes. Mistä nyt lähinnä on kysymys?"

"Odottamisesta."

"Tätä ei juuri saata sanoa erittäin ilahduttavaksi paikaksi", sanoi salapoliisi väristen ja katseli ympärillään olevia synkkiä kallioita ja sumua, joka suurena järvenä peitti Grimpenin suon. "Tuollahan näkyy valo jostakin talosta."

"Siinä on Merripit House, meidän matkamme määrä. Minun täytyy pyytää teitä kulkemaan varpailanne ja puhumaan kuiskaten."

Kuljimme varovasti polkua edelleen, ikäänkuin olisimme aikoneet rakennuksen luo, mutta Holmes pysäytti meidät noin sadan askeleen päässä siitä.

"Tämä paikka on sopiva", sanoi hän. "Nuo suuret kivet oikealla muodostavat erinomaisen piilopaikan."

"Odotammeko tässä?"

"Kyllä, tässä me väijymme. Ryömikää koloon, Lestrade. Sinähän olet käynyt talossa, Watson? Voitko tehdä selkoa huoneiden asemasta? Mitä ovat nuo tännepäin olevat, ristikolla varustetut ikkunat?"

"Ne lienevät keittiön ikkunoita."

"Entä tuo, vähän etempänä, josta niin kirkas valo tulee?"

"Ruokahuoneen varmaan."

"Uutimet ovat ylhäällä. Sinä tunnet parhaiten nämä paikat. Hiivi tuonne katsomaan, mitä he tekevät -- mutta älä Jumalan nimessä anna heidän huomata, että heitä vartioidaan."

Kuljin varpaillani pitkin polkua ja kumarruin hedelmä-puutarhaa ympäröivän matalan aidan taakse. Sen suojassa hiipien saavuin sellaiselle paikalle, josta saatoin nähdä verhottoman ikkunan läpi.

Huoneessa oli vain kaksi miestä, sir Henry ja Stapleton. He istuivat sivuttain minuun eri puolilla pyöreätä pöytää. Kumpikin poltti sikaria ja pöydällä oli kahvia ja viiniä. Stapleton puhui vilkkaasti, mutta sir Henry näytti kalpealta ja hajamieliseltä. Ehkä häntä vaivasivat ajatukset lähestyvistä yksinäisistä vaelluksesta pahamaineisen nummen yli.

Siinä seisoessani heitä katselemissa, nousi Stapleton ylös ja lähti huoneesta. Sir Henry täytti uudelleen lasinsa ja nojautui taaksepäin tuolillaan, puhaltuen suustaan sikarin savua. Kuulin oven narinaa ja reippaita askeleita hiekalla. Sitten näin luonnontutkijan saapuvan erään puutarhan nurkassa olevan ulkokuoneen ovelle. Avainta väännettiin lukossa, ja hänen mennessään sisään kuului sieltä omituinen, levoton ääni. Hän oli siellä vain hetken, ja sitten kuulin taaskin avainta väännettävän; Stapleton meni minun ohitseni ja katosi sisään. Kun hän oli palannut vieraansa luo, hiivin minä takaisin seuralaisteni tykö kertomaan, mitä olin nähnyt.

"Sanoitko, että rouva ei ollut heidän seurassaan, Watson?" kysyi Holmes kuultuaan kertomukseni.

"Ei ollut."

"Missä hän sitten mahtaa olla, koska valoa ei näy muualta kuin keittiöstä?"

"En saata käsittää, missä hän olisi."

Olen jo sanonut, että Grimpenin suo oli paksun, valkoisen sumun peitossa. Tämä sumu siirtyi vähitellen meihin päin ja oli jo matalana, paksuna ja tarkkarajaisena muurina ehtinyt vähän matkan päähän meistä. Kuu valaisi sitä, ja se näytti suurelta, kimaltevalta jäämereltä, ja etäisyydessä olevat kalliot näyttivät jäävuorilta. Holmes oli kääntänyt kasvonsa sinne päin ja virkahti kärsimättömästi jotain itsekseen huomattessaan sen hitaasti lähenevän.

"Se tulee tähän suuntaan, Watson", sanoi hän.

"Onko se vaarallista?"

"Erittäin vaarallista -- ainoa maailmassa, joka voisi turmella minun suunnitelmani. Kunpa hän vaan ei enää viipyisi kauan tuolla sisällä. Kello on jo kymmenen. Menestyksemme, niin, hänen elämänsä voi riippua siitä, tuleeko hän ennenkuin sumu on peittänyt polun."

Ilta oli muuten kirkas, tähdet välkkyivät ja kiilsivät taivaalla, ja kuu valoi lempeää, häilyvää valoansa seudulle. Edessämme oli pimeä rakennus sahareunaisine kattoineen ja terävine savupiippuineen, jotka jäykästi kuvastuivat kirjavaa taivasta vasten. Keltanen valo virtasi alemmista ikkunoista laveana vyönä puutarhan läpitse nummelle. Äkkiä pimeni yksi ikkuna. Palvelija oli lähtenyt keittiöstä. Nyt ei ollut jäljellä muuta tulta kuin lamppu ruokahuoneessa, jossa nuo molemmat miehet -- verenhimoinen isäntä ja hänen onneton vieraansa -- vielä istuivat jutellen ja tupakoiden.

Joka minuutti toi tuota pumpulin kaltaista sumua, joka jo peitti puolen nummea, lähemmäs taloa. Sen ensimmäiset kevyet hattarat näkyivät valaistun ikkunan yläpuolella. Puutarhan ulkoaita oli jo näkymättömiin peittynyt, ja puita ympäröi valkoinen höyry. Seisoessamme kivien välissä vyöryivät sumupilvet hiljalleen rakennuksen nurkkien ympäri ja tihenevät paksuksi kerrokseksi, jolla yläosa ja katto -- kelluivat ikäänkuin joku kummallinen laiva himmeävetisellä järvellä. Holmes löi kättään edessämme olevaan kiveen ja polki jalkaa kärsimättömyydestä.

"Ellei hän neljänneksen kuluttua ole tullut ulos, niin peittää sumu polun. Puolen tunnin päästä emme voi nähdä omaa kättämme."

"Vetäydymmekö takasin päästäksemme ylävämmälle maalle?"

"Se lienee parasta."

Sen mukaan kuin sumu vyöryi eteenpäin peräydimme me, kunnes olimme joutuneet puolen englannin penikulman päähän rakennuksesta, ja yhä siirtyili tuo tiheä, valkoinen, kuun valaisema meri hitaasti ja vääjäämättömästi lähemmäs.

"Me emme saa mennä liian etäälle", sanoi Holmes, "sillä siinä tapauksessa voi hän tulla yllätetyksi ennenkuin on ehtinyt meidän luoksemme. Parasta on että jääme tähän." Hän laskeutui polvilleen ja painoi korvansa maahan. "Jumalan kiitos, nyt hän varmaan tulee."

Nopeita askeleita kuului hiljaisuudessa. Kivien väliin painautuneina tarkastimme hopeareunaista sumumuuria edessämme. Askeleet kuuluivat selvemmin, ja odottamamme mies tuli esiin sumusta ikäänkuin pilvestä. Hän katseli hämmästyneenä ympärilleen päästyään kirkkaaseen, tähtien valaisemaan ilmaan. Sitten kulki hän reippaasti polkua, meni aivan läheltä meidän ohitsemme ja sitten edelleen pitkää ylännettä ylöspäin.

"St!" sanoi Holmes, ja minä kuulin hänen virittävän revolverinsa. "Ole valmis! Nyt se tulee!"

Paksusta, liikkuvasta sumusta kuului sipsuttava ääni. Me olimme noin viidenkymmenen kyynärän päässä Valkosesta pilviseinästä ja tuijotimme siihen kaikki kolme tietämättä, mikä hirvittävä olento siitä tulisi esiin. Minä olin aivan Holmesin vieressä ja silmäsin hänen kasvojaan. Ne olivat kalpeat, mutta voitokkaat, ja silmät loistivat kirkkaasti kuutamossa. Äkkiä saivat ne kumminkin toisen ilmeen, ja hänen huulensa avautuivat hämmästyksestä. Samassa silmänräpäyksessä päästi Lestrade kauhun ulvonnan ja viskautui silmilleen maahan. Minä syöksyin ylös ja sain revolverin käteeni, mutta seisoin kuin lamautuneena nähdessäni sen hirmuisen eläimen, joka oli tullut esiin sumusta. Koira se oli, äärettömän suuri, pikimusta koira, mutta ei mikään sellainen koira, jonka ihmissilmä on nähnyt. Tulta suitsusi sen kidasta, silmät hehkuivat kuin tuliset hiilet, kuonon, korvien ja leukojen ympärillä oli liehuvia liekkejä. Sairaata aivot eivät ole koskaan hurjimmassakaan kuumehoureessa voineet synnyttää mitään kauheampaa, helvetillisempää ja kammottavampaa kuvaa, kuin se eläin, joka juoksi esiin murinkaltaisesta sumusta.

Pitkään loikaten syöksyi tuo suuri, musta eläin eteenpäin ystävämmme jälkeen. Me olimme niin jähmettyneet tämän kauhustavan ilmiön näkemisestä, että koira oli jo ehtinyt ohitsemme, kun jälleen pääsimme hermojemme herroiksi. Holmes ja minä laukaisimme samalla kertaa revolverimme, ja se hirvittävä kiljunta, joka seurasi, osoitti ainakin toisen laukauksen osuneen. Eläin ei kumminkaan pysähtynyt, vaan syöksyi yhä

eteenpäin. Kaukana polulla näimme sir Henryn kääntyvän ympäri kalpeana kuin kuolema, kädet kauhusta kohotettuina ja silmät avuttomasti tuijottaen siihen kauhistavaan eläimeen, joka ajoi häntä takaa.

Mutta koiran tuskanulvonta oli hävittänyt kaikki meidän epäilyksemme. Jos sitä kerran saattoi haavoittaa, niin oli se myöskin kuolevainen, ja me voisimme tappaa sen. En ole koskaan nähnyt kenenkään ihmisen juoksevan niin kuin Holmes nyt juoksi. Minua pidetään nopeana, mutta hän oli yhtä paljon edellä minusta kuin minä pikkuisesta ammattisalakopoliisista. Edestämme kuulimme mäen toiselta puolen sir Henryn ehtimiseen huutavan ja koiran kumeasti karjuvan. Ehdin juuri oikeaan aikaan näkemään hirviön syöksyvän uhrinsa päälle, heittävän hänet maahan ja vievän kitansa lähelle hänen kaulaansa. Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä oli Holmes tyhjentänyt viisi revolverin piippua ja laskenut luodit eläimen kylkeen. Viimeisen kerran tuskasta ulvahtaen ja vihaisesti haukahdellen kieri se selälleen, potki hurjasti kypälillään ja jäi sitten kuolleena kyljelleen makaamaan. Minä seisoin siinä läähättäen ja painoin revolverin suuta sen hirveätä, hehkuvaa päätä vasten, mutta ei maksanut vaivaa ampua enää. Jättiläiseläin oli jo kuollut.

Sir Henry makasi tajuttomana maassa. Me revimme auki hänen kauluksensa, ja Holmes kohotti kiitollisen huokauksen Jumalalle, kun huomasimme, ettei hän ollut haavoittunut ja että olimme ehtineet ajoissa. Ystävämme silmäluomet alkoivat jo vavista, ja hän koetti heikosti liikkua. Lestrade painoi konjakkipullonsa hänen hampaittensa väliin, ja pian katsoi hän meihin pelästynein silmin.

"Hyvä Jumala!" kuiskasi hän. "Mitä se on? Mitä taivaan nimessä se on?"

"Mitä lieneekään, niin ainakin se hirviö nyt on kuollut", sanoi Holmes. "Olemme ainaiseksi hävittäneet maailmasta Baskervillen kummituskoiran."

Eläin, joka makasi pitkällään meidän edessämme, oli suuruudeltaan ja voimiltaan kauhea. Se ei ollut puhdas verikoira, eikä myöskään puhdas doggi, vaan näytti olevan sekasikiö näistä molemmista -- se oli hintelä, villinnäköinen ja suuri kuin naarasleijona. Vielä kuolemanakin jäykistämänä näytti sen hirveistä leuoista valuvan sinervia liekkejä, ja sen pieniä syvällä kuopalla olevia, ilkeitä silmiä ympäröi tulirengas. Minä laskin käteni sen hehkuvalle kuonolle, ja kun nostin sormiani loistivat ja säihkyivät ne pimeydessä.

"Fosforia", sanoin minä.

"Niin, ja vielä erittäin viekkaasti laadittua seosta", sanoi Holmes haistaen tuota ainetta. "Siinä ei ole ensinkään sellaista hajua, joka voisi vaikuttaa ehkäisevästi koiran vainuukykyyn. Meidän täytyy pyytää teiltä anteeksi, sir Henry, sillä ei suinkaan ollut tarkoitus asettaa teitä alttiiksi sellaiselle pelästykselle. Minä olin kyllä kuvitellut mielessäni suurta koiraa, mutta en tämän kaltaista hirviötä. Sumu sitäpaitsi esti meitä ottamasta sitä vastaan niin nopeasti kuin olisi pitänyt.

"Te olette pelastanut minun elämäni."

"Saatettuani sen ensin vaaraan. Jaksatteko seisoa?"

"Antakaa minulle vielä siemaus konjakkia, niin voin tehdä mitä tahansa. Kas niin. Auttakaa minut ylös nyt. Mitä aiotte tehdä?"

"Jättää teidät tähän. Te ette kestä useampia seikkailuja tänä iltana. Jos odotatte tässä, niin yksi meistä saattaa teidät sitten kotiin."

Hän koetti nousta, mutta oli vielä kalman kalpea, ja jokainen hänen jäsenensä vapisi. Me talutimme hänet eräälle suurelle kivelle, johon hän istui kätkien kasvot käsiinsä.

"Meidän täytyy jättää teidät nyt", sanoi Holmes. "Työmme on täytettävä, ja jokainen silmänräpäys on kallis."

Asia on nyt selvillä, syyllinen on vain saatava kiinni."

"On hyvin vähän luultavaa, että tapaamme hänet kotoa", jatkoi Holmes, kun nopeasti kuljimme pitkin polkua. "Laukaukset ovat varmaan ilmoittaneet hänelle, että hän on pelissään hävinnyt."

"Olimmehan kumminkin jokseenkin kaukana, ja sumu ehkäisi jossakin määrin ääntä kuulumasta", väitin minä.

"Hän kulki varmaan itse koiran jäljestä kutsuakseen sen takasin. Hän on kyllä jo tiessään. Mutta me tutkimme kumminkin talon."

Etuhuoneen ovi oli auki, ja me syöksyimme sisään sekä kiiruhdimme huoneesta toiseen nopeudella, joka hämmästytti suuresti käytävässä vastaamme tulevaa vanhaa, raihnaista palvelijaa. Kaikkialla, paitsi ruokahuoneessa, oli pimeää, mutta Holmes otti lampun käteensä ja haki talon joka loukon. Emme voineet löytää merkkiäkään miehestä, jota etsimme. Yläkerroksen makuuhuoneista oli kumminkin yksi teljetty.

"Siellä on joku sisällä", huudahti Lestrade. "Minä kuulen sen liikkuvan. Avaammeko tämän oven?"

Hiljainen valitus kuului korviimme. Holmes potkasi ovea lukon yläpuolelle, ja se paukahti auki. Revolverit viritettyinä hyökkäsimme kaikki kolme huoneeseen.

Mutta täälläkään emme tavanneet sitä katalaa roistoa, jonka toivoimme näkevämme. Sen sijaan kohtasi meitä niin odottamaton ja kummallinen näky, että hetkisen seisoimme tuijottaen eteemme mykkinä hämmästyksestä.

Huonetta oli käytetty jonkunlaisena luonnonhistoriallisena museona, ja sen seinillä oli joukko lasikansilla varustettuja laatikoita. Ne sisälsivät sen perhos- ja hyönteiskokoelman, jonka täydentäminen oli ollut tuon omituisen ja vaarallisen miehen huvina. Keskellä huonetta oli pystyssä hirsi, joka tuki kattoa kannattavaa vanhaa, madonsyömää palkkia. Tuohon patsaaseen oli lakanoilla sidottu joku ihminen, joka oli niin siteittensä peitossa, että meidän aluksi oli mahdoton nähdä oliko se mies vai nainen. Kaulan ympärillä oli lujaan patsaan takapuolelle solmittu pyyhinliina. Toinen pyyhinliina peitti kasvojen alaosa jättäen vaan silmät näkyviin -- kaksi surullista, tummaa silmää, jotka vastasivat meidän tuijottaviin katseisiimme häpeän ja tuskan ilmeellä. Ei kulunut minuuttia ennenkuin olimme irrottaneet solmut ja avanneet siteet, jolloin rouva Stapleton vaipui lattialle meidän eteemme. Kun hänen kaunis päänsä laskeutui rintaa vasten, näin selvään punaisen, ajettuneen ruoskan jäljen hänen kaulallaan.

"Mikä roisto!" sanoi Holmes. "Tänne konjakkipullo, Lestrade. Viekää hänet tuolille. Hän on pyörtynyt pahoinpitelystä ja väsymyksestä."

Hän avasi jälleen silmänsä.

"Onko hän pelastunut?" kysyi hän. "Onko hän päässyt pakoon?"

"Hän ei voi päästä meitä pakoon, rouva."

"Ei, ei. Minä en tarkoittanut miestäni, minä tarkoitin sir Henryä. Onko hän pelastunut?"

"On."

"Ja koira?"

"On kuollut."

Hän huokasi helpotuksesta.

"Jumalan kiitos! Oi tuota katalaa miestä! Katsokaa, kuinka hän on kohdellut minua!" Hän työnsi ylös hihansa, ja kauhulla näimme käsivarsien olevan aivan täynnä mustelmia. "Mutta tähän on vähäpätöistä! Pahemmin on hän kiduttanut minun henkeäni ja sieluani. Minä jaksoin kestää kaikki -- kovan kohtelun, yksinäisyyden, valheellisen elämän, niin kauan kuin vielä toivoin hänen rakastavan minua, mutta nyt tiedän, että hän tässäkin suhteessa petti minua." Hän puhkesi valtavaan itkuun.

"Teidän inhonne on aivan luonnollinen", sanoi Holmes. "Sanokaa meille, mistä hänet löydämme. Jos olette auttanut häntä hänen pahoissa aikeissaan, niin tehkää nyt siitä parannusta auttamalla meitä."

"Löytyy vain yksi paikka, johon hän on voinut paeta", vastasi nainen. "Muutamalla saarella suon keskellä on vanha tinakaivos. Siinä hän piti koiraa piilossa ja sinne oli hän myöskin valmistanut itselleen pakopaikan vaaran hetkeä varten. Sinne on hän luultavasti mennyt."

Sumu oli nyt tiheänä kuin pumpuli akkunan takana. Holmes nosti lamppua, niin että se näkyi.

"Tänä iltana ei kukaan voi kulkea Grimpenin suon yli", sanoi hän.

Rouva Stapleton puhkesi nauruun ja taputti käsiään. Hänen silmänsä säihkyivät ja hampaansa kiilsivät.

"Sinne hän kyllä voinee osata, mutta ei sieltä pois", sanoi hän. "Hän ei voi nähdä oksia, jotka osoittavat tietä. Me istutimme ne yhdessä. Jospa olisin repinyt ne pois! Silloin olisi hän teidän vallassanne."

Me ymmärsimme kaikki, että oli mahdotonta ajaa häntä takaa ennenkuin sumu oli hälvennyt. Lestrade jätettiin vartioimaan taloa, ja me saatoimme sir Henryn takaisin Baskerville Halliin. Stapletonin puolisoiden historiaa ei enää voitu salata häneltä, mutta hän kesti miehen tavoin iskun, joka kohtasi häntä, kun hän sai tietää totuuden siitä naisesta, jota hän rakasti. Illan tärisyttävät seikkailut olivat kumminkin niin ankarasti koskeneet hänen hermoihinsa, että hän ennen aamua houraili kovassa kuumeessa tohtori Mortimerin hoitamana. He matkustivat sitten yhdessä ympäri maapallon, ennenkuin sir Henrystä jälleen tuli sama reipas, raitis mies kuin ennen asettumistaan taikauskoisten tarujen ympäröimälle sukutilalleen.

Ja nyt lähestyn tämän omituisen tarinan loppua koetettuani saattaa lukijaa osalliseksi niistä synkistä epäilyksistä ja häilyvistä arveluista, jotka niin kauan vaivasivat mieliämme, ja sitten saivat niin surullisen ratkaisun. Koiran kuoleman jälkeisenä aamuna oli sumu hälvennyt, ja rouva Stapleton vei meidät sille paikalle, jossa hän miehineen oli löytänyt tien suon läpi. Saimme jokseenkin selvän käsityksen tuon naisraukan kärsimyksistä nähdessämme millä innolla ja auliudella hän auttoi meitä etsimään miestänsä. Me jätimme hänet seisomaan sille pienelle kovasta turpeesta muodostuneelle niemelle, joka pisti esiin laajasta suosta. Sen reunasta alkaen osoittivat sinne tänne pistetyt piilipuun oksat sitä mutkikasta kaisla-ryhmien välillä kulkevaa polkua, joka johti noiden oudoille niin vaarallisten vihertävään kuoppien ja väijyvien lieju-hautojen välitse. Mehevät ruovot ja uhkeat limaiset vesikasvit levittivät mätänevien aineitten tuoksuja, jotka leyhyivät kasvoillamme, kun me monta kertaa olimme vähällä luiskahtaa mustaan, värähtelevään suohon, jonka jokainen askelemme pani keinumaa laajalti ympärillämme. Kulkiessamme eteenpäin imi se meidän kantapäitämme, ja jos jalka liukahti, niin tuntui kuin joku paha noita olisi tahtonut vetää meitä likaiseen syvyyteen, niin lujaan ja ilkeästi tarttui jalka kiinni. Vain yhdessä kohden saattoi huomata jonkun meitä ennen kulkeneen samaa tietä. Eräs musta esine oli tarttunut niittyvillamättääseen, joka pisti esiin liejusta. Holmes vajosi vyötäisiään myöten astuessaan syrjään sitä ottamaan; ja ellemme me, Lestrade ja minä, olisi olleet paikalla vetämässä häntä ylös, ei hän koskaan enää olisi astunut jalallaan lujalle maalle. Hän nosti esiin vanhan mustan saappaan. Merkki "Meyers, Torrento" oli painettu nahan sisäpuolelle.

"Se on kyllä liejukylvyn arvoinen", sanoi hän. "Se on ystävämme sir Henryn kadonnut saapas."

"Jonka Stapleton paetessaan on viskannut sinne."

"Aivan niin. Se oli jäänyt hänen käteensä, kun hän oli sillä yllyttänyt koiraan, ja hän pakeni huomattuaan menettäneensä pelin. Ehdittyään tähän viskasi hän sen pois. Tähän saakka hän siis on päässyt elävänä."

Mutta enempää emme saaneetkaan tietää, vaikka kyllä saatoimme arvailla sitä ja tätä. Suossa ei voinut nähdä jälkiä, sillä nouseva lieju hävitti ne heti, mutta kun viimein olimme päässeet suon yli ja saavuiimme lujemmalle maalle, haimme niitä innokkaasti. Emme kumminkaan löytäneet mitään. Jos tämä seikka todisti totta, niin Stapleton ei päässytäkään siihen turvapaikkaan, johon hän tuona sumuisena iltana niin innokkaasti pyrki. Grimpenin suon salaisissa syvyyksissä, laajan nevan nielevässä liejussa sai tämä kavala ja julma mies hautansa.

Suon ympäröimällä saarella, jossa hänen kamala välikappaleensa oli ollut kätöksessä, näkyi paljon jälkiä hänestä. Valtava vauhtiratas ja puoleksi täyttynyt kaivanto osoittivat, missä kaivos oli ollut. Sen läheisyydessä löytyi muutamia rappeutuneita majoja, niiden kaivostyömiesten entisiä asuntoja, jotka epäilemättä olivat lähteneet pakoon ympäröivän suon myrkyllisiä höyryjä. Yhdessä paikassa osoitti seinään kiinnitetty ketju ja joukko jyrskittyjä luita koiran kätköpaikkaa. Siinä oli muiden jäännösten joukossa myöskin luuranko sekä tuuhea ruskea karvatukko.

"Tuo on koiran", sanoi Holmes. "Todellakin kihara-villaisen peltopyykoiran! Mortimer parka ei koskaan saa nähdä lemmikkiään. En voi huomata, että täältä löytäisimme yhtään salaisuutta, jota emme jo olisi saaneet selville. Hän saattoi tosin kätkeä koiran, mutta ei saanut sitä pysymään äänettömänä, ja siten selviävät nuo ulvonnot, joita ei ollut hauska kuulla kirkaalla päivälläkään. Hätätilassa saattoi hän kyllä säilyttää sitä myöskin talonsa ulkokuoneissa, mutta se oli aina vaarallista, ja vasta viimeisenä päivänä, kun hän jo toivoi ponnistustensa saavuttavan menestystä, uskalsi hän tehdä sen. Tämä voide tässä on varmaan se omavalonen seos, jolla hän maalasi koiraan. Aatteen sai hän luonnollisesti tarun helvetinkoirasta halutessaan saada sir Charlesin säikäytetyksi kuoliaaksi. Ei ole ihmettelemistä, jos vankiraukkakin lähti pakoon ja huusi täyttä kurkkua, aivan samoin kuin ystävämme ja me itsekkin olisimme tehneet nähdessämme sellaisen koiran syöksyvän esiin nummen pimeästä, selvästikin päälle hyökkäämisen aikomuksella. Se oli kavala keksintö, sillä lukuunottamatta sitä mahdollisuutta, että uhri pelästyisi kuoliaaksi, ei kukaan maanmies olisi uskaltanut ruveta tutkimaan sellaisen koiran oikeaa laatua, vaikka olisikin sen nähnyt. Minä sanoin jo Lontoossa, rakas Watson, ja sanon sen täälläkin että me emme koskaan ole ottaneet osaa vaarallisemman miehen takaa ajoon kuin se, joka on tuolla haudattuna" -- hän viittasi kädellään sitä laajaa vihreätäpläistä, vetistä tasankoa, joka ulottui avaralti ympärillämme nummen kanervapeittoisiin kukkuloihin saakka.

VIIDESTOISTA LUKU.

Silmäys taaksepäin.

Marraskuun loppupuoli oli käsissä, ja Holmes ja minä istuimme eräänä koleana ja sumuisena iltana leiskuvan tulen ääressä arkihuoneessamme Baker Streetin varrella. Ystäväni oli iloisella mielellä, sillä sarja tärkeitä ja monimutkaisia tutkimuksia oli johtanut hyvään päätökseen, ja minä pidin senvuoksi tilaisuutta sopivana ottaakseni puheeksi Baskerville-jutun yksityiskohdat. Olin kärsivällisesti odottanut sopivaa hetkeä sitä varten, sillä tiesin, ettei hän koskaan tahtonut sekottaa yhteen eri tehtäviä, ja että menneisyyden muistot eivät koskaan saaneet siirtää hänen selvää, johdonmukaista järkeään pois käsillä olevasta työstä. -- Sir Henry ja tohtori Mortimer olivat Lontoossa, lähdössä sille pitkälle matkalle, jonka tarkoituksena oli saattaa edellisen vaivautunut hermosto entiselleen. He olivat iltapäivällä käyneet luonamme, ja tämä keskusteluaine oli senvuoksi itsestään tarjolla.

"Koko asian kulku", sanoi Holmes, "oli niinkutsutun Stapletonin kannalta yksinkertainen ja johdonmukainen, vaikka se meistä tuntui kovin sekavalta, me kun aluksi emme tienneet hänen syytään ja vain osittain saimme selkoa eri seikoista. Olen kaksi kertaa ollut tilaisuudessa keskustelemaan rouva Stapletonin kanssa, ja koko

asia on minusta nyt niin täydelleen selvillä, etten huomaa siinä mitään hämärää. Kirjaimelta B löydät minun asialuettelostani muutamia muistiinpanoja tästä tapauksesta."

"Etkö tahtoisit ulkomuistista esittää minulle yleiskatsausta tapahtumain kulkuun?"

"Kyllä, kernaasti, mutta en saata mennä takaamaan sitä, etten unohda mitään. Hengen keskittymisellä nykyhetken tehtävään on ihmeellinen kyky haihduttaa muistista menneitä asioita. Mitä Baskervillen koiraan tulee, niin koetan, mikäli voin, esittää yksityisseikkojen kehitystä, ja sinä saat tehdä kysymyksiä, jos minä unohdan jotain.

"Minun tutkimukseni ovat täysin pätevästi näyttäneet tuon vanhan muotokuvan todistuksen oikeaksi, että nimittäin tuo mies oli Baskerville. Hän oli sen Rodger Baskervillen, sir Charlesin nuoremman veljen poika, joka turmeltuaan maineensa karkasi Amerikkaan ja jonka sanottiin kuolleen siellä naimattomana. Hän oli kumminkin naimisissa ja hänellä oli yksi ainoa lapsi, juuri tämä mies, jolla todella on oikeus isänsä nimeen. Naituaan Beryl Garcian, erään kaunottaren Costa Ricasta, ja sitten kavallettuaan melkoisen summan yleisiä varoja, muutti hän nimensä Vandeleuriksi ja pakeni Englantiin, perustaen koulun Yorkshiren itäosaan. Tähän toimeen joutui hän siten, että hän kotimatalla oli tehnyt tuttavuutta erään keuhkotautisen yksityisopettajan kanssa, jonka kunnollisuutta hän käytti hyväkseen saadakseen yrityksensä onnistumaan. Tämä opettaja, nimeltään Fraser, kumminkin kuoli, ja koulu, joka oli alkanut hyvin, vaipui vähitellen alaspäin kunnes joutui tykkäänään huonoon maineeseen. Vandeleurit huomasivat sopivaksi muuttaa nimensä Stapletoniksi, ja sitten siirtyi tuo mies jäljellä olevine omaisuuksineen, tulevaisuuden tuumineen ja hyönteistieteen harrastuksineen eteläiseen Englantiin. British Museumista on minulle ilmoitettu, että hän oli auktoriteetti alallaan, ja että nimi Vandeleur liittyy muutamaankin koiperhoseen, jonka hän Yorkshiressä ollessaan ensimmäiseksi kuvaili.

"Nyt tulemme siihen jaksoon hänen elämässään, joka on vetänyt puoleensa meidän erikoisen huomiomme. Hän oli epäilemättä ottanut selville, että vain kahden miehen henki esti häntä saamasta haltuunsa suuriarvoista perintötalaa. Muuttaessaan Devonshireen olivat hänen aikeensa luultavasti vielä hyvin häilyviä, mutta hänellä oli kumminkin jo silloin pahaa mielessä, se käy siitä selville, että hän antoi vaimonsa käydä sisarestaan. Hänessä oli jo silloin syntynyt ajatus käyttää tätä syöttinensä, vaikka hänellä ehkä ei vielä ollut selvillä, kuinka järjestäisi suunnitelmansa yksityiskohdat. Hän oli päättänyt saada haltuunsa tilan, ja sitä varten oli hän valmis käyttämään mitä välikappaletta tahansa ja antautumaan mihin vaaraan tahansa. Ensimmäinen toimenpide oli asettua asumaan niin lähelle sukutilaa kuin mahdollista, ja toinen pyrkiä sir Charles Baskervillen ja naapurien ystävyyteen.

"Sir Charles kertoi itse hänelle jutun kummituskoirasta ja valmisti siten kuolemaansa. Stapleton -- kutsun häntä vielä sillä nimellä -- tiesi, että vanhusta vaivasi sydänvika ja että ankara mielenliikutus voisi surmata hänet. Sen oli hän kuullut tohtori Mortimerilta. Hän oli myöskin kuullut, että sir Charles oli taikauskoinen ja että tuo vanha kauhea taru oli hänen mieleensä syvästi juurtunut. Hän oli kekseliäs mies, ja pian löysi hän keinon saattaa sir Charles pois tieltään, ilman että helposti voitaisiin saada varsinainen murhaaja ilmi.

"Kun aate siten oli löydetty, pani hän sen toimeen suurella kavaluudella. Tavallinen roisto olisi tyytynyt käyttämään mitä vihaista koiraa tahansa. Pirullisen ulkomuodon antaminen eläimelle keinotekoisesti oli nerokas keksintö. Koiran osti hän Lontoosta Ross & Manglesilta, Fulham Roadin varrelta. Se oli väkevin ja hurjin, mitä heillä oli. Pohjoisrataa pitkin toi hän sen Devonshireen ja teki pitkän vaelluksen nummen yli saadakseen sen kotiin huomiota herättämättä. Hyönteisiä etsiessään oli hän jo aikaisemmin löytänyt tien Grimpenin suon yli ja siten löytänyt eläimelle varman kätköpaikan. Sinne hän sen sitoi ja vartosi aikaa.

"Mutta tilaisuutta ei heti tullutkaan. Vanhusta ei saatu lähtemään kotoaan pimeään tultua. Useita kertoja hiipi Stapleton turhaan koirineen nummella. Näillä hänen retkillään sattui niin, että talonpojat saivat nähdä hänet, tai oikeammin hänen apurinsa, joten taru helvetinkoirasta sai uutta vauhtia. Hän oli toivonut voivansa saada vaimonsa houkuttelemaan vanhusta turmioon, mutta siinä asiassa tämä aivan odottamatta pysyikin itsenäisenä. Pakottaa ei häntä voitu siihen uhkauksilla eikä lyönneillä. Hän kieltäytyi asiaan ryhtymästä, ja

jonkun aikaa oli Stapleton neuvottomana.

"Hän selvisi vaikeuksistaan kumminkin sen kautta, että sir Charles, joka oli alkanut tuntea ystävyyttä häntä kohtaan, käytti häntä välikappaleenaan onnettoman Laura Lyonsin auttamisessa. Teeskentelemällä olevansa naimaton, sai hän vaikutusvaltaa tuohon naiseen, ja antoi hänen ymmärtää aikovansa naida hänet, jos hän saisi avioeron miehestään. Hänen aikeitaan joudutti se seikka, että sir Charles tohtori Mortimerin neuvosta aikoi lähteä matkoille. Hän oli olevinaan samaa mieltä tohtorin kanssa, mutta oli samalla pakotettu ryhtymään heti toimeen, jos mieli estää uhria pääsemästä pakoon. Hän houkutteli senvuoksi rouva Laura Lyonsin kirjottamaan vanhukselle ja pyytämään yhtymystä hänen kanssaan iltaa ennen tämän matkaa Lontooseen. Viekskaalla keksinnöllä esti hän kumminkin rouva Lyonsin saapumasta sovittulle paikalle ja hankki siten itselleen tarvitsemansa tilaisuuden.

"Kun hän illalla ajoi takasin Coombe Traceysta, ehti hän töintuskin noutaa koiran, voidella sitä fosforiseoksellaan ja viedä veräjän luo, jossa hän syystä otaksui vanhuksen seisovan odottamassa. Koira hyppäsi isäntänsä yllyttämänä veräjän yli ja lähti ajamaan takaa sir Charles raukkaa, joka huutaen pakeni pitkin kuusikujaa. Mahtoi olla kamala näky tuossa peitetyssä kujassa, kun suuri, musta peto leimuavine kitoineen ja hehkuvine silmineen syöksyi uhrinsa jälkeen. Ehdittyään kujan loppupäähän kaatui vanhus maahan sydänvikansa ja kauhun tappamana. Koira oli pysytellyt tien ruohoisella reunalla sir Charlesin juostessa keskellä tietä, joten ainoastaan ihmisen jälkiä oli nähtävänä. Kun mies oli kaatunut, oli koira kyllä tullut hänen luokseen ja haistellut häntä, mutta kääntynyt takasin huomattessaan hänet kuolleeksi. Siten olivat syntyneet nuo tohtori Mortimerin näkemät jäljet. Stapleton vei koiran takasin Grimpenin suolle, ja kuolemantapaus jäi salaperäisyyteen, joka hämmensi viranomaiset, teki koko seudun levottomaksi ja lopuksi saattoi asian meidän haltuumme.

"Tämä olkoon sanottu sir Charlesin kuoleman johdosta. Siinä toimineen pirullisen kavaluuden ymmärrät hyvin; olihan mahdollista muodostaa syytöstä varsinaista murhaajaa vastaan. Hänen ainoa rikostoverinsa ei voinut todistaa häntä vastaan, ja yrityksen omituisuus ja salaperäinen kamaluus teki sen vielä vaikuttavammaksi. Molemmat asiaan sekaantuneet naiset, sekä rouva Stapleton että rouva Laura Lyons, epäilivät suuresti Stapletonia. Rouva Stapleton tiesi hänellä olevan pahoja aikeita vanhusta vastaan, ja koiran olemassa olon tiesi hän myöskin. Rouva Lyons ei näistä mitään tiennyt, mutta häneen oli tehnyt omituisen vaikutuksen se, että kuolemantapaus sattui juuri tuolla yhtymystä varten sovittulla hetkellä, jota ei tuntenut kukaan muu kuin Stapleton. Molempiin oli hänellä kumminkin vaikutusvaltaa, eikä hänen tarvinnut heiltä mitään pelätä. Hänen yrityksensä edellinen puoli oli onnistunut hyvin, mutta vaikeampi puoli oli jäljellä.

"On mahdollista ettei Stapleton aluksi tiennyt mitään Kanadassa elävästä perillisestä. Pian hän kumminkin olisi saanut siitä tiedon ystävältään tohtori Mortimerilta, joka myöskin ilmoitti hänelle kaikki, mikä koski Henry Baskervillen tuloa. Stapletonin ensi ajatus oli, että tuon nuoren Kanadasta tulevan muukalaisen ehkä voisi surmata Lontoossa ennenkuin hän tulikaan Devonshireen. Hän epäili vaimoaan siitä saakka, kun tämä oli kieltäytynyt virittämästä ansaa sir Charlesille, eikä uskaltanut poistua hänen luotaan pitkäksi aikaa peläten menettävänsä vaikutusvaltansa häneen. Siitä syystä otti hän hänet mukaansa Lontooseen. Sain sittemmin selville, että he asuivat Mexboroughin yksityishotellissa Craven Streetin varrella, jossa asiamieheni myöskin kävi koettaessaan hakea tuota sanomalehteä. Siellä piti hän vaimoaan teljettynä erääseen huoneeseen seurattessaan itse tekoparralla varustettuna tohtori Mortimeria Baker Streetille ja sitten asemalle sekä Northumberlandin hotelliin. Hänen vaimollaan oli aavistus hänen aikeistaan, mutta lyöntien ja pahoinpitelyn häneen istuttama pelko oli niin suuri, ettei hän uskaltanut itse kirjoittamallaan kirjeellä varoittaa sitä henkilöä, jonka tiesi olevan vaarassa. Jos kirje nimittäin olisi joutunut Stapletonin käsiin, olisi hänen oma henkensä ollut vaarassa. Lopuksi hän, kuten tiedämme, keksi sen keinon, että leikkasi irti painettuja sanoja ja kyhäsi niistä tuon varoituksen. Osoitteen piirsi hän vääristetyllä käsialalla. Kirje tuli perille ja antoi sir Henrylle ensimmäisen aavistuksen uhkaavasta vaarasta.

"Stapletonille oli tärkeää saada haltuunsa joku sir Henrylle kuuluva pukine, voidakseen sillä yllyttää koiraa hänen jäljilleen, jos se tulisi tarpeelliseksi. Kuvaavalla nopeudella ja rohkeudella ryhtyi hän toimeen ja lahjoi

harjaajan tai siivoojattaren tekemään mitä hän tahtoi. Ensiksi sattui hän kumminkin saamaan uuden saappaan, jota ei voitu käyttää hänen tarkoitukseensa. Hän lähetti sen takaisin ja hankki toisen -- seikka, joka minulle oli hyvin tärkeä, sillä se todisti, että todella oli kysymys oikeasta koirasta, muuten kun ei voinut selittää tätä uuden saappaan halveksimista ja halua saada vanha ja käytetty. Kuta järjettömämmältä ja hullummalta joku seikka näyttää, sitä huolellisemmin on se tutkittava, ja juuri se, joka näyttää tekevän jonkun asian sekavammaksi, tuottaakin tarkoin tutkittuna ja johdonmukaisesti punnittuna usein siihen selvyttä.

"Sitten on huomattava ystäviemme käynti luonamme seuraavana päivänä, jolloin Stapleton heitä jonkun matkan päässä vakoili vaunuissaan. Se seikka, että hän tunsin minun asuntoni ja ulkomuotoni, osoittaa hänen rikollisen uransa ulottuvan pitemmällekin kuin tähän Baskerville-juttuun. On huomattava, että viimeisten kolmen vuoden kuluessa on maan länsiosassa tapahtunut neljä suurempaa murtovarkautta, ilman että varasta on saatu kiinni. Viimeinen näistä tapahtui toukokuussa Folkestone Courtissa ja on huomattava siitä, että siinä ammuttiin kylmäverisesti kuoliaaksi muuan pieni poika, joka tapasi naamiolla varustetun rosvon työssä. Minä olen varma, että Stapleton tällä tavoin kartutti vähiä tulojaan, ja että hän vuosikausia on ollut julma ja vaarallinen mies.

"Näimme esimerkin hänen oveluudestaan silloin, kun hän onnistui pakenemaan meiltä tuona aamuna, ja myöskin hänen rohkeudestaan, kun hän ajurin kautta lähetti minulle oman nimeni. Siitä hetkestä ymmärsi hän, että minä olin Lontoossa hänen vastassaan ja että hänellä siis ei ollut paljon toivoa menestyksestä siellä. Hän palasi takasin Dartmooriin ja odotti sir Henryn tuloa."

"Odota vähän!" sanoin minä. "Olet tosin aivan oikein kuvaillut tapausten menoa, mutta yksi kohta näyttää minusta hämärältä. Kuinka kävi koiran, kun sen omistaja oli Lontoossa?"

"Minä olen myöskin ajatellut sitä asiaa, ja se onkin tärkeä. On aivan varmaa, että Stapletonilla oli joku uskottu, vaikkakin hän tuskin antautui tämän valtaan ilmottamalla kaikkia aikeitansa. Merripit Housessa oli muuan Anthony niminen vanha palvelija. Hän on ollut tekemisissä Stapletonien kanssa monia vuosia, vieläpä opettaja-ajalta saakka, niin että hänen täytyi tietää isäntäväkensä olevan avioparin. Tämä palvelija on kadonnut ja karannut maasta. On huomattava, että nimi Anthony on harvinainen Englannissa, jota vastoin nimi Antonio on jokseenkin tavallinen kaikissa espanjalaisissa tai espanjalais-amerikalaisissa kaupungeissa. Samoin kuin rouva Stapleton, puhui tämä mieskin hyvin englantia, mutta pehmeällä murteella. Minä olen omin silmin nähnyt hänen menevän Grimpenin suon yli Stapletonin viitottamaa polkua, ja senvuoksi on hyvin todennäköistä, että hän juuri isännän ollessa poissa hoiti koiraa, vaikkakaan hän ehkä ei tiennyt, mihin tarkoitukseen sitä käytettiin.

"Stapletonit lähtivät siis Devonshireen, ja sir Henry matkusti sinun seurassasi sinne myöskin heti jäljestä. Ja nyt esitän muutamalla sanalla oman käsitykseni asioista siihen aikaan. Sinä muistat ehkä että minä tutkiessani paperia, johon nuo painetut sanat olivat kiinnitetyt, erityisesti tarkastin sen vesileimaa. Sitä tehdessäni pidin paperia vain muutaman tuuman päässä silmistäni ja tunsin samalla paperista hienosti tuoksuavan sitä hajuvettä, jota kutsutaan valkoiseksi jasmiiniksi. Löytyy viisikahdeksatta lajia hajuvesiä, jotka rikosasiain tutkijan täytyy oppia erottamaan toisistaan, ja minulle itselleni on sattunut tapauksia, joissa kaikki on riippunut tämän asian nopeasta käsittämisestä. Tuoksu saattoi minut ajattelemaan jonkun naisen vaikutusta asiassa, ja mietiskelyni alkoi jo suuntautua Stapletoneihin. Minä olin siis varma koiran olemassa olosta ja sitäpaitsi olin arvannut, kuka rikollinen oli, kun lähdin länteenpäin.

"Minun tehtäväni oli nyt vakoilla Stapletonia, ja sitä en olisi voinut, jos olisin ollut sinun seurassasi, sillä hän olisi kyllä silloin ollut varuillaan. Petin senvuoksi kaikki, sinutkin, ja saavuin salaisesti paikkakunnalle kun kaikki luulivat minun olevan Lontoossa. Vaivat, joita sain kestää, eivät olleet niin suuria kuin sinä olit kuvitellut, ja sitäpaitsi eivät sellaiset pikkuseikat saa vaikuttaa asiaan, kun joku vaikea tapaus on saatava selville. Enimmäkseen oleskelin Coombe Traceyssa ja asuin tuossa majassa nummella vain silloin, kun minun välttämättä piti olla paikalla valvoakseni tekeillä olevaa asiaa. Cartwrightin olin ottanut mukaani, ja hän oli maalaispojaksi puettuna minulle suurena apuna. Hän hankki minulle ruokaa ja puhtaita vaatteita. Kun minä

pidin silmällä Stapletonia, niin piti Cartwright usein silmällä sinua, ja siten saatoin pitää käsissäni kaikkia lankoja yhtäaikaan.

"Olen jo sanonut sinulle, että kirjeesi pian ehtivät minulle, koska ne heti paikalla palautettiin Baker Streetiltä Coombe Traceyyn. Minulla oli niistä paljon hyötyä, varsinkin siitä vähäisestä totuudesta, jonka Stapleton kerran oli sattunut sanomaan entiseen elämäänsä nähden. Minä onnistuin saamaan selville ketä he olivat, ja siten oli oma asemanikin minulle selvinyt. Koko juttua oli häirinyt ja vaikeuttanut tuo vankikarkuri ja hänen suhteensa Barrymore-puolisoihin. Senkin ratkaisit sinä tyydyttävällä tavalla, vaikka omat havaintoni olivat jo johtaneet samoihin tuloksiin.

"Kun sinä löysit minun asuntoni nummella, olin jo täysin selvillä koko asiasta, vaikka en ollut vielä saanut sitä valmiiseen jurylle esitettäväksi kelvolliseen muotoon. Sekään Stapletonin murhayritys sir Henryä vastaan, joka päättyi vankiraukan kuolemaan, ei mainittavassa määrin voinut auttaa hänen todistamistaan syylliseksi murhaan. Ei näyttänyt olevan muuta keinoa kuin yllättää hänet itse teossa, ja sitä varten täytyi meidän käyttää sir Henryä yksin näennäisesti turvattomana syöttinä. Niin teimmekin ja vaikka siten saimme aikaan niin ankaran häiriön ystävämme hermostossa, niin tuli asia täydelliseksi ja Stapleton suistui turmioon. Sir Henryn joutuminen sellaisen onnettomuuden uhriksi on, sen myönnän, moite minun menettelytapaa vastaan tämän asian ratkaisemiseksi, mutta emmehän voineet edellyttää, että tuo hirviö olisi niin jähmetyttävän kamala, emmekä myöskään saattaneet aavistaa, että niin tiheä sumu estäisi meitä sitä näkemästä ennenkuin vasta viime hetkessä. Tarkoituksemme saavutimme siten hinnasta, jota kumminkin sekä hermotautien erikoistuntija että tohtori Mortimer pitävät tilapäisenä. Pitkä matkustus tulee luultavasti vaikuttamaan tyynnyttävästi hänen kiihottuneeseen hermostoonsa ja myöskin parantavasti hänen tunteisiinsa. Hänen rakkautensa tuohon ihanaan naiseen oli syvä ja todellinen ja häneen vaikutti enimmin pettymyksensä tässä suhteessa.

"Vielä on jäljellä vain viitata siihen osaan, joka rouva Stapletonilla on ollut koko ajan. Aivan varmaan oli Stapletonilla häneen vaikutusvalta, joka perustui joko rakkauteen tai pelkoon tai mahdollisesti molempiin, koska nuo tunteet hyvin saattavat ilmetä yhdessä. Tämä vaikutusvalta hänellä oli. Hänen käskystään suostui rouva esiintymään hänen sisarenaan; mutta miehen valta loppui silloin, kun hän koetti saada tätä suoranaisesti ottamaan osaa murhaan. Rouva Stapleton oli halukas varoittamaan sir Henryä, mikäli hän voi tehdä sen saattamatta miestänsä vaaraan, ja hän yrittikin sitä monta kertaa. Stapleton näyttää itse voineen tuntea mustasukkaisuutta, sillä nähdessään sir Henryn alkavan lähestyä vaimoaan, ei hän, vaikkakin tämä juuri kuului hänen suunnitelmaansa, voinut pidäytyä tulemasta väliin kiivaudella, joka ilmasi sen tulisen intohimoisuuden, jonka hän tavallisesti hyvin onnistui peittämään hillityn kuoren alle. Edistämällä heidän välillään vallitsevaa tuttavallisuutta, sai hän aikaan sir Henryn tiheät käynnit Merripit Housessa, joiden kautta hän ennemmin tai myöhemmin saisi vartoamansa tilaisuuden. Mutta kun ratkaiseva päivä vihdoinkin tuli, asettui vaimonsa häntä vastustamaan. Hän oli kuullut jotain vangin kuolemasta ja tiesi koiran olevan kätöksessä ulkokuoneessa sinä iltana, jolloin sir Henryä odotettiin päivälliselle. Hän syytti miestänsä siitä rikoksesta, jonka tämä oli suunnitellut, ja tätä seuraavan kiivaan kohtauksen aikana sai hän tietää, että hänellä olikin kilpailija miehensä rakkaudesta. Hänen uskollisuutensa muuttui heti katkeraksi vihaksi, ja Stapleton ymmärsi, että hän ilmaisisi asian. Senvuoksi satoi hän vaimonsa estääkseen tätä varoittamasta sir Henryä, ja toivoi varmaankin saavansa hänet vaikenemaan, kun seudun koko väestö tulisi selittämään sir Henryn kuoleman sen kirouksen aiheuttamaksi, joka vainosi Baskerville-sukua. Tässä luulen hänen erehtyneen, ja vaikka me emme olisikaan olleet siellä, olisi hänen ilmi joutumisensa ollut varma. Nainen, jolla on espanjalaista verta suonissaan, ei hevillä unohda sellaista loukkausta. Ja nyt, rakas Watson, en luule muistiinpanoihini katsomatta voivani antaa sinulle enemmän yksityiskohtaista kuvausta tästä kummallisesta jutusta. En luule jättäneeni mitään tärkeää selittämättä."

"Mutta tuskin hän saattoi luulla voivansa säikäyttää sir Henryä kuoliaaksi tuolla aavemaisella koirallaan, vaikkakin se oli onnistunut hänen vanhaan setäänsä nähden?"

"Koira oli nälistynyt ja ärsytetty. Jos sen ulkonäkö ei olisikaan voinut säikäyttää uhrinparkaa kuoliaaksi, niin olisi se kumminkin lamauttanut hänen vastustusvoimansa."

"Tietysti. Vielä yksi kysymys! Jos Stapletonin olisi huomattu olevan lähimmän perillisen, niin kuinka hän olisi voinut selittää sen, että hän, joka oli niin läheinen sukulainen, oli asunut tilan naapurina ilmaisematta itseään ja väärällä nimellä? Kuinka olisi hän voinut esittää perintövaatimuksensa synnyttämättä epäluuloa, josta olisi seurannut asian tutkiminen?"

"Sitä vaikeutta ei ole helppo ratkaista ja pelkäänpä, etten sitä voi. Menneisyys ja nykyisyys ovat minun tutkimuksieni ala, mutta tulevaisuuden käsitteleminen tuskin on ihmisen vallassa. Rouva Stapleton oli kumminkin useita kertoja kuullut miehensä puhuvan siitä asiasta. Hänellä oli mielestään ollut valittavana kolme eri keinoa. Hän olisi voinut matkustaa Etelä-Amerikkaan ja sieltä esittää perintövaatimuksensa sekä todistaa oikeutensa sikäläisille englantilaisille viranomaisille tarvitsematta edes matkustaakaan Englantiin; tai olisi hän voinut esiintyä valepuvussa sen lyhyen ajan, jonka hänen täytyi oleskella Lontoossa; tai olisi hän voinut varustaa jonkun rikostoverin tarvittavilla todistuksilla ja papereilla, antaa tämän esiintyä perijänä ja tyytyä osaan tuloista. Sen mukaan kuin tunnemme häntä, voimme olla vakuutettuja siitä, että hän jollakin tavalla olisi selvinnyt asiasta. Ja nyt, rakas Watson, olemme tehneet ankarasti työtä useita viikkoja, joten hyvin voimme siirtää ajatuksemme mieluisampiin asioihin. Minä olen ottanut aition oopperasta, jossa esitetään 'Hugenotit.' Oletko kuullut De Reszkesiä? Saanko sitten pyytää sinua laittautumaan valmiiksi puolessa tunnissa, niin menemme samalla tiellä Marciniin syömään päivällistä?"

MERISOPIMUS

Sen vuoden heinäkuu, jolloin menin naimisiin, on erityisesti muistettava kolmen huomattavan tapauksen vuoksi, joiden ratkaisemisessa sain olla Sherlock Holmesille apuna ja tulin tilaisuuteen tutustua hänen menettelytapoihinsa. Muistiinpanoissani ne löytyvät nimillä "Toinen tahra", "Merisopimus" ja "Väsynyt kapteeni." Ensinmainittu käsittää kumminkin niin tärkeitä asioita ja koskee niin useita maan ylhäisimmistä suvuista, että ne vasta monen vuoden kuluttua voidaan julkaista. Sen voin kumminkin sanoa, ettei mikään Holmesin käsittelemistä jutuista niin selvään ole osoittanut hänen analyttisen menettelytapansa arvoa, eikä tehnyt niin suurta vaikutusta niihin sekaantuneisiin henkilöihin. Minulla on vielä hallussani melkein sananmukainen pöytäkirja siitä keskustelusta, jossa hän esitti asian oikean laidan Pariisin poliisikuntaan kuuluvalla herralla Dubuquelle ja Fritz von Waldbaumille, tuolle tunnetulle danzigilaiselle salapoliisille, jotka kumpikin olivat tuhlanneet voimansa sittemmin vääriksi huomattuihin otaksumiin. Täytyy kumminkin ehtiä hyvän matkaa uutta vuosisataa, ennenkuin tämän jutun vaaratta saattaa kertoa. Siihen mennessä siirryn luetteloni n:o 2:een, joka myöskin aikoinaan näytti saavan kansainvälistä merkitystä, ja jolle muutamat omituisuudet antavat erikoisen luonteen.

Kouluajanani olin ollut hyvin hyvä ystävä eräälle Percy Phelps nimiselle pojalle, joka oli suunnilleen minun ikäiseni, vaikka paria luokkaa minusta edellä. Hänellä oli erinomainen pää ja hän sai palkintoja kaikenlaisissa aineissa, sekä viimein stipendin, joka saattoi hänet tilaisuuteen alkaa loistava uransa Cambridgessä. Hänellä oli hyvin vaikuttavia sukulaisia ja jo pikku poikina leikkiessämme hänen kanssaan tiesimme, että lordi Holdhurst, tuo suuri vanhoillinen valtiomies, oli hänen enonsa. Mutta noista ylhäisistä sukulaisistaan ei hänellä ollut suurta hyötyä koulussa; päinvastoin oli meistä hyvin hauskaa ajaa häntä ympäri koulupihaa ja lyödä häntä vitsalla säärille. Mutta olot muuttuivat, kun hän oli päässyt maailmaan. Minä olin kerran kuullut kerrottavan, että hänen kunnollisuutensa ja se vaikutusvalta, joka oli hänen käytettävänä, olivat hankkineet hänelle hyvän aseman ulkoministeriössä, mutta sen jälkeen en ollut häntä ensinkään ajatellut, ennenkuin seuraava kirje palautti hänet muistiini:

"Briarbrae Woking."

"Hyvä Watson! Varmaan muistat vielä 'Sammakon-pojan', Phelps, joka oli viidennellä luokalla, kun sinä olit kolmannella. Mahdollista on myöskin, että olet kuullut minun enoni avulla saaneen hyvän paikan ulkoministeriössä ja siellä saavuttaneen arvoa ja luottamusta, kunnes äkkiä kauhea onnettomuus hävitti kaikki toiveeni.

Ei maksa vaivaa kirjeessä selittää tuon hirmuisen tapauksen yksityiskohtia. Jos suostut pyyntööni, tulen luultavasti kertomaan ne sinulle. Parannuttuani nykyisin yhdeksän viikkoisesta aivokuumeesta, tunnen itseni vielä sangen heikoksi. Luuletko voitavasi saada ystäväsi Holmesin sinun kanssasi matkustamaan tänne? Tahtoisin kernaasti kuulla hänen mielipiteensä asiasta, vaikka viranomaiset vakuuttavatkin minulle, ettei mitään voi tehdä. Koeta niin pian kuin suinkin tulla tänne hänen kanssaan. Joka minuutti tuntuu tunnin pituiselta eläissani tässä hirvittävässä jännityksessä. Sano hänelle etten ole laiminlyönyt pyytää hänen neuvoansa siksi, että en osaisi antaa arvoa hänen kyvyilleen, vaan senvuoksi, etten ole ollut täydessä tajussa siitä asti kun isku kohtasi minua. Nyt on pääni jälleen selvä, vaikka sairauden uudistumisen pelosta en uskallakaan asiaa paljon ajatella. Voimani ovat vielä niin lamassa, että minun, kuten näet, täytyy sanella kirjeeni. Tule, jos mahdollista, ja ota hänet mukaasi!

Vanha ystäväsi ja koulutoverisi

Percy Phelps."

Tässä kirjeessä oli jotain, joka liikutti minua; tuo usein kerrottu pyyntö, että koettaisin saada Holmesin matkustamaan hänen luokseen, oli niin harras. Niin syvään koski tuo kirje minuun, että olisin koettanut saada hänen pyyntönsä täytetyksi, vaikka se olisi ollut vaikeakin, mutta nyt tiesin luonnollisesti että Holmes piti ammattiansa kauniina taiteena ja oli yhtä innokas antamaan, kuin häneen turvautuneet saamaan apua. Vaimoni oli samaa mieltä minun kanssani siinä, että minun hetkeäkään viivyttelämättä pitäisi esittää asia Holmesille, ja tuskin tuntia aamiaisen jälkeen olin siis taaskin noissa vanhoissa tutuissa huoneissa Baker Streetin varrella.

Holmes istui yönuttuun puettuna erään seinän vierelle asetetun pöydän luona innokkaasti työskennellen kemiallisissa tutkimuksissa. Suuri, kaareva retorti kiehui hurjasti Bunsenpolttimon sinervällä liekillä ja destilleerautuneet pisarat keräytyivät kahden litran astiaan. Ystäväni katsahti tuskin ylös, kun tulin sisään, ja minä ymmärtäen, että hänen tutkimuksensa oli tärkeä istuuduini nojatuoliin odottamaan. Hän otti lasipipetillä muutamia tippoja milloin yhdestä, milloin toisesta pullosta ja vihdoin tuli hän koeputki kädessään sen pöydän luo, jonka lähellä minä istuin. Oikeassa kädessä oli hänellä kappale lakmuspaperia.

"Sinä tulet tärkeänä hetkenä, Watson", sanoi hän. "Jos tämä paperi jää siniseksi, niin on kaikki hyvin. Jos se tulee punaiseksi, niin maksaa se yhden ihmisen hengen." Hän pisti sen koeputkeen ja silmänräpäyksessä muuttui paperin väri tummanlikasen punaiseksi. "Hm! Sen kyllä uskoinkin!" sanoi hän. "Minuutin kuluttua olen valmis, Watson. Tupakkaa löytyy tuolla turkkilaisessa tohvelissa." Hän meni kirjoituspöytänsä luo ja kirjoitti nopeaan muutamia sähkösanomia, jotka hän antoi palvelijapojalle. Sitten heittäytyi hän tuoliin minua vastapäätä ja veti polvet niin korkealle, että saattoi panna kätensä ristiin pitkien, laihojen nilkkojensa ympärille.

"Tuo oli vaan tavallinen pieni murha", sanoi hän. "Sinulla on varmaan parempaa tarjottavana. Sinä Watson, olet myrskylintu. Mistä nyt on kysymys?"

Minä annoin hänelle kirjeen ja hän luki sen mitä jännittyneimmällä tarkkaavaisuudella.

"Tästä emme saa paljoa tietää, vai kuinka?" sanoi hän antaessaan kirjeen takasin.

"Tuskinpa mitään, mielestäni."

"Käsiala on kumminkin huomattava."

"Mutta sehän ei ole hänen omansa."

"Ei ole kyllä. Se on jonkun naisen."

"Ei, tämän kyllä lienee joku mies kirjottanut," sanoin minä.

"Ei, nainen, ja sitäpaitsi aivan harvinainen nainen. Kun lähtee jotain asiaa ajamaan, on tärkeää tietää, että avun pyytäjää on läheisessä yhteydessä johonkin, jota hyvässä tai pahassa merkityksessä voidaan pitää poikkeusihmisenä. Tämä tapaus on jo herättänyt huomiotani. Jos olet valmis, niin lähdemme heti Wokingiin kohtaamaan tuota niin pahaan pulaan joutunutta valtio-miestä ja sitä naista, jolle hän kirjeensä sanelee."

Onneksi ehdimme Waterloohon niinsanotulle aamu-päiväjunalle. Tuskin tuntia myöhemmin olimme Wokingin havumetsän ja kanervaisten kukkulain keskellä. Briarbrae oli erillään sijaitseva talo, jota laajat kukkaistutukset ympäröivät, ja muutamia minuutteja käveltyämme olimme ehtineet asemalta sinne. Annettuamme käyntikorttimme, pyydettiin meitä astumaan komeasti sisustettuun salonkiin, ja eräs lihavanpuoleinen mies, joka muutaman minuutin kuluttua tuli sisään, toivotti meitä sydämellisesti tervetulleiksi. Hän näytti olevan lähempänä neljää kuin kolmeakymmentä, mutta hänen poskensa olivat niin punaiset ja hänen silmänsä niin iloiset, että hän vielä näytti paksulta, vallattomalta pojalta.

"Sepä vasta oli hyvä, että te tulitte", sanoi hän ja pudisti voimakkaasti käsiämme. "Percy on kysellyt teitä koko iltapäivän. Poika raukka, hän tarttuu joka oljenkorpeen! Hänen isänsä ja äitinsä pyysivät minua ottamaan teidät vastaan, sillä heistä on hyvin tuskallista mainitakaan tätä asiaa."

"Emme vielä tunne yksityisseikkoja ensinkään", sanoi Holmes. "Minä huomaan että te ette kuulu perheeseen."

Uusi tuttavamme näytti kummastuneelta, mutta silmätessään alaspäin alkoi hän nauraa.

"Vai niin. Te näitte nimikirjaimet medaljongissa", sanoi hän. "Siinähan on J. H. Ensin luulin, että olitte oikein sukkela. Josef Harrison on minun nimeni, ja koskapa Percy aikoo naida minun sisareni. Annien, niin tulee meistä ainakin langokset. Sisareni on sulhasensa huoneessa sillä hän on kahden kuukauden ajan lakkaamatta hoitanut häntä. Ehkä onkin parasta, että heti menemme sinne, sillä minä tiedän kuinka levoton Percy on."

Se huone johon meidät vietiin, sijaitsi samassa kerroksessa kuin salonki. Se oli sisustettu makuuhuoneeksi, mutta samalla myöskin arkihuoneen tapaan, kaikkiin nurkkiin ja sopukkoihin kauniisti soviteltuine kukkineen. Kalpea ja laihtunut nuori mies makasi sohvalla lähellä avonaista akkunaa, josta puutarhan runsas tuoksu ja kesän leuto ilma virtasi sisään. Muuan nuori nainen istui hänen vieressään ja nousi ylös nähdessään meidät.

"Pitääkö minun mennä, Percy?" kysyi hän.

Tämä tarttui hänen käteensä ja pidätti hänet. "Kas, hyvää päivää, Watson", sanoi sairas sydämellisesti. "Tuskinpa tunsin sinut noine viiksesi, enkä luule, että sinäkään olisit voinut vanna, kuka minä olin. Tämä on luultavasti kuuluisa ystäväsi, herra Sherlock Holmes?"

Minä esittelin hänet ja sanoin pari sanaa, jonka jälkeen me istuuduimme. Tuo lihava mies oli mennyt pois, mutta hänen sisarensa jäi huoneeseen ja hänen kädestään piti sairas yhä kiinni. Tytön ulkomuoto oli hyvin huomiota herättävä, hän oli ehkä hieman tanakka-tekonen, mutta hänellä oli mitä kaunein oliivinvärinen iho, suuret, tummat, etelämaalaiset silmät ja runsas, melkein sinimusta tukka. Hänen lämpimät värinsä saattoivat sulhasen kalpeat kasvot vastakohtaisuudellaan näyttämään vielä enemmän kärsiviltä ja riutuneilta.

"Minä en tahdo käyttää väärin aikaanne", sanoi tämä nousten istumaan sohvallaan. "Esipuheitta käyn suoraan asiaan. Nähkääs, herra Holmes, minä olin onnellinen mies, tulevaisuuteni oli hyvä ja olin juuri aikeissa mennä naimisiin, kun äkkiä hirveä onnettomuus hävitti kaikki minun toiveeni.

"Watson on luultavasti sanonut teille, että minulla oli paikka ulkoministeriössä, ja enoni, lordi Holdhurstin vaikutuksesta sain pian vastuunalaisen toimen. Kun enoni ministeristön muutoksessa tuli ulkoministeriksi, antoi hän minulle useita luottamustehtäviä, ja kun minun aina onnistui suorittaa ne hänen mielikseen, sai hän

pian jokseenkin edullisen käsityksen minun kunnollisuudestani ja hienotunteisuudestani.

"Noin kymmenen viikkoa sitten, eli tarkemmin määräten, toukokuun 23:na päivänä, kutsui hän minut yksityiseen huoneeseensa ja onniteltuaan minua äsken suorittamani työn johdosta ilmoitti, että hänellä taaskin oli joku tärkeä tehtävä minulle.

"Tässä ovat', sanoi hän ottaen harmaan paperikäärön kirjoituspöytänsä laatikosta, 'alkuperäiset asiakirjat siitä Englannin ja Italian välisestä sopimuksesta, josta, ikävä kyllä, jo on näkynyt muutamia uutisia sanomalehdistössä. On äärettömän tärkeää, ettei asiasta enempää saada tietää. Sekä ranskalainen että venäläinen lähetystö maksaisivat suuren summan saadakseen tietää näitten paperien sisällön, enkä ottaisi niitä tästä laatikosta, ellei olisi aivan välttämätöntä saada niistä jäljennös. Onhan sinulla pulpetti huoneessasi?'

"On.'

"Ota sitten tämä sopimus ja lukitse se siihen. Minä ilmoitan, että sinä jätät huoneistoon muiden mentyä, joten voit aivan rauhassa jäljentää sen, ilman että kukaan näkee, mitä teet. Kun olet lopettanut, lukitset sekä alkuperäisen kirjoituksen että jäljennöksen pulpettiisi ja annat ne minulle huomenna varhain.'

"Minä otin paperit ja --"

"Anteeksi, että keskeytän", sanoi Holmes, "mutta olitteko yksin keskustelun aikana?"

"Aivan yksin."

"Onko tuo huone suuri?"

"Kolmekymmentä jalkaa kukin sivu."

"Ja keskustelu tapahtui keskellä huonetta?"

"Melkein."

"Ja aivan matalalla äänellä?"

"Enoni puhuu aina matalalla äänellä. Minä en puhunut juuri ensinkään."

"Kiitos", sanoi Holmes ja sulki silmänsä. "Olkaa hyvä ja jatkakaa."

"Minä tein kuten hän käski ja odotin kunnes muut kanslian virkamiehet olivat menneet. Yksi heistä Charles Gorot, jonka paikka oli samassa huoneessa kuin minunkin, oli jälkeenpäin saanut jonkun tehtävän, ja senvuoksi jätin minä hänet yksin ja menin syömään päivällistä. Palatessani oli hän poissa. Minä tahdoin kiirehtiä työtäni, sillä tiesin että Josef Harrison, sama herra, jonka juuri näitte, oli kaupungissa ja aikoi matkustaa takasin Wokingiin yhdentoista junalla. Minä halusin kernaasti saada työni loppumaan ajoissa voidakseni matkustaa samalla junalla.

"Kun aloin käydä läpi sopimusta, huomasin heti sen olevan niin tärkeän, ettei enoni suinkaan ollut liioitellut sanoissaan. Yksityiskohtiin kajoamatta voin sanoa, että se tarkoin määräsi Englannin aseman kolmiliittoon nähden ja osoitti, mitä politiikkaa tämä maa tulisi seuraamaan, jos Ranskan laivasto veisi määräävän ylivallan Italian laivastolta Välimeressä. Ne kysymykset, joita siinä käsiteltiin, olivat puhtaasti meriasioita koskevia. Sen alle olivat ne korkeat viranomaiset, jotka olivat laatineet sopimuksen, piirtäneet nimensä. Kun olin silmänyt sen läpi, istuuduin sitä jäljentämään.

"Se oli pitkä ranskankielinen asiakirja, ja sisälsi 26 pykälää. Kirjoitin niin nopeaan kuin saatoin, mutta kello yhdeksän aikaan olin ehtinyt vasta kymmenenteen pykälään, ja minusta tuntui mahdottomalta ehtiä matkustamaan yhdentoista junalla. Ajatukseni tuntuivat raskailta ja hitailta osaksi päivällisen vaikutuksesta, osaksi siitäkin syystä, että olin työskennellyt koko päivän. Kupillinen kahvia selvittäisi aivojani, niin arvelin. Vahtimestarilla, joka asuu pienessä huoneessa portin vieressä, on tapana keittää paloviinakeittiöllä kahvia niille virkamiehille, jotka työskentelevät yli tavallisen ajan. Soitin senvuoksi häntä.

"Hämmästykseni tulikin hänen itsensä asemasta sisään eräs suuri, punakka, vanhanpuoleinen nainen, jolla oli esiliina edessään. Hän selitti olevansa vahtimestarin vaimo ja suorittavansa karkeampia töitä talossa. Pyysin häntä keittämään kahvia.

"Senjälkeen kirjoitin vielä kaksi pykälää, mutta tunsin itseni yhä unisemmaksi, jonka vuoksi nousin ylös, kävelin pari kertaa edestakasin huoneessa ja venyttelin itseäni. Kahviani ei kuulunut, ja minä ihmettelin tätä viivytystä, kunnes vihdoin avasin oven ja syöksyin ulos asiaa tiedustelemaan. Suora, heikosti valaistu käytävä johti siitä huoneesta, jossa minä työskentelin, ja olikin ainoa tie siitä ulos. Se päättyi kaarenmuotoisiin portaisiin, joiden alapäässä vahtimestarin huone oli. Keskellä portaita oli pieni penkere, johon suorakulmaisesti liittyi toinen käytävä. Tämä taasen johti kapeita portaita myöten eräälle sivuovelle, jota palvelijakunta käyttää, sekä myöskin virkamiehet tullessaan suoraan Charles Streetiltä.

"Kas tässä pieni pohjapiirustus huoneiston selvittämiseksi."

"Kiitos. Luulen ymmärtäväni teitä", sanoi Sherlock Holmes.

"On erittäin tärkeää että otatte tästä selvän. Minä menin alas portaita ja kuljin eteisen läpi vahtimestarin huoneeseen, jossa tämä istui nukkumassa tuolillaan pannun kiehuessa niin että höyry tuprusi sen ympärillä ja vesi ruiskusi lattialle. Olin ojentanut käteni herättääkseni hänet, kun äkkiä hänen päänsä yläpuolella oleva soittokello helähti ja hän heräsi.

"Herra Phelps, mitä tahdotte?" kysyi hän katsoen aivan hämmentyneenä minuun.

"Minä tulin alas katsomaan, eikö kahvi vielä ole valmistunut."

"Olin juuri asettanut pannun liekille, kun nukahdin." Hän katsoi minuun ja sitten kelloon, joka vielä liikkui, ja hänen hämmästyksensä näytti yhä lisääntyvän.

"Mutta jos te olitte täällä, niin kuka sitten soitti?" kysyi hän.

"Kelloako?" vastasin. "Mikä kello tuo on?"

"Sitä soitatte te omasta huoneestanne."

"Tuntui kuin jääkylmä käsi olisi tarttunut sydämeeni. Joku oli siis tullut huoneeseen, jossa nuo tärkeät paperit olivat pöydällä. Hullun tavoin syöksyin eteiseen, kiidin ylös portaita ja pitkin käytävää. Siellä ei ollut ketään, eikä myöskään huoneessani. Kaikki oli samassa kunnossa kuin minun lähtiessäni, ainoastaan asiakirja, joka oli uskottu huostaani, oli otettu pois pöydältä. Jäljennös oli jäljellä, mutta alkuperäinen kappale poissa."

Holmes ojentautui tuolillaan ja hieroi käsiään. Saatoin nähdä, että tämä arvotus oli hänen mieleisensä. "No, mitä teitte sitten?" kysyi hän aivan hiljaa.

"Ymmärsin heti, että varas oli tullut niitä portaita, jotka johtivat sivuovelta. Jos hän olisi tullut toista tietä, niin olisin luonnollisesti hänet kohdannut."

"Te olitte siis aivan varma siitä, ettei hän ollut voinut pysyttäytyä kätkehtynä huoneeseen tai käytävään, joka niinkuin juuri sanoitte, oli vain heikosti valaistu?"

"Se oli aivan mahdotonta. Kummassakaan ei löydy niin suurta piilopaikkaa, että edes hiirikään voisi siihen ryömiä."

"Hyvä. Jatkakaa, jos suvaitsette."

"Vahtimestari, joka minun kasvojeni kalpeudesta oli huomannut, että jotain vaarallista oli tekeillä, oli kiiruhtanut minun jäljessäni ylös portaita, ja nyt me molemmat juoksimme pitkin käytävää ja alas niitä jyrkkiä portaita, jotka vievät Charles Streetille. Niiden alapäässä oleva ovi oli sulettu, mutta vain toisella lukollaan. Me sysäsimme sen auki ja syöksyimme ulos. Muistan aivan selvään, että erään läheisyydessä olevan tornin kello juuri silloin löi kolme kertaa. Kello oli neljännessä vailla kymmenen."

"Se on äärettömän tärkeätä", sanoi Holmes ja merkitsi jotain kalvostimeensa.

"Ilta oli hyvin pimeä ja ohut, leuto sade tihkui maahan. Charles Streetillä ei näkynyt ketään, mutta kadun päässä, Whitehallissa, oli tavallisuuden mukaan vilkas liike. Me juoksimme avopäin pitkin katukäytävää ja kulmassa tapasimme poliisimiehen."

'On tapahtunut varkaus', sanoin minä henki kurkussa. 'Muuan äärettömän tärkeä asiapaperi on varastettu ulkoministeriöstä. Onko kukaan mennyt tästä ohi?'

'Minä olen seisonut tässä neljännestunnin', vastasi hän, 'ja ainoastaan yksi henkilö on mennyt ohitseni. Se oli jokseenkin pitkä, vanhanpuoleinen nainen, joka oli puettu kirjavaan saaliin.'

'Oh, se oli minun vaimoni', sanoi vahtimestari. 'Ettekö ole nähnyt ketään muuta?'

'En ketään.'

'Silloin on varkaan täytynt mennä toista tietä', huusi vahtimestari, vetäen minua käsivarresta.

Mutta minä en tahtonut häntä kuunnella, ja hänen yrityksensä vetää minua toiseen suuntaan lisäsivät epäluuloani.

'Minne päin meni tuo nainen?' kysyin.

'Sitä en tiedä. Minä huomasin hänet, kun hän meni ohitseni, mutta minulla ei ollut mitään erikoista syytä kohdistaa huomiotani häneen. Hänellä näytti olevan kiire.'

'Kauanko siitä on?'

'Vain muutamia minuutteja.'

'Eikö viittä minuuttia enempää?'

'Ei, en luule olevan.'

'Nyt te tuhlaatte aikaa, herra, ja joka hetki on kallis', huusi vahtimestari. 'Uskokaa, kun sanon, ettei minun eukollani ole mitään tekemistä tässä asiassa, ja seuratkaa toki minua kadun toiseen päähän. No, jos niin on, että te ette tahdo tulla, niin menen minä', ja hän lähti juoksemaan toiseen suuntaan.

Mutta minä kiiruhdin hänen jälkeensä ja tartuin häntä käsivarteen.

'Missä te asutte?' kysyin.

'Minun osoitteeni on n:o 16 Ivy Lane, Briston', vastasi hän, 'mutta älkää nyt lähtekö väärille jäljille, herra Phelps. Tulkaa minun kanssani kadun toiseen päähän, katsomaan emmekö voisi siellä jotain keksiä.'

En menettänyt mitään seuraamalla hänen neuvoaan. Yhdessä poliisimiehen kanssa kiiruhdimme ehdotettuun suuntaan, mutta siellä oli nähtävänä vain vilkas liike, ihmiset kulkivat edestakasin, kaikki kiiruhtaen suojaan sateelta. En nähnyt yhtään joutilasta kuleksijaa, en ketään, joka olisi voinut sanoa, mitä oli tapahtunut.

Palasimme takasin virastoon ja tutkimme ilman tulosta portaat ja käytävän. Huoneeseen johtava käytävä oli peitetty linoleumimatolla, jossa pienimmätkin merkit näkyvät. Tutkimme sen tarkkaan, mutta minkäänlaisia jälkiä ei näkynyt."

"Oliko satanut koko illan?"

"Kello seitsemästä saakka."

"Kuinka saattoi sitten olla mahdollista, ettei tuo apuri-nainen, joka kävi huoneessanne yhdeksän ajoissa, likasilla kengillään jättänyt minkäänlaisia jälkiä?"

"Minua ilahduttaa, että teette sen kysymyksen. Kysyin sitä itsekkin, mutta sain tietää, että apurinaisilla on tapana riisua jalkineensa vahtimestarin huoneessa ja ottaa tohvelit jalkaansa."

"Se selittää asian. Sanoitte siis, ettei jälkiä näkynyt, vaikka ulkona satoi. Tapahtumain jakso tuntuu tässä hyvin vaikealta yhdistää. Mitä sitten teitte?"

"Tutkimme huoneen. Salaovelle siinä ei ole tilaa, ja ikkunat ovat ainakin kolmenkymmenen jalan korkeudella maasta. Ne olivat suljetut sisältäpäin. Matto on naulattu seinien reunoille, ja katto on tavallinen, Valkoseksi maalattu. Henkeni uskallan siitä, että sen, joka varasti paperit, oli täytynyt tulla ovesta."

"Kuinka on tulisijan laita?"

"Takkaa ei huoneessa löydy, vaan ainoastaan kamiina. Soittojohdon nauha riippuu kirjoituspöydän oikealla puolella, ja voidakseen soittaa on varkaan täytynyt mennä sen luo. Mutta miksikä hän olisi tahtonut soittaa? Se on aivan selittämätön salaisuus."

"Sen voi kyllä sanoa olevan hyvin tavattoman tapauksen. Mihin toimenpiteisiin sitten ryhdyitte? Huoneen tutkimisella tarkoititte luonnollisesti saada selville, oliko jäänyt jotain merkkejä varkaasta -- oliko siellä sikarinpätkeä, hansikasta, hiusneulaa tai muuta senkaltaista?"

"Mitään sellaista ei löytenyt."

"Tuntuiko mitään hajua?"

"Sitä emme todellakaan ajatelleet."

"Heikko tupakanhaju olisi sellaisessa tutkimuksessa ollut suuriarvoinen havainto."

"En itse polta koskaan ja luulen kyllä, että olisin huomannut, jos olisi tuntunut tupakanhajua. Siellä ei ollut kerrassaan mitään, josta olisi saanut johtoa. Ainoa asia, josta saatoin pitää kiinni, oli se, että vahtimestarin

vaimo, rouva Tangey, oli kiireesti lähtenyt talosta. Mies ei voinut siitä antaa muuta selitystä kuin sen, että hän aina niihin aikoihin meni kotiin. Poliisimies ja minä päätimme parhaaksi vangita vaimo, ennenkuin hän olisi ehtinyt luovuttaa paperit muille, jos hän nimittäin oli ne ottanut.

"Tieto varkaudesta oli jo ehtinyt Scotland Yardille ja herra Forbes, tuo nuori salapoliisi, saapui paikalle ja ryhtyi tarmokkaasti asiaan. Vuokrasimme kaksirattaiset vaunut ja puolen tunnin päästä olimme ehtineet n:o 16:een Ivy Lanen varrelle. Nuori tyttö, jonka sittemmin saimme tietää olevan Tangeyn vanhimman tyttären, avasi oven. Hänen äitinsä ei ollut vielä tullut kotiin, ja meitä pyydettiin astumaan kadun puoleiseen huoneeseen.

"Noin kymmenen minuutin päästä koputettiin portille, ja silloin teimme erehdyksen, josta suuresti moitin itseäni. Sen sijaan että itse olisimme menneet avaamaan, annoimme tytön mennä. Kuulimme hänen sanovan: 'Äiti, siellä sisällä on kaksi herraa, jotka tahtovat teitä puhutella', ja heti sen jälkeen kuulimme jonkun kolisevin askelin kiiruhtavan käytävää pitkin. Forbes sysäsi oven auki, ja molemmat juoksimme pihanpuoleiseen huoneeseen eli keittiöön, jonne nainen kumminkin oli ehtinyt ennen meitä. Hän katsoi meihin uhmailevasti, mutta tunnettuaan minut, näytti hän suuresti kummastuvan.

"'Sehän onkin herra Phelps kansliasta!' huudahti hän.

"'Kas niin, sanokaa keneksi meitä luulitte, kun äsken niin kiiruhditte?' kysyi salapoliisi.

"'Minä luulin teidän olevan ryöstömiehiä', sanoi hän. 'Muuan käsityöläinen on tuottanut meille ikävyyksiä.'

"'Sillä ette pääse', sanoi Forbes, 'Meillä on syytä luulla teidän varastaneen muutaman tärkeän paperin ulkoministeriöstä ja että te juoksitte tänne sitä kätkemään. Teidän täytyy seurata meitä Scotland Yardille tarkastettavaksi.'

"'Vakuutukset ja vastustus eivät auttaneet mitään. Hankimme suuremmat vaunut ja istuuduimme niihin kolmisin. Sitä ennen olimme kumminkin tutkineet keittiön, varsinkin tulisijan, nähdäksemme oliko hän ehtinyt viskata paperit sinne ollessaan silmänräpäyksen ajan yksin huoneessa. Mutta siellä ei ollut tuhkaa eikä minkäänlaisia palaneita paperikappaleita. Tultuamme Scotland Yardille annoimme hänet erään naispoliisin huostaan. Odotin tuskissani tarkastuksen tulosta. Rouva Tangeylla ei papereita ollut.

"Silloin vasta ymmärsin aseman kamaluuden. Tähän saakka olin ollut täydessä toiminnassa, ja siihen olivat ajatukseni olleet kokonaan kiintyneet. Olin niin varmaan uskonut saavani paperin heti takasin, etten ollut uskaltanut ajatellaakaan, mikä olisi seuraus, jos en onnistuisi. Mutta nyt en enää mitään voinut, ja minulla oli hyvää aikaa tutkia asemaani. Se oli kauhea. Watson voi vakuuttaa että jo poikana olin jokseenkin hermostunut ja herkkätuntoinen, eikä luontoaan voi muuttaa. Minä ajattelin enoani ja hänen virkaveljiään ministeriössä, ajattelin häpeää, jota olin tuottanut hänelle, itselleni, kaikille, jotka olivat minun kanssani tekemisissä. Mitä merkitsi se, että olin joutunut harvinaisen onnettomuuden uhriksi? Sellaista ei oteta lukuun, kun on kysymys valtiollisista asioista. Minä olin kukistunut, häpeällisesti kukistunut. En tiedä mitä tein. Luultavasti panin toimeen aika mellakan. Himmeästi olen muistavinani, että joukko virkamiehiä keräytyi ympärilleni koettaen minua tyyntyttää. Yksi heistä ajoi minun kanssani Waterloo-asemalle ja vei minut Wokingiin menevään junaan. Luultavasti olisi hän seurannut minua koko matkan, ellei täällä läheisyydessä asuva tohtori Ferrier olisi matkustanut samalla junalla. Hän oli kyllin ystävällinen pitääkseen huolta minusta, ja siinä hän tekikin hyvin, sillä jo asemalla sain raivokohtauksen ja kun ehdimme kotiin, riehuin kuin hullu.

"'Voitte kuvitella mikä hämminki syntyi, kun tohtorin soitto herätti kaikki unestaan, ja he tapasivat minut sellaisessa tilassa. Annie raukka ja äitini joutuivat aivan epätoivoon. Tohtori Ferrier oli salapoliisilta saanut kuulla asiasta senverran, että saattoi antaa heille jonkunlaisen käsityksen tapauksesta, eikä hänen kertomuksensa asiaa parantanut. Kaikki ymmärsivät, että tulisin olemaan kauan ja vaarallisesti sairaana, ja siksi sai Josef luopua iloisesta ja mukavasta makuuhuoneestaan, josta tehtiin minulle sairashuone. Täällä olen

maannut tajuttomana yli yhdeksän viikkoa, herra Holmes, ja hourailut rajusti aivokuumeessa. Elleivät morsiameni, neiti Harrison, ja tohtori olisi hoitaneet minua niin hyvin, en nyt voisi puhella kanssanne. Morsiameni on hoitanut minua päivisin ja eräs ammatti-sairaanhoitajatar on pitänyt minua silmällä öisin, sillä ei voitu jättää minua yksin, kun sain raivokohtaukseni. Vähitellen ymmärrykseni selveni, mutta vasta kolmena viime päivänä olen saattanut selvään muistaa kaikki. Joskus toivon ettei muisti olisi koskaan palannut. Ensimmäiseksi sähköitin herra Forbesille, joka oli ottanut asian huostaansa. Hän saapui tänne ja selitti, ettei oltu voitu saada varkaasta vihiä, vaikka oli tehty kaikki, mitä saatettiin. Vahtimestari ja hänen vaimonsa olivat joutuneet mitä ankarimman ristikuulustelun alasiiksi, ilman että asiaan oli tullut selvyyttä. Poliisi oli sitten ruvennut epäilemään Gorota, joka kuten muistatte, tuona iltana oli ollut työssä yli tavallisen ajan. Yksistään tämä seikka ja se, että hänellä on ranskalainen nimi, antoivat aihetta häntä epäillä. Asia on kumminkin niin, että minä en alkanut työtäni, ennenkuin vasta hänen mentyään, ja mitä nimeen tulee, niin johtuu se tosin eräältä hugenotti-suvulta, mutta hän itse ja hänen perheensä ovat sielultaan ja sydämeltään yhtä hyviä englantilaisia kuin te ja minä. Ei löytynyt mitään raskauttavaa seikkaa häntä vastaan, ja sillä hän pääsi. Teihin, herra Holmes, kohdistan nyt koko toivoni. Jos te minut hylkääte, niin on kunniani ja asemani ainaiseksi mennyttä."

Sairas vaipui patjoilleen aivan uupuneena tästä pitkästä kertomuksesta, ja hänen hoitajansa kaatoi jotain kiihottavaa lääkettä lasiin ja ojensi sen hänelle. Holmes istui äänettömänä, pää taaksepäin nojaten ja silmät kiinni. Vieras olisi luullut tämän asennon osoittavan välinpitämättömyyttä, mutta minä tiesin, että se merkitsi mitä ankarinta ajatustoimintaa.

"Esityksenne oli niin selvä", sanoi hän viimein, "ettei minulla enää ole paljoa kysyttävää. Yksi kysymys on minun kumminkin tehtävä, ja se onkin hyvin tärkeä. Kerroitteko jollekin saaneenne juuri tämän tehtävän suorittaaksenne?"

"En kenellekään."

"Ette edes neiti Harrisonille?"

"En. En ollut käynyt Wokingissa käskyn saamisen ja tehtävän suorittamisen välisellä ajalla."

"Eikö kukaan sukulaisistanne ollut sattumalta käynyt teitä tervehtimässä?"

"Ei."

"Tunsiko joku heistä viraston huoneiston?"

"Totta kai, eri tilaisuuksissa olin näyttänyt sen heille kaikille."

"Nämä kysymykset ovat tarpeettomia, elleite jollekin ollut maininnut mitään asiakirjasta."

"Sitä en ollut tehnyt."

"Tiedättekö mitään vahtimestarista?"

"En, muuta kuin sen, että hän on ollut sotilaana."

"Missä rykmentissä?"

"Se on totta, tiedänhän senkin. Coldstreamin kaartissa."

"Kiitos. Varmaankin ilmoittaa Forbes minulle lisä-seikkoja. Noilla herroilla on suuri kyky koota tietoja, mutta

he eivät aina käytä niitä menestyksellä hyväkseen. Mikä kaunis kukka ruusu onkaan."

Hän oli mennyt sohvan ohitse avatun akkunan luo ja nosti ylös erään sammalruusun nuokkuvaa vartta sekä katseli tarkkaavaisesti sen hienoa punasenvihertävää väriä. Tämä ilmaisi uuden puolen hänen luonteessaan, sillä en koskaan ennen ollut huomannut luonnonesineitten herättäneen hänessä erikoista mielenkiintoa.

"Deduktioonimetodi ei ole missään suhteessa enemmän edullinen kuin uskontoon nähden", sanoi hän, nojaten selkäänsä ikkunaluokkuun. "Uskonnonkin saattaa sovittaa puhtaaksi tieteen. Varmin todistus sallimuksen hyvydestä on minun mielestäni löydettävissä kukista. Kaikki muut -- luonnonlahjamme, toiveemme, ruokamme, ovat ensi sijassa välttämättömiä olemisellemme. Mutta tämä ruusu on ylimääräinen. Sen tuoksu ja väri ovat elämän kaunistuksia, eikä ehtoja. Hyvyys yksin antaa enemmän kuin välttämättömän, ja senvuoksi väitän, että meillä on paljon toivottavaa kukkien johdosta."

Percy Phelps ja hänen morsiamensa katselivat Holmesia hänen pitäessä tätä pientä puhetta, ja heidän kasvoissaan ilmeni suuri pettymys. Hän oli vaipunut uneksimaan seisossaan ruusua katselemaan. Muutamia minuutteja oli kulunut, kun neiti Harrison lopetti äänettömyyden.

"Luuletko olevan mahdollista selittää tätä salaperäistä tapausta, herra Holmes?" kysyi hän hieman terävästi.

"Ah niin, se on totta?" sanoi hän ja säpsähti, mutta palasi samassa elämän todellisuuteen. "Olisihan järjetöntä väittää, ettei tämä tapaus ole harvinaisen hämärä ja epäselvä. Lupaen kumminkin miettiä asiaa ja ilmottaa teille, jos jokin seikka erityisesti herättäisi minun huomiotani."

"Ettekö vielä ole löytänyt keinoa arvotuksen selittämiseksi?"

"Teiltä olen saanut sellaisia keinoja seitsemän kappaletta, mutta luonnollisesti täytyy minun niitä koetella, ennenkuin voin puhua niiden arvosta."

"Epäilettekö ketään?"

"Minä epäilen itseäni --"

"Mitä sanotte?"

"Etten tekisi ennenaikaisia johtopäätöksiä."

"Matkustakaa sitten Lontooseen ja koetelkaa niitä."

"Neuvonne on hyvä, neiti Harrison", sanoi Holmes nousten seisomaan. "Se lienee parasta, mitä voimme tehdä, rakas Watson. Älkää kumminkaan heittäytykö petollisiin toiveisiin, herra Phelps. Tämä juttu on hyvin sekava."

"Minä tulen olemaan kuin kuumeessa, kunnes jälleen tapaan teidät", sanoi nuori valtiomies.

"Minä lupaan tulla tänne samalla junalla huomenna, vaikkakin on hyvin luultavaa, että se mitä minulla tulee olemaan kerrottavaa, on kielteistä laatua,"

"Jumala siunatkoon teitä siitä, että lupaatte tulla", sanoi sairas. "Minua elähdyttää jo se tieto, että ainakin jotain tehdään. Tässä on minulla kirje lordi Holdhurtilta."

"Vai niin. No mitä hän sanoo?"

"Hän on kylmä, vaan ei kova. Minä arvelen, että minun vaikea tautini estää häntä olemasta ankara. Hän sanoo vielä kerran, että asia oli äärettömän tärkeä, ja lisää, että mihinkään toimenpiteisiin ei ryhdytä minun tulevaisuuteeni nähden -- luulen hänen tarkottavan minun erottamistani -- ennenkuin terveyteni on ennallaan ja olen saanut tilaisuuden korvata tämän onnettomuuteni."

"Sehän tuntuu sekä viisaalta että hyväntahtoselta", sanoi Holmes. "Tule nyt Watson. Meillä on vielä hyvä päivätyö suorittamatta Lontoossa."

Herra Josef Harrison saattoi meidät asemalle ja pian me kiidimme eteenpäin Portsmouthista tulevassa junassa. Holmes istui syviin ajatuksiin vaipuneena ja sanoi tuskin sanaakaan, ennenkuin olimme ehtineet Claphamin yhtymä-aseman ohi.

"On todella jokseenkin virkistävää saapua Lontooseen jollakin niistä rautateistä, jotka kulkevat kattojen yli ja antavat matkustajille tilaisuuden katsella taloja allaan."

Minä luulin hänen laskevan leikkiä, sillä näköala oli jokseenkin ikävä, mutta hän selitti pian ajatuksensa,

"Katso noita suuria, yksinäisiä rakennusryhmiä, jotka kohoavat liuskakattojen yli niinkuin tiilistä muodostetut saaret lyijynharmaasta merestä."

"Sinä tarkoitat kansakouluja."

"Ne ovat valotorneja, poikaseni, tulevaisuuden valotorneja. Kuoria, jotka sisältävät satamäärin pieniä siemeniä, joista viisaampi ja parempi Englanti on nouseva. Eihän tuo Phelps mahtane juoda?"

"Ei, sitä en voi uskoa."

"En minäkään. Mutta velvollisuutemme on ottaa lukuun kaikki mahdollisuudet. Miesraukka on todellakin joutunut pahaan pulaan, ja epä tietoista on, voimmeko häntä pelastaa. Mitä sinä arvelet neiti Harrisonista?"

"Hän näyttää olevan lujaluonteinen tyttö."

"Kyllä, ja hänen luonteensa on varmaan oikeaa laatua, ellen erehdy. Hän ja hänen veljensä ovat erään Northumberlandissa asuvan tehtaanomistajan ainoat lapset. Phelps meni kihloihin hänen kanssaan ollessaan viime talvena matkoilla, ja tyttö matkusti sitten veljensä seurassa tänne tutustuakseen sulhasen sukuun. Kun tuo suuri onnettomuus tapahtui, jäi hän hoitamaan sulhastaan, ja veli Josef, joka viihtyi hyvin, jäi myöskin. Sinä huomaat minun omin päin jo hankkineen melkoisen joukon tietoja, mutta koko päivä on käytettävä tutkimisiin."

"Minun työni --" aloitin minä.

"Oh, onko niin, että oma työsi näyttää sinusta huvittavammalta kuin minun --", sanoi Holmes hieman suuttuneena.

"Aioin sanoa, että työni ei näinä päivinä kovin suuresti anasta minun aikaani, sillä tähän vuodenaikaan ei saavu paljoa sairaita."

"Se kuuluu hyvältä", sanoi Holmes, taaskin hyvällä tuulella. "Sitten otamme yhdessä selkoa asiasta. Luulen parhaaksi ensin käydä Forbesin luona. Hän voi luultavasti antaa meille kaikki tarvittavat tiedot, samalla kun me katsomme, miltä puolen on työhön ryhdyttävä."

"Sinä sanoit, että sinulla jo on tiedossasi asialle joku ratkaisu, jota voi koettaa."

"Minulla on useampia, mutta niiden arvon voi vain jatkuvain tutkimusten kautta saada selville. Vaikeimmin ilmisaatavissa ovat ne rikokset, jotka näyttävät tarkotuksettomilta. Tämä rikos ei ole sellainen. Kenellä voisi sitten olla hyötyä siitä? Ranskan ja Englannin lähettiläillä, ja kenellä tahansa, joka voisi myydä heille tuon asiapaperin, sekä vielä lordi Holdhurstilla."

"Lordi Holdhurstillako?"

"Voihan ajatella jonkun valtiomiehen joutuvan sellaiseen asemaan, että hänelle ei olisi vastenmielistä, jos joku tuollainen paperi sattumalta tulisi hävitetyksi."

"Ei kumminkaan sellaisen valtiomiehen, jonka maine on niin puhdas kuin lordi Holdhurstin."

"Mahdollista se sittenkin voi olla, eikä meillä ole varaa jättää sitä lukuunottamatta. Me käymme tänään tuon jalon lordin luona saadaksemme tietää, onko hänellä meille jotain sanottavaa. Muutenkin olen jo pannut tutkimisen alulle."

"Nytkö jo?"

"Niin, minä sähköitin Wokingin asemalta kaikille Lontoon iltalehdille. Tämä ilmotus tulee niihin kaikkiin."

Hän ojensi minulle muistikirjastaan repäsemänsä lehden. Siihen oli lyijykynällä töherretty seuraavat rivit:

"Kymmenen punnan palkinnon saa kuka tahansa, jos voi ilmottaa sen ajurin numeron, joka toi erään henkilön Charles Streetillä ulkoministeriöön vievän sisäänkäytävän eteen tai läheisyyteen toukokuun 23:na päivänä, neljännessä vailla kymmenen illalla. Vastaus osoitteella: Baker Street, 221 B."

"Oletko varma siitä, että varas saapui ajurilla?"

"Ellei hän sitä tehnyt, niin ei tästä ole kumminkaan minkäänlaista vahinkoa. Mutta jos herra Phelps on oikeassa siinä, ettei hänen huoneessaan eikä käytävässä löydy piilopaikkaa, niin on varkaan täytynyt tulla ulkoapäin. Jos hän taasen tuli ulkoa sellaisena iltana, jolloin oli niin kauan satanut, eikä kumminkaan hänen käynnistään jäänyt kosteita jälkiä linoleumimatolle, joka tutkittiin muutama minuutti hänen käyntinsä jälkeen, niin on hyvin luultavaa, että hän saapui ajurilla. Niin, minä luulen, että varmuudella voimme päättää siten tapahtuneen."

"Se tuntuu kyllä otaksuttavalta."

"Se oli yksi mainitsemistani ratkaisutavoista. Mahdollisesti se ei kumminkaan vie mihinkään tulokseen. Sitten on huomattava soittokello -- joka on merkillisin seikka koko jutussa. Miksi sitä soitettiin? Varasko soitti sitä pilkalla? Vai oliko hänen seurassaan joku, joka koetti ehkästä varkautta? Vai soiko kello vain sattumuksesta? Vai oliko --?" Hän vaipui takasin samaan ankaran, hiljaisen miettimisen tilaan, josta hän vähäksi aikaa oli herännyt, mutta minusta näytti, tottunut kun olin kaikkiin hänen mielentiloihinsa, kuin joku uusi mahdollisuus olisi hänelle äkkiä ilmennyt.

Kello oli kaksikymmentä minuuttia yli kolme, kun juna pysähtyi keskusasemalle, ja syötyämme suurella kiireellä aseman ravintolassa, lähdimme suoraa päätä Scotland Yardille. Holmes oli jo sähköttänyt Forbesille, joka oli vastassamme portaissa. Hän oli pieni, punatukkanen mies, ja hänen kasvojensa ilme oli viekas ja kaikkea muuta kuin ystävällinen. Meitä kohtaan oli hän ehdottomasti kylmäkiskonen, varsinkin saatuaan kuulla millä asialla me olimme.

"Olen kyllä kuullut puhuttavan teistä ja teidän menettelytavastanne ennenkin, herra Holmes", sanoi hän. "Te olette hyvinkin halukas käyttämään hyväksenne kaikkia niitä tietoja, joita poliisi voi teille antaa, ja sitten te

koetatte omin päin lopettaa tutkimukset ja saattaa meidät huonoon maineeseen."

"Te erehdytte", sanoi Holmes.

"Viimeisistä kolmestakuudetta tapauksesta, joita olen käsitellyt, on minun nimeni tullut näkyviin vain neljässä, ja poliisi on saanut kunnian yhdeksästäviidestä. Minä en teitä moiti siitä, että sitä ette tiedä, sillä te olette nuori ja kokematon, mutta jos niin on, että tahdotte edistyä ammatissanne, niin neuvon teitä työskentelemään minun kanssani eikä minua vastaan."

"Minä olisin kyllä kiitollinen jostakin viittauksesta", sanoi salapoliisi aivan muuttuneella äänellä. "Tähän saakka ei minulla juuri ole ollut kunniaa tästä jutusta."

"Mihin toimenpiteisiin olette ryhtynyt?"

"Olen asettanut vahtimestarin salaisen vartioimisen alaseksi. Kaartissa oli hänellä hyvä maine, emmekä ole saaneet ilmi mitään epäedullista hänestä. Hänen vaimonsa sitävastoin on vastenmielinen henkilö, ja hyvin mahdollista on, että hän tietää noista papereista enemmän kuin kukaan luulee."

"Oletteko antaneet vartioida häntäkin?"

"Olemme antaneet yhden naisistamme seurata häntä. Rouva Tangey juo, ja yksi naissalapoliiseistamme on ollut hänen seurassaan pari kertaa, kun hän oli saanut vähän liikaa päähänsä, mutta hän ei ilmaissut mitään tärkeää."

"Minä luulen kuulleen, että heillä oli ollut kysymys ryöstöstä."

"Kyllä. Mutta velka maksettiin."

"Mistä he saivat rahat?"

"Se asia kyllä on oikea. Mies oli saanut eläkkeensä, eikä ole näkynyt merkkiäkään siitä, että heillä olisi ollut tavallista enemmän varoja."

"Millä tavoin saattoi rouva Tangey selittää sen, että hän meni herra Phelpsien luo, kun tämä soitti saadakseen kahvinsa?"

"Hän sanoi huomanneensa miehensä olevan hyvin väsyneen ja arvelleensa, että tämä tarvitsi hieman lepoa."

"No niin, tuohan selittää senkin, että mies vähän myöhemmin tavattiin tuolilleen nukahtaneena. Heille ei ole mikään muu seikka epäedullinen, kuin vaimon vähemmän hyvä maine. Kysyittekö, miksi hänellä oli ollut niin kiire tuona iltana? Hänen kiireellinen kulkunsa herätti poliisimiehen huomiota."

"Hän oli myöhästynyt hieman ja tahtoi päästä pian kotiinsa."

"Sanoitteko mitään siitä, että te ja herra Phelps, lähdettyänne talosta kahtakymmentä minuuttia myöhemmin, kumminkin olitte ennen häntä hänen kotonaan?"

"Hän väitti sen johtuvan siitä, että raitiovaunu kulkee hitaammin kuin kaksirataiset ajurin vaunut."

"Saattoiko hän selittää, miksi hän juoksi keittiöön, tultuaan kotiin?"

"Hän sanoi, että siellä olivat ne rahat, joilla velka oli maksettava."

"Hänellä on ainakin vastaus valmiina, kun tarvitaan. Kysyttekö, oliko hän Charles Streetillä tavannut tai nähnyt jonkun kuleksimassa ulkoministeriön läheisyydessä?"

"Hän ei nähnyt muuta kuin poliisimiehen."

"Te näytte todellakin hänen suhteensa panneen toimeen jokseenkin perusteellisen kuulustelun. Mitä muuta olette tehneet?"

"Kansliavirkamies Gorota on koko näiden yhdeksän viikon ajan vartioitu, mutta ilman tulosta. Me emme voi esittää mitään häntä vastaan."

"Ja sitten?"

"Emme ole voineet tehdä sen enempää, sillä meillä ei ole mitään johtolankoja."

"Oletteko muodostanut mitään mielipidettä tuon soittamisen johdosta?"

"En, minun täytyy myöntää, että se käy yli minun järkeni. Tuo lurjus oli todellakin rohkea, kun itse ilmotti puuhansa."

"Niin, se oli kyllä omituinen teko. Paljon kiitoksia ilmoituksistanne. Jos voin jättää varkaan teidän käsiinne, niin saatte kuulla minusta. Tule nyt, Watson, menkäämme."

"Mihinkä nyt lähdemme?" kysyin minä tultuamme ulos toimistosta.

"Nyt menemme tapaamaan lordi Holdhurstia, ulkoasiain ministeriä ja Englannin tulevaa pääministeriä."

Onni oli meille suosiollinen. Lordi Holdhurst oli vielä huoneissaan Dowing Streetin varrella ja Holmesin annettua käyntikorttinsa, pyydettiin meitä heti sisään. Valtiomies otti meidät vastaan hänelle ominaisella vanhanaikaisella kohteliaisuudella ja pyysi meitä asettumaan kahteen komeaan nojatuoliin, jotka olivat takan edessä. Itse asettui hän meidän välillämme olevalle karvaselle matolle ja pitkine, solakoine vartaloineen, säännöllisine, mieltäväisine kasvoineen ja ennenaikojaan harmaantuneine kiharahiuksineen näytti hän minusta edustavan todella jalon ylimyksen verrattain harvinaista tyyppiä.

"Teidän nimenne tunnen sangen hyvin herra Holmes", sanoi hän hymyillen. "Luonnollisesti en myöskään voi teeskennellä tietämättömyyttä käyntinne syystä. Vain yksi ainoa tapaus tässä huoneistossa on voinut herättää teidän huomiotanne. Saan luvan kysyä, kenenkä puolesta te toimitte?"

"Herra Percy Phelps", vastasi Holmes.

"Minun onnettoman sisarenpoikani! Te ymmärrätte kyllä, että sukulaisuussuhteemme tekee vielä mahdottomammaksi minulle suojata häntä. Minä pelkään, että tällä onnettomuudella tulee olemaan turmiollinen vaikutus hänen tulevaisuuteensa."

"Mutta jos asiapaperi saataisiin takasin?"

"Oh, silloin olisi asianlaita luonnollisesti aivan toinen."

"Minä tahtoisin kernaasti tehdä pari kysymystä teille, lordi Holdhurst."

"Mielelläni annan ne tiedot, joita voin antaa."

"Tässäkö huoneessa annoitte määräyksenne tuon asiakirjan jäljentämisestä?"

"Niin."

"Tuskin on sitten mahdollista, että joku kuuntelija olisi voinut kuulla teidän sananne?"

"Siitä ei voi olla kysymystäkään."

"Olitteko kertonut kenellekään aikovanne hankkia jäljennöksen tuosta sopimuskirjasta."

"En kenellekään."

Oletteko varma siitä?"

"Aivan varma."

"No niin, koska te ette ole siitä puhunut, eikä myöskään herra Phelps ole maininnut siitä kenellekään, niin on varkaan täytynyt tulla huoneeseen sattumoilta. Hän huomasi tilaisuuden ja käytti sitä hyväkseen."

Valtiomies hymyili. "Se on minun alani ulkopuolella", sanoi hän.

Holmes oli vaiti ja mietti hetken. "Löytyy toinenkin hyvin tärkeä kohta, josta tahtoisin keskustella kanssanne", sanoi hän. "Te pelkäsitte, ellen erehdy, että seuraukset olisivat hyvin vakavia, jos sopimuksen yksityiskohdat tulisivat tunnetuiksi?"

Valtiomiehen ilmehikkäille kasvoille ilmeni hetkeksi varjo. "Niin, siitä voisi olla hyvin vakavia seurauksia", sanoi hän.

"Mutta näitä seurauksia ei ole näkynyt?"

"Ei vielä."

"Jos sopimus olisi tullut tunnetuksi esimerkiksi Ranskan tai Venäjän lähetystöissä, niin olisitte ehkä saanut siitä tiedon?"

"Varmaan", sanoi lordi Holdhurst.

"Koska kumminkin melkein kymmenen viikkoa on kulunut, ilman että asiasta on mitään kuulunut, niin ei liene liian rohkeaa otaksua, että sopimus ei ole tullut heidän tietoonsa."

Lordi Holdhurst kohautti olkapäitään.

"Emmehän kuitenkaan saattane uskoa, herra Holmes, että varas otti tuon sopimuskirjan asettaakseen sen puitteisiin seinälleen?"

"Ehkä odottaa hän sen arvon nousemista."

"Jos hän odottaa vielä vähän, niin menettää se tykkänään arvonsa. Muutaman kuukauden päästä ei tämä sopimus enää ole salainen."

"Se on tärkeä seikka", sanoi Holmes. "Voi ajatella, että varas on äkkiä sairastunut --"

"Esimerkiksi aivokuumeeseen?" lisäsi valtiomies katsahtaen kysyvästi Holmesiin.

"Sitä en ole sanonut", vastasi Holmes ehdottomalla tyyneydellä. "Nyt, lordi Holdhurst, olemme jo liiankin kauan kuluttaneet teidän kallista aikaanne ja sanomme teille hyvästi."

"Minä toivotan teille onnea yrityksessänne, olkoon rikollinen kuka tahansa", vastasi ylimys kumartaen meille ovellaan.

"Ylväs mies", sanoi Holmes tullessamme Whitehalliin, "mutta hänen on vaikea elää asemansa mukaan. Hän ei ole rikas ja hänellä on paljon yhteiskunnallisia velvollisuuksia. Huomasithan, että hänen saappaansa olivat puolipohjatut? Ja nyt Watson, en kauemmin tahdo pidättää sinua sairaittesi luota. Minä en tässä asiassa tee enempää tänä päivänä, ellen saa vastausta ilmotukseeni. Hyvin kiitollinen kumminkin olisin, jos huomenna tulisit seurassani Wokingiin samalla junalla kuin tänään."

Sopimuksen mukaan saavuin seuraavana aamuna asemalle, ja me matkustimme yhdessä Wokingiin. Hän ei sanonut saaneensa vastausta ilmotukseen, eikä mitään muutakaan selvyyttä ollut tullut tähän salaperäiseen juttuun. Hän osasi milloin tahtoi, tehdä kasvonsa yhtä liikkumattomiksi kuin minkään intiaanin kasvot konsanaan, enkä siis nytkään voinut hänen ulkomuodostaan päättää, oliko hän tyytyväinen asiain tilaan vai eikö. Hän keskusteli, mikäli muistan, Bertillonin mittausjärjestelmästä ja ilmasi lämpimän ihailunsa tuota ranskalaista tiedemiestä kohtaan.

Tapasimme sairaan yhä saman innokkaan hoitajattaren huostassa, ja hän tuntui melkoista paremmalta tänään kuin eilen. Hän nousi helposti sohvalta ja tervehti meitä lämpimästi, kun astuimme sisään.

"Mitä uutta?" kysyi hän innokkaasti.

"Minun kertomukseni on, niinkuin luulinkin, kielteistä laatua", sanoi Holmes. "Minä olen puhutellut Forbesia ja olen puhutellut enoanne, ja sitäpaitsi ryhtynyt eräisiin tutkimuksiin, jotka kumminkin tuskin vievät mihinkään tulokseen."

"Ette siis ole menettänyt rohkeuttanne?"

"En suinkaan."

"Jumala siunatkoon teitä siitä sanasta!" huudahti neiti Harrison. "Jos vaan olemme rohkeita ja kärsivällisiä, niin täytyy totuuden tulla ilmi."

"Meillä on enemmän kerrottavaa kuin teillä", sanoi Phelps istuutuen jälleen sohvalle.

"Minä toivoinkin, että teillä olisi jotain kerrottavaa minulle."

"On, meillä on viime yönä ollut seikkailu, joka olisi voinut päättyä hyvin huonosti." Hän tuli hyvin vakavaksi puhuessaan ja hänen kasvoillaan ilmeni pelkoa. "Kuulkaahan", sanoi hän, "minä alan luulla tietämättäni olevani jonkun kauhean salaliiton keskuksena, ja että vainotaan minun henkeäni eikä vain kunniaani."

"Oh!" huudahti Holmes.

"Se voi tuntua uskomattomalta, sillä minulla ei, mikäli tiedän, ole ainoatakaan vihamiestä. Viime yön kokemus antaa kumminkin aihetta tähän johtopäätökseen."

"Kertokaa, olkaa hyvä!"

"Aluksi täytyy minun sitten mainita, että viime yönä ensikerran nukuin yksin ilman hoitajatarta huoneessani. Olin senverran parempi, että saatoin tulla yksin toimeen. Jätin kumminkin kynttilän palamaan. Kahden tienoissa olin vaipunut kevyeseen uneen, mutta heräsin äkkiä vähäpätösestä melusta. Se tuntui suunnilleen samanlaiselta kuin rotan nakertaminen, ja minä makasin hetken sitä kuunnellen ja uskoin varmaan melun syntyvänkin siitä. Vähitellen se kumminkin koveni ja äkkiä kuului ikäänkuin jonkun metalliesineen näppäys ikkunasta. Minä kavahdin istualleni vuoteessa. Nyt ei ollut vaikea ymmärtää, mitä äänet merkitsivät. Heikommat äänet olivat syntyneet siitä, että joku työase oli työnnetty ikkunan puoliskojen väliin, ja kovempi ääni siitä, että haka nostettiin auki.

"Sitten oli äänetöntä noin kymmenen minuutin ajan, ikäänkuin olisi kuunneltu, olinko minä herännyt melusta. Senjälkeen kuului heikkoa narinaa akkunaa hyvin hitaasti avattaissa. Nyt en enää sietänyt odottaa, sillä hermoni eivät ole niin vahvat kuin ennen. Hyppäsin vuoteestani ja tempasin luukut auki. Eräs mies painautui alas ikkunan ulkopuolella. En nähnyt hänestä paljoa, sillä hän hävisi salaman tavoin. Hän oli kääriytynyt jonkunlaiseen viittaan, joka peitti hänen kasvojensa alaosan. Siitä vaan olen varma, että hänellä oli joku ase kädessään. Se näytti pitkältä veitseltä, ja se välkähti hänen kääntäissään minulle selkänsä ja juostessaan pakoon."

"Hyvin merkillistä", sanoi Holmes. "No. mitä teitte sitten?"

"Jos olisin ollut vahvempi, olisin luonnollisesti heti ikkunasta lähtenyt ajamaan häntä takaa. Nyt soitin ja herätin koko talon. Viipyi kumminkin hyvän aikaa ennenkuin sain heidät hereilleen, sillä soittojohto vie keittiöön ja kaikilla palvelijoilla on huoneensa yläkerroksessa. Minä huusin kaikin voimin, niin että Josef tuli huoneestaan ja herätti muut. Josef ja tallirengas löysivät jälkiä kukkapenkeissä akkunana edessä, mutta ilma on viime aikoina ollut niin kuiva, että oli mahdotonta seurata noita jälkiä ruohossa. Kuuluu kumminkin olevan merkkejä tien vieressä olevassa puuaidassa, ja sanotaan näyttävän siltä kuin joku olisi kiivennyt sen yli ja taittanut riuvun hypätessään alas. En ole vielä ilmottanut asiaa poliisille, sillä pidin viisaimpana ensin kuulla teidän neuvoanne."

Tämä tapaus näytti tehneen syvän vaikutuksen Sherlock Holmesiin. Hän nousi tuoliltaan alkaen vilkkaassa mielenliikutuksessa kulkea edestakasin huoneessa.

"Onnettomuus ei tule koskaan yksin", sanoi Phelps hymyillen, vaikkakin saattoi ymmärtää, että tämä seikkailu oli häntä tärisyttänyt.

"Te olette kyllä saanut, mitä siedättekin", sanoi Holmes. "Luuletteko jaksavanne kulkea minun kanssani rakennuksen ympäri?"

"Kyllä, minulle tekisi hyvää päästä ulos auringon paisteeseen. Josef tulee kai mukaan?"

"Ja minä myöskin", sanoi neiti Harrison.

"Sitä en pidä suotavana", sanoi Holmes pudistaen päätään. "Minä luulen parhaaksi, että te istutte täällä sisällä."

Nuori nainen meni hieman tyytymättömänä takaisin paikalleen. Hänen veljensä oli sillävälillä tullut seuraamme, ja me lähdimme neljän ulos. Me kiersimme puutarhaistutukset ja tulimme nuoren valtiomiehen ikkunan luo. Niinkuin hän oli sanonutkin, näkyi kukkapenkissä jälkiä, mutta ne olivat sekavat ja niistä oli mahdoton saada mitään selkoa. Holmes kumartui alas, mutta nousi heti jälleen pystyyn kohauttaen olkapäitään.

"Tuosta ei kukaan voi viisastua", sanoi hän. "Menkäämme rakennuksen ympäri nähdäksemme, miksi varas valitsi juuri tämän huoneen. Olisin luullut salongin ja ruokahuoneen suurempien ikkunain pitäneen tuntua hänestä houkuttelevimmilta."

"Niitä voi paremmin nähdä tieltä", huomautti Josef Harrison.

"Niin kyllä, siinä olette oikeassa. Mutta tässä on ovi, jota hän olisi voinut koetella. Mihin sitä käytetään?"

"Käsityöläiset ja palvelijat kulkevat siitä. Se on luonnollisesti öisin sulettu."

"Onko teillä paljon hopeaa ja kalleuksia talossa?"

"Ei, tuskin mitään arvokkaampaa."

Holmes oli pistänyt kädet taskuihinsa ja kulki katsellen ympärilleen aivan tavattoman huoleton ilme kasvoissaan.

"Kuinka olikaan", sanoi hän Josef Harrisonille, "teidän olette löytänyt paikan, josta mies kiipesi aidan yli? Menkäämme sitä katsomaan."

Tämä vei meidät paikalle ja näytti meille erään riuvun, jonka pää oli taittunut. Pieni puusirpale oli siinä vielä kiinni. Holmes irrotti sen ja katseli sitä tutkivasti.

"Luuletteko tämän tapahtuneen viime yönä? Minusta se näyttää vanhemmalta."

"Voi olla niinkin."

"Enkä myöskään luule kenenkään tästä hypänneen toiselle puolen. Tästä emme saa apua. Menkäämme takasin sairashuoneeseen keskustelemaan asiasta."

Percy Phelps kulki hyvin hitaasti nojaten tulevan lankonsa käsivarteen. Holmes meni nopein askelin ruohokentän yli ja me ehdimme sairashuoneen avatun ikkunan eteen paljoa ennen muita.

"Neiti Harrison", sanoi Holmes ja hänen käytöksessään oli jotain hyvin tärkeää, "teidän tulee pysyä siellä sisällä koko päivän. Älkää minkään antako houkutella itseänne lähtemään huoneesta. On äärettömän tärkeää että teette niinkuin sanon."

"Sen kyllä teen", sanoi tyttö aivan ihmeissään.

"Kun menette levolle, tulee teidän sulkea ovi ulkopuolelta ja kätkeä avain tarkoin. Luvatkaa se."

"Mutta Percy?"

"Hän tulee meidän mukanaamme Lontooseen."

"Ja minunko pitää jäädä tänne?"

"Niin, hänen tähtensä. Hyödytätte sillä häntä. Pian! Luvatkaa!"

Tyttö nyökäytti päätään suostumuksensa merkiksi, juuri kun toiset saapuivat luoksemme.

"Miksi istut siellä ikävissäsi, Annie?" huusi hänen veljensä. "Tule tänne ulos."

"En, kiitos Josef. Minun päätäni kivistää hieman, ja täällä sisällä on niin viileä ja hyvä olla."

"Mitä neuvotte sitten meitä tekemään herra Holmes?" kysyi Phelps.

"On välttämätöntä ettemme tämän ala-arvoisen asian vuoksi laiminlyö tärkeämpää. Minulle olisi suureksi avuksi, jos voisitte seurata meitä Lontooseen."

"Nytkö heti?"

"Niinpian kun teille soveltuu, esimerkiksi tunnin kuluttua."

"Tunnen kyllä itseni tarpeellisen vahvaksi, jos todellakin voin olla joksikin hyödyksi."

"Voitte varmaan."

"Tahtoisitteko minua viipymään Lontoossa yönkin?"

"Juuri sitä aioin ehdottaa."

"Ja kun viime öinen ystäväni uudistaa käyntinsä, niin on lintu tiessään. Me olemme kaikki teidän käytettävänäanne, herra Holmes, ja teidän tulee sanoa meille, mitä tahdotte meitä tekemään. Ehkä tahdotte, että Josef tulee mukaan minua hoitamaan?"

"En; ystäväni Watson on lääkäri ja hän hoitaa teitä kyllä. Jos sallitte, syömme kaikki ensin täällä, ja sitten me kolme matkustamme Lontooseen."

Asia järjestettiin Holmesin ehdotuksen mukaan, ja neiti Harrison syytti päänkipua saadakseen pysyä huoneessaan, joka sekun tapahtui ystäväni kehotuksesta. En ymmärtänyt, mitä hän näillä toimilla tarkoitti, ellei hän ehkä tahtonut pitää tuota nuorta naista erillään Phelpsistä, joka iloisena voimien palaamisesta ja saamastansa toiminnan tilaisuudesta, söi meidän kanssamme. Holmesilla oli kumminkin vielä suurempi hämmästys valmiina meille, sillä saatettuaan meidät asemalle ja nähtyään meidän nousevan vaunuun, selitti hän aivan tyyneesti, ettei aikonutkaan lähteä Wokingista.

"Löytyy vielä jotain, josta tahtoisin päästä selville, ennenkuin lähdän täältä", sanoi hän, "ja teidän poissaolonne, herra Phelps, on minulle tavallaan avuksi. Tekisit minulle suuren palveluksen, Watson, jos Lontooseen tultuanne ajaisit suoraan Baker Streetille ja olisit siellä herra Phelpsin kanssa kunnes minä tulen kotiin. Onneksi olette te koulutovereita, joten teillä on paljon puheltavaa. Herra Phelps voi olla yötä vierashuoneessa, ja minä olen kyllä kotona ennen aamiaista, sillä täältä saapuu eräs juna Waterloo-asemalle kahdeksan ajoissa."

"Mutta kuinka käy sitten tutkimuksemme Lontoossa?" kysyi Phelps surullisesti.

"Ne voivat odottaa huomiseen. Luulen tätä nykyä olevani suuremmaksi hyödyksi täällä."

"Ilmottakaa Briarbraessa, että toivon olevani kotona huomenna illalla", huusi Phelps, sillä juna oli lähtenyt liikkeelle.

"Tuskin nyt menenkään takasin Briarbraehen", vastasi Holmes heiluttaen iloisesti hattuaan meidän kiitäessä pois asemalta.

Phelps ja minä pohdimme asiaa matkalla, mutta emme voineet löytää tyydyttävää selitystä tälle uudelle käänteelle.

"Minä luulen hänen koettavan päästä viime öisen murtovarkaan jäljille, jos se olikaan murtovaras. Puolestani luulen, ettei se ollut mikään tavallinen roisto."

"Miksi sitä luulet?"

"Sinä uskot varmaan minun hermostuneen mielentilani johdosta kuvittelevan turhia, mutta kumminkin luulen, että minut on kiedottu johonkin suurpoliittiseen juoneen, ja että jostakin minulle käsittämättömästä syystä tahdotaan ottaa minut hengiltä. Se kuuluu ehkä tarumaiselta ja järjettömältä, mutta ajattelehan asiaa veliseni, ajattele asiaa! Miksi joku varas pyrki akkunasta sisään makuuhuoneeseen, jossa ei ole mitään arvokasta otettavaa, ja miksi hän tulisi suuri veitsi kädessään?"

"Etkö kumminkin usko, että se oli joku työase, jota murtovarkaat tavallisesti käyttävät?"

"Ei suinkaan; se oli veitsi. Minähän näin selvästi sen terän välkähtävän."

"Mutta miksi sitten olisit joutunut niin kauheitten juonien uhriksi?"

"Niin, siinä on arvotus."

"Jos Holmes on samaa mieltä, niin selittäisi se hänen käytöksensä, vai kuinka? Jos otaksomme sinun arvelusi oikeaksi, niin olisi Holmes päässyt hyvän matkaa eteenpäin sopimuskirjan etsimisessä, jos hän onnistuisi saamaan selville sen, joka ahdisti sinua yöllä. On järjetöntä otaksua, että sinulla olisi kaksi vihamiestä, joista toinen varastaisi sinulta, ja toinen uhkaisi sinun henkeäsi."

"Mutta herra Holmes sanoi, ettei hän menisikään Briarbraehen."

"Minä olen tuntenut hänet jokseenkin kauan", vastasin minä, "mutta en koskaan ole nähnyt hänen ryhtyvän mihinkään ilman päteviä syitä." Sitten me aloimme puhua muusta.

Päivä oli hyvin väsyttävä minulle. Phelps oli vielä heikko pitkän sairautensa johdosta, ja onnettomuudet olivat tehneet hänet hermostuneeksi ja ärtyiseksi. Turhaan koetin saada häntä huvitetuksi Afganistanista, Intiasta, yhteiskunnallisista kysymyksistä, kaikesta mahdollisesta, mikä olisi voinut saada hänet vapautetuksi raskaista mielteistään. Hän palasi aina tuohon hävinneeseen asiakirjaan, hän tuumaili, arvaili ja mietti, mitä Holmes mahtoi puuhata, mihin toimenpiteisiin lordi Holdhurst oli mahtanut ryhtyä ja mitä me tulisimme saamaan tietää asiasta huomenna. Myöhemmin illalla kävi hänen mielensä jännitys aivan tuskalliseksi.

"Luotathan sinä ehdottomasti Holmesiin?" kysyi hän.

"Olen nähnyt hänen suorittavan merkillisiä tehtäviä."

"Mutta tuskin hän koskaan on voinut saada selvyyttä niin hämärään asiaan kuin tämä?"

"On toki. Minä olen nähnyt hänen ratkaisevan kysymyksiä, joissa on ollut vielä vähemmän edellytyskohtia kuin tässä."

"Mutta ei yhtään, jossa niin tärkeistä asioista on ollut kysymys."

"En osaa siitä mitään sanoa. Tiedän ainoastaan, että kolme Euroopan hallitsijahuoneista on kääntynyt hänen puoleensa hyvin tärkeissä asioissa."

"Sinä tunnet hänet hyvin, Watson. Häntä on niin vaikea tutkia, etten todellakaan oikein ymmärrä häntä. Luuletko hänellä olevan toivoa tämän asian onnistumisesta? Luuletko hänen uskovan onnistuvansa?"

"Siitä hän ei ole sanonut mitään."

"Se on huono merkki."

"Päinvastoin olen huomannut, että hän tavallisesti puhuu vasta sitten, kun on kadottanut jäljet. Kun hän luulee löytäneensä oikean ratkaisun, mutta ei ole vielä oikein varma asiastaan, on hän tavallisesti kaikkein vaiteliain. Mutta kun kumminkaan ei maksa vaijaa kiihottaa hermojaan äärimmilleen, niin pyydän sinua menemään makaamaan ja levon kautta valmistautumaan ottamaan vastaan kaikkea, mikä huomenna saattaa meitä kohdata."

Viimeinkin onnistuin saamaan hänet seuraamaan neuvoani, vaikkakin hänen kuumeisesta tilastaan ymmärsin ettei voinut suuresti toivoa hänen pääsevän uneen. Hänen mielentilansa näytti olevan tarttuvaa laatua, sillä itsekkin makasin kääntyillen edestakasin vuoteellani puolen yötä, miettien tätä merkillistä kysymystä ja laatien satoja, toinen toistaan mahdottomampia suunnitelmia. Miksi oli Holmes jäänyt Wokingiin? Miksi oli hän pyytänyt neiti Harrisonia pysyttymään sairashuoneessa koko päivän? Miksi oli hän Briarbraessa niin varonut ilmoittamasta kenellekään aiettaan jäädä talon läheisyyteen? Minä vaivasin päätäni, kunnes nukuin koettaessani löytää selitystä kaikille näille kysymyksille.

Kello oli seitsemän, kun heräsin, ja minä menin heti Phelpsien luo, joka oli väsynyt ja kalpea unettoman yön jälkeen. Hän kysyi heti, oliko Holmes jo tullut kotiin.

"Hän tulee mainitsemaansa aikaan, ei ennemmin eikä myöhemmin", vastasin.

Oikeassa olinkin, sillä heti kahdeksan jälkeen saapui Holmes hyvää vauhtia ajaen talon eteen. Ikkunassa seisoen huomasimme, että hänen kätensä oli siteessä, ja että hän oli hyvin kalpea ja vakava. Hän astui eteiseen, mutta kului hyvän aikaa ennenkuin hän tuli ylös portaita.

"Hän näyttää voitettulta mieheltä", sanoi Phelps.

Minun täytyi myöntää, että hän oli oikeassa. "Luultavasti on arvotuksen ratkaisu löydettävissä täältä kaupungista", sanoin.

Phelps huokasi syvään.

"En tiedä mistä se johtuu", sanoi hän, "mutta olin toivonut paljon hänen tulostaan. Eihän hänen kätensä ollut siteessä eilen? Mitä on voinut tapahtua?"

"Sinä olet loukannut itsesi, Holmes", sanoin minä, kun ystäväni astui huoneeseen.

"Oh, se on vain naarmu, josta saan kiittää omaa kömpelyyttäni", vastasi hän nyökäyttäen päätään tervehdykseksi meille kummallekin. "Se tapaus, jonka olette minulle uskonut, herra Phelps, on todellakin kaikkein hämähämpiä, mitä olen koskaan käsitellyt."

"Minä pelkäsin, että se olisi liikaa teidänkin kyvyllenne."

"Se on tuottanut minulle hyvin merkillisen kokemuksen."

"Tuo side kertoo seikkailuista", sanoin minä. "Etkö tahdo ilmoittaa meille, mitä on tapahtunut?"

"Aamiaisen jälkeen, hyvä Watson. Muista, että minä jo olen hengittänyt kolmekymmentä penikulmaa Surreyn ilmaa tänä päivänä. Eihän ole tullut vastausta minun ilmotukseeni? Vai niin; ei voi onnistua kaikessa."

Pöytä oli katettu, ja juuri kun aijoin soittaa, toi rouva Hudson teetä ja kahvia. Muutaman minuutin kuluttua toi hän myöskin ruokamaljat, ja me istuuduimme pöytään, Holmes nälkäisenä, minä uteliaana ja Phelps mitä

synkimmässä alakuloisuuden tilassa.

"Minä vakuutan, että rouva Hudson ansaitsee kunniaa", sanoi Holmes avaten kannen eräästä maljasta, jossa oli mitä maukkaimman näköstä kanafrikasseeta. "Hänen ruokalajien tuntemisensa on hieman rajoitettu, mutta hyviä aamiaisia hän valmistaa. Mitä sinulla on tarjottavana, Watson?"

"Käristettyä sianlihaa ja munia."

"Hyvä on. Mitä tahdotte te, herra Phelps: kanafrikasseeta, munia, vaiko sitä, jota on maljassa teidän edessänne?"

"Kiitos, minä en voi syödä mitään", sanoi Phelps.

"Oh, kas niin, maistakaa sitä, joka on teitä lähinnä!"

"Kiitos, mieluummin olen ilman."

"Vai niin", sanoi Holmes veitikkamainen ilme silmissään, "mutta ettehan tahtone kieltäytyä tarjoamasta minulle?"

Phelps nosti kantta, huudahti kimakasti ja tuijotti eteensä yhtä Valkosena kasvoiltaan kuin malja, jota hän katsoi. Siinä oli siniharmaa paperikäärö. Hän sieppasi sen, ahmasi sen silmillään ja alkoi hullun tavoin hyppiä ympäri huonetta paperikäärö painettuna rintaa vasten ja huutaen ihastuksesta. Sitten vaipui hän nojatuoliin, niin väsyneenä ja uupuneena tästä valtavasta mielenliikutuksesta, että meidän täytyi kaataa konjakkia hänen suuhunsa, ettei hän pyörtyisi.

"Tyyntykää, tyyntykää", sanoi Holmes ystävällisesti ja taputti häntä olkapäälle. "Oli kyllä hieman pahoin että niin ilman valmistuksia ilmoitin teille tuloksen; mutta Watson voi todistaa, etten voi vastustaa haluani saada aikaan vähäsiä dramaattisia kohtauksia."

Phelps tarttui hänen käteensä ja suuteli sitä. "Jumala teitä siunatkoon!" huudahti hän. "Te olette pelastanut minun kunniani."

"Omani oli myöskin kysymyksessä", sanoi Holmes. "Minä vakuutan, että minulle on yhtä kiusallista epäonnistuminen tällaisessa tapauksessa kuin teille huolimattomuus valtiollisessa tehtävässä."

Phelps kätki kallisarvosen paperinsa sisimpään povitaskuunsa.

"Minulla ei todellakaan ole sydäntä kauempaa pidättää teitä aamiaiseltanne, mutta haluan kyllä innokkaasti kuulla, kuinka saitte tämän paperin ja missä se oli."

Sherlock Holmes tyhjensi nopeaan kahvikuppinsa ja kävi sitten käsiksi sianlihaan ja muniin. Senjälkeen nousi hän ylös, sytytti piippunsa ja istuutui mukavaan tuoliinsa.

"Ensiksi kerron, mitä olen tehnyt ja sitten kuinka tulin niin tehneeksi", sanoi hän. "Erottuani teistä asemalla tein ihanan kävelyretken Surreyn kauniiden seutujen läpi erääseen somaan kylään nimeltä Ripley. Siellä join teetä eräässä ravintolassa, sekä viisaasti kyllä täytin taskumattini ja pistin taskuuni muutamia voileipiä. Ravintolassa olin iltapuoleen saakka, jolloin lähdin palaamaan Wokingiin, ja heti auringon laskettua olin ehtinyt maantielle Briarbraen edustalle.

"Tällä tiellä ei luullakseni ole suurta liikettä. Minä odotin kumminkin kunnes se oli tyhjä kulkijoista, ja sitten kiipesin aidan ylitse puutarhaan."

"Mutta eihän veräjä toki ollut suljettu?" huomautti Phelps.

"Ei, mutta minulla on muutamissa suhteissa hieman omituinen maku. Valitsin sen paikan, jossa nuo kolme kuusta ovat, ja niiden suojassa onnistuin pääsemään yli aidan, ilman että minua saattoi rakennuksesta päin nähdä. Painauduin sitten pensasiin ja ryömin pensaasta toiseen -- jonka kyllä voi nähdä housuistani -- kunnes olin ehtinyt teidän makuuhuoneenne edessä olevan rododendronpensaaseen luo. Siihen piilouduin ja odotin tulevia tapauksia.

"Uudinta ei teidän huoneessanne oltu laskettu, ja minä näin neiti Harrisonin istuvan pöydän luona lukien jotain. Kello oli neljänestä yli kymmenen, kun hän sulki kirjansa, painoi kiinni ikkunaluukut ja lähti huoneesta. Minä kuulin hänen sulkevan oven ja olin vakuutettu siitä, että hän oli vääntänyt avainta lukossa."

"Avaintako?" huudahti Phelps.

"Niin, minä olin antanut neiti Harrisonille määräykseni: hänen piti sulkea ovi ja ottaa avain pois mennessään levolle. Hän suoritti täsmälleen kaikki, mitä olin pyytänyt, ja ilman hänen apuaan ei teillä nyt olisi tuota paperia taskussanne. Hän meni pois, valot sammutettiin, ja minä istuin rododendronpensaaseen takana.

"Yö oli kaunis, mutta valvominen oli kovin väsyttävää. Luonnollisesti tunsin samaa jännitystä kuin metsästäjä vaaniessaan juomapaikan luona jaloa otusta. Kumminkin tuntui odotus minusta pitkältä -- melkein yhtä pitkältä, Watson, kuin odottaessamme tuossa kamalassa huoneessa 'Kirjavan nauhan' arvotuksen ratkaisua. Joku Wokingin tornikello ilmoitti lyönneillään jokaisen kuluvan neljännestunnin, mutta monta kertaa luulin sen seisahtuneen. Viimeinkin, kahden ajoissa aamulla kuulin salpaa jossakin työnnettävän hiljaa auki ja avainta väännettävän lukossa. Heti sen jälkeen aukeni tuo palvelijain käyttämä sivuovi, ja herra Josef Harrison ilmestyi ulos kuutamoon."

"Josef", huudahti Phelps.

"Hän oli avopäin ja hänellä oli hartioillaan musta viitta, jotta hän vaaran tullen voisi peittää kasvonsa. Hän kulki varpaillaan seinän varjossa ja saavuttuaan akkunan luo työnsi hän pitkän veitsen raosta sisään ja nosti ha'an auki. Sitten hän avasi akkunan, pisti veitsen luukkujen väliin, nosti rautasalvan sijoiltaan ja avasi luukut.

"Paikaltani saatoin nähdä huoneeseen ja tarkata kaikkia hänen liikkeitään. Hän sytytti molemmat takan reunalla olevat kynttilät ja siirsi sitten syrjään lattiamaton kulman läheltä ovea. Sen jälkeen hän nosti ylös semmoisen nelikulmaisen laudankappaleen, jota käytetään, jotta päästäisiin käsiksi kaasujohtojen liitekohtiin. Tämä laudankappale peitti sen liitoksen, josta keittiöön menevä kaasujohto lähtee. Siitä kätkestä otti hän esiin tuon pienen paperikäärön, sovitti laudanpätjän paikoilleen sammutti kynttilät ja käveli suoraan minun syliini seisoessani häntä odottamassa ikkunan edessä.

"Hän on paljoa kiukkuisempi kuin olin luullutkaan, tuo herra Josef. Hän syöksyi päälleni veitsi pystyssä, kaksi kertaa viskasin hänet maahan ja sain naarmun sormiini ennenkuin saatoin hänet hillitä. Se silmä, jolla hän saattoi nähdä sähköi murhanhimosta kun laskin hänet, mutta hän tuli kumminkin järkiinsä ja antoi minulle paperit. Saatuani ne, päästin hänet menemään, mutta sähköitin tarkkaan asiasta Forbesille aamulla. Jos hän on nopea ja saa linnun kiinni, niin hyvä on. Mutta jos pesä onkin tyhjä hänen tullessaan, kuten luulen, niin onnittelen suuresti hallitusta. Minä uskon, että niinhyvin lordi Holdhurst kuin herra Percy Phelps olisivat hyvillään, jos tämä asia ei koskaan joutuisi tuomioistuimen käsiin."

"Suuri Jumala!" huudahti Phelps. "Väitättäkö todellakin, että nuo varastetut paperit näiden kolmen tuskallisen kuukauden ajan ovat olleet siinä huoneessa, jossa minä makasin?"

"Niin on asia."

"Ja Josef! Olisiko Josef konna ja varas?"

"Hm. Minä jo melkein luulisin, että Josefin luonne on syvempi ja vaarallisempi kuin hänen ulkomuotonsa näyttää. Mikäli kuulin hänen sanovan tänään, lienee hän menettänyt melkosia summia osakehuijauksella, ja hän on valmis ryhtymään mihin epätoivosiin keinoihin tahansa parantaakseen raha-asioitaan. Hän on suurimmassa määrin häikäilemätön ja itsekäs, eikä siis tilaisuuden tarjoutuessa antanut sisarensa onnen eikä teidän maineenne pidättää itseään."

Percy Phelps vaipei tuolilleen takasin. "Pääni on aivan sekasin", sanoi hän. "Teidän sananne ovat riistäneet minulta kyvyn ajatella selvästi."

"Pääasiallinen vaikeus tässä tapauksessa oli siinä", sanoi Holmes opettavalla tavallaan, "että siihen liittyi niin monenlaisia sivuseikkoja. Se mikä oli asiallista sekaantui ja peittyi sivuseikkoihin. Kaikista niistä eri tiedoista, joita meille annettiin, täytyi meidän valita mielestämme huomattavimmat ja sovittaa ne yhteen asianmukasessa järjestyksessä, niin että tämä omituinen tapahtumain jakso sai oikeaa yhteyttä. Ensiksi jouduin epäilemään Josef Harrisonia sen vuoksi, että te kysymyksessä olevana iltana olitte aikonut matkustaa kotiin hänen seurassaan, ja että siis saattoi hyvin otaksua hänen, koskapa hän hyvin tunsi huoneiston, pistäytyvän luonanne ennen lähtöä. Kun sitten sain kuulla jonkun pyrkineen siihen huoneeseen, johon ainoastaan Josef oli voinut kätkeä jotain -- sillä tähän kerroitte, että Josef oli saanut luovuttaa huoneensa teille, kun te tulitte kotiin lääkärin saattamana -- niin muuttuivat epäluuloni varmuudeksi, varsinkin kun tuo huoneeseen murtautumisen yritys tapahtui ensimmäisenä yönä hoitajattaren poistuttua luotanne, josta saattoi huomata että kysymyksessä oleva mies tunsi hyvin talon tavat."

"Kuinka sokea olenkaan ollut!"

"Asian kulku on luullakseni seuraava: tämä Josef Harrison tuli ulkoministeriön huoneeseen Charles Streetille vievän oven kautta, ja koska hän tunsi paikan, meni hän suoraan huoneeseen heti teidän lähdettyä sieltä. Huomattuaan sen tyhjäksi, soitti hän heti kelloa, mutta näki samassa silmänräpäyksessä pöydällä olevan paperin. Heti käsitti hän saaneensa sattumalta käsiinsä äärettömän tärkeän valtiollisen asiakirjan, hän pisti sen taskuunsa ja poistui. Kuten muistatte, kului muutamia minuutteja ennenkuin uninen vahtimestari huomautti teille kellon soimisesta, ja nämä minuutit riittivät varkaan pakenemiseen.

"Hän palasi Wokingiin ensimmäisellä sinne lähtevällä junalla ja tutkittuaan saaliinsa sekä huomattuaan että se todella olikin suuriarvonen, kätki hän sen mielestään erittäin varmaan paikkaan, aikoen parin päivän kuluttua tarjota sitä Ranskan lähetystölle tai mille ostajalle tahansa, joka vaan saattoi ja tahtoi maksaa siitä hyvin. Mutta sitten tulitte te niin äkkiä kotiin. Saamatta hetkenkään valmistusaikaa, karkotettiin hänet huoneestaan, ja siitä alkaen oli siellä aina vähintäinkin kaksi henkeä, joka esti häntä saamasta aarrettaan haltuunsa. Tämä asema varmaan kiihotti hänet melkein pä raivoon. Viimeinkin luuli hän keksineensä keinon. Hän koetti hiipiä huoneeseen, mutta pettyi teidän unenne herkkyydestä. Te muistatte ehkä, että siksi yöksi ette ottanut tavallista iltajuomaanne."

"Kyllä, minä muistan sen."

"Minä kuvittelen hänen pitäneen huolta siitä, että se olisi ollut vaikuttava, ja uskoneen, että te olitte tiedottomassa tilassa. Ymmärsin luonnollisesti, että hän uudistaisi yrityksensä, kun vain voisi toivoa saattavansa tehdä sen menestyksellä. Teidän matkanne Lontooseen antoi hänelle tällaisen tilaisuuden. Minä sain aikaan, että neiti Harrison pysyttäytyi siellä sisällä koko päivän, jotta hän ei ehtisi meitä ennen. Kun olin saattanut hänet siihen luuloon, että reitti oli selvä, asetuin vartioimaan kertomallani tavalla. Tiesin ennestään, että paperit luultavasti olivat siinä huoneessa, mutta en halunnut repiä auki lattiaa ja paneelia löytääkseni ne. Minä annoin hänen itsensä ottaa ne kätkestä ja säästin siten itseltäni paljon vaivaa. Onko jotain, joka tuntuu teistä hämärältä?"

"Miksi koetti hän ensi kerralla tulla sisään akkunasta?"

"Ovelle päästäkseen täytyi hänen kulkea seitsemän makuuhuoneen läpi, mutta kenenkään aavistamatta voi hän ruohokenttää myöten tulla akkunan luo. Onko vielä jotain epäselvää?"

"Ettehän toki luule", sanoi Phelps, "hänellä olleen murhaamisen aikomusta. Hän aikoi kai käyttää veistään työaseenaan?"

"Se on mahdollista", sanoi Holmes ja kohautti olkapäitään. "Voin varmuudella sanoa vain sen, että Josef Harrison on sellainen herra, jonka armeliaisuuteen en paljoa luota."

VIIMEINEN TEHTÄVÄ

Raskaalla sydämellä ryhdyn kynään kirjottaakseni ne rivit, joissa viimeisen kerran tulen kuvailemaan ystäväni herra Sherlock Holmesin harvinaisia lahjoja. Hajanaisella ja -- sen kernaasti myönnän -- jokseenkin vähän tyydyttävällä tavalla olen koettanut kuvailla muutamia niistä merkillisistä seikoista, joita olen hänen seurassaan kokenut, alkaen "Kirjavan nauhan" arvotuksen ratkaisemisesta "Merisopimusta" koskevaan juttuun saakka, johonka ryhtymällä Holmes epäilemättä esti hyvin vakavan kansainvälisen selkkauksen syntymästä. Aikomukseni oli ollut pysähtyä siihen ja olla puhumatta mitään siitä tapauksesta, joka aikaansai sellaisen tyhjän kohdan minun elämäni, että sitä eivät kahden vuoden vaihtelevat kohtalot ole likimainkaan täyttäneet. Minä olen kumminkin tullut pakotetuksi katkasemaan äänettömyyden niiden kirjeiden kautta, jotka eversti James Moriarty äsken on julkassut veljensä muiston puolustamiseksi, enkä voi muuta tehdä, kuin esittää julkisesti asiain oikea laita. Minä yksin tunnen ehdottoman totuuden tässä asiassa ja olen tullut vakuutetuksi siitä, ettei hyödytä mitään sitä enää salata. Mikäli tiedän on vain kolme selontekoa siitä näkynyt sanomalehdissä. Yksi niistä on luettavana Journal de Geneve-lehdessä toukokuun 6:nä päivänä 1891, sitä paitsi löytyy Reuterin toimiston lähettämä sähkösanoma siitä englantilaisissa lehdissä saman vuoden toukokuun 7:nä päivänä ja sitten nuo äsken mainitut kirjeet. Mitä kahteen ensimmäiseen näistä kirjeistä tulee, niin olivat ne hyvin lyhyet ja sisällöttömät, jota vastoin kolmas sisältää täydellisen tosiseikkojen vääristelyn, ja se on minun nyt oikaistava. Minun velvollisuuteni on ensi kerran ilmasta, mitä todella tapahtui professori Moriartyn ja Sherlock Holmesin välillä.

Lukija muistane, että minä naimisiin mentyäni ja yksityiseen lääkärintyöhön antauduttuani, en enää likimainkaan ollut niin paljon yhdessä Holmesin kanssa kuin ennen. Yhä edelleenkin hän kumminkin joskus kääntyi puoleeni, kun tahtoi jonkun mukaansa vakoilulle ja tutkimuksilleen, mutta nämä tilaisuudet tulivat yhä harvinaisemmiksi, ja muistiinpanoistani huomaan että hän vuonna 1890 käytti apuani vain kolmessa tapauksessa. Sen vuoden talvena ja varhain keväällä vuonna 1891 näin sanomalehdistä, että Ranskan hallitus oli käyttänyt häntä eräässä hyvin tärkeässä asiassa, ja kahdesta kirjeestä, jotka sain Holmesilta, toisen Narbonnesta, toisen Nimesistä, saatoin päättää, että hänen oleskelunsa Ranskassa tulisi luultavasti olemaan pitkäaikainen. Senvuoksi hieman hämmästyin nähdessäni hänen astuvan vastaanotto-huoneeseeni huhtikuun 24:nä päivän iltana, ja minun huomiotani herätti erityisesti se, että hän näytti melkein tavallista kalpeammalta ja laihemmalta.

"Aivan oikein, minä olen hieman huonosti hoitanut itseäni", vastasi hän enemmän katseisiini kuin sanoihini. "Minä olen rasittunut viime aikoina. Suostutko siihen, että suljemme ikkunaluukut?"

Huoneeseen ei tullut muuta valoa kuin lampusta siltä pöydältä, jonka ääressä minä luin. Holmes hiipi esiin niin lähellä seinää kuin mahdollista, työnsi kiinni ikkuna-luukut ja sulki ne huolellisesti.

"Sinä pelkääät jotain?" sanoin minä.

"Kyllä, niin teen."

"Mitä sitten?"

"Ilmapyssyjä."

"Hyvä Holmes, mitä tarkoitat?"

"Minä uskon, Watson, sinun tuntevan minut kylliksi tietääksesi, ettei minua vaivaa liiallinen hermoheikkous. Toiselta puolen osottaa enemmän tyhmyyttä kuin rohkeutta kieltäytyä myöntämästä, että vaara on olemassa, kun se jo uhkaa henkeä. Saanko pyytää sinulta tulitikkua?" Hän alkoi vetää savua sigaretista ikäänkuin sen tyynnyttävä vaikutus olisi ollut erittäin tarpeeseen.

"Aluksi pyydän anteeksi, että tulin tänne näin myöhään", sanoi hän, "ja sitten sinä sallinet minun, kun vähän ajan kuluttua menen pois täältä, kulkea pihan puolelta puutarhan aidan yli."

"Mutta mitä tämä kaikki merkitsee?" kysyin minä.

Hän ojensi kätensä, ja lampun Valossa näin, että kahden sormen rystyset olivat haavottuneet ja vuosivat verta.

"Se ei ole vain kuvittelua", sanoi hän hymyillen. "Päinvastoin on se niin todellista, että siihen voi loukata itsensä. Onko rouva Watson kotona?"

"Ei, hän oleskelee nykyään erään ystävänsä vieraana."

"Vai niin; ja sinä olet aivan yksin?"

"Niin olen."

"Silloin voin sitä helpommin pyytää sinua seuralaisekseni viikon matkalle mannermaalle."

"Minne aiot matkustaa?"

"Minne tahansa. Se on minulle yhdentekevää."

Kaikki tämä tuntui minusta hyvin merkilliseltä. Holmesilla ei ollut tapana lähteä matkustamaan ilman suunnitelmaa ja ilme hänen kalpeilla, riutuneilla kasvoillaan osotti hänen hermojensa olevan mitä ankarimmassa jännityksessä. Hän luki kysymyksen silmistäni ja rupesi selittämään asemaa sormenpäät painettuina vastakkain ja kyynäspäät polvia vasten.

"Varmaankaan et ole koskaan kuullut puhuttavan professori Moriartysta?" sanoi hän.

"En koskaan."

"Kas siinä juuri on asian omituisuus ja ihmeellisyys?" sanoi Holmes. "Sen miehen vaikutus ulottuu kaikkialle Lontoossa, eikä kukaan ole kuullut puhuttavankaan hänestä. Sen kautta on hänellä rikosten aikakirjoissa aivan erikoinen asema. Sen sanon sinulle, Watson, täydellä todella, että minä, jos voisin sen miehen voittaa, jos voisin vapauttaa yhteiskunnan hänestä, tuntisin päässeeni tieni päähän, ja olisin valmis asettumaan lepoon elämässäni. Meidän kesken sanoen, ovat ne palvelukset, joita olen ollut tilaisuudessa tekemään Skandinaavian kuningasperheelle ja Ranskan tasavallalle, säätäneet minut siihen asemaan, että minulla olisi varaa elää sillä yksinkertaisella tavalla, joka sopii minulle parhaiten, ja antautua kokonaan kemiallisiin tutkimuksiin. Mutta en saisi lepoa, en voisi istua rauhassa tuolillani, jos tietäisin, että sellainen henkilö kuin professori Moriarty kulkee täydessä rauhassa Lontoon kaduilla."

"Mutta mitä hän sitten on tehnyt?"

"Hänen elämänsä on ollut hyvin merkittävä. Hän on syntynyt hyvästä suvusta, on saanut hyvän kasvatuksen ja luonto on varustanut hänet aivan tavattomalla matemaattisella nerolla. Kahdenkymmenen vuotiaana kirjotti hän binominaaliteoreemista tutkimuksen, joka tuli tunnetuksi koko Euroopassa. Sen johdosta nimitettiin hän matematiikan professoriksi yhteen meidän pienemmistä yliopistoistamme, ja kaikesta päättäen oli hänellä loistava ura edessään. Mutta tällä miehellä olikin perinnöllisiä taipumuksia, jotka olivat mitä pirullisinta laatua. Rikolliset taipumukset olivat hänellä veressä, ja sensijaan että olisivat tulleet kukistetuiksi, lisääntyivät ne ja tulivat äärettömän paljon vaarallisemmiksi hänen tavattoman nerokkaisuutensa kautta. Yliopistokaupungissa alkoi liikkua hänestä hämääviä huhuja, hänen täytyi luopua virastansa, ja niin joutui hän Lontooseen, pannaan siellä toimeen valmistavan oppikurssin tulevia upseereja varten. Tämän verran tietää maailma hänestä, ja sen, mitä nyt kerron sinulle, olen itse saanut ilmi.

"Sinä tiedät kyllä, Watson, ettei kukaan niin hyvin kuin minä tunne Lontoon korkeampaa rikollismaailmaa. Jo monta vuotta sitten aloin huomata, että rikoksentehtäjäin takana on ollut joku toinen, syvälinen järjestävä kyky, joka on estänyt lain käyttöä ja suojellut rikollista. Kerta kerralta, mitä useammanlaatuisissa tapauksissa -- väärennyksissä, varkauksissa, murhissa -- olen aavistanut tuon voiman olemassaoloa, ja minä olen sitäpaitsi voinut johtopäätöksieni avulla huomata sen olleen vaikuttamassa monessa niistä selvittämättömistä rikoksista, joiden suhteen minun neuvojani ei ole kysytty. Vuosikautia olen koettanut saada sitä salaavan peitteen poistetuksi, ja niinpä viimein saapui sekin päivä, jolloin sain kiinni oikeasta langasta ja seurasin sitä, kunnes se tuhansien viekasten kiemurtelemisien jälkeen johti entiseen professori Moriartyyn, joka on kuuluisa matemaattisista lahjoistaan.

"Hän on rikoksien Napoleon, Watson. Hän on järjestänyt puolet ilmi saaduista ja melkein kaikki salassa pysyneet pahat työt tässä kaupungissa. Hän on nero, filosofi, abstraktinen ajattelija. Hänen aivonsa ovat erinomaista laatua. Hän istuu liikkumattomana kuin hämähäkki verkossaan, mutta sen verkon langat menevät tuhansiin suuntiin, ja hän tuntee jokaisen langan pienimmänkin värähtelyn. Hän tekee itse hyvin vähän. Hän laatii vain suunnitelmia. Mutta hänen kätyrinsä ovat monilukuiset, ja hän järjestää hyvin. Jos on kysymys jostakin rikoksesta, jos joku paperi on varastettava, joku talo ryöstettävä, joku henkilö raivattava tieltä -- yksi sana vain siitä professorille, niin asia suunnitellaan ja pannaan toimeen. Joskus tapahtuu, että kätyri saadaan kiinni. Siinä tapauksessa löytyy aina rahoja hänen takuukseen tai puolustukseen. Mutta toimiva keskusvoima, joka käytti välikappaletta, ei joudu koskaan kiinni -- ei edes epäluulon alaseksi. Tämän järjestävän voiman olemassaolon sain kumminkin johtopäätöksilläni ilmi, Watson, ja käytin koko tarmoni sen paljastamiseksi ja tuhoamiseksi.

"Mutta professoria ympäröi niin vieokkaasti laadittu muuri, että kaikista ponnistuksistani huolimatta tuntui mahdottomalta hankkia sellaisia todistuksia, jotka oikeuden edessä olisivat vakuuttavia. Sinä, hyvä Watson, tunnet minun kykyäni ja kumminkin täytyi minun kolmen kuukauden kuluttua tunnustaa tavanneeni vihdoinkin vastustajan, joka henkisessä suhteessa on vertaiseni. Hänen rikostensa synnyttämä kauhu muuttui hänen taitavuutensa ihailuksi. Lopuksi hänen jalkansa kumminkin liukahti -- hyvin, hyvin vähän -- mutta se oli jo enemmän kuin hänellä oli varaa, kun olin häntä niin lähellä. Kolmen päivän kuluttua, ensi maanantaina, on suunnitelmani valmis, ja professori sekä hänen liittokuntansa etevimmät jäsenet joutuvat poliisin haltuun. Siitä seuraa vuosisadan suurin rikosjuttu, saadaan selville neljäkymmentä salaperäistä rikosta, joista jokainen tuottaa kuolemanrangaistuksen -- mutta jos silmänräpästäkään liian aikaisin ryhdymme työhön, niin luisuu kaikki käsistämme vielä viime hetkessä.

"Jos olisin voinut tehdä tämän professori Moriarty tietämättä, niin kaikki olisi ollut hyvin. Mutta siksi oli hän liian viekas. Hän huomasi joka askeleen, jonka otin kietoakseni pauloja hänen ympärilleen. Kerta toisensa jälkeen koetti hän tunkeutua niiden läpi, mutta minä olin aina hänen vastassaan. Jos voitaisiin laatia täydellinen kertomus tästä äännettömästä taistelusta, niin sanon sinulle, veliseni, että se olisi kuvaus rikosasiain historian loistavimmista henkisistä turnajaisista ilmisaamisen ja salaamisen taidossa. En ole koskaan kohonnut niin korkealle, eikä mikään vastustaja ole minua niin ahdistanut. Hänen viekkautensa oli syvä, minun taitoni

vähän syvempi. Tänä aamuna ryhdyin viimeisiin toimenpiteisiin ja nyt tarvitaan vain kolme päivää asian valmistamiseen. Minä istuin aamulla tätä miettien huoneessani, kun ovi aukeni, ja professori Moriarty seisoi edessäni.

"Minä en tavallisesti pahoin hämmästy, Watson, mutta en voi kieltää säpsähtäneeni, kun sain nähdä tuon miehen, joka alituisesti oli ollut ajatuksissani, seisovan omalla kynnykselläni. Hänen ulkomuotonsa tunsin hyvin. Hän on aivan tavattoman pitkä ja laiha, hänen otsansa on korkea ja valkoinen, ja silmänsä ovat syvällä päässä. Hänessä on sileäksi ajeltuine, kalpeine, hieman riutuneine kasvoineen vielä jotain professorimaista. Hänen olkapäänsä ovat painuneet kumaraan istumisesta ja opinnoista, kasvat pistävät esiin, eivätkä ole koskaan paikallaan, vaan liikkuvat hiljaa puolelta toiselle kummallisella, käärmemäisellä tavalla. Puoliavoimilla, tirkistävillä silmillään katseli hän minua hyvin uteliaasti.

"Teidän otsanne on vähemmän kehittynyt kuin olin luullut", sanoi hän vihdoin. "Voi olla jokseenkin vaarallista käsitellä ladattua revolveria yönutun taskussa."

"Asia on niin että nähtyäni hänet ovessa, ymmärsin paikalla joutuneeni suureen vaaraan. Hänen ainoa pelastumisen mahdollisuutensa oli minun suuni tukkiminen ainaiseksi. Silmänräpäyksessä olin siirtänyt revolverin kirjoituspöydän laatikosta taskuuni ja suunnannut sen piipun vaatteen läpi häntä kohden. Hänen sanojensa johdosta otin kumminkin aseeni esille, panen sen, hana viritettynä, eteeni pöydälle. Hän yhä vain hymyili ja räpytti silmiään, mutta hänen katseessaan oli jotain jonka vuoksi olin hyvilläni siitä, että revolveri oli käsillä.

"Arvattavasti ette minua tunne", sanoi hän.

"Päinvastoin on mielestäni hyvinkin arvattavaa, että tunnen teidät", vastasin. "Olkaa hyvä ja istukaa. Minä annan viisi minuuttia käytettäväksenne, jos teillä on jotain sanottavaa."

"Oletteko päätöksessänne vielä varma?"

"Järkähtämättä!"

"Hän pisti käden taskuunsa ja minä nostin pistoolin pöydältä. Hän otti kumminkin esiin vain muistikirjan, johon hän oli merkinnyt muutamia päivämääriä.

"Te tulitte minun tielleni tammikuun 4:nä päivänä, sanoi hän. 23:nä oli teistä minulle vaivaa; helmikuun keskipalkoilla tuotitte minulle vaikeita ikävyyksiä; maaliskuun lopussa te saitte aikaan epäjärjestystä minun suunnitelmissani, ja nyt, huhtikuun lopussa olen teidän lakkaamattoman vainoamisenne johdosta joutunut sellaiseen asemaan, että olen vaarassa menettää vapauteni. Asiain tila alkaa käydä aivan mahdottomaksi."

"Onko teillä mitään ehdotettavaa?" kysyin.

"Teidän täytyy luopua koko asiasta, herra Holmes", sanoi hän, tehden tuon käärmemäisen liikkeen päällään. "Te ymmärrätte kyllä, että teidän täytyy."

"Maanantain perästä", vastasin.

"No, kas niin!" sanoi hän. "Mies, jolla on teidän pääanne, ymmärtää kyllä, että voidaan tulla vain yhteen ainoaan lopputulokseen. Teidän täytyy välttämättä vetäytyä takasin. Te olette saattanut asian siihen, että meillä on vain yksi keino. Minä olen tuntenut todellista henkistä nautintoa nähdessäni teidän ponnistuksianne tässä asiassa, ja myönnän suoraan, että minusta tuntuisi hyvin vaikealta jos tulisin pakotetuksi äärimmäisyyksiin. Minä huomaan, että te hymyilette, mutta minä tarkoitan todella, mitä sanon."

"Vaara kuuluu minun ammattiini', huomautin.

"Tässä ei ole kysymys vaarasta, vaan välttämättömästä kuolemasta', sanoi hän. 'Te ette ole vaan jonkun yksilön tiellä, vaan mahtavan, järjestyneen liittokunnan, jonka suuruutta ja laajuutta te ette ole voineet terävyydestänne huolimatta saada selville. Teidän täytyy väistyä, herra Holmes, tai musertua.'

"Minä pelkään', sanoin minä nousten seisomaan, 'että tämän keskustelun tuottama huvi saa minut laiminlyömään tärkeämpiä tehtäviä toisella taholla.'

"Hänkin nousi ylös, katseli minua ääneti ja pudisti surullisena päätään.

"Niin, niin', sanoi hän viimein. 'Hyvin ikävää se on, mutta minä olen tehnyt, mitä olen voinut. Minä tunnen joka liikkeen teidän pelissänne. Ennen maanantaita ette voi tehdä mitään. Teidän ja minun välillä, herra Holmes, on käyty kaksintaistelua. Te toivotte saattavanne minut syytettyjen penkille, mutta minä sanon teille, etten koskaan joudu siihen. Te toivotte voittavanne minut, mutta minä sanon teille, että se ei onnistu. Jos te olette kyllin viisas saattamaan minut turmioon, niin lupaan minä viedä teidät mukani.'

"Te olette sanoneet minulle joukon kohteliaisuuksia, herra Moriarty', vastasin. 'Sallikaa minun palkita ne yhdellä ainoalla, kun sanon, että mielihyvällä suostuisin viimeainittuun mahdollisuuteen, jos voisin olla varma edellisestä.'

"Toisen niistä voin vain luvata teille', sähähti hän kääntäen minulle kumaran selkensä ja lähti huoneesta tirkistäen ja nuuskien ympärilleen.

"Sellainen oli tuo merkillinen keskusteluni herra Moriartyn kanssa. Minä myönnän että se teki minuun hyvin ikävän vaikutuksen. Hänen hiljanen ja varma puhetapansa synnytti vakuutuksen, että hän tarkoitti totta, ja sillä oli kokonaan toisellainen vaikutus kuin tavallisen rehentelijän uhkauksilla. Sinä kummeksit luonnollisesti sitä, että minä en turvaudu poliisiin häntä vastaan, mutta asia on niin, että isku tulee kohtaamaan minua jonkun hänen kätyrinsä kautta. Minulla on jo todistuksia siitä."

"Onko sinua jo ahdistettu?"

"Hyvä Watson, professori Moriarty on toimissaan nopea mies. Tänään kahdentoista tienoilla lähdin kotoani, sillä eräs asia pakotti minua menemään Oxford Streetille. Kun minä Bentinck Streetiltä olin menossa viistoon Welbeck Streetille, tulivat kahden hevosen vetämät rattaat hurjaa vauhtia minua kohden. Yhdellä hyppäyksellä olin päässyt katukäytävälle, mutta jos olisin hidastellut neljänneksen sekuntia, olisin ollut mennyttä miestä. Rattaat olivat kääntyneet kadulle eräästä läheisestä kujasta ja katosivat seuraavassa silmänräpäyksessä. Senjälkeen pysyttelin käytävällä, mutta kulkiessani Vere Streetiä putosi tiilikivi alas eräältä katolta musertuen pieniksi sirpaleiksi jalkojeni eteen. Kutsuin poliisin ja annoin tutkia asiaa. Liuska- ja tiilikiviä oli pinottu katolle jonkun korjauksen varalta, ja minulle koetettiin vakuuttaa, että tuuli oli niistä pudottanut yhden. Minä tiesin kyllä asian oikean laidan, mutta en voinut mitään todistaa. Tämän kokemuksen jälkeen otin ajurin ja ajoin veljeni asuntoon Pall Mallin varrelle, jossa olen ollut koko päivän. Nyt olen sinun luonasi, mutta tullessani tänne hyökkäsi päälleni muuan lyijypäisellä kepillä varustettu mies. Minä iskin hänet maahan, ja poliisi korjasi hänet huostaansa, mutta voin vakuuttaa sinulle, ettei koskaan tulla huomaamaan tällä miehellä, jonka hampaisiin minä sain kuoria rystyseni, olevan mitään yhteyttä tuon matematiikan opettajan kanssa, joka nykyään ehkä kymmenen penikulman päässä täältä paraillaan ratkasee matemaattisia tehtäviä mustalla taululla. Ethän nyt ihmettele, Watson, joskin heti tultuani tänne suljin ikkunaluukut, ja jos minun täytyykin pyytää sinulta lupaa saada lähteä täältä jollakin vähemmän huomattavalla tavalla kuin portin kautta."

Usein olin ihaillut ystäväni rohkeutta, mutta en koskaan niin paljon kuin nyt, kun hän istui tuolillaan aivan tyynesti luetellen joukon tapaturmia, jotka yhdessä olivat muodostaneet kauhean päivän.

"Voinethan olla täällä yöttä?" sanoin.

"En ystäväni; minä voisin olla vaarallinen vieras. Minulla ovat suunnitelmani valmiina ja kaikki tulee käymään onnellisesti. Olemme jo ehtineet niin pitkälle, että itse vangitseminen saattaa tapahtua ilman että minä olen paikalla, vaikkakin läsnäoloni luonnollisesti on tarpeen syytöksien todistamiseksi. Senvuoksi on aivan selvää, että minun on viisainta lähteä täältä niiksi muutamiksi päiviksi, jotka ovat jäljellä, ennenkuin poliisi voi ryhtyä asiaan, ja minusta olisi hyvin hauskaa, jos sinä voisit seurata minua mannermaalle."

"Minun sairaitteni tila ei anna aihetta levottomuuteen", vastasin minä, "ja eräs läheisyydessä asuva lääkäri hoitaa varmaankin mielellään minun työtäni muutamia päiviä. Minä tulen mukaan."

"Voitko ehtiä valmiiksi huomenaamuksi?"

"Jos se on välttämätöntä."

"Kyllä, se on hyvin välttämätöntä. Ja nyt, hyvä Watson, pyydän sinua tarkoin kuulemaan minun määräyksiäni ja seuraamaan niitä täsmälleen, sillä me joudumme nyt yhdessä tekemisiin Euroopan viisaimman konnan ja mahtavimman rosvojoukkion kanssa. -- Matka-kapineesi lähetät ilman osoitetta Viktoria-asemalle jo tänä iltana ja hankit luonnollisesti sitä varten luotettavan lähetin. Huomenna varhain lähetät noutamaan ajurin, mutta kiellät palvelijaasi ottamasta ensimmäistä tai toista käsille tulevaa. Hyppäät rattaille ja ajat the Strandiin viettävälle osalle Lowtherarkaadia. Osotteen kirjoitat paperilapulle, annat sen ajurille ja kiellät häntä heittävästä sitä pois. Maksun pidät käsillä ja heti kun seisahdutte, hyppäät alas rattailta, riennät arkaadiin ja sovitat aikasi niin, että ehdit sen toiseen päähän neljännestä vaille yhdeksän. Pienet, umpivaunut odottavat sinua siellä. Ajaja on puettu suureen mustaan viittaani, jossa on punainen juova kauluksessa. Nouse vaunuihin ja saavut Viktoria-asemalle sopivaan aikaan ennen mannermaajunan lähtöä."

"Missä tapaan sinut?"

"Asemalla. Toisen järjestyksessä ensiluokan vaunuista annan varata meille."

"Sielläkö tapaamme toisemme?"

"Niin."

Turhaan koetin houkutella Holmesia jäämään luokseni. Ymmärsin hyvin, että hän luuli tuottavansa onnettomuutta siihen taloon, jossa oleskeli, ja että hän siitä syystä lähti pois. Sanottuaan vielä jonkun sanan suunnitelmista seuraavaa päivää varten, nousi hän ylös, ja me menimme yhdessä puutarhaan. Kiivettyään aidan yli ja tultuaan Mortimer Streetille vihelsi hän ajuria ja minä kuulin rattaiden vierivän pois.

Seuraavana aamuna noudatin tarkkaan Holmesin määräyksiä. Ajuri hankittiin ottamalla huomioon sellaisia varovaisuustoimenpiteitä, jotka estivät minua saamasta tähän tarkotukseen erityisesti aiottua ajuria, ja heti aamiaisen jälkeen ajoin minä Lowtherarkaadin luo, jonka läpi kiiruhdin, minkä ehdin. Pienet umpivaunut odottivat siellä, ajajana oli lihava, tummaan viittaani puettu mies, ja tuskin olin ehtinyt vaunuihin, kun hän iski hevosiinsa ja niin riennettiin Viktoria-asemalle. Heti noustuani vaunuista käänsi hän ja ajoi nopeasti tiehensä katsahtamattakaan minuun.

Siihen asti oli kaikki käynyt hyvin. Matkakapineeni olivat siellä hyvässä järjestyksessä, ja helposti löysin Holmesin minulle neuvoman vaunun. Sitäpaitsi oli ainoastaan sen vaunun kyljessä ilmoitus, että se oli tilattu. Minua huolesti vain, että Holmesia ei näkynyt. Aseman kellosta näin, että puuttui vain seitsemän minuuttia lähtöön. Turhaan etsin kaikkien näiden matkustajain ja hyvästi jättävään saattajain joukosta ystäväni laihaa vartaloa. Häntä ei näkynyt. Muutamia minuutteja käytin auttaakseni erästä kunnianarvosaa italialaista pappia selittämään konduktöörille, että hänen matkatavaransa ovat lähetettävät suoraan Pariisiin. Kun tämä oli tehty

ja vielä kerran olin katsonut ympärilleni, palasin vaunuamme ja huomasin, että konduktööri kiellosta huolimatta oli antanut minulle matkatoveriksi tuon iäkkään italialaisen ystäväni. Ei maksanut vaivaa selittää vanhukselle, ettei hänellä ollut oikeutta matkustaa tässä vaunussa, sillä minun italiani oli melkein kehnompi kuin hänen englantinsa. Kohautin kärsivällisesti olkapäitäni ja seisoin yhä tähystellen Holmesia. Kylmä väristys kulki läpitseni, ja minä aloin pelätä hänen poisjäämisensä riippuvan siitä, että jotain oli tapahtunut hänelle yöllä. Vaunujen ovet olivat suljetut, ja konduktöörin vihellys jo kuului, kun joku sanoi takanani.

"Hyvä Watson, voisit sinä mielestäni edes tervehtiä minua."

Minä käännyin ja jäin hämmästyneenä seisomaan. Pappivanhus katsoi minuun. Silmänräpäykseksi olivat rypyt hänen kasvoiltaan hävinneet, nenä ei ollut niin lähellä leukaa, alahuuli ei pistänyt esiin, suun pureksimis-liikkeet olivat lakanneet, himmeisiin silmiin oli tullut tulta koukistunut vartalo oli suoristunut. Seuraavassa hetkessä luhistui hän kokoon jälleen, ja Holmes oli kadonnut yhtä nopeaan kuin hän oli tullutkin.

"Taivas!" huudahdin minä. "Kuinka säikäytitkään minua!"

"Kaikki varovaisuustoimet ovat vielä tarpeellisia", kuiskasi hän. "Minulla on syytä luulla, että vihollisemme seuraavat meitä kintereillämme. Ah, kas tuossa on Moriarty itse!"

Juna oli jo liikkeessä. Kun katsoin taaksepäin, näin kookkaan miehen rajulla voimalla tunkeutuvan ihmisjoukon läpi ja viittaavan kädellään, ikäänkuin olisi hän tahtonut pysäyttää junan.

Se oli kumminkin jo myöhästä, sillä vauhti oli lisääntynyt, ja seuraavassa hetkessä jäi asema taaksemme.

"Varovaisuudestamme huolimatta pääsimme töin tuskin pakoon", sanoi Holmes nauraen. Hän nousi seisomaan, heitti yltään mustan kaapunsa ja hatun, jotka olivat olleet hänellä valejupukuna, sekä pisti ne matkalaukkuunsa.

"Oletko lukenut aamulehtiä, Watson?"

"En."

"Siis et tiedä, mitä on tapahtunut Baker Streetillä?"

"Baker Streetilläkö?"

"He pistivät tuleen asuntomme yöllä, mutta suurta vahinkoa ei tapahtunut."

"Tämähän on kauheata, Holmes! Se on aivan sietämätöntä."

"He näyttävät kokonaan kadottaneen minut näkyvistään, sittenkun tuo lyijykeppinen mies vangittiin. Muussa tapauksessa he eivät olisi luulleet minun palanneen asuntooni. He näyttävät kumminkin ottaneen vaivakseen vartioida sinua, ja siten joutui Moriarty Viktoria-asemalle.

"Ethän vain ole tehnyt mitään varomattomuutta tänä aamuna?"

"Seurasin täsmälleen sinun neuvojesi."

"Ja nuo pienet umpinaiset vaunut löysit heti?"

"Kyllä, ne odottivat mainitsemallasi paikalla."

"Tunsitko ajajan?"

"En."

"Se oli veljeni Mycroft. On hyvin onnellista päästä sellaisessa tilaisuudessa käyttämästä palkattua väkeä ja uskomasta asiaansa heille. Mutta nyt tulee meidän sopia menettelystämme Moriartya kohtaan."

"Tämähän on pikajuna ja laiva lähtee heti sen saavuttua, joten voimmekin olla varmoja siitä, että hän ei enää meitä vainoa."

"Hyvä Watson, sinä et varmaankaan oikein ymmärtänyt minua, kun sanoin, että tuota miestä täytyy pitää henkisesti täydelleen minun arvosenani. Ethän toki luule minun antavan näin vähäsen vastuksen pidättää itseäni, jos olisin nyt tuon takaa-ajajan sijassa? Miksi sinulla sitten on niin huono ajatus hänestä?"

"Mitä hän sitten voi tehdä?"

"Saman, mitä minä hänen sijassaan olisin tehnyt."

"Ja mitä sinä sitten olisit tehnyt?"

"Ottanut ylimääräisen junan."

"Mutta se ehtisi perille liian myöhään."

"Ei suinkaan. Tämä juna pysähtyy Canterburyssä, ja laivan lähtiessä syntyy kyllä neljänneksen viivytys. Siinä hän meidät yllättää."

"Voisi luulla, että me olemme rikoksenteekijöitä. Voimmehan antaa vangita hänet, kun hän saapuu."

"Ja sillä olisi kolmen kuukauden työ hukassa. Me saisimme kiinni suuren kalan, mutta pienemmät livahtaisivat verkosta oikealle ja vasemmalle. Maanantaina ovat ne kaikki kiinni. Vangitsemisesta ei voi olla kysymys."

"Mitä teemme sitten?"

"Jäämme pois junasta Canterburyssä."

"Ja sitten?"

"Sitten saamme matkustaa toisella junalla Newhaveniin ja sieltä Dieppeen. Moriarty tulee vieläkin kerran tekemään niinkuin minä olisin tehnyt. Hän matkustaa Pariisiin, ottaa selkoa matkatavaroistamme ja odottaa kaksi päivää tavaramakasiinin läheisyydessä. Sillä aikaa varustamme me itsellemme pienet käsilaukut, hyödytämme niiden maiden teollisuutta, joiden läpi kuljemme, ja lähdemme hiljalleen Sveitsiin Luxemburgin ja Baselin kautta."

Olen kyllin tottunut matkustamiseen jotta en pannut pahakseni tavaraini menettämistä, mutta en voi kieltää että minua suututti hiipiä pakoon miestä, jonka menneisyys oli mitä mustimman halpamaisuuden merkitsemä. Kieltämätöntä oli kumminkin, että Holmes ymmärsi aseman paljoo paremmin kuin minä. Canterburyssä astuimme siis junasta ja saimme tietää, että vasta tunnin päästä lähti juna Newhaveniin.

Seisoin hieman tyytymättömänä katsellen pois kiitävää tavaravaunua, joka sisälsi vaatevarastoni, kun Holmes tarttui minua käsivarteen ja viittasi rataa pitkin.

"Tuossa näet, nyt jo!" sanoi hän.

Kaukana metsien reunalla näkyi vähänen savupilvi. Minuuttia myöhemmin tuli yhtä vaunua kuljettava veturi kiitäen pitkin asemalle johtavaa ratakaarta. Me ehdimme tuskin painautua matkalaukkukasan taakse, kun kone meluten ja puhkuen syöksyi ohitsemme ja työnsi lämmintä höyryä kasvoillemme.

"Siinä hän menee", sanoi Holmes seisoessamme katsomassa vaunua, joka heilui ja keinui kiskoilla. "Kuten näet löytyy raja tuonkin miehen kekseliäisyydelle. Olisi todella ollut mestarillinen temppu, jos hän olisi arvannut minun arvaukseni ja toiminut sen mukaan."

"Ja mitä hän olisi tehnyt, jos olisi saavuttanut meidät?"

"Ei voi vähintäkään epäillä, ettei hän olisi koettanut ottaa minua hengiltä. Mutta siinä jutussa on sentään aina kaksi kysymyksessä. Nyt on kysymys siitä, syömmekö jo näin liian aikasin täällä, vai alistummeko olemaan nälissämme, kunnes ehdimme Newhavenin aseman ravintolaan."

Me tulimme Brysseliin illalla ja olimme siellä kaksi päivää; kolmantena päivänä matkustimme Strassburgiin. Maanantaiaamuna oli Holmes sähköttänyt Lontoon poliisille, ja illalla oli vastaus odottamassa hotellissa. Holmes avasi sen ja katkerasti lausahtaen viskasi sen tuleen.

"Sen saatoin hyvin tietää", sanoi hän. "Hän on päässyt pakoon."

"Moriartyko?"

"He ovat saaneet käsiinsä koko joukkion paitsi häntä. Hän on vetänyt heitä nenästä. Minun lähdettyäni ei luonnollisesti ollut ketään, joka olisi voinut häntä hallita. Minä luulin kumminkin antaneeni juonen kaikki langat heidän käsiinsä. Varmaan on parasta, Watson, että sinä palaat Englantiin."

"Miksi niin?"

"Siksi, että minä tästä lähtien tulen olemaan vaarallinen matkatoveri. Tuolla miehellä ei ole enää mitään tehtävää. Hän on hukassa, jos palaa Lontooseen. Jos olen hänet oikein käsittänyt, niin tulee hän nyt käyttämään koko tarmonsä kostaakseen minulle. Hän viittasi siihen lyhyessä keskustelussamme, ja minä luulen hänen totta tarkoittaneenkin. Ehdottomasti teet viisaimmin, jos palaat Englantiin ja antaudut työhösi."

Tätä neuvoa en voinut totella, kun olin vanha ystävä ja sitäpaitsi ennenkin ollut tulesa. Istuimme ainakin noin puolen tuntia Strassburgin hotellin ruokasalissa pohtien asiaa, mutta samana iltana olimme jo matkalla Geneveen.

Viikon ajan matkustimme pitkin ihanaa Rhône-laaksoa, poikkesimme siitä Lenkin luona ja kuljimme Gemmin yli, jossa vielä oli syvältä lunta, sekä edelleen Interlakenin kautta Meringeniin. Matka oli hyvin hauska. Allamme versoi kevään vihreys, yllämme näimme lumen neitseellisessä valkeudessaan; huomasin kumminkin, ettei Holmes hetkeksikään unohtanut sitä uhkaavaa varjoa, joka häntä seurasi. Somissa alppimajoissa samoin kuin yksinäisillä vuoriteilla saatoin hänen nopeista katseistaan ja siitä, että hän tarkasti jokaisen vastaantulijan kasvoja, päättää hänen varmasti uskovan, että emme voineet välttää jäljissämme hiipivää vaaraa, minne menimme.

Kerrankin, sivuutettuamme Gemmin ja kulkiessamme pitkin tuon surumielisen näkösen Daubenjärven rantaa, syöksyi suuri kivilohkare, joka oli irtaantunut vuorenrinteestä oikealla puolellamme, alas ja putosi kovalla jyminä veteen aivan meidän takanamme. Heti paikalla juoksi Holmes jyrkännettä ylös ja korkealla vuorenhuipulla seisoen katseli ympärilleen joka suunnalle. Turhaan koetti oppaamme hänelle vakuuttaa, että kiviä usein keväällä putoilee alas juuri tässä. Hän ei sanonut mitään, mutta kun hän hymyillen katsoi minuun,

ymmärsin, että hän oli voinut odottaakin tuota tapausta.

Alituisesta valppaudestaan huolimatta ei hän ollut ensinkään alakuloinen. Päinvastoin muistan, etten koskaan ollut nähnyt häntä paremmalla mielellä. Alituisen palasi hän siihen asiaan, että hän ilolla uhraisi henkensä, jos voisi varmaan uskoa yhteiskunnan siten vapautuvan professori Moriartysta.

"Tiedätkö Watson, minä melkein luulen uskaltavani sanoa, etten ole elänyt turhaan", huomautti hän kerrankin. "Jos tietäisin tänä iltana kuolevani, voisin kumminkin tyynellä mielellä ajatella mennyttä aikaa. Lontoon ilma puhdistuu minun toimeni kautta. Useammassa kuin tuhannessa tapauksessa luulen käyttäneeni kykyäni oikeuden hyväksi. Viime aikoina olen tuntenut suurempaa halua ryhtyä ratkasemaan niitä arvotuksia, joita ilmenee luonnossa, kuin niitä enemmän pintapuolisia, joihin luonnottomat yhteiskuntaolomme ovat syynä. Sinun muistiinpanosi, Watson, päättyvät sinä päivänä, jolloin minä kruunaan elämäntyöni ottamalla kiinni tai surmaamalla Euroopan vaarallisimman ja viekkaimman rikoksenteikijän."

Aion esittää sen vähän, mitä minulla vielä on kerrottavaa lyhyesti, mutta kumminkin koettamalla olla asiallinen. Aine ei ole minulle mieluinen, ja kumminkin tiedän, että minun velvollisuuteni on olla syrjäyttämättä ainoatakaan kohtaa siitä.

Toukokuun 3:nä päivänä saavuimme pieneen Merringenin kaupunkiin ja asetuimme asumaan Englischer Hofiin, joka silloin oli vanhemman Peter Steilerin hallussa. Isäntämme oli älykäs mies ja puhui englantia erinomaisen hyvin, sillä hän oli kolme vuotta palvellut Grosvenor hotellissa Lontoossa. Hänen neuvostaan me 4:nä päivänä iltapuoleen lähdimme yhdessä kulkemaan vuorten yli, aikoen viettää yömmen Rosenlainin kylässä. Meitä oli kumminkin innokkaasti kehotettu olemaan menemättä Reichenbachputouksen ohi, joka on puolitiessä ylhäällä vuorella, tekemättä vähästä mutkaa sitä nähdäksemme.

Se on todellakin komea näky. Sulavan lumen paisuttama vesijoukko syöksyy alas hirvittäväan kuiluun, josta vaahto nousee kuin savu palavasta talosta. Se aukko, johon joki syöksyy, on molemmin puolin kiiltävään, sysimustain vuoriseinäin ympäröimä kuilu, joka suppenee mittaamattoman syväksi kuohuvaksi ja kiehuvaksi kattilaksi, jonka piikkisille reunoille vesi pärskyy.

On omituista nähdä kohtisuoraa putousta, vihertävää vettä, joka levähtämättä syöksyilee karjuen alas, ja kuohuvaa vaahtoa, joka alituisen kohoaa ylöspäin, mutta päättyy rupeaa pyörryttämään tuo alituinen vilinä ja kohina. Me olimme lähellä jyrkännettä ja katselimme heijastusta, joka syntyi vesijoukon murtuessa alhaalla syvyydessä mustaa kalliota vasten, sekä kuuntelimme kuohun mukana syvyydestä nousevaa melkein inhimilliseltä tuntuvaan ähkinää.

Vuoreen on murrettu polku, jotta paremmin voisi nähdä putouksen, mutta se loppuu äkkiä ja matkailijan täytyy palata samaa tietä takasin. Olimme juuri kääntyneet, kun meitä vastaan juoksi eräs nuori poika tuoden kirjettä. Siinä oli meidän hotellimme leima, ja isäntä oli sen kirjottanut minulle. Sisällyksestä kävi selville, että vähän aikaa meidän lähtöämme jälkeen oli hotelliin saapunut eräs englantilainen nainen, jolla oli viime asteen keuhkotauti. Talven oli hän ollut Davosissa, ja nyt oli hän palaamassa ystäväinsä luo Luzerniin, mutta oli saanut ankaran verenvuodon keuhkoihinsa. Hänen ei luultu elävän enää muutamaa tuntia kauemmin, mutta hänelle tuottaisi suurta lohdutusta, jos hän saisi puhutella englantilaista lääkäriä, ja jos minä tahtoisin hyväntahtoisesti palata takasin j. n. e. Kunnon Steiler lisäsi tähän jälki-kirjotuksessa, että hänkin puolestaan olisi hyvin kiitollinen, jos tulisin, sillä tuo englantilainen nainen ei millään ehdolla tahtonut puhutella sveitsiläistä lääkäriä, ja hän, isäntä, tunsu olevansa suuressa vastuunalaisuudessa.

Minulla ei todellakaan ollut valitsemisen varaa. Kuinka voisin kieltäytyä noudattamasta tätä kuolevan kansalaisen pyyntöä vieraassa maassa? Ja kumminkin epäilytti minua jättää Holmesia yksin. Viimein sovimme siitä, että tuon sveitsiläispojan piti seurata Holmesia oppaana, samalla kun minä palasin Merringeniin. Ystäväni sanoi aikovansa viipyä vielä vähän aikaa putouksen luona ja sitten kulkevan hitaasti vuoren ylitse Rosenlainiin, jonne minäkin saapuisin illalla. Kun käännyin takasin, näin Holmesin seisovan

kallioon nojaten, käsivarret ristissä rinnalla, ja katselevan kuohuvaan veteen. Siinä näin hänet viimeisen kerran tässä maailmassa.

Kun jo melkein olin ehtinyt vuorelta alas, käännyn jälleen katsomaan taakseni. Siitä paikasta en saattanut nähdä putousta, mutta voin nähdä mutkaisen polun, joka kiertää vuoren kielekkeen ja vie putoukselle. Tällä polulla näin erään miehen kulkevan nopein askelin eteenpäin. Hänen tumma vartalonsa kuvastui selvään viheriää taustaa vasten. Huomasin hänen kulkevan joutuisaan ja tarmokkaasti, mutta omassa kiireessäni unohdin hänet pian.

Vähän yli tunnin kuljettuani saavuin Merringeniin. Ukko Steiler seisoi hotellinsa ovella.

"No, kuinka on laita?" kysyin minä kiiruhtaen hänen luokseen. "Toivon ettei hänen tilansa ole huonontunut."

Se hämmästyksen ilme, jonka heti huomasin hänen kasvoillaan, sai veren hyytymään suonissani.

"Ettekö sitten olekaan kirjoittanut tätä?" kysyin ja otin pikaisesti kirjeen taskustani. "Eikö hotellissa löydy ketään sairasta englantilaista naista."

"En minä ole sitä kirjottanut, mutta paperissa on hotellin leima. Oh, nyt ymmärrän. Sen on varmaan tuo pitkä englantilainen kirjottanut, joka saapui tänne teidän mentyä. Hän sanoi --."

"Mutta minä en odottanut isännän selitystä. Pahojen aavistusten valtaamana juoksin kaupungin katua takasin sille polulle, jota juuri olin tullut. Tunti oli kulunut laskeutumiseen ja kaikista ponnistuksistani huolimatta oli vielä mennyt kaksi tuntia ennenkuin olin ehtinyt takaisin Reichenbachin putoukselle. Holmesin alppisauva oli vielä siellä vuoren vierellä olevaa suurta kiveä vasten. Mutta sen omistajasta ei näkynyt merkkiäkään, ja huutoni olivat turhia. Niihin vastasi vain oma ääneni, joka moninkertaisena kaikuna heijastui ympäröivistä kallioista.

"Alppisauvan näkeminen pani minut vapisemaan. Holmes ei siis ollutkaan mennyt Rosenlainiin. Hän oli jäänyt tähän kolmen jalan levyiselle polulle, jossa vuorensinä oli toisella ja äkkijyrkkä kuilu toisella puolella, ja siinä oli vihamiehensä hänet tavannut. Sveitsiläispoika oli kadonnut. Luultavasti oli hän ollut Moriartyn palveluksessa ja jättänyt miehet kahden. Ja mitä oli sitten tapahtunut? Kuka voisi kertoa, mitä sitten oli tapahtunut?"

"Seisoin hetken aikaa liikkumattomana ja koetin selitellä ajatuksiani, sillä asema oli niin kamala, että se melkein lamautti minut. Muistin silloin Holmesin omat menettelytavat ja koetin käyttää niitä hyväkseni nyt, kun oli yritettävä ottaa selville hänen surullinen kohtalonsa. Ja se olikin, paha kyllä, hyvinkin helppoa. Keskustellessamme emme olleet menneet polun päähän saakka vaan seisahduneet suunnilleen siihen, missä sauva oli. Musta maa oli aina pehmeä siitä kuohusta, jota pärskyi ylös kuilusta ja linnunkin jälki olisi siinä näkynyt. Kahden miehen jäljet veivät selvästi polun päähän. Mutta toiseen suuntaan ei näkynyt jälkiä menevän. Muutamia kyynäriä polun päästä oli maa myllerretty, ja kuilun reunalla kasvavat kallioimarteet ja pensaat olivat polkeentuneet ja repeytyneet. Laskeuduin kalliolle silmilleni ja katsoin alas. Kuohu suitsusi ympärilläni. Hotellista lähdettyäni oli tullut pimeä, ja nyt voin ainoastaan nähdä siellä täällä vuoren seinän kostean kiillon ja kaukana syvyydessä, jossa putous murtui, jotain välkkyvän valkoista. Minä huusin, mutta vain veden ähkiä valitus kuului korviini.

"Oli kumminkin niin määrätty, että minun piti saada viimeinen tervehdys ystävältäni ja toveriltani. Olen maininnut, että hänen alppisauvansa oli jäänyt polun viereen kiveä eli matalaa kallion kärkeä vasten. Tällä kivellä huomasin jonkun esineen, joka välkähti, ja kun ojensin käteni ylös sitä ottamaan, huomasin, että se oli Holmesin hopeainen sigarettikotelo. Kokoontaitettu paperi, joka oli ollut sen alla, putosi polulle, Avasin sen, ja huomasin kolme hänen muistikirjastaan revittyä lehteä, jotka olivat osoitetut minulle. Oli kuvaavaa tälle miehelle, että osoite oli yhtä tarkka, käsiala yhtä varma ja selvä kuin olisi hän kirjoittanut sen omassa

huoneessaan.

"Rakas Watson", kuului se, "minä kirjoitan nämä rivit herra Moriartyn kohteliaalla suostumuksella. Hän odottaa hetkeä, jolloin minulle sopii ruveta keskustelemaan keskeisistä asioistamme. Hän on juuri kertonut minulle, mitä keinoja hän on käyttänyt välttääkseen englantilaista poliisia ja pitääkseen silmällä meidän puuhiamme. En voi muuta kuin myöntää, että hänen kertomuksensa on vahvistanut minun suuria ajatuksiani hänen kyvystään ja kelvollisuudestaan. Olen tyytyväinen tietäessäni saavani vastaisiksi ajoiksi vapauttaa yhteiskunnan hänen vehkeittensä vaikutuksista, vaikkakin pelkään sen tapahtuvan hinnasta, joka tuottaa tuskaa ystäväilleni ja varsinkin sinulle, rakas Watson. Olen kumminkin jo sanonut sinulle, että minun urani joka tapauksessa on ehtinyt käännekohtaansa, ja ettei se voi päättyä minulle mieluisemmalla tavalla kuin tämä. Ollakseni täysin rehellinen täytyy minun tunnustaa, että varmasti uskoin tuon Merringenistä tulevan kirjeen olevan väärän, ja antaessani sinun lähteä tuolle asialle olin varma siitä, että tällainen ratkaisu oli tulossa. Sano poliisipäällikkö Pattersonille, että ne paperit, joita tarvitaan tuon rosvojoukkion tuomitsemiseksi löytyvät M-osastossa, pistettyinä siniseen kuoreen, jossa on päällekirjotuksena 'Moriarty.' Testamenttini, jonka kirjoitin ennen lähtöäni Englannista, on veljeni Mycroftin hallussa. Vie terveiseni rouvallesi. Ja nyt hyvästi, rakas Watson.

Sinun harras ystäväsi Sherlock Holmes."

Tarvitaan vain muutamia sanoja lopun kertomiseen. Asiantuntijain toimeenpanema tutkimus todisti jokseenkin varmaan, että nuo miehet olivat joutuneet käsikähmään, joka oli päättynyt, niinkuin sen sellaisella paikalla täytyi päättyä, siten, että he olivat toistensa sylissä molemmat syöksyneet jyrkänteen reunalta alas. Ei luonnolisesti maksanut vaivaa koettaa etsiä ruumiita, joten nykyisen ihmispolven vaarallisin konna ja sen etevin lain edustaja lepäävät ikuisiin aikoihin siellä alhaalla kiehuilevan veden ja suitsevan kuohun kamalassa kohinassa. Sveitsiläis-pojasta ei saatu vihiä; hän oli varmaankin joku Moriartyn lukuisista käytyreistä. Mitä rosvojoukkioon tulee, niin muistaa yleisö varmaankin selvästi, kuinka perinpohjin Holmesin keräämät asiakirjat paljastivat sen järjestön, ja kuinka raskaasti hänen iskunsa heitä kohtasi. Joukkion katalasta johtajasta tuli tutkimuksissa hyvin vähän ilmi, ja joskin minun nyt on täytynyt lyhyesti kuvailla hänen elämäänsä, niin ovat siihen syynä ne ymmärtämättömät puolustajat, jotka ovat koettaneet puhdistaa hänen muistoansa parhaalla mahdollisella tavalla, jota aina tulen pitämään parhaimpana ja viisaimpana miehenä, mitä koskaan olen tuntenut.

End of Project Gutenberg's Baskervillen koira, by Arthur Conan Doyle

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK BASKERVILLEN KOIRA ***

***** This file should be named 32536-8.txt or 32536-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/3/2/5/3/32536/>

Produced by Harri Anttonen

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the

trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.net/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is

associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.net), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. **LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES** - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. **LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND** - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. **INDEMNITY**

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states

who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.net>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Baskervillen koiria, by Arthur Conan Doyle

A free ebook from <http://manybooks.net/>